

**R.P.Fr. Lvdovici Granatensis Ordinis S. Dominici SS.
Theologiæ Professoris Opera**

In tres tomos distributa

Opvscvla Spiritvalia Continens, in quibus peccatores à semita vitiorum &
perditionis, ad regiam virtutum, perfectionis, ac salutis æternæ viam,
perducuntur

Luis <de Granada>

Coloniae Agrippinae, 1626

Pars Secvnda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79597](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79597)

dalum faciat. Desperare certe possem, nisi Verbum tuum Caro factum esset, & habitasset in nobis. Desperare non audeo, quod ille tibi usque ad crucis

mortem obediens, tulit chirographum peccatorum meorum, & affigens illud cruci, peccatum crucifixit & mortem.

SECUNDA HVIVS OPERIS PARS, DE STUDIO SANCTAE MEDITA- tionis, Orationis, & Contemplationis,

CAPVT X.

Rehabitis his Spiritualis vitae fundamentis, ad expulsiōem vitiōrum, ac perturbationū, in mortificationem, operæ pretium erit, in sequentibus ea colligere ex doctrina Sanctorum, quæ pertinere videbuntur ad inflammandam animam, ac ostendendum, quo pacto progrediendum sit ad veram contemplationem, & vniūm amorem assequendum. Hinc igitur initium faciemus.

Vniūm
amoris enco-
mium.

Cum solo Deo animam nostram satiare liceat, hoc inniti maxime debemus omnes, vt obtenta vitæ perfectione, ei in hoc exilio intime vniamur, quā vniōne consecutū Deus animam ipsam suā iucundissimā præsentiā sic satiat, inebriat, gaudio implet, vt nil ultra meditari aut desiderare valeat. Ea enim anima iam non emendicat adulterina oblectamenta, insipidū namq; & amarū reputat, quidquid Deus non est: spiritus itaque noster, quamdiu charitatis brachijs Deum non amplectitur, famelicus omnino incedit: & sitibundus permanet, quamdiu pelago illo inestimabilium voluptatum immersus non fuerit. Cum anima nostra illam atlequitur Theologia mysticā sapientiam, videlicet vniōnem diuinæ charitatis, tunc æternæ veritatis lumine illustratur, fides eius certior redditur, spes roboratur, charitas inflammatur. Si enim omnes seculi huius sapientes homini experto mysticam vniōnem dicerent, Falleris mihi, fides tua vera non est; ipse indubitanter & audacter responderet: ego vera profiteor vos omnes falli nini, nam fides mea verissima est, & certissima. Hoc autem firmiter responderet, cum fides eius non inuestigatione rationis, sed mysticæ vniōnis infallibili fundamento niteretur. Verberius namque expertus diuinitatem intelliget, quā plerique eruditissimi Doctores, qui nondum in secretum cubiculum Regis æterni fuerint admisi, nec coruscō gratiæ lumine illustrati. Nec mirum, cum Deo charissimi sint, qui se totos illi libere dederint, & in eis Dominus magnifice soleat operari. Hi priuati domus Domini familiares iucunda, tranquillā, quæ libertate, quæ filios Dei decet, libere fruuntur, eleuati supra omnes curas, supra omnem perturbationē & metum mortis, purgatorij, inferni, & omnium, quæ animæ vel corpori in tempore, vel perpetuo, euenire possint. Non frequentia hominum, non occupationes externæ præsentiā Dei ipsis eripiunt, in omni namque multiplicitate, spiritus vnitatem seruare nōrunt, quod stabili, firmāque sui ipsius, & omnium externorum despectiōne sint suffulti ex omnibus, quæ visu vel auditu percipiunt, celerimē in Deum diriguntur, & cuncta eis quodammodo (si ita loquitas est) vertuntur in Deum. Nil intentione mentis & amore prosequuntur, nisi Deum; interius erga ipsum iugiter occupantur; Deo ita adherent, vt videntes sint veluti cæci, audientes veluti existant, loquentes quasi muti permaneant: hi celestem & Angelicam vitam in terris viuunt, &

terrestres Angeli iure dici poterunt. Ad hanc veram felicitatē nemo peruenire vnquā poterit, nisi strenuē insiluat abnegationi, mortificationi, & sui ipsius despectiōni, ardentibus in Deum desiderijs, & frequentissimis orationibus, præhabita recititudine, ac integritate, & puritate intentionis. Igitur athleta Christi, si velis ad hunc salutis portum appellere, sequentia totis animi viribus observare contendito. Nihil tenaci corde possideas. Nulli creaturæ mente inhaereas. Nullius viri, quantumvis sancti, amicitiam & familiaritatem humanitus expectas: non solum quæ mala sunt, sed etiam bona huic sapientiæ officiant, si inordinatē diliguntur, vel quaruntur; nam lamina aurea oculis obiecta, non minus quam lamina ferrea visum impedire solet. Post priuatū amorē ex corde extirpatum, propriam voluntatem deponeas. Deo te ipsum tradito, & te in ipsum perfectē transfundito. Nunquam ore vel corde, habita tui ipsius & proprii commodi ratione, dicas, Hoc volo, hoc nolo? hoc eligo, illud respicio: nec vnquam aliquid tuum queras, sed omni prorsus proprietate reiecta, spolia teipso, & tibi ac omnibus huius mundi rebus ita moriaris, ac si nunquam viueres, aut omnino mortuus esses: In omnibus honorem Dei quari-to, & id enititor, vt eius volūtas in omnibus impleatur. ita vt ipsis orationibus, pijsque desiderijs, humilem tui ipsius abnegationem coniungas, postulas, non tuam, sed Domini voluntatem fieri. Omnia, quæ tibi prospera vel aduersa euenierint, ad ipsā Dei voluntatem referto, de manu eius cuncta suscipias, credens certissime omnia esse disposita, vt in via salutis proficere valeas. Oblectamentis, delectationibusque spiritus ne abutaris, teipsum in illis quærens, hoc est, voluptatem tuam (id enim grauiter caelestem ladicō sponsum) sed ea spiritus oblectamenta cum humilitate suscipito, & adeo liber atque expeditus à voluptate velim permaneas, ac si nullus illi in te locus esse posset. Nam natura corrupta ad se ipsam reflecti, & se ipsam in omnibus quærere solet: quare ita paratus esto ad eas delectationes spiritus recipiendas, ne molestia aliquid afferat illis carere. In solo enim Deo, non in eius donis quiescendum est, & ideo omnia eius dona in ipsum refundito, in laudem ipsius Domini cuncta offerens. Cauebis, quantum poteris, ne in visu exteriorum sensuum aliquid ex propensione, motuue sensualitatis aspicias, audias, gustes, odoraris, loquaris, tangas, & si fortasse in his etiam leuiter deliqueris, acriter te ipsum reprehendito. Ad edendum non te delectatio moueat; si verò caro in cibo delectationem percipit, eam tu interior non admittas, & si fieri possit, stauiores epulas pro Dei amore intactas relinquito. Si de spiritualibus interrogatus fueris, aut consilium petere respondere velis, primo altius in te descendēs, cogita nihil ex te ipso vtile loqui posse, ideo ad omnipotentem Dominum conuersus, precare, vt quod illi placitum sit, donet eloqui pro sui nominis gloria,

Mortificatio-
ne acquiritur
vniūm
amor.

Quæ abne-
ganda.

gloria & proximorum salute: postea, si quid bene locutus sis, Deo gratias redde, à quo bona cuncta procedunt: si male, tibi adscribito.

§. I.

¶ Intempestuam verborum asperitatem omni tempore declina in sermone sis semper verax, non simulator, non adulator existas. Nemini detrahas, quinimò noxia verba, ac detractiones, si coram te incidere contingat, prudenter interrumpere confuescas: ut quidam, qui talia loquentibus dicere solebat: Magnas nos Deo gratias agere æquum est, cum eius mīeratione tales non simus. Nil immoderato affectu & animi perturbatione loquaris, appetas, aut exequaris, sed æqualitatem, libertatemque animi ubique seruato. In his, quæ dubia sunt, si incertus dubites quid agendum sit, Deum tuum, vel aliquem spirituales virum consulto, gratissimam Domini voluntatem nosse, & eam in omnibus operibus tuis perfectè impleri expetens, intra te dicit: O Domine, quid me nunc vis facere? Placet nè tibi, hoc vel illud faciam? & hoc etiam in minimis facito. In quotidianis colloquiis, in gestibus, & verbis sic te gerito, sic in Deum oculos figito, quasi soli Deo, non hominibus placere desideres, & semper Christus Iesus, quasi vium speculum versetur ob oculos, ut illius vitam imiteris. Ne sis in propria sententia obstinatus, nulli pertinaciter repugnes, nisi veritas ipsa resistere compellat: in licitis semper alterius votum & alienum iudicium tuo præferas, & libentissimè patere ab alijs, reprehendi. Si te lædat aliquis, aut persequatur, ne credas, aut prædices eum iniuste & immeritò hoc facere, sed animo repetens, quàm ingratus ad immensa Domini beneficia existas, dignum te esse cognosce, quem creaturæ omnes premant, & tanquam lutum platearum conculcent: omnes afflictiones tuas de ipsius Domini manu suscipito, non attendens ardorem cauterij, sed dulcis medici manum. Ut homines omnes plenè in Christo diligas, cogita firmiter omnem hominem esse te ipsum, eiusdem naturæ ac beatitudinis socium & participem. Omnibus in quavis necessitate & afflictione constitutis, compatiaris, omnes consolari pro viribus sis paratus: fratrum errores pia commiseratione tolerabis, omnem cordis amaritudinem sanctæ charitatis dulcore corrigens. Frustra se Dei amicum reputat, qui minùs suocere quàm decet, aliquè diligit: vel animum ab aliquo per displicentiam & mentis amaritudinem auerit. Omnes ergo suavi charitate complectere; quòd facillimè fiet, si quemlibet hominem te ipsum esse existimaueris. Dicta & facta eorum, qui tibi commissi non sunt, ne discutas, ne iudices: sed omnia Deo commendans, te intra te ipsum recipito, & omnium te indignissimum reputa, & talis haberi exopta. Elige potius latère, quàm eminere: subesse, quàm præesse: Non pudeat te æternæ humilitatis, quòd nihil sis, assidue meditare, inde enim tota hominis salus omnium consensu pendet. Viri namque sanctissimi illud asserunt certissimè, abique assiduo & fetuero sese abnegandi & mortificandi studio, neminem in via Christi posse proficere. Vera enim resignatio cum profunda humilitate coniuncta, compendiosissima ad Deum via est.

Resignatio
minima Deo
gratia.

¶ Nil gratius Deo est resignatione propriæ voluntatis etiam in rebus minimis: verbi gratia, Si duo simul incedentes, inuentum florem decerpere velint, alter verò eorum propter Dominum illum intactum dimitteret, non parum meriti inde sibi conciliaret, quamuis alter, qui simpliciter decerneret, nil in eo opere deliquisset. Sic ergo athleta Christi frequenter dicat intra se Deo Domine, propter tui

amorem nolo hæc videre, audire, aut gustare, etiam si in his actionibus nil esset criminis. Et licet homini nil charius sit ipsa arbitrij libertate, ac ideò integra sui ipsius abnegatio initio difficilis sit & molesta, ubi quis in ea viriliter perstiterit, ipsius Dei dono facilis, ac gratissima redditur. Hanc felicissimam sui ipsius mortificandi artem citò perdiscit, qui omnia, quæ in mundo sunt, non magis ad se pertinere existimat, quàm si re vera mortuus esset, versans animo assidue dictum illud Apostoli: *Mortuus enim estis, Coloss.* &c. Hæc ergo tui obliuione premunitus, euagationes mentis comprime: inutiles rerum imagines apud te permanere non sinas, in omni tumultu ita te geras, ut ab eo liber existas, unitate spiritus semper seruata: internos oculos non violenter aut turbide, sed tranquille & simpliciter in Deum dirigas, totum te in Diuini amoris immensum pelagus amanter immergens. Spes semper tecum habet, te comitemur, ne vnquam illam abijcias, ne ab ea vlla temporis occasione distraharis, sed inuictò & forti animo in sancto labore persistas, incessanter dispersiones cordis tui collige, teque in illam summam bonitatem reflecte. Quòd si huic studio diligenter assuescas, tandem fiet, ut Domino adiutore, consuetudo hæc in naturam transeat, ita ut non minùs facile sit diuinis intendere, quàm viuere vel spirare. Nullibi Deum certius, quàm intra te inuenire poteris, dummodo intra te habites, ibi enim semper adest, ideò coram oculis eius humiliter, tanquam casta sponsa hæc verba sæpe repetes: Dominus adest; Dominus me intuetur: hæc diceps, ita Domino intendas, ac si ipsam Dei essentiam coram cerneres, & nil esset in mundo præter te & illum. Asserua te in te ipso, & exultabis, quia tam facile Deum intra te inuenieris. Si colloquia & negotia obtinent, quo minùs in Deum libere, ut cepisti, tendere valeas, non ideò prorsus ab illo elongeris, sed fixa in eo animi affectione, ita permanebis, ut mox, confecto negotio, penitus ad eum quasi iam ipsum sitiens confugas. Illud tamen aduertendum est, eum, qui nudum se Domino exhibuit, & coram illo suis se affectionibus spoliavit, nulla dona Dei sibi arrogare, aut vsurpare. Præterea, si is maximis ac molestissimis seculi negotijs premeretur, nil ideò mentis profectui decresceret; omnia enim temporalia libere finit abire, nec in illis visu mentis immoratur, sed intentionis & amoris fertore in Deo desiguit. Hi verò qui in rebus & secularibus negotijs non purè Deum spectant, nec eius dilectione interius muniti sunt, facillimè locis, negotijs, hominibusque perturbantur, distrahantur, reddunturque multiplices, & telis hostium summo cum periculo exponuntur. Prædicto exercitio mortificationis & resignationis coniungat assidue spiritualis tyro frequentissimam aspirationum & orationum, & ardentissimi desiderij emissionem: est enim illud breuissimum compendium, quo citissimè ad Theologiæ mysticæ apprehensionem, & unionem diuinam valeat peruenire: hæc namque aspirationes superant media reliqua inter Deum & animam.

§. II.

¶ Nemo se propter ingenij stupiditatem ineptum ad hanc sapientiam comprehendendam existimet: nam hic non exigitur subtilis intellectus, sed humilis & ardens affectus. Exercitia enim externa quauis bona ac pia sint, tamen multò maioris momenti censenda est exercitatio interna, qua homo ardentissime ad Deum non per sensus, aut imagines, sed modo quodam supernaturali ita confugit, ut illi vniatur. Deus namque omnes ad se trahere, & sibi vniiri paratus est, si nos reliquis rebus liberos & expeditos in-

ditos inueniret. Sicut enim Sol visibilis lumen suum in lucidum speculum sibi è diametro obiectum effundere, & in eo figuram suam formare solet: ita anima munda, & ab impedimentis libera, clarissimis radijs inuisibilis Solis illustratur, & in ea ipsius diuini Solis imago mirè refugit. Expetit enim Dominus mirificè se nobis tradere, & anima nostra vitij ac rebus externis expedita, sponte sua tendit in Deum, à quo se originem ducere credit, sicut lapis, quod corpus graue sit, naturaliter appetit deorsum: solus quippe Deus est naturalis locus animæ, ac ob id, spirituales & præstantissimæ vires animæ donatæ sunt, non ad infimas res cogitandas & appetendas. Quapropter valdè mirandum est, si eas putido & atro ceno immergamus. Non obliuiscatur athleta mysterij Crucis: in imagine vnigeniti Dei crucifixi nidum suum collocet: in mellis suis eius vulneribus requiescat: assidue eius memoria versetur ob oculos, ita vt dum comedit, buccellas in illius dulcissimo sanguine se tingere existimet. Periculose corruet in suæ contemplationis altitudine, quicumque ad diuinitatem aliter quam per humanitatis ostium ingredi voluerit, ideo expedit, vt per hanc ad illam ascendat, & ab illa ad istam redeat, sic enim faciens, dulcissima semper pasqua inueniet. Caveat tamen, ne similis sit quibusdam, qui cum forinsecus deuotionis dulcedine, ac lacrymarum passionem Domini recolant, tamen vitia sua & affectiones frenare, se abnegare, ipsumque sequi recusant. Diligentissimè caue multorum errorem, qui tunc duntaxat exercitationes suas Deo placere existimant, cum ab eo foveantur dulcedine spiritali, & gratia deuotionis sensibilis, sed disce in tuis exercitationibus persistere, quantumcunque opprimaris duritia cordis, interno frigore, obnubilatione sensuum, ac distractione mentis: regna te in Dei ipsius voluntate: nā non est perfectio in affluentia consolationum, sed in eo, vt pro Dei amore omnia nihili pendas, & in omnibus voluntate tua posthabita, diuinam sequeris: denique solum id bonū & tibi vtile existimes, quod Dominus in te operabitur. Absurdum enim est quotidie petere, *scilicet voluntas tua*, & indignari, & egre ferre illam in te fieri. Non igitur angamur animo, si desit nobis sensibilis deuotio, sensibilisq; amor (qui plerumque impurus est, & sæpe confertur irrefragantibus) sed illud maximè curandum est, vt per intellectualem amorem, nempe bonam promptissimamq; voluntatem Deo vniti semper simus, licet sensibili duritia & mentis ariditate cruciemur; id solum attendentes, vt diuini voluntatis beneplacitum in nobis impleatur.

VTILE EXERCITIUM. CAPVT XI.

Consuecas offerre Domino pro peccatis tuis opera, labores, dolores, ac vulnera Christi. Offeres etiam opera & exercitia tua emendanda, ac perficienda tota mentis intentione Deo ipsi, atque ea semper stude colligare & vnire operibus Domini Iesu, vt illis vnita, plus meriti, sibi concilient: tribulationes item tuas, ac dolores congrega eius doloribus, vt tali vnione ab omni fce expurgentur. Item assuecas quotidie expensis ac perspectis peccatis & imperfectionibus tuis, ea omnia projicere in profundum abyssum miserationum Domini Iesu, vt ibi penitus consumantur: deinde ab omnibus creaturis te abstine, omnibus te subdito, homines omnes charitate Christi complectere. Postea omnibus, quæ intra sunt, posthabitis, in diuinæ voluntatis beneplacitum te resignabis, paratus omnia de manu Domini suscipere, & ab ea quæcunque aduersa immittā patienter sustinere. Ardentissimè postulabis à Domino, quæ tibi necessaria sint, vt ei per-

Grana. Opus. spiritual.

fectè nostri valeas. Ad hæc patronam tibi assumes Virginem Dei genitricem Mariam, & in tui patronium Sanctos omnes, & cœlites inuocabis: deinde orabis pro fidelibus omnibus viuis & defunctis, & pro tibi specialiter commissis. O felix anima, quæ puritati cordis, sanctæque introiectioni iugiter studet, & priuato amoris, propriæque voluntati abnegandis incumbit! Hæc enim magis indies Deo appropinquat: viresque eius amplius roborantur, ac sicut stellæ luceant, sic denique fit idonea ad contemplandum diuinitatis abyssum sereno, simplici, & iucundo intuitu: & caligante rationis oculo: ad tantæ lucis conspectum, ipse simplex mentis oculus viget, ac perspicit, transcendens corporeas atque incorporeas imagines: in sola caligine quiescens, quæ maxima lux est in hoc exilio. Per amorem ergo omnes formas transcendens anima, & supra se ipsam euecta, in Deo tota effunditur, vbi mirabili pace, ac dulcissimo Dei complexu fruitur, merito canens: *In pace, in idipsum dormiam & requiescam.* Desluit enim anima amans à seipsa, & velut ad nihilum redacta, in abyssum æterni amoris collapsa, absorbetur, & sibi omnino mortua, solum vivit Deo, nil sciens, nil sentiens præter ipsum. Perdit namque se in vastissima diuinitatis solitudine ac caligine: sed sic se perdere, vtilius & iucundius est, quā se inuenire: ibi enim quicquid humanum est, exuens, & quicquid diuinum est, induens, transformatur, atque transmutatur in Deum, sicut ferrum in igne quodam modo transit in ignem: manet tamen essentia animæ, sicut ferrum ignitum non desinit esse ferrum: quo fit, vt anima quæ antea frigida erat, nunc ardeat, quæ prius tenebrosa, nunc luceat; quæ prius dura, nunc mollescat, & planè tota Deicolor fit: tota enim diuini amoris igne concremata, tota quæ iam liquefacta, transit in Deum, & vnus spiritus (vt ait Apostolus) efficitur. Cum eo. Varij tamen sunt gradus huius excessus, nā alius alio dulcius in Deum conuertitur, & alius alio perfectius in ipsa cōuersione se à se ipso repellit. Omnia hæc dicta à Dionysio Areopagita habentur, qui in libello de Mystica Theologia ad Timotheum inter cætera sic dicit. Vt per intensissimam exercitationem peruenias ad contuenda diuina spectacula, relinque sensus, & spirituales intellectiones, intellectuales inquam operationes, & sensibilia omnia, & intelligibilia, siue sunt, siue non sint: & pro viribus enitere, vt per quandam tui ipsius ignorantiam illi iungaris, qui supra omnem est substantiam. Nam vbi libere & pure à te ipso atque omnibus excessibus, expeditus absolute, ad supersubstantialē diuinæ caliginis radium euolabis. Et paucis interiectis, ait: Contemplator visibilia & intellectualia deserens, ingreditur mysticam ignorationis caliginem, in qua omnia scientiæ & cogitationis præsidia terminans, totus fit in eo, qui tactum penitus, visumque refugit, atq; omnia transcendit. Et paulò post: Ad hæc, inquit, perlucidam splendidissimamque caliginem admitti, & per visus scientiæque priuationem videre, & scire eum, qui aspectum omnemque scientiam transcendit, oramus: hæc enim non videre, & nescire, verum scire est, & videre. Idem Dionysius, de caligine hac ad Dorotheum diaconum scribens, his vtitur verbis: diuina caligo est lux inaccessibilis, in qua Deus habitare dicitur: hæc propter eximiam, & quæ substantiæ supereminet, claritatem, inuisibilis est; atque ipsa propter supersubstantialis luminis copiam ab ea manantis, inaccessibilis existit, in ea liquefcit, & ea absorbetur, quisquis Deum nosse ac videre meruit. Nam eo ipso quod non videt, nec cognoscit familiariter iungitur illi, qui visionem omnem, cognitionemque transcendit, plenè intelligēs eum esse super omnia, quæ in sensum vel intelligen-

psal. 4. 9.

Cor. 1.

Diuina Caligo quæ.

D d d d

tiam

Psal. 138, 6.
Rom. 11, 33.

Vnionem
animæ cum
Deo intimam
facile præpe-
niri.

tiam cadunt. Vnde David: *Mirabilis facta est scientia tua ex me*, &c. Et Paulus: *Inuicibilis via eius*, &c. Hæc Dionysius. O verè beata anima, quæ propria omni operatione feposita in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus; in intellectu sentit & fouet præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ: in vi concupiscibili sentit æstum quendam quieti amoris; siue contactu Spiritus sancti in similitudine viui fontis affluentem riuus æternæ suauitatis. O verè beati, quibus licuit hæc vel tantillo spatio temporis experiri. Nam per sapientem sui ignorantem, & per intimum amoris contactum, inexplicabili quodam modo Deum anima cognoscit, & in eo stabilitur, nam cum ea ab omnibus libera ac semota, simplex existat, & munda, vt tersum speculum eam assidue Dominus sui diuini fulgoris radijs illustrare solet. Hæc quam pauci sunt, quibus huc peruenire contingat. Modicus enim amor, tenuisque affectus, quo quis mortali creaturæ adhaeret, verbum otiose prolatum, aut buccella panis, alter quàm oportuit sumpta, & alia huiusmodi, licet minutule paleæ, efficiunt, vt Deus, qui summa puritas est, non intimè animæ vnietur, donec hæc inordinationes expientur: imò temporis vnionis inter Deum & animam quæcunque (licet bone) imagines, sunt procul expellendæ: quia sunt media inter vtrunque. Ideo athleta huc peruenire cupiens (Deo ipsum trahente atque vocante) cum primum senserit se diuino amore vehementer inflammari, ac sursum trahi, propere rescindat quaslibet imagines, festinetque ad Sancta sanctorum, & ad internum illud silentium, in quo non humana, sed diuina duntaxat est operatio: ibi enim Deus ipse est agens, homo verò patiens: Nam dum vires animæ silent, & à propria actione quiescunt, atque ab omni denique externa imagine liberæ sunt, Deus ipse loquitur, easque mentis vires pro libito disponit & afficit, nobilissimum opus in ea peragens.

S. I.

¶ Postquam autem anima præclarissimam ac præ omnibus dulcissimam Dei actionem in semetipsa non senserit, tunc propriam actionem suam, suæque exercitia prædicta resumat. Cauere autem summo opere anima debet, ne in sua introversione, & ad Deum conuersione ultra quàm satis est, extendat intellectum suum, ne si altius quàm oportet volare tentauerit, extra debitam simplicitatem aberrans, æternis tenebris inuoluatur, vnde intolerabiles miseriae, & ipsius animæ anxietates oriri solent. Introuertat ergo se simpliciter intellectus, oculos diligenter & placide deprimens, atque excæcans, violentum prætereà impulsu prudenter vitet, ne pragrauens naturam, se nimium debilitet: si tamen nequeat non affligi, hac ipsa afflictione nequaquam perturbetur, nec despondeat animum, sed humiliter & patienter eam patiat calamitatem. Nonnulli quippè sunt, qui in feruidis ad Deum aspirationibus se exercentes, maximum sæpè sentiunt cruciatum, donec Dei ipsius dono, & assidua consuetudine id allequantur, vt sese simpliciter, ac facile valeant exercere. Plerique etiam sunt, qui modicam compunctionem sensibile sine sui læsione non ferant. Denique athleta Christi diligentissimè caueat, quidquid internam animæ tranquillitatem valeat dissipare: si verò sint impedimenta, quæ vitare nequeat, humiliter Deo offerat in laudem sui nominis. Cum verò consolationem aliquam à Deo acceperit, & quando euenierit, vt specialis gratia dono extra naturæ lumen rapiatur, non plus equo admiretur, quod senserit, nec ultra solitū exultet, aut feruetur, quid sit, & quomodo sit Deus: non argute discentiat lucem illam intus coruscantē, & cœlestem illum saporem, quo afficitur: sed plac-

dè illis fruatur, & in solo Deo ipso conquiescat. Ne verò quid suspensum habeat, dum luce cœlesti, consolationeque interna plenius affluit, certò sciat, lumen illud, quod in animæ centro lucet, & quo quis DEI bonitatem, & propriam sui vilitatē cognoscens, in vera proficit humilitate, nō à spiritu maligno, sed à Deo mirifice infundi. Diabolus nanque solet vanos, superbosque homines decipere, confictum lumē & falsam ingerens dulcedinem, sed essentiam animæ solus Deus ingredi potest. Non igitur querat anima in donis Dei proprium cōmodum, propriamque oblectationem, sed solam Dei laudem ac beneplacitum: ita vt semper parata sit, si ita Deo placeat, carere delectationibus, quib. ab eo sepe fouetur. Veruntamen non repellat, nec impediat ipsa Dei dona: sed humili, gratoque animo ea recipiens, admiretur & laudibus extollat diuinam illam bonitatem, quæ indigno homini talia conferre dignatur. Caueat contemplator, ne aridus fiat, & ineptus ad alia opera peragenda, sed quæ concipit in contemplatione & vniōe, exerceat in sanctis operibus: ita vt si dum se intus exercet, obedientia aut charitas aliquid exterius agere suadeat, non indignè ferat, sed promptè, hilariterque obediat: nam semper & quocunque temporis articulo resignatus, & plenè sibi renuntians manere debet. Igitur, o anima generosissima & nobilissima, te puram & liberam custodi, noli ad varietatem sensuum foras excurrere, sed cohibitis sensibus intus habita, ad Deum ardentè conuertere, millies per diem in abyssum diuinitatis immersa, ibi vltro citroque natatè curato. Anhele ad illam supernaturalem spiritus cum Deo vnitatem, reuola in Deum, à quo ducis originē, qui lux est increata, & lux insimul eternitatis. Huc tamen non datur ascendere, nisi his, qui naturam suā, sensusque suos præclare vicerunt, qui nec prosperis, nec aduersis vitiosè mouentur, sed stabili quadam pace fruuntur: ideo in eis nulla turbulenta affectio diu durare valet. Cumque hi Dei homines plenè à Deo instruantur, & illustrentur de agendis & propter Deum omittendis, tamen libenter se alijs subdunt, omnibus in Christo obtemperant, sponte infimo loco delectantur, donis multiplicibus quæ recipiunt non extolluntur, sed potius in vilitatis suæ profundum se demergunt, minima peccata studiosissimè viuunt, & si quæ incurrun, mox Christi sanguine diluunt. Hi incogniti mundo viuunt, horum cœlestem conuersationem non facile quis aduertit, nisi eadem cum ipsis gratia portatur: nam singulares, & inuitatos mores hi ostendere foris non solent, sed suauis sese & benignos in conuictu omnibus exhibent, ita tamen vt peccatum miro studio deuitet: nulla vultus seueritate, sed maxima animi clementia vtrunt, omnibus miserationis affectum impendentes. Quibus plerumque euenire solet, vt cum in aliquorum cōmercio quasi nullius momenti se gerat, vilipendantur, etiam ab his, qui exterius non parum sanctitatis specimen præ se ferunt, atque etiam ab his, qui duriter vitam ducunt, qui in austeritate externa sponte assumpta confidunt, plerumque despiciuntur, quod ipsi corpusculis suis quietem & alia necessaria pro Dei honore concedere soleant.

S. II.

¶ Diu igitur elaborandum est, & summo studio enitendum, vt ad scaturiginem aquæ viue in imo animæ tue latentem peruenire queas: diu oportet ante cubiculum Regis æterni excubare, pulsare prius quàm intro admittaris. Et vt facilius intelligas, quid sit vnio animæ cum Deo, scias velim, duplicem esse vnionem animæ cum Deo per amorem; quædam enim est habitualis, altera actualis: hæc verò du-

plex

plex, quædam actiua, quando quilibet nititur Deo
semper adesse in intellectu, voluntatemq; suam sem-
per ad eius amorem inclinat, aut saltem ardentissi-
mis ad id desiderijs abundat: altera passiuæ, de qua
dicit Bernardus: Rara hora, & breuis mora. August.
10. *Confess. cap. 4.* Aliquando (ait) introducis me in
affectum nimis inuitatum introrsus, ad nescio
quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, ignoro,
quid futurum sit, certè viuere absque illa non lice-
bit, sed incido in hæc grummos ponderibus, & re-
forbeor solitis affectibus, & teneor: fletu mædo, hic
esse valeo, nec volo; illic volo, nec valeo. Et quan-
tis hæc feruens dilectio eliciatur à voluntate, dici-
tur tamen passiuæ, quia ad illam non excitat volun-
tas seipsam, velut ad primam, sed immediatè exci-
tatur à Deo fortiter, fitque regulariter ac placidè cū
excessu quodam, ac suspensione sensuum, estq; mirū
in modum dulcis & paucis conferri solet. Sed atten-
das, quæso, quod amare Deū cum suspensione ac sen-
suum obdormitione, non dicitur euidentissimum si-
gnum passiue vnionis: inuenitur enim sæpe etiam in
actiua vnione suspensio, idè qui suspensiuæ vnione
fungitur, nolit discutere, sit ne actiua, an passiuæ, sed
gratias agat pro ea, quæcūq; sit. Multorum senten-
tia fuit, hanc vnionem, quamuis pura esset, à quibus-
cūq; imaginibus posse impediri, licet essent imagi-
nes ipsæ viles, quæ animam ipsam disposuerant, vt
imagines mysteriorum humanitatis Christi, & etiā
diuinorum attributorum: hoc tamen cautè intelli-
gendum est, ne erroris existat occasio. Si enim intel-
ligamus has imagines, dum se offerunt intellectui
animæ immediatè quiescentis, ac fruētis vnione
diuina pura, non esse tenaciter recipiendas, nec mo-
roscæ eo temporis articulo illis vacandum, aut rebus
quas illæ representant, sed re vera claudendos esse ad
eas mentis oculos, regulariter loquendo, verum hoc
fateamur, necesse est; diuertere enim ad eas moroscæ,
impedit progressum immediatè vnionis cum Deo.
Si autem intelligamus, has imagines, quotiescūq;
occurrunt purè contemplanti, atque amanti Deum,
impedire hebitareq; vigorem ac perfectionem vnio-
nis, credo falsum esse; experientia enim constat, hoc
sæpe euenire, dum homo in solum Deum toto men-
tis actu fertur: fit enim, vt eo tempore raptim occur-
rat intellectui hæc imago, videlicet, Hic Deus pro
me homo factus est, aut crucifixus: hæc namque ima-
gines, non solum nō impediunt, verum etiā promo-
uere & augere solent vnionem amoris; atq; admi-
rationis suspensiuæ: imò nec imago peccatorum rap-
tīm transiens officiet, videlicet, Hic Deus tot crimi-
na pro sua benignitate condonauit, nam hæc imago
non perturbare, sed quietem mentis occasionaliter
adaugere solet, dummodò homo tunc non descen-
dat ad specialem ipsorum cōsiderationem, sed mox
resiliat in fontem aquæ viuæ. Sæpe etiam contingit,
quod dum vnio tepefcit, rursū spontè ignescat, si
mentem applices ad media salutifera, scilicet, ad
Christi passionem, &c. aut si cogites, quā miseri-
corditer te Deus diu tolerarit, quæserit, inuitauerit,
expectauerit, æterna denique gaudia parauerit. Vt
autem plenè intelligas, quantumquique proficere
valeat in hac philosophia; scito eos qui felicissimis
vinculis violentis amoris tenentur, debere sibi ali-
quando vim inferre, vt Deum à se expediant, & ad
alia mentem transferre possint: videlicet quando
obedientia vel officium cogit alicui negotio inten-
dere, aut certè salutis corporalis conseruatio com-
pellit à feruore vnionis cessare. Noui ego aliquos
valde in hac vniciui amoris philosophia prouectos,
qui sæpe languerent, singuliq; mensibus lecto æ-
grotautes decumberent; non alia de causā quam ex
alsidino vniciui amoris feruore, & diuine charitatis

Granat. Opusc. spiritual.

ardentissimo studio. Quare compelluntur hi spiritū
aliquantisper demulcere, ac melioribus cibis vtī, vt
vires amillas reficiant, quibus consulendum est, vt
ita prudenter sua exercitia moderentur, ne corporis
valetudini euidentissimè nocere videantur. Falla est
mihi quædam, non posse audire concionatorem in
feruore spiritus de diuinis differenter: miro enim
feruoris impetu cor scindi videbatur, ac præ gaudio
à se auelli: quapropter sæpe de egrediendo à templo
cogitabar. Vt discas esse benignus, memineris amo-
rem Dei zelum aduersus peccata producere, amorē
verò proximi, mansuetudinem ac lenitatem gigne-
re. Vtinam (ait Bernard. in *Cant. serm. 46.*) mihi de-
tur pax, bonitas, benignitas, gaudium in Spiritu san-
cto, misereri in hilaritate, tribuere in simplicitate,
gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, his
contentus ero, atq; ceteri qui meo de hac re iudicio
acquiescere velit: existimo enim Deū etiam his fore
contentum, cetera Sanctis Apostolis, virisq; Apосто-
licis derelinquo, &c. Vocat ibi sermonem sapientie,
siue scientiæ philosophiam, gratiam curationum, in-
terpretationem sermonum & similia.

§. III.

¶ Abbas Theresmont. *collat. ii.* his verbis vtitur: E-
uidentissimum indicium est animæ nondum à viti-
orum fœce liberæ, in criminibus alienis affectu mise-
ricordiæ non condolere, sed rigidam iudicij seruare
censuram. Quomodo enim perfectionem cordis ha-
bere dicitur, qui id non habet, *Alter alterius onera*
portate? Quo pacto charitatem habere? de qua scri-
ptum est: *Non iruitur, non inflatur, non cogitat ma-*
lum, omnia suffert, omnia sustinet. Vnde de iusto dicitur
Prouerb. 12. quod miseretur etiam iumentorum
suorum; viscera autem impiorum sine misericordia,
ideoque ipsi dem vitijs monachum subiacere certifi-
simum est, quæ in alio inclementi, ac inhumana se-
ueritate condemnat. Vt melius te ipsum discutere
scias, attende his, quæ dicam: Sæpe naturalis vale-
tudo iuuat, aut impedit bonum opus, & deuotionē
internam: & idè plerumq; credit homo se spiritu
Dei agi, cum tamen aliunde agatur. V. g. Gaudium
vel alacritas in aliquo bono opere ex naturali di-
spositione procedit, quod homo existimat à virtute
vel charitate provenire; iracundus enim est bono
zelo mouetur, tamen ipsi bono zelo miscetur natu-
ralis amaritudo, & aliquando existimat purum,
quod mixtum est: lenis enim & comis ex naturali
dispositione quam habet, prout est ad clementiā:
rigidus ac leuissimus ex naturæ suæ habitu difficulter
exhibet benignitatem. Vnde fit, vt licet habeat plus
charitatis in aliquo opere, minus tamen habeat ala-
critis, & quod minus habens charitatis in eodem
opere, habeat plus alacritatis, hoc fit naturalis ha-
bitus varietate. Vnde, ceteris paribus, qui maiori
mentis conatu ad aliquod pium opus anhelat, plus
meriti comparat. Similiter de deuotione dicendum
est, nam si duo æquali fuffulti charitate sint, quorū
alter gratia exercendi se in deuotione sit præditus,
alter verò tentatione laboret: vel aduersus aliquam
infirmiorem, aut imperfectionem bellum gerat,
non minus hic habebit meriti motibus animi & pu-
gnæ conatibus, quā ille deuotione & mentis ala-
cricate, qua fruitur: imò plus mereri potuit, si legi-
timè & viriliter certauerit. Nam sæpe vehemens te-
dium, & cordis amaritudo, vires & virtutes animæ
exercet, & non euertit. Siue ergo aliquis acedia la-
boret, & ariditate cordis, vel tentatione infestetur,
siue intima cordis deuotione perfruatur, nō minus
ille in aduerso tentationis statu, quā hic in quieto
& securo mereri poterit. Plerumque tamen infirmis
deuotionis status solet esse fructuosior, robustis verò

D d d d 2

& con.

Imagines hu-
manitatis
Christi an
vnionem im-
pediant.

Amor vnici-
ui cum Deo
aliquando
roboretur.

Peccatis ali-
enis non con-
dolere quod-
nam iudicij.

Gal. 6. 2.

1. Cor. 13. 5.

Inter spiritum
sanctum &
proprium
caute discer-
endum.

Exod. 33.

Perfectionem
impedientia.

Superbia per-
fectionem
maxime im-
pedi.

Cognitio sui
ipsius contra
placitum
promouet.

& constantibus tentationis occasio siue status plus meriti conciliabit. Hæc Richard. *super Cant. cap. 18.* ibi etiam *cap. 17.* ut discrimen assignaret inter ea, quæ sunt ex spiritu proprio: vel diuino, hanc apponit doctrinam. Inter spiritum sanctum & proprium caute debet homo discernere; & seipsum accuratè discutere; cumque ad aliquod opus mouetur, attentè perspicere, an ad illud peragendum aliqua impellat humana delectatio, vel vitium, vel tétatio. Sunt etiam in anima aliqui motus ex dispositione propria, vel ex causa & occasione aliqua, vel ex curiositate & ambitione, vel denique leuitate, &c. Impetus provenientes ex vitio vel tentatione omnino cauendi, reliqui tolerandi sunt, atque his benè vtendū est, ne, scilicet eos sequamur; sed eos à latere absidere patiamur, non damni, sed ministerij causa: videlicet vt ex ipsis maiori mētis alacritate ad quodlibet bonum opus peragendum rapiamur; vbi enim nobis naturalia absque alia causa cooperantur, promptior ad ea fit spiritus noster, & alacrius peragit, quod intendit. Cauendum tamen est, ne præcipua alicuius humane delectationis causa impellat, nec eum impetum sequamur, licet patiamur; vbi tamen re ipsa impetum esse Spiritus sancti cognouerimus protinus ad exequendum surgamus. Anima tamen infirma suspecta sibi esse debet, nam cum imperfecta sit, procliuor est ad impetus sensuales quàm spirituales. Idem *ibidem cap. 7.* perfectè docet, quo pacto consulendus sit Deus in oratione, de totius vitæ dispositione: quomodo scilicet ad interius cubiculum secedendum sit, veluti Moyses ad tabernaculum fœderis, vt Dominum consuleret, de dubijs, de disponenda & ordinanda mentis suæ domo, de gerendis in illa de statu proprio, de fiatrum necessitatibus spiritualibus, de dilectione Dei, de amore iustitiæ, de discretionis exercendi zeli, de tempore dissimulandi excessus, de compensione delinquentium, de rigore habendo, &c. Idem: Qui ad perfectionem spiritualis vitæ anhelas, cauere debes in primis multitudinem venialium, & minores concupiscentias, cogitationes carnales prauas, & vanas, vt iræ, suspicionis, amaritudinis, & similia. Vitandæ etiam sunt terrenæ consolationes in cibo, potu, & colloquio, in visu & auditu, in curiositate, in vestibus, in somno, in qualibet libertate, nam quanto acrius solatio hæc respiciens, & mortificans carnaliter consolari renuit, tanto dulcius in spiritu merebitur consolari, & diuina fœderi gratia. Si enim viuicans gratia reperiat cor liberum ab his imperfectionibus, plenius & vberius implet. Ad eradicationem superbiæ præsertim totis viribus conandum est. Sed quis occultas eius radices, dulces cogitationes, quibus latenter se insinuat, cognoscere poterit, nisi Deo reuelate? Hæc quo magis in mēte dilatatur, eo minus cognoscitur; eius .n. copia mens amplius atq; amplius excacatur; in verbis, in operibus multipliciter latet, nec satis cognosci poterit, nisi gratia præuia. Ideo hæc fera fugienda est summopere; nam vel tantillo illius commercio totius cœlestis gratiæ ardor extinguitur.

§. IIII.

¶ Bernardus in Opusculo de interiori domo, ita inquit: Ille solus aptus est internæ dulcedinis degustare saporem; silentium internæ quietis, gratiam iucundæ contemplationis, qui in sui cognitione diu se exercuit, & longo exercitationis vŭ est plenè eruditus. Frustra enim cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum, & perfectè seipsum cognoscendum. Nam prius necesse est, intelligas inuisibilia cordis tui, quàm intelligere valeas Dei ipsius inuisibilia, quod si te cognoscere nequeas, ne præsumas comprehendere, quæ

sunt supra te: nil enim aptius est ad videndum Deum, quàm rationalis animus seipsum querens, & plenè inueniens. Quod si inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, conspiciuntur, quanto facilius per imaginem suam conspici poterit, modo illa tersa sit & pura. Terga ergo speculum tuum, si velis videre Dominum. Hoc faciat verus penitens; non cesset quotidie extergere, & custodire speculum hoc, & attentè inspicere, an in eo sit aliquid, quod Deo displicere possit (neque enim minimè offendiculum tolerabile reputat, siue actionis, siue cogitationis) idq; mox lacrymis compunctionis delere, curat. Teneat etiā speculū hoc, ne deorsum corruat, ac terræ per amorem inhæreat, aut inanum cogitationum puluere fordescat. Custodiat etiam caute, vt quando ille, cuius delicij sunt esse cum filiis hominum, & ad ostiū stat, & pulsat, ingredi voluerit, mentis receptaculū purissimum inueniat. Hoc ergo speculo diu diligenter inspecto (ait *cap. 14.*) incipit illi quædam diuini luminis claritas infundi, & immentus quidam insolitæ visionis radius cordis oculis apparere: ex cuius luminis visione animus ipse accensus, incipit munda oculorum acie superna & æterna conspiciere, Deo inhære, cuncta quæ ad sunt, tanquam non sint dispicere, cunctis affectionibus renuntiare, & totus soli amoris Dominico incumbere. Ad tantam gloriæ machinam pertingere non valet mens propria industria; Dei enim donum est, nō hominis meritum, sed huic gratiæ recipiendæ proculdubio aptus redditur, qui seculi curam abijciens, sui ipsius tantum curam agit, qui frequenter in se descendens, humiliter considerat, quid ipse sit: diligenter discutiens, vnde venerit, quō tendat, quomodo viuatur, quid agat, quid agendum omittat, quantum quotidie proficiat, vel deficiat, quibus cogitationibus plus infestetur, quibus affectionibus sæpius pungatur, quibus tentationibus malignis acriter impugnetur. Quātum enim quotidie in tuæ vililitatis cognitione proficis, tantum ad Deum anhelas, altius progredieris. Disce ergo in corde tuo habitare, ibique mansionem facere: si fortè quacūque mentis euagatione inde abstractus fueris, mox ad te redire festina, quod si feceris vŭ assiduo, ea mansione oblectaberis, ita vt nil molestius existimes, quàm alibi & extra te esse. Quapropter si fortè senseris cor tuum externis delectationibus affici, & cogitationes tuas morosè in eisdem delectari, celeriter eas à te expellere curabis, nec vnquam lines cor tuum illis patere, sed expulso hoste (ad te rediens, ibi immorare, obliuio omnino externorum, figens omnes motus cordis tui in vno æternæ gloriæ desiderio: quo fiet, vt præ gaudio te capere nequeas, & hoc tramite ad Dei cognitionem facillimè ascendas, totus in ipso absorptus: ita vt nō te, sed solum Deum sentias. Non dolebis ob iniurias, ridebis opprobria, damna contemnes, paupertas non erit grauis, mortem denique lucrum reputabis: fiet etiam, vt frequenter rapiaris, mentisque excessum patiaris, à terrenis omnibus penitus liber, ac diuine pulchritudinis consideratione suspensus. Nisi iucundius, si diutius tanta dulcedine frui licuisset. Cum enim mens ibi esse diutius expetit, subito labitur, & ad se rediens, nemini potens est referre, quæ supra se vidit: sed cognitione suauitatis illecta, miratur eximie degustatæ dulcedinis suauitatem, & cœlestē illam mentalis lætitiæ infusionem, in corpore lucis claritatem, intimæ satietatis saporem, ac denique illius summæ quietis & tranquillitatis arcani tacitè secum, & (vt aiunt) in sinu meditari non cessant. Volo ergo, ne deficias, donec in conspectu Regis ipsius peruenias. O felix anima, quæ iam diuturno vŭ in prædictis firma effecta, internæ pacis fruitur felicitate, in eamque, quæcūque molestia, licet grauif-

Prou. 1.
Apoc. 3.

Præfatus in
dilectione Dei
unde conijci
poffit.

graviffimæ, foris perftrepant, internæ quietis silen-
tium non interrumpunt, totum enim id quod amat,
& in quo delectatur intus poffidet: quod nemo vn-
quam eripere poterit, licet caro premat, mūdus tra-
hat, diabolus terreat, dulci tamen intus fecuritate
congaudet: deniq; licet omni volubilitate mundus
circum roretur, rideat, ploret, emarceat, pereat, fe-
cura non definit eſſe & tranquilla. Ibi cap. 69. & 70.
Tantū te in diuina dilectione proficere credito, quā-
tū in creaturarum amore defeceris: ideo cum in inti-
mis tuis validiorem aliquā delectationis ac dilectio-
nis violentiam expertus fueris, q̄ nunquam aliās,
attentē inſpicio, an fit aliquid præter Deum quod
te conſolari valeat, & inde intelliges quantos in di-
uino amore progreſſus feceris. Nam ſi aliqua ex cre-
aturis te delectat, nondum ardentiffimo illius dile-
cti amore es plenē imbutus, & ſi eum non fatagis ad
intima tua introducere, quomodo credendum eſt te
velle vel poſſe ſequi illum ad ſublimia ſua? id eſt, ad
theoricos exceſſus. Certiſſimum ergo ſignum tibi
fit, o anima, quæcumq; ſit, te dilectum tuum nō per-
fectē diligere, ſi ad theoricos illos exceſſus nondum
vocaris, vel vocantem ſequi nō plenē mereris. Quo
pacto namque perfectē diligere, vel diligere poteris, ſi
ſummo deſiderio ad ſuperna non raperis, & ad ana-
gogicos conatus illos in mentis alienatione non trā-
ſis? Satage itaque Deum tuum ſummē & intimē di-
ligere, & omni temporis articulo ad diuinā cōtem-
plationis gaudium ſummo ſtudio anhelare, ad quod
ſi Deo dante, aliquando admiſſus fueris, ad illud di-
uinorum radiorum ſpectaculū liceat intueri, o quā
intimis deſiderijs, quā profundis ſuſpirijs, quā
inenarrabilibus gemitibus ad illud contendes? Quā
profunda & iucunda admiratione, quā aſidua
memoria illam inſpectam claritatem mente medi-
taberis, nil aliud verē experiens, ac ardentiffimē de-
ſiderans, quā in eam redire? Fieri tamen nequit, ita
perſpicue illā contēplari, vt viſū perſpexerit: nam
nec videndi modum, nec viſionis qualitatem aſſe-
qui valet, ſed per mediam quāſi nebulam aſpicit, &
quāſi immemor reminſcitur, & quāſi non vidēs in-
tuetur, donec tandē iterū derat à meditatione aſcē-
dere ad contēplationē, à contēplatione in admirati-
onē, ab admiratione in mentis alienationē. Quā ex-
peribilis ſit contēplationis gratia, ex verbis ſubiun-
tis expende: Contemplationis gratia cor ab omni
mundano amore non ſolum emundat, ſed etiā ſan-
ctificat, & illud ad cœleſtium amorem inflammat,
& qui diuina inſpiratione & revelatione ad gratiā
contemplationis promotus eſt, quāſi arrhabonē illius
future plenitudinis accipit, vbi perpetuō contē-
plationi inhaerere licebit. Per contēplationem, ve-
lim ſcias nos ad iuſtitiam erudiri, conſummari verō
ad gloriā. Nil denique eſſe poteſt iucundius aut v-
tilius gratia contemplationis, quanto enim ampli-
us in cœleſtium contēplatione delectaris, & iſdem
delectatus admiraris, tanto libētius in iſtis immora-
ris; tanto diligentius perſcrutaris; tanto denique cla-
rius illuminaris: inuenies namque ſemper, & quod
admireris, & in quo gratiſſimē delecteris. Nuſquam
alibi erit, vel copioſior admirationis materia, vel v-
tilior delectationis cautā. Ad hanc gratiam poti-
us peruenire poſſumus intima cōpunctione, quā pro-
funda inueſtigatione magis ſuſpirijs quā argumē-
tis; lacrymis quā ſententijs, oratione quā lectio-
ne celerius denique gratia lacrymarum quā ſcien-
tia & doctrina literarum.

EX GERSONE DE MYSTICA

Theologia. CAP. XII.

Differentia
inter cogita-
tionem, me-
ditationem,
& contem-
plationem.

Gerſon ex Ricardo ſic deſinit hos terminos. Co-
gitatio eſt improvidus animæ obtutus circa
ſenſibilia, ad euagationem pronus Meditatio
Granat. Opus ſpiritual.

eſt prouidus animæ obtutus in veritatis cognitione
ſeu inquisitione vehementer occupatus. Contem-
platio eſt perſpicax & liber animæ intuitus in res
ſpirituales perſpiciendas vſquequaque diffuſus, &
in diuina ſpecula quāſi ſuſpenſus. Cogitatio igitur
vagatur abſque labore & fructu; quia faciliter mo-
ueretur huc atq; illuc, quocunq; eam occurrentia ob-
ieſta, ſeu phantaſmata ferunt. Meditatio autem, cū
ſit certæ veritatis inſpectiva, laborat cū fructu. Ex-
perimur enim, quā difficile eſt figere mentem in
alicius rei conſideratione: præſertim cum nititur
ratio rei quidditatem perſpicere ab accidentibus
& circumſtantijs ſemotam. Contemplatio cir-
cumuolat ſine labore, cū fructu tamen maxi-
mo, non enim moratur inſpectione, ſed in ad-
miratione. Meditatio ſi debite ſit, tranſit in con-
templationem; facta namque ſedula veritatis in-
quſitione, denudatis inſuper vehemētius ſtudio re-
rum quidditatibus ab omnib; accidentibus & circū-
ſtantijs, generatur ex ea aſiduitate quidā habitus,
purificatur lumen intelligentiæ, tanq; ſit acutiſ
diuinis ſpectaculis inſpiciendis, quāto a ſenſibilibus
cogitationibus eſt liberius. Contemplans enim (vt
dicit Auguſt. de Trinit.) ſimilis ſit homini in excelsi
montis cacumine reſidentī, quō nec nubes, nec ven-
ti attingunt, ideo ibi liberius oculos poterit circum-
agere, & ad ſerenum Solis iubar extendere, ob cœli
puritatē & tranquillitatē regionis: ita quādiu menti
licitū eſt in arce intelligentiæ ſine delapſu ad inferiora
morari, libero intuitu poterit diuinis perfectio-
nes contēplari. Præterea ſicut ille qui in excelsi mō-
tis culmine reſidet, non ſolū ſuperiora, ſed etiā, quæ
ſubtus ſe ſunt, liberrimē intuetur; ita fixa mētis acie
contemplans, liberius & purius perſpicit quæ agū-
tur in potētis ſenſituis, & inſpectionibus rationis,
q̄ qui cogitans, ſedet, & meditans; hi enim phantaſ-
matū turbulentiā patiuntur, à quibus ille liber exi-
ſcit. Ex his patet, nil eſſe dulcius oculo contēplatio-
nis, eius tamen acquisitionē conſtat eſſe difficillimā.
Patet enim, contēplantis oculū non ſolū ſpiritalia
& abſtracta intueri, ſed etiā ea, quæ in ſenſibus vel vi
ratiocinatiua agantur, aliter tamen quā ipſe vires,
ſimpliciter namq; ac quietē, id eſt, ſacili, ſimplici &
acutiſſimo intuitu videre poteſt. Contēplatores er-
go viri habitant in regione æternitatis & perſpicui-
tatis: poſiti namq; ſunt extra omnem fluctuationē,
& deſideriorū confuſionē infinitam, & in aurā quā-
dam libertatis ſerenam euolantes aſurgunt: quorū
vita nō minus diſſertā reliquorum hominum vita,
quā ipſi homines à pecoribus. Illud etiam notan-
dum, quod quemadmodum meditationem ſequitur
cōpunctio vel deuotio, ita contēplationem ſequi-
tur extatica & anagogica dilectio, id eſt, ſurſum du-
cens, & rapiens in diuina. Aliquādo etiam prouenit
ineſtimabilis quædam & inexplicabilis iucunditas,
quæ iubilatio dicitur: vnde quidam, & iure, dicunt,
contēplationem abſq; ea dilectione, contēplati-
onis nomen non mereri. Sed quæres quid ſit myſti-
ca Theologia? Eſt experimentalis notitia habita de
Deo, cum ſupremus appetitiuæ potentiæ apex Deo
ipſi per amorem conciliatur: ad quam nemo vnquā
peruenire poterit, niſi ſordidis & impuris affectioni-
bus deſcatus, velut ligna viridia, & aqueo humo-
re plena, quæ ab igne cōburi nequeunt, niſi poſt de-
ſiccationem multis inſufflationibus comparatam.
Et Gregor. in homilia de caco dicit: Per poenitentia
lamentationes, mentis phantaſmata poſſe depelli.
Vnde myſtica Theologia plus manet in affectu quā
in intellectu, & habetur excellentior ſpeculatiua, ſi-
cut charitas fide, & dilectio Dei, cognitione ipſius,
myſticam Theologiam vocatit inclutus ille Dio-
nyſius, irrationalem, amantem, ſtultamq; ſapientiā,
Dddd 3 id

Theologia
myſtica quid.

Perfectio
Theologiae
mystica ubi
acquiratur.

id est, omnem mentē, rationisq; iudicium transcendentem. Quamdiu aqua friget, intra sese continet; cū autem feruiscit & ebullit, videtur quodammodo seipsam non capere, sed ascendere, & sursum ferri virtute caloris: non aliter anima quamdiu diuino amore non astat, intra sese continet, sed spiritu amoris incallescens seipsam potenter superegreditur, quasi supra se volitans. Anima enim radijs purę contemplationis aspersa, tota amore liquefcit, veluti speculum concavum, si radios Solis accipiat appositā fomenta comburere solet. Si brutum animal delectabili potatur obiecto (vt equus gramineo campo) sensitiuus appetitus iubilat, & totus sese diffundens dilatatur: ita etiam intellectus contemplantis si Deo ipso fruatur, miro gaudio exultat affectus. Ad Theologię mysticę perfectionem comparandam non opus est maxima eruditione in scholis acquisita, non enim illa comparatur nisi in schola affectus & amoris, vehementisq; exercitij in actionibus moralium virtutum, quibus affectiua pars purgari solet, quę si purgata est, & exercitata, satis est, si intellectus proponat Deum esse totum desiderabilem & amabilem: vnde fit, vt in ipsum vehementi amore rapiatur. Bernard. hæc scribit *ad fratres de Monte Dei*. Multi fiere perfecti in Theologia mystica absque speculatiua, nunquam tamen Theologus aliquis speculatiuus tantum culmen perfectionis est adeptus, imò nec perfectus exstitit in ipsa acquisita Theologia, sine mystica: hoc autē ideo fit, quod nunquam alicui licebit Apostoli aut Prophetę verba intelligere, nisi scribentium plenē imbiberit affectum. Quomodo enim poterit aliquis perfectē concipere, quid sit libertas filiorū Dei, aut dulcedo diuini amoris, si eam nunquā experiri licuit? elto de ea acutē disputet. Contingit namq; per sepe cecū, qui aliquando de coloribus loqui audiuit, de illis acutē & disertē disputare, quanuis eorū nullos proprios conceptus in corde scripserit. Sublimis hæc sapiētia humilibus, quantumuis simplicibus, manifestari solet, occultari verò superbis & carnalibus, licet eruditissimis, alioquin sanctum daretur canibus. Quod vt facilius pateat, vramur exemplo. Si pater quidam plurimis claris virtutibus duos haberet filios, quorum alter curiosē de affectionibus, verbis, & operibus paternis inquireret, vt in suis actionibus patri per omnia similis fieret, nihilominus tamen patrem ipsum non diligeret: alter verò placidi & simplicis ingenij, qui de patre suo nil quaerens, nil interrogans, nisi quo pacto illi placere possit, & in omnibus obedire; nonne hunc simplicem pater ardētius amabit? arcana sua committet? hereditate donabit, abdicatione rebellis & curiosi? Sic in prædictis. Theologus enim speculatiuus dumtaxat, assimilatur musico peritissimo speculatiuo, in vocali cantu, aut instrumenti pulsatione nunquā exercitato, imò habenti raucam vocem, & instrumenta dissōna, id est, carnē rebellem, vacuam habitu virtutum, & spiritui dissōnam, ideo spiritus nequit vti scientia acquisita, ad hoc vt opere exequatur quę nouit. Hęc cordi nunquam tranquillitatem præstabit; non enim oculus visu, aut auris auditu satiatur; in ea quam plurimi docti asseruere, hoc vnum scire, se nihil scire: cor enim horum quatuor perturbationum ventis quasi mare agitur, scilicet, spe, timore, tristitia, gaudio. Vnde Poëta.

*Hinc metunt, cupiuntq; dolent, gaudent quę.
Quod Ecclesia lamentatur dicens: Confusa sunt hic omnia, Spes, metus, mororq; gaudium.*

S. I.

Amoris proprietas tres:

¶ Quando autem mystica Theologiā tota substantia in dilectione consistit, ipsa res videtur exigere, vt aliquid de amoris dicamus proprietatibus. Amor

enim rapit, vnit, satisfacit. Est autem raptus, vehemens eleuatio, fortisque actiatio superioris potentie: tunc enim cessant operationes inferiorum potentiarum, vel saltem ita debilitantur, & languescunt, vel vt superiorem potentiam in suis actionibus nequaquam impediunt, aut remouentur. Extas autē, quę propriē ad solum pertinet intellectum, fit, quando intellectus ita in sui ipsius actu suspēditur, vt potentie inferiores etiam eadem ratione penitus ab actionibus suis cessent: & euenit raptus, tam in potentijs cognitiuis, quā in affectiuis. Nā rapitur aliquando vis imaginatiua ita super vires sensitiuas & exteriores, vt ipsę nil curare videantur, & reipsa non curent, propria obiecta illis præsentata: vt pater in melancholicis vehementibus, in amantibus: & regulariter vehemens aliquis amor, aut alia animi perturbatio raptus huius solent esse causa. Ratio etiam quandoq; rapitur supra sensus: quod fit, quando aliquis ex vehemēti affectu seu appetitu vacat perurbationibus quidditatum, aut veritatum abstrahentiū à mortē & materia, & conatur ex notis ignota rationari. Euenit enim sapiētię, vt is, qui rapitur, non solum cesset ab operationibus sensuum exteriorum: ita vt omnino ignoret quid extra fiat, sed etiam virtuti phantasticę ac imaginatiuę actio sua penitus denegetur: adeo vt phantasma nullum irruere valeat, aut si irruat, non rationis volūtatēq; superioris virtute prematur. Patuit hoc in quibusdam, de quibus apud Valerium Maximum nota est hystoria. Fit etiā raptus in simplici intelligentia, non solum supra omnes vires sensitiuas, sed etiam super omnem rationationem, quod cōtingit, cum apex mentis ita fortiter actuatur in simplici intuitu alicuius intelligibilis spiritualis, præsertim Dei, vt omnem aliam cognitionē extinguat, ac sopiat: dicitur hæc anagogica ductio, & mentis excelsus, mors animę viuēte spiritu, mors Rachelis in partu Benjamin: & huiusmodi raptus fit solum erga Deum, ex raptu affectus ad eundem. Rapitur namque cor amans à Deo non aliter quā ferrum à magnete. Quidam præterea dicunt, aliquando rapti affectum supra intellectum, fingentes amorem absque cognitione. ¶ Secunda amoris proprietas est vnio amatis cum amato, id est, amans omnino transibit in amatum; ita vt in eo viuat. Nam cū similitudo sit vnionis causa, spiritus autē à sensibilibus affectionibus defecatus, existat Deo similis, aptus redditur, vt Deo vniri valeat, in ipsumque transire, secundum quandam ineffabilem similitudinem. ¶ Tertia proprietas est satisfactio, & animę amantis plena quies: amor enim illi sufficit, nequidquam aliud quā amare curat. Huius plenę quietis mentalis causa in prōptu est, nam cū omnia quiescant in sua perfectione, perfectio autē animę in eo existat, vt summo bono vnatur, summoq; suo perfectibili, igitur. Est enim Deus animę centrū qui cum in eo sit, quid vltra requireret? Manet igitur plenē satisfacta & delectata, summi boni adepta vnione. Aduertendum est etiā, hunc vnitiū amorē, qui experimentalis Dei notitia dici solet, esse omnino perfectum, q; sic patet. Oratio est eleuatio mentis in Deū, ergo perfecta, oratio erit perfecta eleuatio. Hęc autē non fit, nisi amoris ac desiderij vehemētia, licet orans non intelligat se tunc aliquid postulare. Vnde B. Antonius dicebat, eum, qui perfectē orat, non intelligere se aliquid petere: nō enim orans supra se reflectitur, non cōponit aut diuidit, sed puro simplici amoris actu soporatur, cum Propheta dicens: *In pace, & in idipsum*, &c. & hæc est plena pax, ac summa vitę huius felicitas, q; omnē sensum exuperat. Enitatur ergo in hac mystica Theologiā, orationisq; perfectā schola proficere, cū hæc sit, quę Deo gloriā reddere, & cum eo amicitia legē / scilicet,

cet, idem velle, & idem nolle) seruire fit solita. Hac purgat, illuminat, ac perficit animam, delectat, satiat, stabilem reddit, iuuat proximum, non vnum aut alterum, sed mysticum totius Ecclesiae corpus viuifico quodam nutrit influxu, & capacissimo maternae beneuolentiae sinu omnia Ecclesiae membra, suaque opera complectitur, ea Deo offerens, & pro his supplicans, ac postulans, tanquam sequeltra gratissima pro indigentis inopum spiritualium subleuandis, & pro eleemosynis gratiarum querendis, ac impetrandis, his, qui in misera seculi huius colluuiatione morantur. Hoc enim praecipuum orationis munus & officium est.

QVAEDAM MEDIA PERVENIENDI ad hanc Mysticam Theologiam, ex eodem.

CAPVT XIII.

IN hac mystica Sapientia ordinatè procedendum est. Primò nanque timore tam seueri Iudicis concuti debemus, vt ex intimo cordis affectu clame-

Psalm. 37. 9. Rugiebam à gemitu cordis mei: Quis nouit potestatem irae tuae? Si iniquitates obseraueris Domine. Psalm. 142. 2 Non intres in iudicium cum seruo tuo. Domine ne in furore tuo arguas me.

Proficientes amore mercenario alliciuntur, expectantes à patre misericordiarum & liberalissimo Rege coeleste primum, dicentes cum filio prodigo; *Pater peccavi in caelum.* Perfectè verò viuientes non serui aut mercenario, sed verè filiali amore in Deum tendunt, dicentes: *Quid mihi est in caelo, & à te quid volui super terram? Defecit in salutem tuam anima mea.*

Oportet deinde corporis propriam complexionem perfectè nosse, anima enim vt plurimum in suis functionibus corporis sequitur complexionem. Sunt namque quidam naturæ aded rapidæ & inquietæ, vt contemplationis otium ferre non possint, aut molestissimè ferant: quod hi qui mitioris ingenij & tranquillioris naturæ sunt, placidissimè patiuntur. Primos B. Gregorius.

Moral. mittit ad actionem, alios verò inuitat ad contemplationem. Horum præterea qui ad contemplationis habitum proni sunt, quidam eò ascendant per irascibilem, id est, per compunctionem, ac detestationem propriæ voluntatis, & flagitiorum, &c. Alij per rationalem, scilicet, cogitantes, & assidue præ oculis habentes, quam æquum, quamque decorum sit rectè viuere, Deo inherere. Alij verò per concupiscibilem, id est, per amorem, cōsiderata erga nos Dei dilectione, beneficijs vnicuique collatis. Hac autem ascendendi via efficacior est, & propria eorum, qui sunt mitioris & placidioris ingenij, & cordis ad amandum propensioris, quale est femininarum genus, quæ ideo dicuntur deuotus sexus.

Qui denuò velit gratiam contemplationis assequi, debet, quoad fieri poterit, ab occupationibus omnibus exterioribus liber esse. Nam quamuis B. Gregorius dicat præfectos religionum esse debere præcantis in contemplatione frequentes, hoc de illis intelligendum existimo, qui ante præfecturam non paruos in contemplationis habitu progressus fecerunt. Nam eam tunc denuò, cum in magistratu sint, acquirere, cum necessarium sit, subditorum commotis inuigilare, nisi maximo Dei munere foueantur, fieri non poterit. Dicit ibi Gerson. In ecclesiasticis præsertim religiosi, qui in otio sunt, & ad contemplationis gratiam procurandam, & ad eam acquirendam in schola deuotionis & orationis educantur, huius gratiæ omisio iure culpanda est. Reddunt enim rationem talenti sibi commissi, quod abscondunt. Addit etiam, huius omisionis reos esse tam viros quam feminas seculares, quibus per otium licuit, ingenio & instructione se totos in Deum cōuertere, & in affectum bonum transire, nec tamen

id curauerint, dicentes: Nolo ad summa contendere, nolo merita Apostolorum æmulari, placet per planiora incedere, humilioribus contentus ero. Hi pusillanimes habendi sunt, non attendentes, maximum esse imperfectionis argumentum, nolle esse perfectum & ad perfectionis culmen non ardentissimè anhelare. Si enim opulentissimus paterfamilias filium haberet, qui piger ac iners domi sedens, nihil aliud curaret, quàm fordide viuere: nil altum, nil dignum ingenio suo, aut paterna dignitate cogitaret, cum tamen pater illum studiòse ad sublimiora stimulet: cui non liquet ea viuendi inertia filium parenti odiosum fieri? Hac Gerson *opuscul. de Mystica Theolog. practic. considerat. 4.* Quarit præterea ibi Gerson, an perturbet deuotionem internam, ex-cellumque mentalem vocalis cantus Ecclesiasticus, quod re ipsa verum esse videtur & experientia testatur. Si quis obijciat, quo pacto quæ statuta sunt ab Ecclesia, internam pacem interturbare valeant: Huic respondendum videtur, id propter homines imperfectos mente interim occupandos, qui adhuc non possent quiete altiora meditari, institutum esse, non autem propter spirituales & perfectos viros, qui rari sunt: hi enim vbicunq; sunt, ab eo occupationis iugo quoquo modo fieri possit, in bene ordinatis congregationibus releuandi & eximendi sunt. Et si obijciatur, Augustinum vberimè fleuisse, cum cantus Ecclesiasticus audiret: respondeo, illum audientem fleuisse, non tamen de eo scriptum esse, quod cantauerit. Fatemur tamen aliquibus diuino munere concedi mente simul & ore iubilare, quod maxima felicitatis esse reor: idque vt assequi valeas necesse est ante orationis tempus, quæ depromenda sunt meditari. Proderit etiam, ea, quæ recitantur vel canuntur, non tam subtiliter cognoscere, quàm affectuosè & cum maxima coelestis saporis exultatione ruminare. Sæpe enim euenit, vt vbi minus cognitionis, ibi plus affectus existat, nam dilectio penetrat, quò cognitio non admittitur. Imitare ergo gaudentes ad tympani sonitum, & cum dixeris, *Pater noster*, transito mox in huius Patris affectum, si hæc non potes perficere, id est in causa, quod amorem tuum effuderis, atque aliò disperferis. Exemplo sint arbores, quarum humor nutritiuus, qui ad arboris cacumen & ramorum proceritatem ducendus erat, si cortex ex vulnere fatiscat, defluere maximo ipsius arboris detrimento solet: sic amor, humor animæ nutritiuus, qui sursum ad eius alimentum ducendus erat, vt coelestia cogitaret, per infima defluit, dum affectionum terrestrium vulnere laceratur: cor fatiscens erga terrestria, effundit amorem, quem ad coelestia euolare decebat. Hic est turpis ille viscus, quo illitas habemus cordis ales, ne altius euolemus.

§. I.

¶ Curiositas etiam maximum solet esse impedimentum, ne ad sublimia contemplationis studia ascendere liceat, id est, si homo ad eam tendit animo, vel causa eam experiundi, aut vt alijs eius sublimitatem valeat ostentare, & non potius, vt inde sibi vi-
lior & abiectior fiat, visa perfpiciat ipsius indignitate, & recogitata diuinitatis plenitudine, vt inde aduersus tentationes robustior, & in currenda mandatorum via alacrior appareat. Audi quid dicam, & audiens contremisce, aliquando seruis nequam & filijs infidelibus exhibet coelestis Pater panem filiorum, & satiat eos adipe spiritualium consolationum, veluti Princeps, qui damnato ad mortem, iam iamque ad supplicium destinato, mittere potest pretiosum ferculum de mensa sua, quod filio suo, cui regnum seruat, dare negligit. Habeto ergo pro certo, in sola charitate esse regnum Dei, gratiam autem cō-

Dddd 4

tem-

vocalis cantus Ecclesiasticus an cōtemplationē perturbet.

Curiositas contemplationis impedimentum.

Contemplationis gratiam assequi cupiens quid faciat.

Contempla-
tio quibus
medijs susci-
tanda.

Psal. 37. 7.

templationis inter ceteras gratias gratis datas cō-
putato: similis est prophetia, quæ peccati conforti-
um patitur. Sed licet hæc omnia ita sint, nihilomi-
nus debet homo ad hanc contemplationis gratiam
anhelare, plantans, & rigans, ac incrementum à Deo
humiliter expectans. Ideo quando algido rigore
torpescis, quando in corde tuo ignis ille, quem ex-
petis, non exardescit, necesse est insufflare lectione,
meditatione, oratione, donec scintilla deuotionis
vel leuis elucescat, quæ tamen non suboriatur, non
vacabis mercede, aut operam perdes in conspectu il-
lius, qui laborem & dolorem misericorditer confi-
derat. Desse humilibus lachrymis frigiditatem, ac
animi duritiam dicens: *Miser factus sum, & cur-
uatus sum usque in sinem.* Quod si Deus benedictio-
nem dulcedinis immiserit, summopere curabis ser-
uare, ac tueri partem & accensum ignem sub cineri-
bus humilitatis, ne arrogantia statu euanescere pos-
sit. Insuper excitabis te nunc compunctione cum tre-
more, conferens infirmitatem & indigentiam tui ip-
sius, potentia ac opulentia Dominica, nunc admi-
ratione cum stupore, cogitans quæ iustitiæ distribu-
tione hos ad gloriam, illos ad gehennam referuet:
quomodo multa deneget gratis, quæ ingratias præ-
stare soleat: quo pacto plures saluandos per totum
vitæ tempus in sceleribus sustineat, ut latronem, &
in æternum damnandis gratiarum ac virtutum gra-
tiam impertiatur, ut ludæ. Quandoque animi exul-
tatione cum iucunditate, considerans ineffabilem
Dei benignitatem dulcissimam.

Tempus con-
templationis
aptissimum.

Locus.

1. Reg. 25. 8.

Docet præterea Gerson vnicuique liberum esse
eligere tempus, locum, situmque corporis, quæ ap-
tiora sibi visa sint ad facilitatem contemplationis
assequendam. Sed ut loquamur (inquit) in genere,
illa videtur gratior contemplationis hora, quando
cibus digestus, & concoctus est, & humanæ curæ se-
positæ, quando obseruator adest nemo, qui amaros
mugitus, gemitum lugubrem, suspiria ex imo pecto-
re edita, qui prostrationes humiles, madentes ocu-
los, faciem nunc pallore, nunc rubore suffusam, cre-
bras pectoris tonsiones, fixa denique terra vel alta-
ribus oscula, nota e possit. Quantum verò ad situm
corporis attinet, ille videtur eligendus, qui mentis
quieti aptior videbitur, ut quiescere, & sedere: non
enim valet animus in pace sua satis stabiliri, nisi
corpus in eodem situ fixum manere didicerit. Locus
etiam sacer, præ ceteris commodior est, & alicuius
celebritatis tempus aptius ad fluentia cœli recipien-
da, quasi Domino dicamus, *In die bona venimus ad
te.* Vnde Ecclesia hodie per vniuersum orbem can-
nit: *Melli facti sunt celi.*

§. II.

Perfectum tem-
pus & pro-
prium &
aduersum
contemplatio-
nis commodum.

Imperfectum
verò aduer-
sitatis.

Psal. 114. 4.

¶ Notandum insuper, quod licet perfectis viris, qui
vtroque (scilicet prosperitatis & aduersitatis) tem-
pore uti norunt, & ipsi quasi habentibus arma iusti-
tiæ à dextris & à sinistris, vtrumque tempus aptum
sit contemplationi, quod horum mens fixa semper
maneat in centro æternitatis, sitque velut axis, circa
quem decurrere liberè possit temporalitatis rota,
aut veluti acus quæ magnere affecta, semper se ad
polum dirigens: nunquam ab eo deflectit: incipienti-
bus tamen, & proficere cupientibus, experientia
ipsa cum scripturarum auctoritate testatur, com-
modius esse aduersitatis tempus, dummodò ipsa
moderata sit, & rationis iudicium integrum custo-
diat, & in qua Dei munere patientia prouentum o-
peretur. Compellit namque eos aduersitas à terra e-
leuari, iuxta illud: *Tribulationem & dolorem inueni,
& nomen Domini inuocaui.* Similis eo temporis sit
columbæ rationali, quæ cum non inueniat, ubi fige-
re valeat pedem desiderij, ad arcem contemplationis

reuertitur. Et ipsa arca, crescentibus tribulationis
aquis, sursum tollitur. Præterea, aduersitas est quæ-
dam antiperistasis spiritualis, quæ contrarium forti-
ficat, est cōs ferum exacuens, est absinthium pue-
ros ablaetans, auellensque ab vberibus, malleus dil-
atans, & extendens, iuxta illud: *In tribulatione dis-* Psal. 4. 2.
latastimi. Hæc est lima poliens, æruginans, clari-
ficans, fornax in quo aurum purgatur, ut rutilet ac
dicat: *Domine si sic vinitur:* Et, *Ingreduatur putredo* Ela. 17.
in ossibus meis. Circa temporis refectionem, dicit, Hab. 3. 15.
Quod cum in studio perfectionis inchoanda vehe-
mens ac assiduus mentis labor requiratur, ac proin-
de vitales, animalesque spiritus decrescant, crebri-
ori per potum & cibum reparatione uti necesse erit:
alioqui si corpori contemplationis frequentia ex-
hausto, ieiunia indiscreta adhibeantur, quid nisi dis-
solutio breuis, aut grauissima agritudo subsequetur?
Atque ita volens sapiens fieri, insipiens fiet in iu-
dicio rationis. Medicorum enim & Theologorum
communis hæc est sententia, plus ieiunium indiscre-
tum lædere, quam edulium intemperans, nam hoc
sanabile est, illud sæpe sine remedio: quanquam na-
tura paucis contenta est, nisi blandiatur sibi gula.
At cum hic præfinita regula tradi non possit ob cō-
plexionum, ac valetudinis varietatem, recurrendū
est ad humilem discretionem, & ad longam sui ip-
sius experientiam, quibus diocibus, à vera via desle-
tere non poterit, meditationibus pijs, & quæ pios
affectus producant insistendum est, si ad contempla-
tionis gratiam expetis peruenire. Falluntur nam-
que qui ad eam consequendam spirituales libros
semper legunt, aut vocaliter orant: profunt hæc cer-
te, non tamen sufficiunt, nam hi conquerruntur di- Quemad-
centis, non posse colligere spiritum cum meditatio- meditationis
ne, ex silentio. Fateor non parum ibi laboris esse, sed
ad superandum, summo studio est annitendum: vin-
cartadium tuum mora pertinax: persiste in silen-
tio, ne statim ad recreationem lectionis recurras,
ne consuetudo rumpendi silentium, pabulum fasti-
dio subministraret. Vnde, pro dolor (inquit Gerson)
tanta contemplationis raritas apud Theologos &
Religiosos, nisi quia vix est vnus, aut alter, qui solus
manere, solusque secum diu meditari velit. Nam
vix incipit animus meditationi vacare, cum ea di-
missa, lectio repetitur, aut colloquium, aut aliquod
aliud exercitium, quod lassitudinem contractam
resicere possit. Dicit horū aliquis fatigari se frustra
in ea meditationis apprehensione, quod nequaquā
credendum est: non enim obliuiscetur, aut non res-
piciet Dominus perseveranter petentem, quæren-
tem, & pulsantem. His namque meditationibus asse-
ctiuis, ac aspiratiuis vtendum est, ad mysticam Theologia
Theologiam assequendam, quæ nil aliud est, quam mystica quæ
amor extaticus consequutus puram spiritus intelli-
gentiam, à nubibus phantasmatum depurata.
Methodum autem, qui seruandus sit ut à phantaf-
matibus abstineamus, donec in diuinam caliginem,
ubi Deus agnoscitur, peruenire possimus, tradit D.
Dionysius dicens: Quemadmodum sculptor format Quemad-
pulcherrimum simulacrum, abradens partes ligni mens à phan-
aut lapidis, ita remouens omnia per abnegationem, tasmatum
omnia, inquam, quæ imperfectionem, dependen-
tiam, priuationem, aut mutabilitatem includunt,
liberè formare poterit DEI ipsius notitiam, tan-
quam rei actualissimæ: ex qua notitia extaticus ille
amor, qui experimentalis Dei notitia dicitur, pro-
uenire solet. Si verò te adhuc caliginosum montem
& clarissimum ascendente, phantasmata turbida
inuadant, vel fortiter ea abigito, aut certe spretis il-
lis, perge quod pergis, ac per medium improbum il-
lud agmen alacriter erumpito. Stimulet te in eo
conflictu illius viui fontis ardentissima fides: similis est

esto ceruo incallescens, & canum moribus fatigato, ad fontem frigidum & purissimum currenti. Igitur athleta Christi primò penitentia lima, vitiis rubiginem, & externas affectiones studiosè extergito, lacrymis abluere Christi pedes, deinde manus eius osculare cum gratiarum actione, meditatis diligenter beneficijs tibi collatis, tunc licitum erit ad osculum oris accedere.

§. III.

¶ Postquam igitur mens sibi bene conscia, ac plenè munda extiterit, id est, quæ iam nec gaudia, nec alitudo omnino seruire, vel mercenarium, anxia recogitet, neque de Deo durum aliquid, aut asperum existimet, sed in solo Deo defixa maneat, quod totus & solus desiderabilis, suavis, & mitis sit, amarique dignissimus: tunc licebit volare ad sponsi amplexus, oscula castissima figere pacis omnem sensum exuperantis, & dicere sibi ipsi gratulabunda, *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Habet autem Sponsa hæc binos oculos, alterum intelligentiæ actualis, alterum verò amoris, & hic est proprius Sponsæ, de quo scriptum est, *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum*.

Cant. 2. 6.
Oculi duo
Sponsæ.

Cant. 4. 9.

Cant. 6. 4.

Simplices &
idiota Theo-
logia mystica
aptiores.

Communio
nisi sacra fre-
quentationem,
efficiendum
mediis ad
extaticum
amorem affe-
quendum.

Differentia
qua inter
Theologos
mysticos &
Scholasticos.

Fit etiam aliquando, ut dum anima in dilectum oculo amoris feratur, sitentet intelligere, aut scrutari, quid sit illud quod diligit, eolet dilectio illa: idem enim dicitur dilectus euolare. Vnde dicitur Sponsa: *Averte oculos à me, quia ipsi me euolare fecerunt*, id est, ne cures aperto suavisimæ coniunctionis oculo, uti etiam oculo scrutantis intelligentiæ, cessabit enim subito dulcissima consuetudo, qua prius fruebaris. Hæc mystica sapientia, quam Dionysius propriè Christianorum vocat, citius ac sublimius idiotis simplicibus, qui nil aliud quam salutem in timore & tremore curant, quam eruditus Theologus conferri solet, nisi & ipsi toto mentis affectu humilitati studeant. Vnde quidam (ait Gerson) dicere sæpe solitus erat: Ego licet per quadraginta annos in summo otio vacauerim lectioni, orationi, & meditationi, tamen nil efficacius & ad consecutionem mysticæ Theologiæ compendiosius inuenire potui, quam si spiritus noster fiat coram Deo, tanquam paruulus & mendicus spiritualis, cum & ipse DEVS, paruulus datus sit nobis. Facillimum esse mendicum, ut ad eam pertinemamus, sacra communione frequentationem, si modo vitam, & vitæ mores, huic Sacramento componere non omittamus, affirmat Gerson. Merito, inquit Gregor. in homil. amor ille habendus est cognitio quadam, est enim intima Dei sensatio, & altior, quam ipsa Dei apprehensio, seu speculatio. Nam amantes spirituali quodam tactu, gustu, olfactu, tangunt, gustant, olfaciunt Deum (quod tamen non licet speculantibus) ac proinde dicuntur certo modo videre Deum: communi enim visu sensationem omnem, visionem dicimus: quotidianus hic sermo est, vide quam hoc sapiat, oleat. Cum ergo ardentè amantes Deum intimè sentiant, videri Deum est, meritò Deum videre dicendi sunt: similes namque sunt paruulo matrem amplexanti, vbera sugenti, qui plerumque nil videt, aut audit, aut saltem se videre & audire non iudicat, experientiali solum delectatione, & lætitia occupatus: par est affectualis cognitio Theologorum mysticorum delitij affluentiis super dilectum suum. Ut autem plenè intelligas quid discriminis sit inter mysticos Theologos, simplices & idiotas, ac scholasticos, licet d. & s. simos, inexpertos tamen mysticam, audi aptissimam Gersonis similitudinem. Finis gamus duos esse homines, quorum alter in duplici sensu, visu scilicet & auditu, sit acutissimus, reliquos verò tres sensus obtusos habeat, & hebetatos: alter verò cæcus & mutus existens, gustum, tactum & ol-

factum, viuacissimos habeat, & expeditissimos: in confesso est, hunc longè maiores sensuales delectationes illo posse percipere. Non aliter Theologi speculativi, deuotione vacui, visu & auditu spiritualibus pollent, ceteros tamen sensus, ad cœlestes delicias ineptos habent: è contra simplices, deuotione fruenter, vigent prædictis tribus spiritualibus sensibus, quibus, quamuis ad scholasticas considerationes sint cæci, & surdi, plus oblectantur in Deo, quem solum desiderantes, amando olfaciunt, gustant, & amplexu tangunt. Datur tamen nihilominus aliquando illis ad quandam puram ac lucidam diuinæ veritatis inspectionem peruenire, quod raro contigit, & ut inquit Augustinus consonans Platoni, & eius sectatoribus, non nisi raptu, quodam convolutionis more, à paucis percipitur. Contemplationis altitudini inepti sunt homines in feruore passionum detenti, quæ nisi fixentur, non solum inutiliter & arroganter, sed etiam in maximam sui perniciem, homo eam quæreret, ut ex vitis Patrum appertè constat. Hæc Gerson. lib. de perfectis Religiosis. Horum contemplatio, vel meditatio, iure assimilari poterit volatui passeruli tunc primum denido exeuntis, qui præ alarum imbecillitate saltitans volat, cunq; volare nequeat, in lutum decidit, quod nisi prius excutiat, & exsiccentur madentes alæ, neque iterum saltitare: non aliter hi cum altius euolare velint, præ passionum multitudine, rursus in terrenas labuntur cogitationes.

EX BONAVENTURÆ
Amatorio.

CAPVT XIV.

Mirandum est qui fieri possit, ut talem non diligas Dominum, qui tenon pecus, non insensibilem creaturam finxerit, sed eum, qui factorem tuum intelligere, amare, eoq; perpetuò frui posses: qui te adeò dilexit, ut quavis multa aduersus illum facturus esses, te tamen fingere non destitit: cum que ob crimina commissa, & beneficiorum ingrati tudinem, dignus esses destitui, te tamen misericorditer expectat, non ultionem meditans, sed tui ipsius emendationem. Singula corporis tui membra, singula Domini sunt beneficia: si oculum amisisses, quanti faceres eum, qui tibi illum reddidisset? si dignus esses amittere, quam meritò diligeres eum, qui tibi illum inuolatum seruasset, sic de alijs membris: idem de potentij animæ: si visum rationis amisisses, quam venerādis tibi esset medicus, cuius ope resipisisses? vide ergo & attentè considera, quantis Domini beneficijs sis deuinctus, cui te ipsum debere fatearis neesse est. Cern non diligis, cum nil iustius, nil salubrius, nil vtilius, nil dulcius sit, quam illud diligere? Si parentem humanum, æquum est diligere, quid de Creatore censendum est? Creatus est Adam, non solum ad imaginem naturæ, sed etiam ad morum similitudinem: pollebat namq; diuinis moribus, iustus, bonus, benignus, mitis, patiens, mundus, & misericors erat. Heu quam dolendum est, ab hac morum similitudine, in morum irrationalium similitudinem, miserè delabi. Coniunxit spiritui vitæ & intellectus, luto mentem rationale: ut ab ipso tui opificio, humilitatè simul disceres, & magnanimitatem: & ut per sensus exterioris, eius opera videns, intellectu interiori illius sapientiā perspiceres. Præterea eni exteriora instabilia sunt, & caduca, nullus est homo, ab exterioribus ad interiora redire, nec ibi morari sed ab interioribus ad superna ascendere: idem v. g. miserè anime, q̄ bonis exterioribus delectata, ibi regeuit, nec altius voluit euolare. Vita
anima

Amoris in-
carnis.

*Anima vita
Dei, qua in
amore eius
versatur.*

animæ, eiusque societas, nulla alia, quam Deus est, quando eo amore orbis exilis (secularibus rebus intentus) non vivere potes, aut quiescere, quin potius desideriis æstuas ac fluctuas: absque amore nemo esse potest, idcirco non quiescis, quod verum amorem inuenire non valeas. Si perfectè nosse mentis tuæ decorem ac pulchritudinem, quamque omnium visibilium pulchritudinem excedat, erubescendum tibi esset, si crederes visibile aliquod dignum esse amore tuo: nunc autem cum faciem & vultus tui interni speciem inspicere nequeas, admiranda tibi videntur externa: imagines namque ab imperfecto opifice depictas ille admiratur, cui peritissimi pictoris absolutissimas videre tabulas nunquam licuit. Væ tibi, miserrime, qui tibi tantam facias iniuriam, amore tuo indigna diligens, & amorem tuum, sublimè donum, cui libet fragili rei prostituens, cumque amoris ardore æstues, ignescas, fomenta quærens, materia illi ardorem amoris apponis, quæ fumum, & fetorem, non lucidam flammam producere possit: unde cum amoris natura ea sit, amantem in amatum transformare, is plenè efficeris, quale est illud quod amas. Igitur anima cum sis pulchra, pulcherrimum diligito Sponsum, qui te prior dilexit: tu ab illo visa, eum nondum vidisti, quem si semel vidisses, nil esset iucundius quam illum diligere. Hæbes præterea ab eo iam amoris arrham, nempe Vniuersum totum in tui obsequium conditum, omnia feruituti tuæ deuota sunt, ad id gignuntur, ob id assidue conseruantur: donum pater, largitor occultus est: beneficium accipis, authorem non nosti: vilis tui hoc certissimum est argumentum, mundum tibi deditum tibi seruientem, ac ob id amore tuo indignum, in amoris tui societatem indignè recipere. Quid inquam totum mundum, imò & minimam ipsius particulam (vt aurum, aut vnius mulierculæ carnem vilissimam) nec specie pulchram, nec vtilitate necessariam, nec quantitate magnam. Nam si

Amoris natura.

1. Ioan. 4. 19

*Deo iniurius
est qui eum
propter tem
poralia dili
git.*

*Dono Dei
triplicia*

2

*Mali bono
rum causa
conseruatur.*

DEVM temporalium rerum causa diligis, iniurius illies (vt inquit Augustinus de ciuitate Dei) contumeliosus enim est Deo is amor, quia propter quod vnum quodque tale, & illud magis. Id namque est vti Deo, & frui creatura. Quid vilius, quam pluri facere dantis munera, quam datorem ipsum? Plus munusculum attendere, quam dantis affectum? Quomodo dignus Deo esse poteris, qui illum non propter se, sed propter alia diligit? Si femina pulchra, quam ardentè amares, plenè intelligeret, non propter se diligi, sed alicuius externæ rei, vt diuitiarum causa, nonne iure tibi redderetur infesta? Dedit Dominus multa communiter in genere, dedit multa specialiter, multa singulariter: communia, vt astra, elementa: quod autem hæc non tibi soli, sed alijs tecum contulerit, id fecisse solaminis tui causa, credito: nam si solus in mundo esses, quo pacto mûdo frui potuisses? Hæc igitur communia gratissimo animo recipe, & gratiori, quam si solus acciperes, cum id fecerit, vt inde tibi maior accrescere posset voluptas. Nunquid pater familiæ multis prædijs & diuitijs affluens, solus panem suum comedit? vinum suū bibit? vestimentis suis vtitur? aut igne suo solus calefit? aut solus habitat domi suæ? hæc tamè omnia eius dicuntur. Totus ergo mundus suis distinctus vicijs, tuus est, licet tecum serui tui, scilicet, iumenta, & homines eo potiantur. Multa etiam specialiter tribuit cum alijs hominibus. Sed fortasse obitas dicens, quam plurima mihi data, scelestis etiam atque improbis impertiri solet. Attende, malos bonorum causa conseruari, quemadmodum iumenta propter vsum hominum. Omnis enim malus (inquit Augustinus) aut idcirco viuunt, vt corripiantur, aut vt per illum bonus exerceatur: unde infero, malos tuę

vililitatis causa permitti. Datur etiam tibi materia gratiarum actionis, cum alios per vitiorum abrupta in præceptis ire, te verò in salutis statu manere videas. Si bona huius seculi non essent communia vtrique, sed solis bonis propria, qui fieri posset, vt boni crederent sibi longè altiora bona seruari? Societatem ergo malorum, ad exercitium, bonorum verò ad solamen tibi datam exiltima: quorum in virtute progressibus tanquā proprijs delectatus, suauissimū charitatis gaudium comparabis. Spiritualis namque amor tunc vnicuique singulariter sit magis proprius, quando pluribus est communis, nec plurium participatione minuitur, cuius fructus, vnus & idem, totus in singulis reperitur: ac per hoc etiam singulariter diligere à Deo, quia nihil sine te diligit, neque maiorem dilectionis affectum singulis impenderet, si absque singulorum participatione singulos amaret. Nil ergo de priuilegio singularis amoris tui bonorum societas præcipit: amator enim tuus in omnibus, vt dictum est, te diligit, quia nihil sine te diligit. Omnes ergo Deus vnicuique diligit: quod cum ita sit, æquum est, vt omnes in vno quasi vnum te diligant, vt sic vnus dilectione vnum fiant. Singularia etiam tibi contulit, vt Paulo Apostolatum in Gentibus, Ioanni priuilegium amoris: sic tu præ omnibus malis dilectus, atque etiam præ multis, fortasse bonis, dilectus, memineris gratias agere. Reputa quot generationes ab ipsius mundi initio perierint, cum tu tamen ad gratiam vocatus fueris? Quid pro his Domino retribues? Nil aliud, præter amorem, à te exigit. Hinc sanè constare poterit, quanta sit amoris vis: cum inter omnes animæ affectus solus is sit, quo homo DEO plenè valeat respondere. Nam si mihi, Deus mihi irascatur, nequeo vicissim irasci: sed pacere oportebit: si arguit, non licet redarguere: si imperat, parere necesse est: si verò amat, ego etiam amore respondere poterò, cum ipse nil aliud à me, quam vt ametur, exigere solitus sit. Idcirco enim amat vt ametur: nouit namque, nos aliter quam amando, beatos esse non posse. Illud maxime mirandum, quod nos, licet putredo simus & vermes, dignos amore suo reddiderit, & hoc adeo gratis, vt prius ipse diligeret, quam diligi potuisset: attende etiā, quod si fortè amando, gratiam referre negligis inferior efficeris, quam esses, si nihil recepisses, neque esses. Si cupis perfectè intelligere, quanti tibi faciendus ipse sis, repere, & tecum meditare immensam pretij magnitudinem pro te oblato, nempe ipso Christi sanguine redemptus es: dignitatē tuam ex emptoris excellentia, & pretij dati metire: quare merito erubescas, si tantam nobilitatem ac dignitatē vitij maculaueris. Si cogitas quod facilliter factus es, cogita etiam quod difficiliter relictus sis. Quid ergo retribues pulvis, etiam si te totum in amorem collegeris, si penitus amore exarseris? Quid retribues diuinæ illi maiestati, in amore te præuenienti? Quod crearis me Domine, debeo me totum tibi: quod me redemeris, debeo plusquam me ipsum: & si millies me dare possem, quid ego ad te, qui te mihi dediti? Quæ poterit esse recompensatio? Nullibi clarius, quam in vulneribus, eluxerunt diuitiæ gloriosæ deitatis: tibi eluxit, quam suauis, & mitis, & multæ misericordiæ. Attende beneficium tibi gratis collatum, scilicet, frui huius sanguinis pretio, tot millibus ab initio mundi, à tanto exclusis beneficio: quodque multos coætaneos tuos, in medio peccatorum, de vita sustulerit, tibi verò, maioribus fortè criminibus oppresso, penitentia gratiam concedere dignatus sit. Multos coætaneos tuos relinquens in ignorantia tenebris, tibi contulit diuinæ sapientiæ lumen, dedit tibi sensum capacem, intellectum facilem, memoriam tenacem, linguam disertam, do-

tri-

Arinam suadibilem, efficaciam in opere, gratiam in conuersatione, profectum in studijs, effectum in cōceptibus, solamen in aduersis, cautelam in secundis. Quando à via aberrasti, recta deduxit te: quando ignorasti, docuit te: cum errasti corripuit te: quando contristabar, consolatus est te: cum cecidisti, erexit te: cum denique sterili, tenuit te, ita de salute tua sollicitus, circa tui custodiam occupatus, vs videretur aliorum omnium oblitus, & tibi soli vacare voluisse.

EX GERSONE DE MONTE

Contemplationis.

CAPVT XV.

SAepe solet aliquis in quotidiano sermone multa de melle narrare, quòd quam plurima de eius natura apud auctores legerit, cum tamen mellis dulcedinem nunquam degustauerit: ita & quidam Theologi non pauca de contemplatione loquuntur, quibus ad eam peruenire nunquam licuerit. Similes hos ego censeo medicis, qui licet de ægritudine loquantur, eiusque causas longè melius quam ægroti ipsi intelligant, dolores tamen quos ipse morbus secum affert, nunquam experti sunt. Si quis querat de Theologis, cur non degustent contemplationis dulcedinem, vno verbo dicam: non ingrediuntur ad eam per ostium à Paulo ostensum: dicente: Si quis inter vos videtur sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens, id est, humiliet se, stultum se reputans respectu diuinæ sapientiæ mylticæ. Testatur

Theologi cur
contempla-
tionis dulce
dignos non
deguſtarent.
1. Cor. 3. 18.

Contempla-
tionis viam
non.

Non omnes
ad contempla-
tionem
apti.

Contempla-
tionis gradus
tres.

Exod. 19.

Scopus vite
contemplati-
uæ.

Guillelmus, nullo diuino opere posse ad Dei ipsius, suæque bonitatis cognitionem propius accedere, & celerius peruenire, quàm contemplationis delectatione: idè simplex melius Deū cognoscit contemplatione & amore, quàm doctissimus Theologus subtili duntaxat speculatione. Finis namque vitæ contemplatiuæ, non est scire, aut nouas veritates acquirere, sed Deum ardentè diligere, & quam suauis sit degustare: quæ degustatio merito cognitio dicitur, & maxima quidem, sed arcana; à solo enim habente percipitur, nec verbis, aut doctrina explicari potest. Dicit præterea, non omnes esse aptos vitæ contemplatiuæ. Sunt enim quidam, tam clerici, quàm laici, adeò duræ naturæ, tamque ineptæ ad superandas hostiles tentationes, vt in perfectione contemplationis adipiscenda, operam fultuā consumant: quare oportet hos assidue in vitæ actiuæ laboribus decineri. Sunt verò alij ad id mitis naturæ, vt ipsam actiuè viuendi rationem graue onus existiment, atque mirum in modum ea crucientur, in cōtemplatione verò facillimè proficiant: imò sunt quidam tam ordinatæ, tranquillæque naturæ, aut etiam ex dono specialis gratiæ, maiores vnius diei spatio, progressus in ea facientes, quàm reliquis per semestrem liceret spatium. Assignat etiam idem tres gradus, quibus ad contemplationem certissimè possis ascendere. Primus, Amara contritio. Secundus, Otiositas seu solitudo. Tertius, Fortis & constans perfectior actia. Ex Bernard. *Homil. quadam super Cantica*: Lamentata ergo præterita vita, deuictisque prauis consuetudinibus, solitudini vacandum est, ad loquendum cum Deo. Nam sicut Moyses cum Deo, loqui volens, obscuram ingrediebatur nubem, nè aliquid ex terrenis aspiceret: ita contemplaturus, caliginem debet intrare, vbi externa, & ad seculum pertinentia, videre, aut percipere nequeat. Vt autem plenè intelligas, qua via sit incedendum, sic habebis, vitæ huius contemplatiuæ scopum esse, ita te erga Deum affectuosè gerere, qualiter humano amore vehementer captus habet ad rem dilectam. Hic enim languet amata rei desiderio, atque in ea intellectu adorbetur, & sensibus, vt nil aliud diu,

noquæ valeat cogitare, atque etiam (si opus sit) omni pudore depolito, nil illum prohibet, aut retinet, non labor, non vexatio, non pericula, non minæ, non preces, non amicorum consilia, ab incepto retardant, aut remorantur: dormiens de amata re somniat, vigilans nil aliud loqui vel audire curat. Amens denique redditur & fatuus, atque omne aliud huius vitæ bonum, vel futura, obliuiscitur: si de paradiso cum eo loquaris, fabulam narrare te credit: omnia exequi decretum habet, dummodo operata re potiri liceat. Sic ardens diuino amore, pariter huic assimilatur, negligit vituperia, persecutiones non curat, reliqua omnia, præter Deum, somnia & fabulas existimat. Hic igitur scopus est, quòd prope rare decet. In primo gradu prædicto solet obijci non parua difficultas: nam quemadmodum laboriosus est operis, arborem diu alicubi plantatam, radicatus euellere, vt alibi plantari possit: ita difficillimum haberi solet, animum terrenæ vitæ diu alluetum, ad spiritualis vitæ normam redigi. Primus hic gradus torus est ater fumus, parum vel nil habet ignis lucidi. Secundus ignem cum fumo mixtum possidet. Tertius igne lucet purissimo. Difficillimum quippe est, à carnali vita ad spirituale transire: idè licet quamplurimi eniti incipiant, citò tamen victi labore, ad consuetudines suas pristinas dilabuntur. Quidam sunt qui in hac vitæ mutatione intestinum secum bellum gerunt: sæpè cadunt, sæpè surgunt: sæpè fugiunt, sæpè reuertuntur: sæpè desperant peruenire posse quò tendunt: sæpè resumptis viribus, itinere se rursus accingunt: sæpè intra se dicentes. Sufficit nobis more aliorum viuere, languescunt, nec ad altiora tendere pergunt, sæpè propriam tepiditatem arguentes, parato ad viam animo progrediuntur: quo fit, vt in se ipsis durissimum patiantur conflictum. Pugnat enim carnalis voluntas cum spirituali: mundanus & secularis amor, cum diuino & celesti: sed cum secularis amor adhuc fortior sit & potentior, validissimè pro retinenda domo propria, iam inde ab infantia possessa, pugnare nititur: sed Dei gratia præsens, & firma ad summam volandi, constantissimaque voluntas, omnia superant. Nam laborante homine debilitatur duellum hoc, eiusque victoria ad partes spiritus declinare incipit: iam non intimè dolet carere humano amore, licet diuini amoris dulcedinem nondum sentiat: est enim medius inter vtrumque statum, nec mundo omninò mortuus, nec plene Deo viuens: & in hac status conditione incipit degustare secundum huius scholæ gradum, solitudinem scilicet, & silentium. iamque intra se manens, solus esse cupit, quod prius absque euidenti periculo non audebat: mox namque à pessimis vitæ præteritis cogitationibus infestabatur: iam ad perfectionis contemplationem ascendere nititur, auertens spiritus vultum a sensibilibus, & ad spiritualia conuersus, percipit quam caduca omnia & fragilia sint, nil esse in seculo in quo possit quiescere, aut vnde consolationem petere, nisi à Deo qui summum est bonum. Secretam autem solitudinem, non corporalem dico, sed spiritua-lem, quæ in omnium secularium curarum exclusionem consistit: alioqui homo corpore duntaxat solitari-rius, durissimam sui ipsius patietur societatem, nam phantasmata subeuntium multitudinem patietur, irascetur, succensibit absentibus, maximas se assequi finget dignitates, & quàm plurimis fatuitatibus infestabitur. Conducit tamen inchoantibus solitudo exterior, ad interiorem assequendam: non enim liberum illis est se intra se colligere, si plurimum sunt societate cōiuncti. Regula circa locum obseruanda tradi non potest, quosdam enim ad cōtemplationem trahit nemus, alios mouet campus, alios exci-

Quia in
contempla-
tionis eligim-
us.

*Quia corporis
suum.*

rat Ecclesia, vel cella sua, alios mutatio loci recreat: quapropter quarat quisque locum quem dono à Deo sibi dato aptiorem esse cognouerit, & prae omnibus diligentissime studeat introuersionis habitum comparare, tam in solitudine, quam in platea. Quoad corporis situm docet Guillelmus Parisiensis, debitam corporis ordinationem non parum ad formam contemplationis conducere, ideo unusquisque eam eligat, quam potissimum expedire intellexerit, siue flexis genibus, siue sedes, siue stans, siue iacens. Confulit tamen, ut is stet, si possit, in sinistram declinans latus, aut sedeat, in coelum erecto vultu. Sunt tamen quidam, tam mobilis naturae (ob spiritus leuitatem & mobilitatem) ut molestissime ferant absque societate manere, aut loco in vno quiescere: quod si faciant, mox varijs tentantur vitijs, suntque tristes, morosi, & iracundi: hi ad actiuam vitam mittendi sunt, nisi longo laboris usu, & DEI munere gratuito seipos vincere valeant. Nam sicut oculi corporei quamuis visus officio exercendo minus laborent, ceteris tamen membris laboriose munus suum peragentibus, subtiliores habentur: ita qui in solitudine contemplationis viuunt, longe vtiliores sunt aliquando his qui in vita actiuæ methodo delectantur, suis enim praestantissimis orationibus, & sibi & alijs mirifice profunt. Quapropter si aliquis Spiritus sancti instinctu se ad vitam contemplatiuam sectandam prouocent, & commotum, hic non solum absque crimine, verum etiam magna cum laude, abrenunciare vitae poterit actiuæ, non parum mercedis ex ea commutatione recepturus. Excipio tamen, si à Prelato ad publicum munus exercendum compellatur, vel vltimæ aut vrgentis necessitatis casus occurrerit: Vrgentem necessitatem dicimus, quando verisimiliter aliqui perire poterunt, nisi eis auxilietur. Ad Religiosos præcipue & Ecclesiasticos pertinet, hanc contemplationis vitam sectari: ad hoc maxime instituta est eorum vocatio, culpandus namque merito esset regius coquus, qui ad cubicularij Regij munus accersitus, vile magisterium culinæ nollet abijcere: ita culpandi iure sunt cæci mortales, qui terrena mente & affectu non transcendentes in eo summum perfectionis culmen collocent, si proximis in laboribus exterioribus auxilientur. O bone Deus & misericors! mirandum quippe est, ex tot mortalibus tam paucos inueniri, qui in vnitatem & spiritus simplicitate adherere velint, fugiantque procellosum hoc mare, innumerabilibus curis, vanis phantasij & imaginationibus turbulentissimum. Vera contemplationis vigor adeo violentus est, ut vanas phantasias extinguat, aut certe spenitus non cessent, nil tamen noceant contemplationis vigori, & amoris vnitiui ardentissimo feruori. Incipientium conditio similis est hyemali temporis, in quo plurimum frigoris & obscuritatis experimur: proficientium verò verno temporis assimilari potest, in quo aliquando frigemus, aliquando verò calescimus: perfectorum autem conditio æstivali temporis merito conferretur, in quo assiduus est calor & aer purissimus. Ideo paucos reperias, qui ad sublimem contemplationis arcem pertingant: nam cum modicum lapidosi montis ascendunt, & aliquantulum molestia in ascensu sentiant, animo labuntur, nec ulterius progredi volunt: quo fit, ut sæpe retrocedant, vel ad ima descendant, & si libeat rursus iter capefcere, denuò incipiant, cum tamen oporteat semper ab eo loco, quò peruentum sit, vltra procedere. Quidam sunt, qui altissimum montis cacumen vno saltu velint obtinere. Alij verò oneribus tergo impofitis, id est terrenis occupationibus minime necessarijs, ascendere nituntur. Alij volitantium muscarum (id est vagantium cogitationum) incur-

*Contempla-
tione vita
Religiosorum
& Ecclesia-
sticorum ma-
ximè propria*

*Incipientium
conditio.*

*Proficienti-
um eorum
impendimètia.*

sum pertasi, inceptum iter relinquunt, cum tamen eas viriliter abigere expediret. Alij, quod grauius est, muscas ipsas sequuntur, habent enim cor adeo leue, ut quæcumque, licet minima res, illud suo loco possit auferre. Alij infernalium canum larratu audito terrentur, id est, quacumque oblata tentatione lassescunt, cum tamen despectis canibus, eorumque larratu concitè progredi debeat. Alij cum parum altius ceteris iugum montis ascenderint, reliquos infirmos aspernantur: quia propter sæpè à DEO relinquuntur, ut inde labentes sese cognoscant. Alij sola ducti curiositate, montem hunc ascendere volunt, ut si incidat sermo, dicere possint se ibi iam fuisse: aut ut montis secreta inquirant: aut forsan sola loci amenitate & delectatione commoti, non autem ut Deo placeant: quare hi citò auxilio Domini destituuntur. Alij volunt in via ductorem præcedere suum, id est, citius quam Deo placitum sit peruenire, nolentes humiliter gratiam Dei expectare. Alij gratia ad ascensum compellente, ad alias occupationes transeunt, quasi gratia dicant, Manè paululum, expectans donec veniam: quæ tamen si recesserit, recuperari non potest. Alij nimium, & vltra quàm satis est, sibi freti, nolunt eos de ascensu interrogare, quibus iam licuit ad montem fastidium peruenire, eaque de causa in errore incidentes, à via declinant. Alij de via hac multa speculatiuè scire expectant, de ea assidue loqui, semper de ea sermones miscere, ea tamen incedere negligunt: similes certè illis, qui alios ad bellum in ipso pugna conflictu hortantur, cum tamen ipsi manum non mictant ad gladium. Alij quotidie montis huius itinera mutant, modò hac, modò illac ingrediuntur, querentes faciliorem & gratiorem viam incedere, quò fit, ut nil proficiant. Alij iter agentes, si à rebus inferioribus auocentur, id est, ad aliquod negotium, aut alicuius colloquium, quod sine crimine nequeat prætermitti, ibi mox mentem figentes, incepti itineris obliuiscuntur: ideo oportet eum qui ascendere velit, nunquam se totum negotio alicui externo tradere. Hæc & alia multa solent esse huius itineris impedimenta. Subiungit etiam Gerson, eum qui extra chorum in secreto suo, non se meditationi & contemplationi assuefecerit, per sola chori exercitia vix ad perfectionem peruenire posse.

S. I.

Licet variae sint exercitationes, quibus ad contemplationis perfectionem scandere possumus, tamen via optima & commodissima hæc est: nempe diligentissima totius vite Christi meditatio, præsertim sacratissima passionis. Laudat Gerson mirum in modum exercitationem, quæ Guillelmus Parisiensis vti solitus erat. Monet ut homo præsentet se Deo ac ciuibus cælestibus, quasi mendicum, egenum, cecum, & lacerum, tunc à ditissimis singulis humiliter postulet suffragiorum elemosynam, demum à Deo ipso: multi enim hac exercitatione assidue vsu, ad exoptatum finem peruenire, nempe ad cogitationum & affectionum suarum mortificationem, & re ipsa experti sunt Christi promissum, qui pollicitus est oltium aperire perseueranter pulsanti. Fatetur tamen se aliquando per trium vel quatuor horarum spatium huic orationi cum magna phantasiarum pugna instare solitum. Inter miserias eo temporis cogitandas, atque illis diuitibus offerendas, præsentetur mors imminens: & alloquere sic animam tuam: O anima mea, si intra vnus horæ spatium separari iuberis à corpore, & adesse in iudicio coram Deo, quid diceris? Quod tunc fecisse velles, nunc facito: cum nescias, an facere vacabit. Falluntur maxime, qui meditationi aut orationi ducem non habent.

*Contempla-
tione via
optima, vti
Guillelmus
Parisien-
sis dicitur.*

Matt. 7.

*Propter
hoc
dixit
vni
quisque
se
ipsum
propter
hoc
dixit
vni
quisque
se
ipsum*

tionem aut
meditationē
non inter-
mittendam.

nolunt incumbere, nisi seintima deuotione affectos sentiant, similes illis, qui cum frigoris rigore cruciuntur, focum parari non curant, nisi prius calefiat: ita hi opinantur se tempus frustā terere, nisi mox ad orationem accedentes, celesti deuotionis igne irrigentur: cum tamen ea pectoris ariditate plus meriti acquirant, quā si deuotione & mēali deuotione potirentur: maiori enim labore, ac proprijs (vt ita dicam) expensis Deo seruiunt. Non ergo inde surgat ad alia ministeria, sed diu sedens, licet aridus, ibi maneat, nam in fine ariditatis forte videbit ex ea mirabiles surgere fructus: quod si secus eueniat, humiliter firmiter credens debitam mercedem opportuno tempore referuari. Illud summo perē cauendum est: ne propria delectationis causa, consolatiōnem expetat spiritualem, sed eam desiderabit, vt ardentius Deo vniatur, vt gratius ad illum se possit convertere. Similitudo superius dicta de mendico ostiatim perente aptissima existimari debet: quod vt perspicuum sit, meditare singulariter mendicorum proprietates, & aperte videbis quā opportuna sit ad spirituales quæstus: hac enim similitudine utebatur Dauid, nunc se infirmum, nunc orphanum nunc cœcum, nunc egenum dicens, & similia. Videntur hos mendicos, claudos, tumentes, algores, astus, inedia, pluuiarum & ventorum iniurias ferentes. Vide quanta patientia vnius diei spatio, si ita opus sit, eleemosynam, licet paruum ad ostium expectet, quam etiam aliquando non accipiunt, & si forte locum vel domum sciant, vbi certa donetur eleemosyna, qua celeritate ac seruiore illuc properantes contolent, nē si morentur, audiant: ille, eleemosyna iam elargita est: sic negligentis opportuni ad orandum temporis occasionem, & inutilibus se rebus tradentes, patiuntur a Deo repulsi. Item hi mendici, de quibus dictum est, studiosē opportuniore loca ad accipiendam eleemosynā captare solent, vtpotē loca sacra, ianuas diuitum piorum, vbicunque eos habitare audiunt: reliquas similitudinis adaptationes per te discquirere, & discutere poteris. Assimilare etiam, o anima mea, in carcere pro crimine detentis, quibus nil est optabilius libertate, de nulla alia re cogitant, hoc verbis & signis cupere testantur, nunc apud iudicem, nunc apud patronos, nunc apud alios quorum auxilio vti volunt: non enim libet his tunc temporis iocari, ridere, aut cum socijs incarcerationis petulanter agere, sed humiliter se gerentes de solis suis calamitatibus, & qua ratione eas effugiant, sermones miscunt. Sic anima in carnis carcere detenta fœdo, obscuro, molesto, citō egressura, ac terribili Dei iudicio præsentanda, si vanis cogitationibus distrahatur, hoc ideo fit, quod miseræ conditionis suæ penitus sit immemor, quod in illo nunquam contingit. Si alicuius domus incendio absumatur, nunquid de realia poterit cogitare? Si filius familias de vita periclitetur, poteritne pater de realia meditari? Si infans abstrahatur a matre, quantis vagitibus & eiulatibus compellat matrem, nec prius plorare desistit, quā mater adueniat: cur non idem facis anima mea, cum sentias cœlestem Patrem tui criminis causa procul abesse?

S. II.

Licet liber exstas a terrenarum rerum cupiditatibus, iamque oblectamenta carnis euaseris, ita vt eius concupiscentijs non obedias, sitamē nondum potes es, corporearum similitudinum phantasmata fugare, supra ea mentis puritate volare ne quiescas: falleris namque, si citra prædictam lineam inuenire te posse existimas locum quietis, secretum solitudinis, lucis serenitatem, denique habitaculum

Granat. Opusc. spirit.

pacis: felix ille dici potuit, cui ad perfectionis culmen licuit peruenire, dicere enim poterit: *Ece elongauit fugiens Et, Convertere anima mea in requiem tuam.* Et, *In pace in idipsum.* Bernard. 52. *Sermone super Cantica:* Anima quæ semel a Domino didicit ad seipsam intrare, & quā suavis sit Dominus, gustare, nil tam timet, quā a tanto gratiæ dono separationis anxi. Bernard. Nil plus quieti contemplationis obstitit, quā confabulationes, non solum prauæ, sed etiam superflue: nemo quippe ad arcem contemplationis ascendit, nisi prius ad hæc fiat *sicut homo non audiens, & non aperiens os suum.* Gerson: Animabus alueris Deum in quiete contemplationis videre, familiaritas præstat audaciam, gustus famem, terrenorum omnium contemptus otium. Bernard. *Serm. 74. super Cantica.* Ibi veracundē explicat quid in contemplatione sentiat: dicit se non sentire aduentum Dei, quando primò animā visitat, & quādo primò rece-
dit. *Ex ser. 31. super Cantica:* Tempus in quo aderat Spūs dicit cognouisse in exclusione duritiæ cordis, in molificatione affectus, fuga vitiorum, compressione carnalium affectuum, cognitione & redargutione occultorum, emendatione morum. Tempus autem in quo recedebat, plenē noscebat: nam sicut olla ebulliens substracto igne frigescit: ita eius discessu incipiunt interna languore quodam torpere, vt anima mœstitia sentiat, donec Sponsus reuertatur, & affectus iterum calefcat. Quare deuota Deo anima recedentem Dominum debet importunis clamoribus prosequi, dicens: Reuertere dilecte mi, faciem tuam Domine requiram. Ipse enim si discedat, vult retineri: si abeat, expetit reuocari: abire enim in ipso, est dispensatorium, redire verò semper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij. *Vado, ait, Ioan. 16. 28.* & venio ad vos: necesse quippe est nos has euntis, & redeuntis Verbi vicissitudines pati, licet moretur, expectato tamen, veniet enim, nec faller amantis spem, & si amanti animæ modicum illud mora longa videatur. Fatetur etiam ipse Bernard. *serm. 14.* quod initio suæ conuersionis, cum adhuc esset corde durus, & frigidus, nec ardentem Deum diligere, sed torpore quodam animi langueret, nec tamen villam verni temporis amenitatem experiretur, conferro solebat se ad colloquium, vel ad aspectum alicuius viri spiritualis & perfecti, vel si id non liceret, ad defuncti, vel absentis solam memoriam flere, & percipere odorem vñtionis illius sancti. Non tamē (inquit) erat illa vñctio propria, sed exhalatio vñtionis alienæ, non enim nisi sequestro homine ad me pertinebat, delectabar odoratu, sed nondum tactu: pudebat, & mecum erubescere, quod adhuc Dominus per seipsum mihi non dulcesceret (plus enim memoria hominis, quā Dei iphus commouebat) & clamabam: *Quando veniam ante faciem Dei?* vt aliquid immediatē de manibus accipiam. Hominem tūm exteriorem sic componito: Esto
vultu serenus, humilis, pudicus, verecundus in aspectu, placidus ac modestus in voce, fidelis & strenuus in opere, benignus in consuetudine, ita tamen, vt benignitas cum affabilitate coniuncta, ineptam lætitiā omnino nesciant. Homo enim exteriori imago est interni. Cibus etiam & potum sensum & compositē sumito, omni immodesta auiditate seposita. Mundus hic exterior, est quasi liber digito Dei scriptus, in quo singulæ creaturæ, pro elementis habendæ sunt, quorum oportet nos vim ac significationem comprehendere. Mortales externis dediti rebus, literarū nomina ignoranti, meritò poterunt assimilari, cui si liber apertus offeratur, licet literarum figuras aspiciat, earum tamen significationem non percipit: sicut tulti visis creaturis, & in his solum mentis oculos figentes, quid de Deo significant, non

Eccc

inqui-

Psal. 54. 8.

Psal. 114. 7.

Psal. 4. 9.

Confabula.

tionis anxi.

tant.

Psal. 37. 15.

& 14.

Sponsi autem

in Ch. vii. 15.

in quibus

videtur: 2.

noletur.

Psal. 4. 8.

Sponsus cum

abeat.

Ioan. 16. 28.

Psal. 4. 8.

Homo exte-

rior quomodo

de composita

mandat.

Mundus li-

ber assimilatur.

Phantasma
ita corporea
contemplari
volens fu-
ganda.

ani
ora

ad bona opera omnia, confidenter, vigilanter atque eleganter perficienda. Seueritas, est animi fortitudo aduersus concupiscentias, illas restringens, & vnâ secum afferens ardentem asperitatis, vilitatis, & paupertatis amorem. Benignitas est dulcedo animi expellens omnem rancorem, iracundiam, inuidiam, aueritatem, amaritudinem, obdurationem erga proximum. Prius oportet inquit *Isidorus* animam purgari à facibus terrenarum affectionum, quam possit simpliciter, ac purè in Deū tendere. Sicut enim peculiare ac proprium est igni, secluis impedimentis, sursum ascendere, & proprium locum petere: ita anima prauarum affectionum pondere soluta, in Deum, qui locus est ipsi proprius, eleuari solent. In his duobus, quæ diximus, præcipue ad spirituales perfectionem requiri, nempe mortificationem, & intellectus illuminationem, affectusque per actualem amorem inflammationem, ordo est proximè seruandus: multi enim in progressu, quod ordinem non seruent, falluntur. Nam quidam ardentissime ad secundum anhelantes, spiritualibus exercitijs sanctarum meditationum, & aspirationum, frequenter incumbunt: primum, scilicet, mortificationem parum, aut nil curantes: inde fit vt pauci, quos verè spirituales dicere possis, inueniantur, quamuis plurimi sint, qui spiritualibus exercitiis perseveranter inhiant.

S. III.

Vertinus assignat septem gradus, quibus possumus ad contemplationem, vniuiumque amorem ascendere, qui sunt, gustus, desideria, satietas, ebrietas, securitas, tranquillitas, septimi vero nomen soli Deo innotescere dicit. Primus ergo meritò vocatur gustus, quod in gustuum mutatione consistat: peccatoribus enim quicquidales tantum mouere gustus, dicitur: *Gustate, & videte, quam suavis est Dominus*, immutate gustus, ne existimetis celestes sapores aliunde, quam à Deo provenire posse. Ideò Dominus incipientibus solet spiritus consolationes impertiri, quod sciat infirmam ac fragilem animam vix posse, nisi prævio gustu, ad diuina euolare. Anima in hoc primo gradu vacet compunctionibus, macerationibus, meditationibus quatuor vite nouissimorum, ac passionis Christi: præsertim mortificationibus ac eradicationibus malorum cogitationum & consuetudinum, vt in Deum liberè transire valeat, quod non sine maximo fit conatu: *Matt. 11, 12* *Regnum enim celorum vmpatitur, & violenti rapiunt illud*, non autem pusillanimes & delictiosi. Secundus, quia diuina, quo plus gustantur, plus appeti solent, ideò gustum consequuntur desideria magis ac magis fruendi Deo, cum externarum rerum omnium saporem cum tadio respuat. Ex his desiderijs suboritur studium non solum meditandi, sed etiam Christi vitam imitandi, & ardor per illum incedendi, qui dixit, *Ego sum via*. Passus autem quibus debet incedere, hi sunt: humilitas, mansuetudo, patientia, charitas, oratio, eius crux, & labores. Tertius, satietas, quando anima eò peruenit, vt quæ mundana sunt, abominetur, & intimè oderit, mox enim quiescit anima, & solo diuino amore satiatur, re namque ipsa experitur, nullibi posse, nisi in Deo plenè satiari. Quartus, ebrietas, quæ est quadam extasis, & mentalis excessus, ex prædicta diuini amoris satietate procedens, quæ nullarum imaginationum aut phantasmatum aqua miscetur, à quibus difficillimè abstrahimur, nisi Dominus ipse manu ducat animam, atque eam in secretum suum cubiculum (id est in se) intromittat, & recipiat, sensibus foras dimissis, & eorum muneribus suspensis. Quintus, securitas timorem excludens: gustata enim diuinæ char-

Granat. Opusc. spiritual.

ritatis perfectione, manet anima omnino renunciatæ, & resignatæ in diuinum beneplacitum, ita vt gehennam ferre perpetuò parata sit, si Deo sic placitū esse intelligat. Experitur insuper in seipsa quoddam strictissimum diuinæ amicitie vinculum adeò firmum, vt separari nunquam ab eo se posse existimet. Sextus, Tranquillitas, scilicet, tanta pacis & iubilationis vbertas, vt anima quasi in silentio & somno supra pectus Domini recumbens, viuere credatur.

DVLCES TUCCELLÆ EX D. BERNAR.

in varijs locis collecta.

CAPVT XVI.

Bernardus trigesimo secundo sermone super Cant.

Verbum (inquit) quoddam visitat animas, tanquam medicus afferens vnguenta, & remedia salutaria, scilicet, minus perfectas. Alias visitat, tanquam sponsus osculans, & amplectens, id est, suauissime interius astringens, ineffabili vniui amoris dulcedine, & splendore, scilicet, eas quæ perfectiores existunt. Sentiant enim hæc in ipso sponsi amplexu, se totas sancti amoris suauitate deliniri, id tam modico temporis spatio. Non tamen quamuis animam huiusmodi amplexatur sponsus, scilicet transeunt: sed eam duntaxat, quam ingens deuotio, vehemens desiderium, & prædulcis affectio sponsam apertè probat. Ad eam enim animam quæ non ita sit affecta, sed actuum suorum recordatione solum compuncta, non tanquam sponsus, sed tanquam medicus, salutaria vulneribus remedia adhibens, in oleo, & vnguentis, non in osculo & amplexibus accedit. Osculis & amplexibus sponsi, sola illa anima fruetur, quæ multis vigilijs, & precibus, multo labore, & lacrymarum umbre sponsum quæserit: & licet inuentus, subito, dum tenere te existimas, elabitur: si rursum lacrymis & precibus occurras, facile comprehendi patitur: nec tamen diu retinori vult, sed subito quasi è manibus euolat: tu tamen fletibus instas, reditum eius certissime expectans. Illud credas velim, nunquam ad te rediturum, nisi toto mentis studio discedens requiratur. Denique in hoc corpore potest esse de sponsi præsentia frequens lætitia, non tamen copia: nam et si visitatio mentem lætificat, absentiæ vicissitudo molestiam secum solet afferre. De aduentu quo Dominus quasi medicus accedit, sicubi loquitur. An non sæpenumerò id orantes experimur, qui nostris adhuc quotidie excelsibus tentamur, præsentibus, mordemur præteritis? A quanta me amaritudine mentis adueniens, lesu bone, liberaisti? Quoties post anxios fletus, post innarrabiles gemitus, & singultus, fauciam conscientiam meam misericordie vñctione fouisti, & lætitiæ oleo perfudisti? Quoties me oratio, quem propè desperantem susceperat, exultantem reddidit, & de venia præsumentem? Qui similiter afficiuntur, ecco hi sciunt, quod verè medicus sit Dominus Iesus: qui verò experti non sunt, eidem dicenti credant: *Spiritus Domini super me, & vixit me, vt mederer contritis corde*. In eodem sermone sic scribit, *D. Bern.* Omnis bona cogitatio a Deo immittitur, & ab ipsius gratia provenit, nulla enim earum dici potest cordis nostri proles: cordis namque nostri proles sola illa est, de qua dicit Dominus *Matth. 15. De corde exeunt homicidia, adulteria, furta, & similia*. Præter autem cogitationes à demone, vel eius fomite nascuntur, nec vnde hæc, vel illæ sint, cognoscere possumus, nisi peculiari Dei gratia illuminemur. Quotiescumque igitur bona cogitamus, nil aliud facimus quam Dominum ad cornostium loquentem audire. Felix (ait) quippe mens iure habebitur, cui indiuiduū Verbum ubique se comitem præbet, & socium, quæ

Eccc 2

illius

Prou. 12. 21.

Cant. 1. 8.

Anima ab v
nituo amore
vacidum
fatus peri
cul. fiffima

2. Par. 26. 18.

2. Sal. 48. 21.

Luc. 12. 47.

Notitia dua
qua amplexu
da & qua ig
norantia su
gienda.
Humilitas
duplex.

illius indefinenter suauitate oblectata, à carnis molestiis sese vendicat, omni hora tepus redimēs à diebus malis nō lassabitur, nō molestabitur, q. Scriptura testatur, dicens: *Non contristabit iustū quicquid ei acciderit.* Idem *Ser. 34. ibi. Si ignoras re, egredere*, &c. Verba Sponsi ad Sponsam, id est, nisi in profunda humilitate te continueris, & quā sis, & quā feceris, plenē cognoueris, egredere à facie mea, & domo mea. Quibus verbis irati domini vti solent aduersus improbos seruos, id est, egredere de spiritu ad carnem, de bonis animi ad secularia desideria, de interna mentis requie ad mundi strepitum, & exteriorum cogitationum tumultum. Quæ enim anima semel à Domino didicit ad seipsam intrare & in intimis suis sponsi præsentiam expectare, & faciem eius semper querere (nam cum Deus ipse spiritus sit, oportet Deum quærentes, in spiritu, & non secundum carnem ambulare) hæc inquam anima, nec ipsius gehennæ tormenta ad tempus experiri, grauius ac horribilius duceret, quàm post spiritualis studij degustatam dulcedinem, denuò ad carnis illecebras vel potius molestias remeare, & sensuum inexplabilem repetere suauitatem. Dicam ergo verè, nil esse magis timendum illi, qui semel diuinum hoc beneficium acceperit, quàm nè gratia solutus, ad carnis consolationes denuò regredi opus habeat, & carnalium iterum sensuum perferre tumultus. Quapropter terribilis hæc comminatio habenda est: *Egredere de sanctuario meo*, id est, de corde tuo, vbi dulcissima contemplationis quære potiebaris, & quasi vna ex secularibus pascere hædos tuos, id est, pascendis & oblectandis carnis tuæ sensibus immorare. Væ animæ, quæ cum in croceis nutritur, amplexata est stercore, serua facta carnis, & satisfaciens ventri, versa est denique in pecus seu iumentum: cui meritò dicitur, Abipost greges fodalium tuorum, cum brutorum officium, hoc est, seruire sensibus, potiùs elegeris. *Homo enim cum in honore esset, non intellexit, ideo comparatus est iumentis in sapientibus, & similis factus est illis*, nil aliud quàm terrenis bonis & corporeis voluptatibus perfrui curans. Ideo ipsæ bestie dicuntur focie eius animæ, & meritò abire iubetur post brutorum gregem, non cum grege: deterior enim est illius conditio, quàm brutorum, nam ligatis manibus & pedibus, in tenebras projicietur exteriores, quòd brutis non accidit: atque etiam in hoc seculo brutis meritò posthabenda, cum ratione vigeat, nec tamen ratione viuat, Indigestus cibus, & qui non absolute concoctus est, noxios gignere solet humores, corpus non nutrit, sed potiùs corrumpit: sic etiam multa & varia eruditio stoma, ho animæ (quæ memoria est) ingesta, nisi decocta sit charitatis igne, ac deinde digesta, & per artus animæ transfusa, id est mores & actus, tormenta, dolores conscientie, ac inflationes generare solet. Nam quoties in mentem venerit illud, *Seruus nesciens domini sui placuit, & non faciens, plagis vapulabit multis*, meminisse poteris, quo studio sensus tuos custodire debeas. Bernard. *serm. 36. super Cant.* Spes non confundit, quia charitas certitudinem infundit, illa enim est, quæ plenē testatur, nos filios Dei esse, simul & hæredes. *Serm. 37. ibi.* Apprehende duas notitias, tuge bonas ignorantias. Notitia tui, timorem Dei gignit: notitia Dei, amorem ipsius Dei producit: ignorantia tui gignit superbiam, quæ initium est omnis peccati ignorantia Dei gignit desperationem, quæ omnis malitiæ est consummatio. Bernard. *serm. 42. super Cantica* scribit duplicem esse humilitatem, scilicet, intellectus, & affectus. Prima est, quando aliquis se ipsum discutiens, ab ipsa veritate compulsus sibi ipsum proprio iudicio vilescit, & iudicat se omnium pefissimum, dignumque qui ab omnibus conculce-

tur. Secunda est, quando affectio concordat illi iudicio, & ita illi afficitur, vt talis ab omnibus veli haberi, & iudicari, qualem ipse se indicat. Dicit etiam secundam humilitatem solum in Christo fuisse (prima enim esse non potuit) ideo se dixit humilem corde & affectu. In nobis autem vtraque debet esse, nam prima absque secunda falsa est & dolosa, nec à charitate proueniens: & meritò fraudulentus ille dicitur, qui aliter vult exterius censerī, quàm se habet interius: sic enim dolose agit in conspectu Domini, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Poterit item meritò dici fallax, cum varijs ponderibus in officina sua vtatur, quibusdam expetens externè ponderari, cum alijs se internè solus expendat: interius enim veritatis trutina examinatus, & pretij vilissimi se inueniens, exterius in oculis hominum maioris se vult æstimari. Sola igitur secunda humilitas virtus est, solius charitatis filia, nec eam assequi poterit, nisi qui se tota mente etiam inferioribus inclinauerit, & subiecerit. De hac dicit Sponsa: *Nardus mea dedit* Cant. 1. 12. *odorem suum.* Prima enim nequit spargere odorem suum. Bernard. *epist. 253. ad Abbatem Garinum.* Indefessum proficiendi studium, iugis conatus ad perfectionem reputatur: studere perfectioni, est esse perfectum, ac proinde nolle proficere, deficere est. Absit vt aliquis dicat, nec melior cupio fieri, nec parari fieri peior: viuere libet, vt hæcenus vixi, & in hac vitæ conditione manere placet: hoc enim fieri nequit, cum cursus vita sit, in qua omnes ad brauiū currimus, quod est Christus, ideo proficere est currere, & si quando proficere desinis, à cursu cessas: non currere incipiens, deficere cepisti: inde inferitur, nolle proficere, nil aliud esse, quàm velle deficere. Vnde in scala Iacob omnes ascendebant, aut descendebant: & Apost. ad Philip. 3. se perfectum negans, fateretur se proficere. Ibi dicit: Semper in robulto & vegeto corpore animum molliorem & tepidiorem iacere, & rursus in corpore debili & infirmo fortorem vigere spiritum. Bernard. *ser. 47. super Cant.* Post bonum opus securus in contemplatione dormitur. Et tanto quisque confidentius sublimia intuetur, & investigare aggreditur, quo magis sibi conficius est, se non propriæ amore quietis, charitatis operibus defuisse. Ibi etiam scribit, in libro Canticorum passim hoc inueniri: nempe Sponsam semper appetere quietem contemplationis, ab Sponso verò incitari ad actionis laborem. Vnde dicente illa, *Letulus noster floridus est*, ac proinde Sponsam ad contemplationis quietem inuitante, ipse responder: *Egredere campi*, eam suo exemplo ad laboris exercitium excitans, ad certamina aduersus Dei hostes in huius mundi campo suscipienda. Quasi dicat, qui me diligit, mecum & iuxta me descendat in aciem, non recuset mecum & pro me inire certamen, vt dicere possit, *Bonum certamen certavi.* Et supra dicente Sponsa: *Indicam tibi vbi pascas, & cubes in meridie.* responder Sponsus: *Equitatus meo assimilauit, &c.* id est, exercitui militari fortissimo, non solum aduersus carnis & mundi illecebras, sed etiam contra Principes, & harum potestates tenebrarum. Dixit etiam Sponsus, se *lilium conuallium*, id est, humilium coronam, vnde scriptum est: *Iustus germinabit sicut lilium*, iustus, id est humilis, Dominus sese offe. Osee. 14. 6. *rens à Ioanne in Iordane baptizandus dixit, totam iustitiam perfectionem in humilitate consistere.* Et quoniam in die illa iudicii humiles exaltabuntur, & superbi humiliabuntur: ideo scriptum est: *omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur.* Eodem sermone 47. i. Luc. 14. 11. *ta inquit. Strenuè & reuerenter diuinis laudibus instamus necesse est, non somnolenti, non oscitantes, non vocibus parcentes, non dimi-*

Anima quo-
modo lilium
inter spinas

dimidia verba præcedentes, non integra transilientes, nil aliud cogitantes. *Sermo 48.* Anima sancta in hoc mundo est sicut lilium inter spinas, id est, inter tentationum, tumultus & tribulationum aculeos, quæ cum his circumsepta sit, tanquam lilium spinis undique pungentibus, videre poterit, quanta sollicitudine debeat custodire. Non enim vel leuissimam spinæ puncturam pari potest floris teneritudo, sed quavis modica punctura perforatur: ideo monemur, ut cum timore & tremore salutis nostræ inuigilemus. Totus hic mundus tribulis scaturit & spinis, quæ in terra, in aëre, in carne tua sunt: spina enim est falsus frater, spina vicinus malus, & inter hæc absque latione versari, non virtutis tuæ, sed diuinæ potentia est. Ipse enim dicit: *Confidite, ego vici mundum.*

Ioan. 16. 33.

Cant. 1. 13.

Cant. 2. 4.

Psal. 38. 4.

Duo contem-
plationis ex-
cessus qui.

Cant. 2. 4.
Zelo iungen-
da discretio.

Inter sentire
& consentire
differentia

Bernard. *serm. 49.* expendit loquendi modum Sponsæ, quo præsentem Sponsum alloquitur, non enim nomine maiestatis eum compellat, sed Dilectum, Sponsum, & quem diligit anima mea: cum verò Sponsus ablit, & cum adolescentulis de eo loquatur, nominat illum Regem, dicens: *Dum esset Rex in accubitu suo.* Et ad eas, reuertens de contemplationis ebrietate dixit: *Introduxit me Rex in cellam vinariam.* Eadem verba (inquit ille Sanctus) poteris tu etiam dicere, si post se, uideam orationem, post suspiria, & gemitus frequentes, ad vilem actionem cum proximis exieris, manu certè non vacua, præsertim illi licebit hos usurpare sermones, qui oratione obtinuit, in mentis excessu, in ea diuina arcana conscendere, unde mox redeat diuino vehementissime flagrans amore, & iustitiæ zelo astutus, in cunctis etiam spiritualibus studiis nimium feruens, ita ut dicere possit: *Concubuit cor meum intra me.* Nam cum ex charitatis abundantia, beatam & salutarem vini latitiæ ructare crapulam coeperit, non immerito in cellam vinariam introisse dicitur. Cum enim (ait) duo sint beatæ contemplationis excessus: alter in intellectu, alter in affectu, alter in lumine, alter in feruore, alter in deuotione: alter in cognitione, peccus tamen amore calens, & sanctæ deuotionis infusio, nec non pius affectus ac vehementis spiritus repletus zelo, non aliunde quàm e cella vinaria reportantur. Item ibi super illud, *Ordinauit in me charitatem.* Zelo (inquit) omnino necessaria est prudentia, nam ubi vehemens zelus est, ibi maxime discretio est necessaria, quæ ordinatio charitatis exilit: semper equidem zelus absque prudentia minus est efficax, minusque utilitatis solet asferre. Perumque etiam noxius esse solet: proinde quanto feruentior zelus est, & ardentior charitas, eo vigilantiori studio prudentia opus est, quæ zelum suppressat, spiritum temperet, & perfecte ordinat charitatem. Igitur nè Sponsa tanquam gratis, molestæ esset adolescentulis, id est, animabus infirmis, ob spiritus impetum, quem e cella vinaria reportasse videbatur, iungit quod prudentia est, se charitatis ordinem pariter accepisse. Ibidem scribit, charitatem bene ordinatam, esse plus sollicita sit de proprio bono, licet paruo, seruando, quam de alieno, licet magno, tamen multò magis letatur de bono alieno magno, quàm de proprio paruo. Si dicas: Quomodo proficere potero, qui fratri magis proficenti inuideam? Si, inquit, doles quod inuideas, id sentire est, non consentire: ideo passio est quandoq; sananda, non actio condemnanda: cui passioni si vehementer repugnes, non tu illam operaris, sed quod manet in te peccatum. Quod si penitus malum illum affectum, & inueteratum diu vitium, licet pro viribus studeas expellere, confessione, oratione, & flexu nequeas (& ideo magis confunderis, ac ob id humilior, & erga fratres omnes mitior fias) nil cri-

Granat. Opusc. spirit.

mine dignum est in te. Ecclesia languens Sponsiamore (sanctos intellige pastores) dicit, *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo.* Non enim aliter testatur posse ferre interrupta contemplationis molestiam, & dilecti Sponsi absentiam, quam si tunc temporis animas lucrari queat: ideo dicit, *Confortate me floribus.* id est, denudò conuersi, seu recens spirituales vitam incipientibus, & malis, id est, iam in eo proficientibus. Bernard. *serm. 51.* Quod si per Sponsam quamlibet singularem animam intelligamus, per flores fidem, pro fructibus bona opera accipiamus necesse est, ex bonis enim operibus in fide non ficta plantatis, consolationem comparat mens interna assueta quieti, quoties sibi lux contemplationis subtrahitur: nam quodcumq; à contemplationis fruitione deciderit, ad vitam actiuam se debet recipere. Languor ille (inquit) est quoddam impatientis desiderij radium, quo necesse est affici vehementer animam amantis quem diligit absentia: dumque expectatione pendet, quamlibet festinationem, moram iudicat, & ideo interim postulat fructibus, id est, odoribus fidei, ac bonorum operum confortari. In libro de diligendo Deo, aliter idem Bernard. prædicta verba exponit: ubi per flores & mala, mysteria humanitatis Christi intelligit, quorum consideratione mirifice excitatur anima ad diuinæ bonitatis contemplationem, quoties ob carnis infirmitatem & exilium languet, id est, à seruida Deitatis contemplatione tepescit. Idem in eodem *serm.* Quando anima spei modicum, timoris verò plurimum habet, quiete & pace interna frui nequit, cum inter præmij spem, & supplicij timorem fluctuet, idque maxime si timore abundantius crucietur. Nam cum timor pœnam habeat sociam, dicere non potest: *In pace in idipsum dormiam.* & requiescam: quod non in pace singulariter constituta sit, si paulatim gratiæ incremento coeperit timor desicere, spes verò proficere, & charitas totis viribus in spe adiutorium exurgens, foras timorem expellat, nonne hæc anima singulariter in spe constituta videbitur? ac proinde in pace & in idipsum dormire iam & requiescere? Anima sic affecta, iubilans dicere poterit: *Laua ens sub capite meo:* per lauam gehennæ comminatio intelligitur: cuius timorem cum anima amore vincit, non super caput, ut in imperfectis fieri solet, sed sub capite habet lauam Sponsi: & dextera illam amplexabitur me. Dextera Sponsi est promissio certissima præmiorum, iuxta illud: *Delectationes in dextera tua, & in sinu tuo.* quorum spe Sponsa singulariter munita, prædicta loquitur. Vnde quidam Sanctus dicere solitus erat, iam non timeo, sed amo. Idem *serm. 52.* Dormiens ergo Sponsa in hac firma spe, & dulcissimo contemplationis immersa somno, filias Hierusalem, id est, infirmas animas, quæ proficendi spe adherent Sponsæ, monet nè eam à somno excitent, donec ipsa velit. O mira Dei bonitas, quæ contemplantis animam in sinu suo quiescere permittit, ibique eam ab instantibus curis tueretur, & à negotiorum & actionum molestiis protegit, quæ sæpe ad eam ipsæ adolescentulæ importunè solent asferre. Operatur enim hoc dulcissima Dei dignatio, ut sanctam animam etiam quàm plurimis vitæ actiue laboribus iure officij implicatam, aliquando à sensibus ita suspendat, ita amplexatur, ita in sinu foueat, ut non pœnitat illam terrenis molestiis, aut vllis phantasmatum negotijs perturbari, ita ut illa silentij hora dicere valeat: *Anima mea sicut passer erepta est de laqueo venantium.* Quid tunc formidabitur luxuria, ubi nec vitæ sentitur? Excedente quippe anima à vitæ sensibus, necesse est, ut nulla sensus tentatio sentiat. *Quis dabit mihi pennas sicut columbae.* Vti.

Cant. 2. 14.

Psal. 4. 9.

Cant. 2. 6.

Psal. 15. 11.

Psal. 123. 7.

Psal. 54. 7.

Num. 23.

Psal. 148.

Plentus anima ob a-

Psal. 118. 70.

Psal. 148. 8.

Timoris Do-

Gratiapra-

nam hac morte ego frequenter eadam, vt euadam laqueos mortis, libidinis motus non sentiam, tumultus ira & impatientiae, solitudinum angores, curarum molestias negligam. Moriatur anima mea morte iustorum: optima mors illa est, quae vitam non aufert, sed commutat in melius. Vtina anima mea (si ita fieri possit) Angelorum morte moriatur, vt praesenti excedens memoria, rerum se inferiorum, corporearumque non modò cupiditatibus, sed etiam similitudinibus exuat: is namque excessus aut solum, aut maximè contemplatio dicitur: dum enim viuitur, rerum externarum cupiditatibus non teneri, humanae virtutis est; corporum verò similitudinibus speculatione mentis non inuolui, Angelicae puritatis habetur. Vtrumque tamen diuini muneris est, vtrumque enim te ipsum excedere est & transcendere, sed procul vnum proprius est alteri. Beatus qui dicere potuit: *Ecce elongauit fugiens, & mansi in solitudine*. Si concupiscentias carnis vicisti, iam separatus es, sed nondum elongatus, nisi etiam irruentia vndique phantasmata corporearum similitudinum transuolare mentis puritate praeualeas. Hucusque noli tibi requiem polliceri: falleris si citra quietis locum solitudinis secretum, serenum lumen, & pacis habitaculum inuenire posse confidis. In hac ergo excessus quiete erat Sponsa, quando prohiber, ne adolescentula illam excitent, eas adiutans per capreas & camporum certuos, id est, per sanctas animas à corporis mole exutas, quae ob visus acumen, & saltus celeritatem in contemplatione, bestiis illis assimilantur, quarum collegio anima pura & contemplationi intenta focitur, ne facilius cuiusvis negotij temporalis causa eam à iucundissimo collegio deturbent: donec ipsa velit: nam in arbitrio sanctorum pastorum est, quando sibi, & quando animarum sibi commissarum curae vacare debeant: id eò monet, ne donec ipsa velit, excitetur.

Bernard. *serm. 54 super Cant. locum*, animae, quae superbiae, vel occultae alicuius arrogantiae causa admirandam gratiam deuotionis amittit, sic deplorat. Heu quia aliqua superbia in me inuenta est, Dominus declinauit in ira à seruo suo: hinc ista sterilitas animae, & deuotionis inopia, quam patior: exaruit enim cor meum, & coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua. Non compungi ad lachrymas queo, non sapit psalmus, non delectat orare, orationes solitas non inuenio. Vbi illa spiritus inebriatio? Vbi mentis serenitas & pax? Vbi gaudium in Spiritu sancto? Ad vigilias sum somnolentus, ad iram praecipit, lingua & gula indulgentior, & segnior, & ad praedicationem obtusior. Heu quem me alium putem, quam vnum de montibus Gelboe, quem praerit Dominus in ira & indignatione sua. Fons sapientiae suo rore & pluuia omnes montes in circuitu visitat, à me autem transiit. Nam vnum ex fratribus singularis video abstinentiae, alium admiranda patientiae, humilitatis, mansuetudinis, illum contemplationi vacantem in mentis excessu saepe rapi. Quare filiioli manere assidue in Domini timore, suspectum semper sit vobis arrogantiae crimen: nil enim tam efficax coram Deo ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam reperire potui, quam si omni temporis articulo, coram Deo non altum sapere, sed timere inueniatis. Beatus ille vir qui semper timet (& quamuis de gratia gratum faciente hoc praedicetur, tamen ipse hoc loco de feruoris & deuotionis gratia praecipue loquitur) time igitur, licet gratia deuotionis ardeat: paueto, etiam cum deuotio reuertatur, & hoc dicitur semper esse in sollicito timore: succedunt enim vicissim sibi in animo tres isti timores, nempe cum adest gratia, time ne non dignè opereris, iuxta illud: *Videte ne*

in vacuum Dei gratiam recipiatis. Nam negligere donum donantis contemptum prae se fert, & acceptum munus non grate expendere, intolerabilem superbiam significat: & cum adest gratia multo cum animo periculo occultissimum arrogantiae vitium, quasi leo in spelunca sua insidiari solet, quae vtrius gratiam meritis adscribas, monere non desinit. Cum autem recedit gratia, multo magis timendum est, quasi ea subtrahatur, in cadendi periculo maneat. Time ergo, & contremisce, DEO tibi, vt sentis, irato, time quod à custodia tua sis derelictus, nec dubites superbiae vitium, etiam si non appareat, in causa fuisse, atque etiam si nullius noxae tibi conscius videat: nouit namque Dominus, quae tu nescis, & ipse est, qui indicat? *Non enim, qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat*. Nunquid commendat te Dominus, cum gratia priuat? Nunquid qui humilibus gratiam solet impertiri, humiliatis datam auferret? Vnde fit vt semper superbiae gratiae priuationis causa exsistat. Fieri tamen potest, vt alicui gratia subtrahatur, non praesentis superbiae causa, sed ne ex aduentu gratiae superbia contingat: denique semper superbia subtrahatur gratiae causa merito habebitur. Quod si gratia auulsa redierit, multo plus timendum est, iuxta illud: *Ecce iam sanus factus es, vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. Attende, peius esse reincidere, quam cadere, quod enim ita hic inualefcente periculo, inualefcat & metus necesse est: nam si habueris hos tres timores, dicitur de te plene. *Repleuit eum spiritus timoris Domini*: hi enim tres timores filiales sunt & casti, quod charitate veniente non pereant, sed illius aduentu dulcorem & augmentum recipiant. Felix Paulus, qui vno duntaxat mortalis corporis pariete à CHRISTO distabat, & merito cum Sponsa dicere poterat: *En ipse stas post parietem nostrum*, ac proinde ardentissime dissolui, & esse cum CHRISTO appetebat. Ego autem, qui peccator sum, dissolui non cupio, sed à corpore exire formido, quia mors peccatorum pessima: contremisco in ipso portus ingressu, dum propè addele Christum non confido, qui abentrem excipiat, multos enim parietes intermedios addidi, qui me Christo appropinquare prohibent, & ideo cum exiero, timeo potius in rugientes paratos ad escam incedere, quam Christo appropinquare fidenter sperem. Bernard. *ser. 56. ab*. Sponsus stans post parietem carnis dilectae suae, diligenter prospicit per tenebras & cancellos quid anima intus agat, quid cogitet, quid desideret, abundat enim dilectae suae zelo: quare expedit, vt illa diligentissime se custodiat, ne forte in aliqua minus decenti operatione occupata comprehendatur. Expendito etiam nullam sponfi observationem animam sanctam subterfugere, sed optimè intelligere, quoties ipse per cancellos & tenebras prospiciat. Diligenter etiam obseruat per singula temporis momenta aduentum spiritualem Sponfi, vt cum primum ianuam pulsauerit, accurrens illum introducat: quare meretur ab Sponso veniente audire: *Surge, propera amica mea*. Nunquam ignorat tempus visitationis suae, dissimilis certe illis qui cum faciem coeli diiudicare nouerint, aduentum Domini omnino nesciant. Verè visitat te Sponsus, quoties verè de peccato compungeris, quando à vel eius amore, deuotione, feruens inardescas: & sponfi vigilas.

2. Cor. 4.

2. Cor. 10. 11.

Superbia pri-

1. Cor. 10.

Cant. 2. 7.

Phil. 4. 2.

Psal. 33. 21.

Cant. 2. 7.

13.

Anima

sponfi vigilas.

Vitia nunc
quam in
hominis em-
timetur.

Cant. 2. II.

Estu chari-
tatis assimi-
latur.

amoris dulcedine & cordis latitudine, sed sunt quasi vulnerati dormientes, in sepulchris, preli lapidis pondere, timore diuini iudicii, donec proficientes, huius timoris sublati pondere, tanquam mole prementis lapidis liberi in spem venie respirare valeant. Ibi. ferm. 38. Cura (inquit) non semel, sed saepe putare animam tuam vineam, quia putata reptillulat, imò fissi possit, semper: semper enim, nisi dissimulas, quid putari oporteat, inuenies, quantumlibet in hoc corpore manens profeceris. Erras, si vitia tua emortua putas, & non suppressa: velis, nolis, intra fines tuos habitas lebusus, premi potest, non exterminari. Vnum in tanto discrimine presentissimum est remedium, diligenter obseruare, vt mox cum renascentium capita emerferint, prompta seueritate succidantur. Nequit virtus cum vitis pariter crescere, quare vt illa vigeat, hac crescere non patiamur. Demus ergo operam, purificationi, putetur cupiditas, vt virtus crescere & roborari valeat. *Iam hyems* (inquit) in vobis transiit o fratres, saltem in pluribus ex vobis, id est, timor ille feruilis, qui non est in charitate, qui licet omnes ad sapientiam inuoluet, neminem tamen confingat, sed superueniens charitas retundit illum velut altas hyemem. Altas enim charitas est, quæ aduentu suo omnem hyemalem imbrem, id est omnem anxietatis lacrymam, quam peccati amara recordatio & amor iudicii antea extorquebat, omnino exsiccat, & largissimè effundit dulciorem pluuiam, id est, suauissimas charitatis lacrymas. Habet namque altas pluuias proprias, suaves, & vberes: licet quippe charitas, sed ex amore, non ex merore, flet dilecti desiderio, flet cum flentibus. Incumbite igitur purificationi: vias nostras & studia nostra scrutemur (*Trenorum 3.*) & in ea se quilibet profecisse iudicet, non cum non inueniat quod reprehendat, sed cum quod inuenit, reprehenderit, tunc te non frustra scrutatus es, si rursum opus esse sermone aduertisti, & toties te non fessellit inquisitio tua, quoties eam iterandam censuisti: si autem hæc cum opus est, facis, semper te facere credito. Hæc ille.

EX GERSONE, TRACTATU DE Discretione Exercentium.

CAPVT XVII.

Contemplationis gratiam
assequutus
non debet a-
lium contem-
plare qui eam
non habet.

In tractatu Gerson ita deuotis personis consilium: Consilium hoc vobis do, vt deuotus homo si omnino mensuram in cibo & potu seruare nequeat, nutriat potius corpus suum aliquo excessu, quam sibi subtrahat nimis eum defectu. Ratio in promptu est, quod corpori per nimiam abstinentiam læso vix mederi valeamus, quando autem exceditur, facile succurritur vna, aut duabus abstinentiis. Attende, Gersonem non de carnalibus, sed de deuotis loqui. Ibi. Fratres, quibus contemplationis, aut deuotionis gratiam assequi licuit, nullo modo iudicent, aut contemnant fratres exterioribus occupatos, tanquam indenotos: fieri enim potest, vt plus hi Deo complacent proximorum charitate & obedientia: imò sibi ipsis accuratè debent inuigilare, cū quiescant, & veluti domini recumbant, officiales autem tanquam serui ministrant illis, in multo labore & fagitatione. Vnde timere merito debent, ne suarum spiritualium exercitationum fructum ipsi non percipiant, sed potius ad ministrantes perueniant, qui illorum causa temporalibus officiis detenti, contemplationis gratiam nequeunt degustare. Iustus enim iudex est Dominus. Ibi. Persona deuotioni dedita, nullam singularitatis notam præ alijs debet ostendere in exterioribus, est enim eiden-

tissimum hypocritis ac superbæ signum, sed studeat in publico fratribus suis similis esse, idque tamen absque peccato. Ibi. Cauendum est, nequis inordinato Dominum offendendi timore angatur, inde enim oriri solent scrupuli, pusillanimitates, desperationes. Timor certe cadendi, facit casum. Nam quæ admodum quilibet homo securè transiret ligno quamuis angusto in solo existenti, quod si tamen in alto esset, aut super profundam foueam, quamuis altius esset, non absque maximo cadendi periculo transire posset, quod imaginatio casum faciat, & iuxta Physicorum sententiam, in magno timore totus sanguis ad cor iuuandum confugiat, quapropter cetera membra viribus destituuntur, & ideo cadat necesse est: ita etiam timor ille inordinatus, & pusillanimitas procul expellenda sunt. In locis etiam tenebrosis ad timorem incitatur, ex nimio metu phantastico, videtur enim saepe tetras imagines aspiciere, sibilationes, & horribiles voces audire, cum in re tamen nil sit. Remedium ergo pro pauidis, & natura timidis efficax est, ad contraria se conuertere eorum, quæ timorem inducunt, scilicet, ad consolatoria, contraria enim contrariis curantur. Ideo demones conquesti sunt de monacho quodam eos confundente, nam cum ipsi eum vellent extollere, ipse se deprimebat: cum autem vellent illum deprimere, ipse se extollebat, & in spem erigebat. Immoderatus timor, & pusillanimitas, & animi abiectio saepe efficiunt, vt homo existimet se peccasse, aut aliquis concupiscentie, iræ, inuidie temptationi assensisse, cum tamen re ipsa non consenserit. Nam quando ratio reluctatur, & ab illa pestifera impugnatione liberari nititur, non peccasse dicitur, non enim illud agit, sed patitur: imò quo maior impugnatio, eo pretiosior corona comparatur, licet aliqua venialia durante pugna commiserit. Vt enim dicit Gerson in tractatu de remedijs contra pusillanimitatem. Si quis in temptationis conflictu aliqua committat venialia, tamè pro pugna contra vitia, & labore pro virtutibus suscepto, non parum conciliat meriti, adeo vt poena ipsa quam resistens patitur, deleat proculdubio poenam venialibus debitam. Non ergo temptationis sensus, sed consensus culpatur. Idem in dicto tractatu de remedijs contra pusillanimitatem dicit: Sæpe euenire solet, vt aridus ac omnino spirituali consolatione vacuus, plus mereatur quam si deuotione & spirituali consolatione fueretur: nam ille seipsum vilificat, & corde licet frigido facit quod in se est toto animi affectu studens deuotionis gratiam adipisci. Et licet leuis transeat & dissimulet, magis ac magis clamat, instat cæci iuxta viam sedentis instantisimè ab eo lumen gratiæ & consolationis postulat. Tunc temporis quamuis malarum cogitationum turba irruat, & ad tacendum impellat, tamen ipse magis ac altiori voce clamat, donec lumen exoptatum accipiat, idque tunc tanto labore adeptum maioris meriti habetur, quam si illud absque vilo certamine possideret. Vnde Bernard. exponens illud: *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*: Non est (inquit) hoc intelligendum de affectu, sed de exercitio: ille enim satis bene hæc implere dicitur, qui ad delectationem venire nititur, qui quamuis non pertingat vt delectetur, tamen quantum in se est, illud ipsum agit, quod ille, cui delectationem percipere licuit. Sunt quidam, qui totum penè tempus in eo expendunt, vt spiritualibus consolationibus potiantur, ac ob id exercitationes alias vt iliores, & fortasse Deo gratiores omittunt, vel ad quæ forsitan ex obedientia tenentur, quæ si ubi assequuti sunt, secturi & quieti manent, quasi plenè munus absoluerint. Hi tunc licentiam vsurpant vagandi ad impertinentia, non attendentes miseri accepta

Scrupuli & pusillanimitas, unde originem suam.

Scrupulorum remedium.

Gersoni.

Mat. 10. 47.

Psal. 36. 4.
Quomodo quis in Domino delectatur.

consolationem potius gratiam gratis datam dicendam, quam pro merito reputandam esse, multumque ab eo cui plura donata sint, exigi debere item eam consolationem posse diu permanere cum peccatis, & proprijs affectionibus: quibus etiam aliquando accidit, ut perceptam dulcedinis gratiam quasi nihili pendentes, abiciant, & abiectam postea velint recuperare, quasi Dominum semper paratum esse ad illius gratiae exhibitionem oporteat. Item. Cum DEVS nisi in tranquilla conscientia habitare sit solitus (*in pace enim factus est locus eius*) fugienda est nimia conscientiae scrupulositas, qualis illorum est, qui cum absque actuali intentione ab euagatione surrepta (& non ex spontanea aut quasi spontanea) horam recitant aut psalmum, iterum atque iterum resumere non cessant, atque id sepe magis insipide & negligentius, quam prius faciunt: ite illorum qui nulla confessione quiescunt, qui que summopere fatigantur, ut venialia omnia sigillatim dicant, quasi arbitrentur se potius ex iustitia sua quam Dei miseratione saluandos. Idem ibi dicit: Quando aliquis ex confessionis frequentatione magis inquietus quam tranquillus fiat, optime faciet, si ab ea cesset frequentia (dummodo à peccato mortali liber exsistat) nihilominus tamen fiducialiter & humiliter superiorum & senum consilio vsus procedat. Ibi etiam inquit, quoddam esse adeo arcte conscientiae, ut quo magis eam confessione purificare nituntur, eo amplius inde quasi fedantur, propter plura denuo ex frictione protinentia, qua tamen ut plurimum parui, aut nullius momenti sunt. Horum conscientia non melius roboratur, quam si eam in pace & quiete dimittas, ut solum lacrymarum imbre rigetur, quod si fiat, dono gratiae solidantur. Oportet etiam scrupulosos ex timoratorum & expertorum consilio, sapè contra scrupulos suos agere, ut sic paulatim assuescant non timere: veluti adiuuatores longo instructi vsu securè & intrepidè super alta tecta gradiuntur, non assueri verò mox de casu tentantur. Sepe etiam demon scrupulosis ac meticulosis ingerere solet terrores, strepitus, horrores vanos, instar ioculatorum qui inusitatis vestibus horrorem pueris incutunt, atque instar vrbe obsidentium, qui varijs figmentis & terculationibus obsessis metum incutere conantur: Remedium ad id praesens est haec negligere & irridere, ac insimul cum patre illo dicente loqui: Immunditia tua super te, diabole, qui immundus spiritus es: terrores tuos non timeo quia adhuc Christus vivit, qui protector meus est. Hec Gerson. Ibi etiam scribens monet nos similes esse debere prudentibus pueris, qui volentes metum incutere, fictionibus mira arte deludunt, nec vllis terroribus quos inanes reputant, turbantur: quae ratio optima est ad vincendum blasphemiae spiritum.

EGREGIA QVÆDAM DOCUMENTA
collecta, tum ex D. Bernard. tum ex Bonavent. in tractatu meditationum vitae Christi.

CAPVT XVIII.

Quomodo autem vitam contemplatiuam procedendum.
Illud primò animaduertendum est, rectum vitae ordinem exigere, ut vita contemplatiua mediū teneat locum inter binas vitae actiuae partes: nam hoc ordine rectè progrediendum est. Primo namq; vitiorum & affectionum mortificationi insistendum est, orationi deinde & exercitio virtutum, postea facrarum literarum studio. Secundò quiescendum & in contemplatione quaerenda est mentis solitudo, & soli Deo vacandum est. Tertiò, postquam animus

per praedicta duo exercitia, virtutibus & vera est sapientia imbutus, illuminatus & feruidus effectus, ad aliam vitae actiuae partem debet procedere, nempe ad aliorum salutem procurandam, praedicando, scilicet, docendo, & regendo. Hic ergo est ordo rectus, ut actio purgatiua contemplationem praecedat, alio qui preposito vitur ordine, qui ante meritum exigit praemium, & ante laborem cibum postulat. Hec Bernard. *serm. 40. super Cant.* Cum dicat Apostolus: *Qui non laborat non manducet.* Et David: *A mandatis tuis intellexi.* Hinc constare poterit, nemini debere contemplationis dulcedinem nisi obedientiae matorum. Appetis tu quidem contemplationis quietem, & benefacis, sed cavendum est ne obliuiscaris prius Sponsi lectum virtutum floribus spargere, aliqui ad fructum, id est, dulce somnum & suave contemplationis otium peruenire non poteris. Nam aliter progredi, nil aliud erit quam non exercitatus delirio otio velle quiescere, & Lia fecunditate neglecta, solis Rachelis amplexibus velle oblectari. Non igitur putes propria quietis amore, sanctae obedientiae actibus, seniorumve traditionibus praedictum vllatenus faciendum non enim dormiet tecum Sponsus in lectulo tuo, quem sibi pro obedientiae floribus, cicutis ac vrticis inobedientiae sparsisti. Miror (inquit Bernard.) quorundam impudentiam, qui cum inobedientes sint & impatientes, nihilominus tamen audent ad sedem conscientiae suae lectulum omni orationum instantia totius puritatis Dominum inuocare: non enim dabit inobedienti sui copiam tantus obedientiae amator, qui mori quam non obedire maluit. Nec approbat tuę contemplationis inane otium, qui per Prophetam sic loquitur: *Laboras, & non sustinens: lignans tepus quo caelo exulans & summa quietis patria operatus est salutem in medio terra.* His enim dicit: *Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos, & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam.* Quo enim pacto, cum lectus tuus non sit floridus, sed potius foedus, ac putidus, tu ad illum glorie Regem audes inuitare? Si queras, quid te velim facere, dicam. Primò quidem conscientiam tuam ab omni iræ iniquitate, disceprationis, murmuris, & liuoris emundes, necesse est: & quidquid in mente immorari cognoscitur, quod aut fratrium paci, aut seniorum obedientiae obstat, de cordis habitaculo eliminare festines. Deinde bonorum actuum flores, & laudabilium studiorum, atque virtutum ornamenta tibi curas apponere, quae cum feceris, ad hunc lectum floridum securè Sponsum vocare licebit. Hec Bernard. Quòd autem contemplatiua actiua praecedere debeat quoad secundam ipsius actiuae partem, ex Bernard. *sermone 18. super Cantica.* Caue, ne antequam infundaris, tu semiplenus effundere festines, arans contra legem in bonis primogenito, & ovis primogenitum tondens, nimirum vita ac salute, quam alteri donas, te defraudas, dum sana intentione vacuus, inanis vento glorie inflaris, aut terrenae cupiditatis veneno inficieris, & lethali apostemate turgens occumbis. Quamobrem sis sapias, concham te exhibeto, non canalem. Ideò tu frater, cuius satis firma propria salus nondum est, cui charitas adhuc, aut nulla est, aut adeo tenera, ut cuiusque statui cedat, omni spiritui credat, aut cui tanta est charitas, ut vltra mandatam plusquam teipsum proximum diligas, & rursum tantilla, ut contra mandatū fauore liquecat, pauore deficiat, tristitia perturbetur, auaritia contrahatur protrahatur ambitione, suspitionibus, cōiutisq; exagitetur, curis expellatur, honoribus timeat, liuore tabescat: tu inquam, in proprijs te eundè intelligens, quā nā demencia aliena curare ambis, aut appetis? Noli nimirum iustus esse, sufficit tibi proximum cui sicut teipsum diligere

diligere: imple te prius, postea curabis effundere.

1. Cor. 8. 12. Prudens enim charitas affluere, non effluere consuevit. Vnde Apostolus: *Non sic detis, ut alijs sit remissio, vobis autem tribulatio.*

Qua compendanda ante quam efficienda. Hæc sunt, quæ prius comparare debes, quam effundere audeas. Primò, Compunctio. Secundò, Deuotio. Tertiò, Penitentia labor. Quartò, Pietatis opus. Quintò, Orationis studium. Sextò, Contemplationis otium. Septimò, Plenitudo dilectionis. Quòd si virtutibus plenus, scientia quoque atque eloquentia adornatus, metu fortè aut segnitie, aut minus discreta humilitate bona verba, quæ multis prodesse possent, inutili ac damnabili tegas silentio, rem

Prou. 18. 20. Christi detines, & te illa maledictio tangit: *Maledictum qui frumenta abscondit in populis.* Vnde Bernard. *sermone 57.* dicit, viros sanctos, qui feruido charitatis zelo ex contemplationis otio ad verbum prædicationis descendunt, semper sese arguere, & scrupulis sapissimè cruciari. Nam dum contemplationi vacant, timent, ne fortè contra Domini voluntatem à prædicatione cessauerint: & dum prædicationi insunt, verentur, nè forte plusquam æquum esset, ob prædicationem contemplationis quietem remiserint: inde fit, ut inter operis fructum & contemplationis suauissimum somnum grauiter æstuent. Quapropter bonis operibus semper intenti, semper tamen quasi de malis penitentiam agunt, & singulis momentis cum gemitu Domini voluntatem inquirunt. In tanto conflictu vnicum remedium est oratio ac gemitus, quo Deum assidue deprecemur, ut nobis dignetur ostendere, quid, quando, quatenus nos facere velit.

Dicemus igitur aliquid de contemplatione. Si iam, charissime frater, in prima actiue vite parte defudasti, audent dicere poteris cum Sponia: *Osculetur me osculo oris sui.* iam (ait Bernard. *sermone 9. super Cantica.*) ex Sponsi gratia, multis annis sobriè castèque viuo, lectioni insisto, resisto vitij, orationi incumbio, frequenter contra tentationes vigilò, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ, sine querelâ arbitror, quantum in me est, fratribus conuincere. Nam (ut ipse dicit in *sermone Apostolorum Petri & Pauli*) in communi stude amare, & amari, blandum te & affabilem exhibere, ferre non solum patienter, sed etiam libenter fratrum tuorum infirmitates, tam morum, quam corporum superioribus tuis subditus esto: aliena ne cupias, te potius & tua dato, denique in sudore vultus tui panem comedas oportet. Cæterum hæc omnia de consuetudine constant, de dulcedine nihil, mandata forsitan vtcunque adimpleo, sed anima sicut terra, sine aqua in his omnibus. Ut igitur holocaustum meum pingue fiat, *Osculetur me osculo oris sui.* Vide quælo Bernard. *sermone 52.* Triplex est contemplationis gradus. Primus humanitatis Christi, & est incipientium, Secundus celestis curiæ, & est proficientium. Tertiùs, maiestatis Dei, & est perfectorum. A mysterijs namque humanitatis inchoandum est, alioqui non tam ascendere, quam ruere posses. De quibus vide *sermonem 62. super Cantica.* & *sermonem 43. ibi.* Admonet tamen Bonauent. non opus esse, ut actiue vitæ ratio, vitiorum & passionum mortificatio, contemplationem mysteriorum humanitatis Christi præcedat: per eam enim maxime purgamur à vitij, & virtutibus inbuimur, & horum mysteriorum meditatio simul cum prima vitæ actiue parte procedere debet. Hæc scribit *cap. 52.* De secundo gradu vide Bernard. *sermonem 40. & 62.* Quod ad tertium gradum, scilicet, de contemplatione diuinitatis, quò pauci perueniunt, ut scribit Bonauent. scito primò ex Bernard. *sermone 49.* duos esse beatæ contemplationis excessus: alterum in intellectu, alterum

in affectu: alterum in lumine, alterum in fectore: alterum in agnitione, alterum in deuotione. De gradu hoc videre licet gratissima quæ scribit *sermonem 4.* Cuius initium est. *Collum tuum.* Et *sermonem 62. cuius initium est. Columba mea.* Qui (inquit) gradum hunc ascendere potuit, caueat ingredi quasi maiestatis scrutator, quia opprimetur à gloria, sed simplici oculo, & humilli corde, quasi in admirationem raptus. Quòd si per excessum rapi in illâ maiestatem contingeret, digitus Dei hic est, dignanter hominem eleuans, non hominis temeritas insolenter altissima Dei inuestigans: rapitur ad hæc humilis, superbus verò opprimitur. Cum ergo Apostolus raptum se memoret, ut *2. Cor. 12. 2.* ausum excuset: quis alter mortalium huic se diuinæ maiestatis horrendo scrutinio proprijs præsumat intricare conatibus, & tanquam importunus contemplator in pauenda arcana prorumpere? Scrutatores ergo maiestatis dicuntur, qui humano ausu in eam irrumpere volunt, non qui diuino munere in eam rapiuntur. Formidolosa igitur ac periculosa est scrutatio maiestatis, pia verò & tuta scrutatio voluntatis, id solum inquires, quo pacto Domino placere valeam, quibus actionibus consequar, ut de me dici possit: *Inueni virum secundum cor meum.*

Scribit præterea Bernard. quatuor esse modos maiestatem contemplandi. Primus & maximus est, admiratio ipsius maiestatis, quæ si facile inueniatur cor à vitij, præsertim à superbia liberum, aliquantulo temporis spatio in extasi suspensum attolleret. Secundus, Admiratio iudiciorum Dei, quæ dū horrendo aspectu vehementius concutit mentem intuentis, vitia fugat, virtutes infundit, aptum reddit ad sapientiam, humilitatem denique conseruat. Tertiùs, Recordatio beneficiorum Dei, quæ ne dimittat ingratum, memorem sollicitat ad benefactoris amorem. Quartus, Meditatio æternæ felicitatis promissæ, quæ constantia & perseverantia vires suggerit, & subministrat. Præterea oportet nosse discrimen inter tempus, quod vitæ impendis actiue, quæ contemplatiue præcedit, & tempus in quo vis te totum cõtemplationi dedere: nam primum tempus vitam exigit socialem, secundum verò solitudinem. Homo enim bonorum consuetudine vtens, citius & facilius vitiorum & passionum mortificationem acquirit, quam is qui solitariè viuut. Erubescit namque inter alios de vitij quibus scatur, & de virtutibus quibus caret: exemplis aliorum stimulat, corrigitur verbis, conatur defectus vincere, in quibus nouerit se alijs displicere, proponit sibi præ oculis probos aliquos viros, quos tanquam virtutis exemplaria æmulari possit, diligentissimè cõsiderat quid sit in quo eos sibi præponat, & meliores iudicet: quod maxime necessariũ est ad acquirendâ humilitatis custodiam, his etiã qui multis virtutibus lucet. Nā ut ait Bernard. *sermonem 74. de tempore.* Quòd si fortè plus ieiunare potes, quam frater, ille te patientia superat: humilitate præcedit, supereminet charitate. De hoc etiam vide *sermonem illum 74. super Cantica.* Idem in *epistola ad fratres de Monte Dei*, ita scribit. Discito tibi præesse, vitam ordinare, mores componere, teipsum iudicare, & te apud teipsum accusare, sæpe etiam condemnare, nec impuniti dimittere. Sedeat accusans iustitia, stet rea, & temetipsum accusans cõscientia, nemo te plus diligit, nemo fidelius iudicabit. Pete à teipso ratione præterita noctis & venturæ diei tu tibi canonem præscribito, & superuenientis noctis regimen indicito: si distrusto nunquam aliunde lasciuire vacabit. Singulis horis, iuxta communis instituti canonem, sua distribue exercitia, alijs spiritualia, alijs verò temporalia donans: in quibus sic spiritu omnes debitorum Deo exoluat, corpus verò spiritum, ut si

Prou. 25. 27.

Scrutatorum maiestatis qui.

1. Reg. 16. Act. 13. 25.

Maiestatis contemplanda modi quatuor.

Discrimen inter tempus quod actiue & contemplatiue vite impendendum.

Ratio quæ modo suis ipsius habenda.

Cant. 1. 1. *Osculetur me osculo oris sui.* Vide quælo Bernard. *sermone 52.* Triplex est contemplationis gradus. Primus humanitatis Christi, & est incipientium, Secundus celestis curiæ, & est proficientium. Tertiùs, maiestatis Dei, & est perfectorum. A mysterijs namque humanitatis inchoandum est, alioqui non tam ascendere, quam ruere posses. De quibus vide *sermonem 62. super Cantica.* & *sermonem 43. ibi.* Admonet tamen Bonauent. non opus esse, ut actiue vitæ ratio, vitiorum & passionum mortificatio, contemplationem mysteriorum humanitatis Christi præcedat: per eam enim maxime purgamur à vitij, & virtutibus inbuimur, & horum mysteriorum meditatio simul cum prima vitæ actiue parte procedere debet. Hæc scribit *cap. 52.* De secundo gradu vide Bernard. *sermonem 40. & 62.* Quod ad tertium gradum, scilicet, de contemplatione diuinitatis, quò pauci perueniunt, ut scribit Bonauent. scito primò ex Bernard. *sermone 49.* duos esse beatæ contemplationis excessus: alterum in intellectu, alterum

Contemplationis excessus duo.

Contempla-
tor quomodo
vivere debe-
at.

Eccli. 38, 25.

Contempla-
tionis impe-
dimenta
quatuor.

quid fuerit intermissum, si quid neglectum, si quid imperfectum, suo loco, suo modo, suo tempore impunitum abire nē permittas. At (inquit *Bonauent.*) tempore quo contemplatiua vita vacandum est, aliter, & longe aliter, & te vivere oportet. Nam contemplator soli Deo vacare debet, & in solitudine saltem mentis manere, nil ad eum de rebus communibus vel propriis, nil ad eum de proximis quantum ad obsequia corporalia spectare existimet, sed oratione, deuotione, compassione ad eos intendat. Nil etiam ad se de seipso attinere putet, omnia denique post tergum debet projicere, & tamquam mortuus esse, ut plenē soli Deo vacare valeat, nisi eum necessitas vel inuitum compellat. Oportet in otio hanc addiscere sapientiam, ut habes apud Bernard. *serm. 40. super Cant. & serm. 3. & 5. in Assumptione B. Virginis.* Formam enim contemplationis exprimit Magdalena, dum sedet, dum tacet, dum interpellata non responder, quā denique intus raptā, foris insensibilis redditur. De ipsa quippē sapientia scriptum est: *Quia minoratur actu, percipiet eam, ideo non vult Maria interrumpere silentij quietem, nē iucundam amittat contemplationis dulcedinem.*

Assignat autem Bernard. *serm. 23. super Cant.* quatuor contemplationis impedimenta: quæ sunt, sensus egens, cura pungens, culpa mordens, irruentia corporearum imaginum phantasmata. Primum ergo est corporalis afflictio, ut valida fames, vel sitis, vel frigus, & similia: corporalis enim morbi tempore non est locus contemplationi, nisi id diuino munere de gratia speciali fieret. Secundum est sollicitudo curarum & occupationum, nam occupatio variē contemplationem impedire solet, non solum contemplationis tempore, sed antē, & post illud, mentem reddit sollicitam circa facta vel facienda. Bernard. *serm. 4. in Assumptione* ita inquit. Quomodo pulvis oculi corporali aspersus visum hebetat, & sapē prorsus tollit, ita externarum rerum cura, intelligentiæ oculum à veriluminis cōtemplatione repellit. Tertium, culpa mordens. Peccatum enim nondum deletum per contritionem, & licet iam deletum, impedit contemplationem, ut idem dicit. Sicut (inquit) tenebræ corporalem visum impediunt, ita anima per peccatum tenebrosa, à contemplatione remouetur: & veluti sanguis vel humor in oculum fluens visui nocet: sic peccatum cū in memoriam redit, in animam vsque delabitur, & mentalem visum obscurat: ideo quo tempore contemplari volumus, procul à nobis oportet peccatorum cogitationem expellere. Bernard. *serm. 57. super Cant.* ita scribit. Qui iam longioris temporis progressus, cooperante Dei gratia, in melius aliquid & lectius proficere potuerunt, hi de indulgentia præsumentes, non tam tristem peccatorum imaginem recogitant, quā in Dei lege assidue meditantur, & in ea die ac nocte insatiabiliter delectari student, interdum etiam reuelata facie Sponsi gloriam ineffabili gaudio speculantes in eadem imaginem transformantur. Quartum postremò impedimentum sunt corporearum imaginum phantasmata, quod difficilius est omnibus prædictis impedimentis, ac ideo commendatur nimium solitudo in vitæ conditione. Monet etiam ut contemplans sit cæcus, surdus, mutus: ut videns non videat, audiens non intelligat, nec colloquio delectetur: studeat præterea ex auditis & visis nullas retinere imagines, quare non debet mores aliorum obseruare (ut dictum est de actu) nē inde phantasmata referre possit. Præ omnibus fugiat secularium colloquia quantumcumque sibi coniunctorum. Quod si obedientia, aut necessitate aliqua impellente, alicui corporali occupationi indulgeas, licet fideliter feceris, non tamen illi eo ad-

hareas affectu, aut mentis delectatione, ut inde imagines reportare possis, quibus postea Deo vacas impediaris. De hoc optimē Bernard. *ad fratres de Monte Dei. c. 30.* Ex quibus (inquit *Bonauent.*) apparet, quam noxia sit sollicita curiositas, quæ totam animam inficiens, impuram reddit & inquietam: quā etiam sit detestanda cupiditas, & rerum congregatio externarum, & per consequens quā amanda, quā pretiosa paupertas, quæ expeditur & puram animam assidue Deo offert. Ne te moleat (ait) quod contemplatiuus proximis nō intendat, intendit enim Deo, in cuius dilectione actiui excedit: actiui tamen in dilectione proximi contemplatiuum superat. Vnde Bernard. *serm. 60. super Cant. di. August.* cit, Monachos in conuentu esse in duplici differentia. Quidam similes sunt ficibus dulcibus: hi sunt qui non solum sine querela inter fratres versantur, sed etiam multa cum similitudine faciles se exhibent in omni charitatis ministerio. Alij vineis seu vitibus assimilantur, spiritu feruentiores & pro Deo zelantes qui reliquis fratribus seueriores se præstant, utpote in spiritu vehementer zelantes pro disciplina, vitia acerrimē corripunt, aptissime sibi vsurpantes vocem illam: *Nonne quise oderunt Domine, oderunt. Et Zelus domus tue comedit me.* Mihi (ait quidam) illi in dilectione proximi, hi in dilectione Dei eminerere videntur. Idque est peculiare contemplantium zelare pro Deo, cuius dilectioni ardentius insunt, non quod dilectionem proximi penitus omittant, sed quia primò Deo intendant, proximè fratribus: cum verò necessitas imminet, quilibet contemplatiuus, tam incipiens, quā perfectus, intermitte fratris causā otium contemplationis. Idem *serm. super Cant.* Quoties pro iuuando proximo, qui nollus eger opera vel loquela, quieti contemplationis, aut celebrandis Missarum solemnibus super sedemus, ordo præposterus est, sed necessitas ut lege non nouit. Dicit tamen *Bonauent.* hoc esse discrimen inter contemplatiuum tyronem, & adhuc rudem, & inter eum, qui longo contemplationis vsu perfectus existat: quod incipientis sit, quā stritius potest, Deo soli vacare, ac tam auidē solitudinem semper mentis querere, atque etiam corporis, ut proximum & seipsum, & ipsum etiam Dei zelum negligere videatur, cum hoc ipsa solitudinis natura postulet, maxime si venientis Sponsi frequenti visitatione iucundatur. Ad perfectionem verò iam sublatus incipit pro Deo fortiter zelare, ac in simul pro animarum salute, de quibus diximus aptissimos esse ad Præfecturam.

Quare contemplatiua habenda sit excellentior actiua, habes à Bernard. *serm. 5. in festo Assumptionis*, & item *4. super Cantica.* Vnusquisque tamen in ea vocatione, in qua vocatus est, maneat: qui contemplationi aptus est, in ea moretur: qui verò ministerio proximorum idoneus est, in ipso se exerceat: quare tu Monache, cum status tui conditio contemplatiuam exigat, eam totis viribus assume, præmissa (ut dictum est) actiua morali, quæ via est ad illam: gaude & gratias age Domino Iesu, qui te ad eam vocauit partē, quā optimam esse dixit. Ob varias tamē causas contemplās contemplationem ad tempus intermittere, & actioni insilire. Prima, propter animarum lucrum predicationi insilire modo supradicto. Secunda præfecturæ officium, quo compellitur subditorum intendere negotijs. Vnde Bernard. de seipso loquens ad monachos suos, qui quandoque nimium illum leuibis rebus importunē molestabant, sic dicit *serm. 52. in Cant.* Rara satis mihi ad terendum à superuenientibus conceditur hora: & postquā arguit eos qui leuibis rebus eius otium conturbabant. Superfedeo (inquit) ne impatientiæ exemplum dare

dear infirmis, pusilli enim Domini mei sunt, in que credentes non patiar, vt ex me scandalum patiantur: non vtor hac potestate, sed malo, vt ipsi me pro libito vtantur, dummodo salui fiant: & in eo potius requiescam, si non me inquietare timeant pro necessitatibus suis. Geram eis morem, quoad potero, & in ipsis feruiam Deo meo, quandiu fuero in charitate non ficta, non queram quæ mea sunt, nec quod mihi est vtile, iudicabo. Hoc solum deprecor, vt fiat eis acceptum, ac fructuosum ministerium meum, si forte mihi ex hoc inueniam in die mala misericordiam in oculis patris eorum. Et *serm. xi. super Cant.* sic ait. Loquor vobis experimentum meum, & quæ scribo, experimento didici: si quando comperi profecisse aliquos vestrum meis monitis, tunc non pigrit (fateor) curâ sermonis otio proprio prætulisse. Cum enim, verbi gratia, post sermonem iracundus quispian reperitur mutatus in mitem, superbus in humilem, pusillanimitis in fortem, aut in his virtutibus excreuisse, languentes ac repentes referuisse, ac vigilasse, aridos in deuotionis humore refluuisse, tunc non contristor pro intermisso iucunda contemplationis studio, sed patietur ab infœcundæ Rachelis amplexibus auclor, vt de Lia mihi exuberet fructus prouentuum vestrorum. Caritas namq; q non querit quæ sua sunt, id mihi iam dudum facile persuasit, nil, scilicet, delectabilem meorum vestris præferre utilitatibus, orare, legere, scribere, meditari, & si quæ sunt alia spiritualis exercitij lucra, hæc arbitratus sum propter vos detrimenta. Hæc Bern. Tertia intermittende contemplantionis causa est, quando recedente Sponso non sentit anima solitas consolationes, it enim, reditque Sponsus pro suo libito. Eo enim recedente, anima languet illius desiderio, & toto animi conatu enim nititur reuocare, cū Sponsus dicens: *Reuertere dilectum*: si verò non reuertatur, inuocat in auxilium sodales Sponsi, id est sanctos Angelos dicens: *Adiuua me, fili Hierusalem, vt si Sponsum videris, annunties ei, quod amore langueam.* Si autem nec his precibus acceritus redire velit, tunc anima de Sponsi voluntate cōscia reducit se ad actiua, vt vel sic fructificare queat Sponso. Non enim decet contemplantem marcere delidia. Dicit igitur tunc Sponsus: *Fulcite me floribus stipate me malis: quia amore langueo.* Per florem fides, per fructus bona opera intelliguntur, vt dicit Bernard. & addit opus esse, vt anima quoties a contemplatione corrui, ad actiua vitæ portu se recipiat. Quis enim (ait) non dico assidue, sed vel diu, dum in corpore hoc moramur, lumine contemplationis frui potuit? Cum igitur a contemplationis lumine cadere contingat, ne descendat in ignauia tenebras, aut otij sed ad fororē iuuandam veniat, id est, ad Martham, quæ etiam in luce est, iuxta illud, *Sic luceat lux vestra coram hominibus.* Loquitur enim de operibus, quæ coram oculis sunt. O verè felicem veri contemplatoris vitam, cui tantum dulcedinis in diuina familiaritate innere licuit, vt nil aliud velit, sciat, loquatur, cogitet, operetur, quàm ad dilectum pertinentia, cuius amore omnino existit absorptus. Inde fit, vt cetera pro luto reputet, omnem creaturam fastidiat, & solum Deum inardescat. Hinc etiam prouenit, vt dulcis sit ei solitudo, semper hominum consortia fugiat, nisi quando Dei ipse honor compellat cum hominibus conuersari. Dulcia sunt illi omnia spiritualia exercitia, nequit lacrymas continere in præsentia dilecti. Ideo etiam nunquam otiosus manet, sed in omnibus actionibus, comedens, iter agens, manibus aliquid operans, in Dei laudibus & sanctissimis spirationibus se exercet. Et licet dolendum sit (ait quidam) pro carnalibus, quorum corda longè à Deo absunt, multò magis & propriè dolendum arbitror pro il-

lis, qui cum propè adsint, ipsum tamen tangere nequeunt, id est, habentes virtutes morales, carent tamen gratia deuotionis. Felix religio illa meritò dicetur, quæ aliquos (licet paucos) habeat contemplationis gratia vigentes, quos mirè fouere debent Prælati, tanquam delicata lilia, tanquam amantissimū Benjamin in mentis excessu præstantem, sinant eos in suo dulci somno quiescere, nè vè illos extremis implicari negotijs patiantur, nec eos, vt conuentū semper sequantur, compellant: quòd fialiter fiat, ipsorū contemplatiuorum est tacere, non conqueri: illud pro Domini beneplacito reputates. Vnde si eos cruciet, aut minus dulcis videatur vocalis oratio cum vigilijs, vellentque potius suauissimæ contemplationis quieti vacare, cuius donum à Domino accipere, patienter perferant, certissimè credentes, contemplationis dulcedinem sibi in cælis esse seruatum. Hæc Gerson *opusculo de perfectione religionis*: & ibi asserit firma ac solida & securæ religionis fundamēta in charitate & prudentia Prælatorum consistere, qui lex viuæ, & legum mortuarum, id est constitutionum moderatores habendi sunt. Vnde quævis religio vna sit in constitutionibus tamen non debet esse eadem in earum executione. Nam quid aliud esset æquale onus inæqualibus viribus & complexionibus imponere, quàm cū boue & asino (vt aiunt) arare. Ideo acutè debent attendere subditorum ingenia & quid cuiuslibet natura postulet, inspicere, ac secundum id moderati regulas in viuere sum traditas. Debent enim esse (vt inquit Philosophus) legum generalium interpretes, iuxta id, quod singularis quisque casus exigere videbitur: quæ virtus, æquitas in psalmis appellari solet. *Omnia mandata tua æquitas.* Vnde Iuriconsulti sæpe dicunt: *Hoc fieri debet de bona æquitate.* Seueritas verò in solis ac nudis & generalibus legis verbis consistit: quæ propter Præfecti nimium statutorum verbis innitentes, iure dicuntur literales, & quandoque duri, erudeles, & inhumani, qui non attendunt, quod vulgò dici solet: *Leges cupiunt, vt iure regantur.* Vnde apud Comicum rectè dictum est: *Summum ius, summa iniuria.* Et apud Sapientem: *Non est esse nimis iustus.* Si ergo in pastoribus zelus cum discretionē coniunctus. Nam zelus sine discretionē præcipitat: discretio autem: sine zelo iacet, vt dicit Bern. Curet etiam pastor ad animi relaxationes sæpe inuitos trahere, quos indiscreto feruore in austeritatibus videtur properare: nam si hi obstinate renuant, nulla potest spes concipi de eorum profectu, cum sapientes in oculis suis, & super senes intelligere, nec vilius egerere monitu sibi videantur. Profectò si quis ex his pede vno esset in cælum sublatus (vt quidam loquitur ex Patribus) rursus deberet in terram deprimi altero pede: pes enim superbiæ nunquam regnum cælorum intrabit. Ideo Antonius dicere solebat, maximum esse discretionis signum, maioribus esse subditum: alioqui qui ratiocinationi suæ plusquam maiorum authoritati confiderit, facillimè corruet. Tu ergo charissime qui religioni subiectus es, idque potissimum peris à Domino, vt te in agendis dirigat & illustret, ne speres hoc tibi per Angelum quasi miraculo tradi posse, sed per Prælatum tuum, cuius os obseruare debes, quasi os ipsius Dei in eo loquentis. Gerson in dicto opusculo absolute definit quædam dubia erga religiosos. Primum, an religioso viribus debilitato, permitti deceat, vt lautiori vtatur cibo, q reliqui fratres, vt professionis suæ iugū lōgius producere valeat, nè forte in egritudine lapsus, deficiat: respondet, id fieri oportere, dūmodo absq; aliorum fratrum scādalo & murmuratiōe fieri posse appareat. Secundū, An quādo toto licet conuentui, Verbi gratia, permittitur fratribus omnibus infra aduen-

*Prælatorum
zelus discre-
tus esse debet.*

Aristot.

psal. 118, 172.

*Terent.
Eccl. 7, 17.*

*Discretionis
signum ma-
ximum ma-
ioribus sub-
ditum.*

*Dubia quædam
erga religio-
sos.*

1. Cor. 13.

Cant. 2, 17.

Cant. 3, 5.

Cant. 2, 5.

Contempla-
tione delecta-
re ad actiua
vitam reuer-
tendum.

Matth. 5, 16.

Psalm. 18. 15.
Meditatio
quid.

Meditanti
quid maxime
amandum.

Sine humili-
tate nullus
perfectus.

tum sanctæ Crucis coenare, si plenè sentiam me ea
comandi copia non egere, an abstinere debeam? Af-
ferit, non abstinendum, & affert statutum definitum
in capitulo Carthusiens. hoc autem, ut in eo fratre
vitetur singularitas, feruetur humilitas, aliorum au-
tem indignatio ac murmur extingatur, faciendum
præcepit. *Meditatio cordis mei in conspectu tuo sem-
per.* Meditatio est vehemens animi applicatio ad
aliquid vtiliter inuestigandum & inueniendum,
absque eius exercitatione nemo, secluso speciali Dei
munere, ad contemplationis perfectionem dirigi-
tur, aut peruenire potest: nemo ad rectissimam
Christianæ religionis normam attingit, imò vix se
componit: difficile tamen est (ut inquit Gerson) ve-
nire quò meditatio ducit. Nam vt res ipsa docet, sæ-
pe meditationis studium in melancholicæ passionis
morbum, ex immoderatione conuertitur, aut in
diabolicæ illusionis reprobum sensum ex superbia
vel meditationis ipsius abusu: bene autem & mo-
deratè ea vtentibus facilis fit, atque suavis: veluti
pingere ac scribere factu est facillimum expertis pi-
ctoribus & scriptoribus, quæ tamen facilitas nõ par-
tio labore & assidua exercitatione est comparanda.
Monet præterea Gerson, vt meditantes id maxime
caueant, ne efficaciter, fixè aut profundè rebus cor-
poris (licet bonis) meditatione inhæreant, sed mox
euolare studeant, ad abstractas considerationes, sci-
licet vniuersales, aut spirituales. Ex profunda simu-
lacionum corporalium imaginatione ladicur sæpe
vis phantastica, incurritur mania, obijciuntur ho-
mini variæ illusiones, ita vt multa se videre existi-
met & audire, quæ tamen non videt, aut audit: vt si
dicat videre Christum crucifixum in Sacramento
altaris, aut cantus beatorum audire: incidit etiam
sæpe in vanas ac fabulosas reuelationes, imò & in
errores erga fidem. Alluiscat ergo rei corporalis in-
tuitu ad immensam Dei potentiam, sapientiam, bo-
nitatem, animum attollere. Cauendum etiam est,
ne circa amorem decipiamur, contingit namque
(præsertim in feminis, aut viris qui femineæ sunt
complexionis) amorem erga Deum, qui purus & spi-
ritualis esse debet in nobis, falsum esse & carnalem.
Laudat ipse deuotam quandam feminam frequen-
ter dicere solitam: Nil est mihi magis suspectum,
quàm amor etiam erga Deum, nam cum passionum
omnium sit vehemētissima, multa discretione eget,
& freno. Fuit enim femina, quæ spirituali amori
tradi se existimans, nescio quid carnale ac fœdum se
pati fatebatur in corpore. Alia verò furioso quodā
amore in viros spirituales, & vitæ sanctitate conspi-
cuos ardentissimè ferebatur, nec ad illius rapidi a-
moris moderationem velis monitis retrahipoterat,
cum maximo salutis suæ periculo: amor namque
ille, si viris libuisset, in turpissimum fortasse finem
descenderet. Hæc Gerson libro de *Simplificatione cor-
dis*. Nunquam autem credat homo se posse profice-
re: quo vsque ex toto corde omnes alios, quibus cõ-
iunxit (& alios quoscunque) seipso puriores, sanctio-
res, & Deo gratiores reputabit. Heu quam multi in-
tima & occultissima turgent superbia, qui licet se
ore peccatores & omnium pessimos fateantur, in-
tus tamen de se longè aliter sentiunt. Hæc superbi-
sima temeritas, totius cecitatis mater, totius deu-
otionis, feruoris, ac pacis intima nouerca nõ aliunde
oriri solet, quàm ex eo quòd nõdum homo se verè
nouerit, sed maxima erga se ignorantie caligine
suffundatur. Signum autem infelicitatis huius con-
ditionis illud est, si nimis indignetur aduersus eos,
qui defectum aliquem in moribus obijciunt: & hoc
est, cur Deus sæpe alicui denegat deuotionis & con-
templationis gratiam, licet intentissimè postulata:
nouit enim ex habita grauius, quam sine ea superbi-

re, Liber Cantici Canticorum vnicius existit, can-
tur enim ibi epithalamium, id est, amatorum carne
inter dilectum Sponsum, & exoptatam Sponsam,
ad quem nemo nisi a vitis purus ascendere poterit.
vt in lib. Prouerb. docetur: & illuminatus certissi-
mo omnium terrenorum contemptu, vt in lib. Ec-
clesiastici docetur. Viarum omnium quibus ad Chri-
stum ducimur, illa præcipua est, Sacramentalis con-
fessio rectè facta: si forte obijcias, sæpe in confessa
peccata relabi (saltem venialia) illud Senecæ respõ-
debo: *Contra vitia pugnamus, nõ ut penitus vincamus,
sed ne vincamur.* Ideo pauci (inquit Gerson) reper-
iuntur, qui arcem contemplationis ascendunt, & illic
quiete immorentur, quòd non multi sint, qui perfe-
ctam abstinentiam & sobrietatem secutur, quæ nõ
solum debet esse à superfluis, sed etiam à necessari-
js, saltem in principio. Anima enim quæ de Ægypto
tenebrosa carnalitatis egressa est, ad perfectam contem-
plationis lumen venire nequit, nisi transeat per cor-
poralis macerationis desertum. Nam (vt ait Grego-
rius) nemo potens est apprehendere quod supra se
est: nisi occidat quod in seipso est: afflictio namque
corporis animam ad superna capeffenda stimulat: si
enim columba animæ nullam in carne inueniat cõ-
tolationem, ubi requiescat pes eius, ad arcem inter-
næ quietis reuerti compellitur. Hæc corporalis af-
flictionis via Bernard. & alij ad sublimem contem-
plationis sedem peruenire potuerunt: nos autem mise-
ri qui communem cum reliquis in victu vitam se-
quimur, communem etiam cum reliquis diuinorū
cognitionem possidemus. Cum Deus sit summum
bonum & vnicum, perfectio verò humana consistat
in appropriatione ad diuinas condiciones, oportet
nos primò à malis recedere, vt bono appropinquemus.
Secundò, ab infimis (etiam si mala non sint) ab-
stinere, vt ad summa scendere liceat. Tertiò, à multis,
etiam si bona & licita sint, separari, vt simplices &
mortui seculo, illi qui vnus est assimilari valeamus.
Hæc Plotinus Philosophus.

ORDO QVOTIDIANI EX- ercitij.

CAPVT XIX.

Primò præparatio habenda est, qua proprias
multiplices defectus recogites, & commissa de-
testans, & veniam humiliter postulans, ad me-
lioris vitæ conditionem redire pollicebere. Secun-
dò, laudatio Dei est meditando, immensa illius glo-
riæ causa. Tertiò, laudatio atque in simul gratiarum
actio pro acceptis beneficijs agenda. Verbi gratia,
pro creatione, conseruatione, redemptione, vocati-
one ad fidem, & Baptismum, ad Pœnitentiam ex-
pectatione, multorum commissorum post Baptis-
mum remissione, à multis malis præseruatione,
multarum inspirationum visitatione, Sacramento-
rum, vt Eucharistia, & Pœnitentiæ, collatione, de-
nique pro gloriæ præparatione. Decem hæc benefi-
cia latissimum meditationi locum exhibent: & cū
his simul vitam & passionem Christi meditari po-
terimus. Quartò sequitur oblatio ac resignatio: re-
cogitatis enim beneficijs, aptè subsequitur. *Quid re-
tribuas Domino*, offerens te illi, & omnia tua: offe-
rens etiam pro te omnia merita, & labores Christi,
quæ nobis data sunt. Quapropter gremio Patri ita
dicere poteris: Benefac mihi Domine propter meri-
ta filij tui & patris mei, pater futuri seculi, in tuo e-
nim testamento illorum me reliquit heredem, per-
misitque vt pro eo satisfactionem eorum possem
exigere, quam ipse nullam accepit, quòd ea non in-
digeret. Mihi ieiunauit, mihi vigilauit, mihi dolo-
res per-

res pertulit & opprobria. Quinò, addenda est petitio salutarium, vt charitatis, humilitatis, & similitum. Petes denique dona actualis amoris vnitiui, vt in eius exercitio aliquantulum temporis liceat quiescere, ardentissime efflagitabis. Circa horum primum aduertendum est, leuiora peccata facilius deleri, si culpam agnoscens, humiliter & affectuose ad Deum te conuerteris, quam si ea morosius pertractans, in eorum consideratione diutius cum pusillanimitate immoreris. Igitur siue graua sint, siue leuia, constanter permanet in sancta erga Deum fiducia, proiciens illa in abyllum miserationum eius, vt ibi penitus absumentur & pereant: neque turberis, si deuotionem sensibilem, quam expetis, habere nequeas. Nam si dolor in ratione & voluntate manet, si Dominum offendisse displicet, si doles, quia non plus doleas, si tuius deinceps melius viuere, gratissima Deo est hac contritio, licet ariditate cordis torquearis. Blosius. Vnum hoc diligenter curato, caue summo opere peccata venialia, quæ ex affectata negligentia proueniunt. Dupliciter namque leuia peccata suboriuntur: primo ex occasione, & humana duntaxat fragilitate: qui sic labitur, dum liber in semetipso est, odit vitia, eorumque vitat occasiones: si verò se offerant, facile aut lingua incontinentia, aut sensum nimia libertate, aut passione stimulante cadit, sed mox ad se rediens dolet, & omnino auersatur, etiam minima peccata, idèò facillimè veniam consequitur. Secundo ex affectata negligentia peccare contingit, qui si peccat, dum malorum occasionibus sublati, libertate propria vtitur, mirum in modum easdem concupiscit occasiones, illis nimium afficitur oblectationis causa, & horum difficilior est curatio: si tamen post admittam culpam, confestim innouato mentis proposito, verè poeniterent, facilliter, & ipsi remissionem obtinere potuissent. Neque illud prætermittendum est, quòd quamuis in inferioribus ac ferinis animæ viribus, non nunquam vel vitiosa delectatio ex prosperis, vel inordinata tristitia ex aduersis, oritur, & quantum inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet vitij impetum in te sentias, quantum ad obediendum minus procliuius permanes, id nihil spirituali obstat profectui, nihil horum vitæ minuit integritatem, modo in superiori mentis ratione quietus, imperturbatusque perseueres, & Deo plene adherens, absurdus passionum motibus non consentias. Cum sic sollicitaris, existima te alterius personam tunc induisse, & non à te ipso, sed ab alio ad malum stimulari, & illum, quicumque sit, derideto. Blosius. Si scire velis, cur facile pacem amittas internam, dicam, quòd spiritus tui pacem in ore hominum, non in conscientie testimonio, non in Deo corda & renes scrutante, collocaueris. Profectò iam viuens incola esse posses paradisi, si affectionum tuarum propensionibus renuntians, diuinæ voluntati in omnibus quæ erga te ordinat & disponit, voluntatē tuam coaptares. Nil enim aliud te turbat, quam proprius amor, quo te ipsum quæris, quo ad te ipsum reflecteris, quo te in te ipso, non in Deo diligis: hic solus turbat animam tuam: ex hoc oritur omnis passio & affectio vitiosa, omnis denique inordinatio & confusio: atque quo magis venenosus hic amor in te extinguitur, eo magis vera filiorum Dei libertas, verusque Dei amor in mentis tue penetralibus germinat. Quapropter si tibi oranti, meditati, sacrificanti, aut sacræ lectioni insistenti, aut quoduis aliud pium opus facienti, lapidus ille deuotionis affectus non affuit, perge nihilominus incepta persequi, & concepto desiderio Deo placendi, offerro illi in laudem æternam, sterilitatem tuam & laborem, dicēs: Domine sterilitatem & angustiam hanc offero tibi ad laudem & gloriam tuam, atque eam vniri velim

Granat. Opusc. spiritual.

vnigeniti filij tui doloribus, quos pro me pertulit. Hac enim si toto cordis affectu dicas, non minus erit illi grata ariditas tua, quam internæ dulcedinis affluentia: imò fortè gratior, cum deuotio rationalis certior sit & Deo acceptior quam sensibilis. Est autè deuotio rationalis omne peccatum fugere & execrari, voluntatem verò Domini vbique diligere, & amplecti: si hanc possides, nil decreset mercedi tuæ, etiam si illa careas. Fuge nimium animi mororem, vitiosam animi deiectionem, superfluos conscientia scrupulos, perplexas confessionis semel factæ repetitiones, & ceteras huiusmodi animi perturbationes: spirituale enim profectum nimis impediunt. Quos tristitia ac pusillanimitatis laqueos tendere solet diabolus nouis in vita spirituali tyronibus: prædicta enim mala omnia producit nimia pusillanimitas, & abiectio timida, qua qui occupatus fuerit, varijs erroribus inuoluitur, omnes actiones suas peccata esse existimans. Vnde fit, vt in perpetuo quodam angore positus, perpetuèq; metis perturbatione fluctuans, seipsum misere absq; vlla causa sepe excruciet. Quibus merito est condolendum, cum in perturbationis profundum rapiantur, qui tamen si prudentum consilio, potius quam proprio iudicio prætere & intrepide vellent acquiescere, facile ab eo metis morbo liberari possent, quod nisi fiat, nunquam ad illam experitam mentis pacē cum Deo peruenient, pacem illam iucundam dico, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita, feliciter in Domino conquiescit, & inter dilecti amplexus sui frequenter obdormit. Nullis verbis satis explicari potest, quantum lætitiæ mens in huiusmodi pacē percipiat, dum ex deliciarum spiritualium abundantia seipsam non capit, dum inestimabili dulcedine repletur, ac tota repleta inebriatur, & inebriata in sanctam adducitur securitatem. Sed heu quādiu in hoc corruptibili ac terreno corpore immoramur, non licet diu hac sancta Dei frui copula: Sponsus enim accedit, & recedit: ostendit se, & iterum abscondit. O quale præsentium rerum fastidium, qui gemitus, quæ suspiria sanctam animam subeunt, quando ex eo excessu ad seipsam reuertitur: quando ex tantis diuinijs ad tantā inopiam, ex tantis delicijs ad tantam miseriam, ex gratissima spiritus tranquillitate, ad tam inamēnas distractiones relabatur. Veruntamen hi gemitus, & intima suspiria, non modicam interim exhibent spiritui consolationem: imò etiam Sponsus, vt reditum maturet, prouocare solent. Aduertendum etiam est, exercitium quod aspirationibus, ac breuib; & iaculatorijs precatationibus fit, quouis altero exercitio ad extirpanda vitia efficacius esse, idèò in promptu habenda sunt aliqua, quibus mentem tuam ad Deum, quoties velis, reuocare possis. Sunt autem in triplici differentia: Quædam dicuntur Deo quasi absenti, nempe verba amantis, animum dilecti amore ardentem significantia, & velut ipsum de facie videre appetentem. Qualia sunt: Quando licebit mihi te videre? Quando tecum manere poterò? Quando mundus iste mihi filebit? Quando sic in te abscondar, vt à nulla creatura valeam inueniri? Quando fiet, vt omnes huius sæculi vicissitudines, & omnia eius impedimenta mihi cessent? Quando erit, vt hæc miserabilis captiuitas soluat? Quando inclinabuntur vmbræ, & eternitatis dies aspirabunt? Quandoq; formantur tanquam amorosa colloquia ad Deum quasi præsentem, vt Sponsus amantissimus: qualia sunt. O amor, o refugium meum, o gloria mea, o delicia, o thesaurus meus, dulcedo mea, quid velle possum præter te? Tu solus sis. fici animæ mex. In his non querenda est verborum affectata politia, cum Deus eam non querat, sed solum affectus puritatem: idèò licet non ornate, quam

Deuotio rationalis qua

Que spiritali profectum impediunt

Pax interna quam experientia

Aspirationes ad Deum triplices.

F f f

quam

Conuersio.
inter quomo-
do se habere
in contem-
platione de
beatis.

Non despon-
dendum aut
modo si subito
ad contem-
plationis a-
pice perue-
nere nague-
at.
Luc. 14, 10.

Contemplari
volens qua
vita.

quantis barbarè & confusè deprecetur, eademque verba crebrò repetas, non minus gratas orationes tuas exiltimes: imò verò exorabile pectus eius facilius expugnatur, si suauis & ardentius eadem repetantur. Fidelem tamen animam his exercitationibus deditam perturbare non debet, si fortè raro sentiat se intimè Deo, ad quem aspirat, copulari: ipse enim non minus voluntate, sanctoque desiderio letatur, quàm si tota amore liquefacta, plenè sibi iungeretur. Frequenter namque sublimi ac pura contemplatione suspendi, gratia peculiaris exultat, quam Dominus non omnibus electis conferre dignatur. Praterèa anima quæ non ita dudum Aegyptio egressa est, & quam vitorum squalor adhuc deuultat, modestiæ fines caueat transilire, hoc est, non se temerè in sacratissimos illos Sponsi cœlestis amplexus ingerat, sed prius ad Domini pedes prostrata, sordes ablueri, formam excolere, habitum componere, mores corrigere curet: quæ omnia ubi tandem in melius commutata fuerint, tunc demum liberius (seruato tamen liberalis verecundiæ modo) se erigens, ad sublimiora obsequia æterni Regis assurgat. *Blosius.*

Nolito repente fieri summus, nolito potius præuolare, quàm progredi, ne te torqueat ad cœlestis theoriæ sublimitatem peruenire non posse: humilis esto, recumbe in nouissimo loco: quod si facias, aliquando dicet tibi paterfamilias: *Amice, ascende superius.* Quare affligeris? Quare perturbaris, quod exercitationibus quibus alij vtuntur, persequi nequeas? Nil refert qua via incedas, modò ad charitatem peruenias, ad quam varijs vijs perducimur, quarum quædam licet alicui sit commoda, non tamen idè omnibus utilis est, non enim omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Eas igitur exercitationes tibi assume, quæ naturæ tuæ congruant, non tam spectans quid, aut quantum alij præstiterint, sed quid aut quantum tu præstare posse videas. Hæc accuratè notanda sunt. Si senseris spiritum tuum lassari, pulsu sensibilis compunctionis, eam solerter subterfugio. Quando autem deuotionis gratia præsens est, cane ne spiritum tuum importune, aut intempestiue ad feruoris augmentum impellas, sed placidè fac insistas amoris. Ne ad magnum & intolerabilem precum numerum quotidie persoluedum te irruocabiliter astringas, quin potius pro affectu tuo minue, vel auge exercitia tua, nisi vorum aliter facere compellat, aut obedientia: & licet, iustis tamen de causis, ea penitus omittas, non ob id nimium angaris animo, sed vbique in te ipso liber & tranquillus esse enitere. Sanctum nanque & ardens desiderium in conspectu Dei, iugis oratio est. Si fortè dies occurrat, in quo velles pro defuncto diutius orare, aut in alicuius Sancti cultum in oratione persistere nec ad id otium suppetat: vel si mentis confusionem, aut affectus duriciam metuas, si consueta deuotionis exercitia dulcia & re stimulantia omiseris, non idè oportet ab his omninò cessare, sed satis est, si ea ad viuorum, aut defunctorum salutem, aut alicuius sancti honorem Domino offeras, aut hac intentione perficere statuas: opera enim tua pro tui animi ratione à Deo ipso suscipiuntur. Nil peragas cum pertinaçi propriæ electionis decreto, nec ipsa quidem metalia exercitia, sed diligenter sancti Spiritus impulsu obseruato, ita vt pro eius libitò, non autem pro inconstantia, leuitate, pigritia, ea mutare, deponere, & resumere liceat. Si igitur ad felicitatem hanc peruenire desideras, oportet vt ab impedimentis transuentium rerum librum habeas animum: nam quidquid præter Deum queritur, mentem occupat, non satiat. Quare summo opere stude, quidquid à Dei amore te auocet contemnere ac respuere: disce desi-

deria vana expellere, inutiles curas ac sollicitudines rejicere: contende intempestiua hominum familiaritatis vincula rumpere, & inordinati amoris nexu erga propinquos, vel quasunque res alias externas præcindere: deniq; quacunq; cor tui irretire valeat aut dissipare, fortiter propellere consuesce. Ne ab aliquo vnquā expetas singulariter amari, sed vt Deus præ omnibus à cunctis ametur, nullius presentiam magnopere affectes, sed solum spiritualis profectus gratiam: quamquam nec sic quidem alicuius præsentia cum vitiosa animi inquietudine vel impatientia concupiscenda est. Et quoniam varijs vijs Spiritus sancti impulsu interiori hominem nostrum afficit, diuersisq; itineribus eum ad diuini amoris thalamum perducit, idè oportet, vt ad eius impulsu paratus sis & flexibilis, vt quocunq; voluerit inflectaris, omni prorsus propria electione semota. Nam aliquando gratius erit ac dulcius, ore proferre quàm oras: aliquando sola mente orare commodius erit ac utilius: aliquando qualibet absque longiori mora pertransire: aliquando diutius in eorum meditatione immorari: aliquando statui affectu eadem oratio repetere: aliquando diuersis verbis precari: aliquando psalmi recitatione, aut alia contemplatione plus dulcedinis accrescet. Praterèa deuotionis suauitate in ipsis exercitationibus nè impurè quæseris, non in ea turpiter conqueas, sed per eam ad Deum festinanter progredere: periculosa namq; solet esse spiritualis ingluuies, qua aliquis gratiæ dulcedine ad sui oblectationem abutitur. Anima quæ vitio hoc altius est infecta, nequit fidelis & pudica famula Christi censeri, non enim Deo gratis obsequitur, sed Dei donum plusquam Deum ipsum diligit, idè seruula mercenaria, non liberalis filia est habenda. Quod eo constat, mox namque cum illa sensibilis suauitas non blanditur, turbatur intimè, acriter indignatur, consueta deserit exercitia, & timoris, pudorisq; habentis excusis, externis se applicat consolationibus: denique Deo seruiet, si ab eo se sentiat oblectari, alioqui ab eo recedit. Pudica verò Christi Sponsa non in Dei donis, sed in Deo ipso cõquiescit: quare siue Deus internam illà suauitatem infundere dignetur, siue aliter disponat, tranquilla permanens, hilariter suo Sponso famulatur, Dei beneplacitum potius quàm voluntatem suam exoptat impleri, inutilem se seruam & omni solatio indignam plenè cognoscit, atque idè spirituales oblectationes, quas cum humilitate recipit, ad profectum cedunt. Noui enim affectus illos sensibilis plenos amore ac dulcedine, quantis plerunq; aut ferè præclara signa salutis sint, non tamen indubitata salutis argumenta iudicari debere, nisi Spiritu sancto reuelante: nam aliquando affectiones potius naturales sunt, quàm diuinæ, & in corde à Deo remotissimo gigni possunt. *Blosius. Idem cap. 27, canonis.* Communes actiones, & ea quæ ad obedientiam rationem, vel proximum necessitates spectant, semper priuatis exercitijs tuis anteposito, vt sic tuus esse desinas, nã vili quolibet opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquam magis in vitæ perfectione proficiet, quàm si sublimia exercitia, propria electione suscipias. Quidquid per inobedientiam facias, totum id à Deo rejicitur, & fortè totum in perniciem cedet. Obedias igitur oportet prælatis tuis, etiam si illi minus rectè viuere videantur, nihil penitus sanctæ præferens obedientiæ, sed in omnibus obtemperans, quæ certè mala non sint. Proprium est sanctorum (inquit Gregorius) aliena bona opera, etiam si parua, mirari: sua verò, licet magna, despiciere: reprobis verò è contra euenire affirmat. Consideratio est velut anima fidei, actus eam, siue eius actiatio, aperit enim & expandit quæ latent.

Spiritus sancti
impulsu
sequens.

Deuotus
suauitas
afficit
quædam
exercitijs.

Exercitijs
priuatis
quæ
proprietatis
sunt.

Inobedientia
exercitijs
priuatis
quæ
proprietatis
sunt.

Deuotio quo-
modo fouen-
da.

Contempla-
tionis perfe-
ctio non in
sensibili a-
more consi-
st.

Medium quo
ad unitum
amorem per-
tingere quis
possit.

latent: ideo nil confusè, & absque consideratione credendum. Qui velit deuotionis calorem conseruare, necesse est, vt semper sanctis ignem sufflet cogitationibus, nam cum affectuum torrens sensualium nitatur semper illud post se trahere, cor nostrum (si sanctæ desint orationes) facillimè tepescit & alget: quare oportet semper sanctæ meditationis remo in contrarium niti. Natura namque nostra instar est naui, quæ quamuis optimè compacta sit, & bitumine illita, minutissimis quibusdam rimulis fatiscens, æquam recipit: ideo assidue sentina hæc est nobis ex haurienda: nam noxijs hic venialium humor, frequenti compunctionis studio siccandus est. Semper iterum, atque iterum monebo, ne quis sibi persuadeat, contemplationis perfectionem in deuotione & amore sensibili, quem erga Deum experimur, consistere: nam is amor non spiritualis est charitas, sed instrumentum ad illam, nec aliquis sibi arroget, aut glorietur de eo deuotionis impetu, & actibus anagogicis: quoniam hæc naturali exercitatione, etiam sine gratia, possunt comparari. Quamobrem cauendum nimis est viris spiritualibus, ne prima intentio & præcipuus illorum scopus sit, suauitatem eam consequi, & deuotionis dulcedinem, sed mortificationem propriam, & resignationem propriam voluntatis in diuinam adipisci: alias Dei gratia abutuntur, etiam si contingat eos in die septies rapti. Re ipsa compertum est, nihil esse sublimius, dignius & dulcius, quam diuinæ dilectioni actuali immorari, sed omnis difficultas in eo consistit, si instrumenta media deficient, quibus ad eam sublimitatem actionis vtendum est: media enim sunt, quæ ad ea sublimia disponunt, & vt vno verbo dicamus, ceteros oportet externarum rerum amores expellere, vt aut non sint, aut si penitus expelli nequeant, ita ordinati sint & remissi, vt diuino amori non officiant. Mirum quippe est quam impotens sit animus noster ad duo intense amanda: quod patet etiam in amore naturali: nam si mater ardentissime vnum ex filijs diligat, circa aliorum dilectionem remissior fiat necesse est: angustum enim est cordis nostri stratum, nec satis potest duos capere amores, sed alter illorum tepescit necessario, vt habet Marias.

QUOD PERFECTIO CONSISTAT in parte affectiua.

CAPVT XX.

Luc. 10. 11.

Simplices
quomodo ad
perfectionem
pertingant.

Meditationis
bus affectus
excitatur.

Actis constat Christum Dominum perfectionis viam docuisse: perfectionis inquam, quæ non solum eruditis, sed etiam simplicibus & idiotis conueniret, cum ad eam simplices elegerit, ac dixerit: *Consecro tibi, quia abscondisti hæc à sapientibus.* Patet autem omnibus, simplices ad partis intellectiua perfectionem per acutas meditationes & considerationes peruenire non posse: poterunt verò partis affectiua perfectionem contingere per ardentissimas affectiones erga Deum & diuinam. Hoc ergo primum laboris nostri sit optis, ac vt hæc in nobis germinet, curandum est. Ad quem affectus ardorem excitandum satis est mysteria fidei simpliciter apprehendere, quod Deus pater noster sit, quod pro nobis homo Christus factus est, nec tamen huc pertinet subtilia plenè considerare aut scrutari. Veruntamen si affectus durus sit & aridus meditationibus est excitandus, & earum frequentia infusandus, donec accendatur, atque in ipsa vehementi inflammatione non in consideratione immorandum est. Quare spirituales præceptores non probo, qui solum id discipulos suos docere curant, quo pacto me-

Granat. Opusc. spirit.

ditentur, & meditationum rationem reddere possint, ac vt notias excogitent. Vnde sæpe fit, vt hi potius curiosi aut subtiles prædicatores euadant, quam deuoti religiosi: existimant namque plenè satisfecisse, si aliquid noui vi meditationis inuenerint, qui tamen nunquam vel serò ad veram unionem, quæ sola voluntate perficitur, ascendunt. Illud ergo summo studio est enitendum, voluntatem nostram plenè Deo addicere tanquam summo parenti & pio benefactori nostro: de meditationibus verò id tantum decet assumere, quantum cuique proprii ingenij modulo sufficere videatur. Vidimus enim sæpe simplices, nuda quadam apprehensione eorum quæ fide credunt, in amorem Domini vehementer excitari: ideo erudiendi sunt, vt Deum sibi in omnibus proponant, & intimè erga illam affici studeant, ea verò quæ ad intellectum pertinent, non nimis anxie curent, neque spiritum quarundam meditationum finibus altringant, sed liberè intra Deum ac diuinam eum vagari permittant. Meditationibus namque non aliter quam lignis vtendum est, ad amoris ignem eliciendum, nutriendum: vel accendendum: quæ tamen fillum præfocant, reijcienda sunt. Ideo ea meditationum portio assumenda est, quæ ad excitandos affectus satis esse videatur, qui si cessent, aut cor tepescat, ad considerationum frustrationem confugiendum est. Si fortè contingat cor in amore accentum affectionis delectione detineri non inde amouendum est, aut deturbandum, vt ad meditationes se conuertat: nam cum in fine quiescat, non decet ad media reuocari. Sunt tamen aliqui in rerum speculationem adeo procliuës, & ad scrutandum proni, vt cum aliquid noui inueniunt, naturaliter delectentur, atque hi hanc viam ad expectatum finem consequendum esse optimam omnibus persuadere volunt. Quapropter certas præscribunt considerationes infallibiliter explendas, cunctos sua naturali propensione metientes: atque inde vniuersalem regulam spiritualis vitæ colligere querunt, non attendentes ad amorem vnitiuum (ad quem Dominus omnes compellat) varijs modis peruenire posse, & breuiorem ad id esse viam affectuum quam meditationum. Hic tamen aduertendum est, duplices esse considerationes: quædam enim feruidam affectionem præcedunt, atque habili- cet difficillimè comparentur, tamen illam parere & nutrire solet, quæ tyronum propriæ sunt: quædam verò affectionem contra sequuntur, ita vt vnitiui amoris feruor eas quietissime ac suauissime pariat. Nam cum cor diuino adest amore, multa erga Deum, & varia Christi mysteria absque vi aliqua aut laborioso discursu intellectui præsentantur, quæ licet homini postea loqui vel scribere. Cuius generis credo fuisse meditationes Bernardi, quas in oratione habens, fratribus postea proponebat aut scribebat. Præterea existimo consequentiam hanc apud omnes valere: Petrus caret illa dulcedine spirituali, seu deuotione sensibili: ergo est distractus & vagus mente, ac proinde si affectiones amoris exercere velit, id facere non poterit, nisi quadam vi & electione ad singulas adhibita. Dicitur tamen tunc habere spiritalem atque essentialem deuotionem, quando dulcius sit illi & iucundius in eo actu persistere, quam ea relicta, ad humana gaudia, ac corporis recreationes descendere: Insuper aduertendum est meditationem nil aliud esse quam vehementem considerationem ad alicuius rei inuestigationem assumptam, siue illa sit Christi mysterium, aut Scripturæ locus, aut diuinum aliquod attributum. Hæc autem meditatio duplex est, duplicem enim finem habet, quem in ipso actu spectare possit. Aliquando namque veritatem scrutari contendit, & huiusmo-

Vera tunc
voluntate
perficitur.

Meditatio-
nibus quo-
modo vtan-
dum.

Via affectus
breuior ad
unionem
via.
Considera-
tiones dupl-
ces.

Meditatio
quid.

Meditatio
duplex.

Psal. 38, 3.

Psal. 84, 9.

Prou. 25, 27.

Meditatio
ni definitio.Contempla
tionis item.

Luc. 11, 9.

Psal. 38, 4.

Cant. 2, 16.

Sponsus qui
solicitem a
nima curam
gerat.Sponsi pra
sentia qui
bus in dijs
cognoscenda

di meditationi incumbunt qui concionantur, le-
gunt, aut super diuinis Scripturis scribunt. Aliquan-
do verò meditans non inquit veritatem aliquam,
aut sensum antea ignotum, sed affectus duntaxat
inflammationem: iuxta illud: *In meditatione mea
exardescet ignis*, atque hæc propria eorum qui Deo
sunt deditissimi, habenda est, & simplicibus atque
idiotis continere potest. Ideò qui volunt proficere,
in electo aliquo mysterio, aut passionis Christi actu,
vel Dei attributo aciem mentis figant, & ibi insistant
necesse est: nec ad alia recedant donec inflamme-
tur affectus. Veruntamen quidam experti scripserunt
hoc vltimum meditationis genus potius auscultatione
exercendum esse, quàm discursu, inquisitione,
vel ruminatione, iuxta illud: *Audiam quid loquatur
in me Dominus Deus*: potius impulsu voluntatis
in admirationem & dilectionem, quàm intellectus
ad speculationem. Bernard. *serm. 62. super Cantic.* præ-
cipit contemplationi intentum diuinitatem admi-
rari, non autem scrutari: nam non admirator maie-
statis, sed scrutator opprimetur à gloria. Scrutato-
rem verò illum diuinæ voluntatis esse iubet, quo-
modò, scilicet, Deo placere valeat, is namque scruta-
tor quantumcunque sit diligentissimus, non op-
primeretur à gloria, quin potius in ipsius gloriam tale
vertetur scrutinium. Idem Bernard. de scala clau-
stralium meditationem sic definit. Meditatio est
studiosa mentis actio, occultæ veritatis notitiam
ductu propriæ rationis inuestigans. Contemplatio
est mentis in Deum suspensæ elevatio æternæ dulce-
dinis gaudia degustans. Lectio inquit, meditatio
inuenit, contemplatio degustat, oratio postulat. Do-
minus dicit: *Querite & inuenietis: pulsate, & aperietur
vobis*: hoc est, querite lectione, inuenietis medi-
tatione, pulsate oratione, & aperietur vobis con-
templatione. Lectio apponit ori solidum cibum,
meditatio frangit, oratio saporem conciliat, con-
templatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat & reficit.
Lectio & meditatio, tam bonis quàm reprobis com-
munis est, contemplatio verò non, nisi desuper im-
mittatur. Illud, *In meditatione mea exardescet ignis*,
exponit, intelligens de igne desiderij perveniendi
ad contemplationem. Bernard. *serm. 68. super Cant.*
Merita proinde habere cures: habita, data noveris:
fructum speraveris Dei misericordiam, & omne pe-
riculum euasisti paupertatis, ingratitude, & præ-
sumptionis.

§. I.

¶ Habere ergo stude merita ad promerendum,
non ad præsumendum: habere licet præsumptionem,
non de meritis proprijs, sed de Dei ipsius mi-
sericordia: sed illud attendere oportet quòd sicut
ad meritum satis est de meritis non præsumere, sic
meritis carere satis est ad damnationem. Non tantè
cuius animæ licitum est dicere seu promere ineffa-
bilem illum diuini amoris ructum: *Dilectus meus
mibi, & ego illi*. Sed tantum animæ illi quæ nil præ-
ter Deum amat, vel quod propter Deum dignum
sit amari, cui vivere Christus nō tantum sit, sed iam
diu fuerit, cuius otium & studium sit, providere Do-
minum in conspectu suo semper, & sollicite coram
eo ambulare. Bernard. *super Cant. 69.* & idem *serm.*
67. hæc scribit. Dilectus ita sollicitus de anima curam
gerit, ita illi inuigilat, quasi nil aliud agat: quæ Spōsi
sollicitudo & studiū eam reddit non minus sollicitā,
& ipsi intentam, quàm si nil aliud videat, aut curet
præter ipsum. In plerisque autem intelligam mihi
adesse Spōsum, videlicet si sensero pectus & sensum,
ad intelligendas scripturas, & sermonem sapientiæ
percipiendum aperiri, & eius fructus ex intimis e-
bullire, aut infuso lumine desuper reuelati myste-
ria, aut certè expandi mihi quam largissimum celi

gremium, & vberissimos inde infundi meditationum
imbres. Item si pariter affluat humilis quadam, sed
pinguis intima asperisionis deuotio, vt veritatis a-
mor agnita intimum vanitatis odium in me gene-
ret & contemptum, ne fortè aut scientia inflet, aut
visitationis frequentia extollat. Quòd si pro viribus
perseuerem tantæ dignationi aquis semper actibus
& affectibus respondere, ita vt gratia Dei in me va-
cua dici nequeat, tunc etiam mansionem diuini Spi-
ritus apud me conijcere poterò. Quam exultimas
ex ea mansionem inter Verbum & animam gratiam
familiaritatis oriri? Quanta (bone Deus) de famili-
aritate sequitur fiducia? Que cum ita sint, dicere non
veretur: *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Huius igitur
dilectionis gratia ardenti sollicitudine inquit quo-
modo Sponsus placere, & ipsi in omnibus & per om-
nia respondere valeat. At recedente Sponso, id est,
dulcissimæ contemplationis gratia cessante, sponsa
reuocat abeuntem, & post eum magnis ardentissi-
morum desideriorum vocibus reditum postulare
non cessat. Valida enim vox est desiderium dicens:
Reuertere reuertere dilecte mi. Et, *vultum tuum, vultum
tuum Domine requiram, ne aueris faciem tuā
à me*. Hæc vox continua esse non desinit, cum alle-
ctus desiderij continuus semper existat. Profectò
Sacramento hoc solum illa anima fouetur, quam
frequenter Sponsus inuifere sit solitus, cui familiari-
tas ausum, cui gustus famem, cui contemptus om-
nium terrenorum otium dederit. Cui animæ idèd
Sponsus se subtrahit, vt recedens audius vocetur, &
rediens fortius teneatur: idèd enim aliquando simu-
lat se longius ire non vt abeat, sed vt audeat, *Ma-
ne nobiscum Domine*. Hæc Bernard. *serm. 74*. Quoin
loco fatetur Verbum sæpe in animam suam descen-
disse, ac signa aduentus sui exponens, scribit: que ta-
men maxima mentis trepidatione palam se profer-
re ait. Periculum (inquit) meum video, nec illud vi-
dens, satis caueo, vos me cogitis, & prorsus cogitis
ambulare in magnis & in mirabilibus super me.
Heu quam vereor, ne subinde audiam: *Quare tu de-
licius meus enarras, & assumis Sacramentum meum
per os tuum*? Excusabit forsan audaciam trepidatio
ipsa mea, sed multo potius vestra, si inde proveniat
edificatio. Prodat igitur, vt prosum, etsi profeceritis
vos, insipientiam meam consolabor, sin miris con-
fitebor. Dixerat autem superius in fine *serm. 73*. Ego
quidquid illud est, quod in meipso diuino munere
experiri licuit, coram eloqui non verebor. Nam si
postquam auditum fuerit, vile videatur & contem-
ptibile, non tamen id mea referre exultimo: scio e-
nim quòd spiritualis vir me non despiciet, reliqui
verò me non intelligent. Igitur quando Verbum ad
me venit, vnde veniat, aut quòd vadat, qua ingre-
diatur, aut qua exeat plenè nescio. Item, licet ingres-
sum eius, aut exitum nunquam sensi, presentisse ta-
men fateor. Sentio quando adest, cum abest, affuisse
recor. Quare, cum ita sint inuestigabiles viæ e-
ius, & vestigia eius non cognoscantur, vnde norim
ipsius presentiam? libentissime dicam. Ex quàm
plurimis signis (quæ superius ex eodem astrullimus)
videlicet veniens cœpit euellere, destruere, edificare
& plātare, arida rigare, tenebrosa illuminare, clau-
sa reserare, frigida inflammare, denique mittere
praua indirecta, & aspera in vias planas, vt benedi-
ceret anima meo Domino, & omnia quæ intra me sunt
nomini sancto eius. Erant tunc temporis in me peni-
tus compressi carnales affectus: & ex eorum cōpres-
sione admirabar potentiam virtutis eius: ex meorū
occultorum redargutione, profunditatem sapientiæ,
eius intellexi, ex morum meorum quantulumque
emendatione mansuetudinem bonitatis eius ex-
perui sum, denique ex renouatione spiritus mei,
& in-

Cant. 2, 16.

Cant. 6, 2.
Psal. 141.

Luc. 24, 29.

Psal. 49, 14.

S. Bernardus
quibus signis
eam cognoscit.

Psal. 101, 1.

Luc. 1.

Se interioris (vt sic dicam) hominis decoris eius speciem percipere licuit. Post illius verò dilecti discessum ebullienti ollæ, si ignem subtrahas, similis maneo, illic enim languore quodam tepescunt, ac frigescere incipiunt interiora mea, hoc autem signo abscellum eius plenè noueram. Cuius discessu necesse erat animam meam tristari, donec iterum reuenteretur. Quare familiarissimum erit mihi Sponsæ verbum: *Reuertere dilecte*: & quoties elabatur, toties à me repetetur: nec clamare cessabo, quasi post abeuntis tergum ardenti cordis desiderio, vt redeat, & reddat mihi lætitiæ salutis suæ, & reddat mihi seipsum. Fateor vobis, filij, quòd nil aliud interim libet, dum abest quod solum libet: idque postulo, vt non in vacuum veniat, sed plenum gratiæ & veritatis, more nempe solito, sicut heri & nudius tertius: vt, scilicet, sciam exultare cum tremore, vt verè ostendat me mihi, ne quasi insolenti deuotione priuatim exultare incipiam. Nam ea de causa plerofq; deuotionis gratia priuatos legimus, quòd plusquam oportuit sibi in ea complacuisse, vt Angelò illi accidit, de quo scriptum est *Ezech. 23*. Perdidisti in decore tuo sapientiam, quòd totum se non retulisset in Deum, quo se virginibus fatuis similem non cognouisset, quæ non alia de causa stultæ factæ sunt, quam quòd se sapientes reputauerunt. Ideò illis dictum est: *Nescio vos*: prout & illis qui miraculorum gratiam ad suam vsurpare gloriam voluerunt. Denique omnia quæ nobis diuina bonitas liberali manu contulit, mox amittimus, nisi ea fidelissimè reponamus, atque in manibus ipsius benignissimi datoris recondamus. *Veni ergo dilecte, & assimulare capree hinnuloq; cernorum.* In caprea acumen est visus, in hinnulo hilaritas: veni ergo, hilaritatem, & lætitiæ, ac mei & tuæ acutissimam cognitionem simul infundit. Si forte hæc non intelligis, non mirandum est, nam vt ipse Bernard. in *serm. 79*. scribit, cum amor ubique loquatur, necesse est, vt qui horum, quæ dicuntur, notitiam velit adipisci, amet: alioqui frustra ad audiendum, legendumve amoris carmen accedet. Frigidum enim pectus ignitum eloquium capere non potest: ac quemadmodum qui Græcè non nouit, Græcè loquentem non intelligit, sic qui non amat, amoris idioma percipere non valebit: quimò in *auribus eius erit velut as sonans, aut cymbalum tinniens.*

S. II.

¶ Audito præterea hæc, quæ de amore scribit idem Bernard. *sermo. 83. super Cantica*. Meritò dicit Apostolus *Ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos*: Ea namque animæ ad Christum vnanimitas per amorem, scilicet, vt diligit sicut dilectæ est, maritat animam verbo, nam si perfectè diligit, nuplit. Hæc vnanimitas animam accendit, vt ad Deū fiducialiter accedat, & verbo constanter inhzereat, consulens illum de qualibet re, denique quantum capax est intellectu, tantum desiderio audax existit. Nec obstat dissimilitudo vel imparitas personarum: nam amor reuerentiam nescit, qui ab amando non ab honorando dicitur: honoret sanè, qui horret, qui stupet, qui metuit, nulla horum penes amantes sunt, amor sibi abundat, amor ubi venit, ceteros in se traducit, & transmutat affectus, Propterea amans anima amat, & nil aliud præter amorem nouit, fertur votis, trahitur desiderijs, dissimulat merita, maiestati oculos claudit, quos aperit voluptati. Denique abeuntem Sponsum intrepida reuocat (nec mirum, ponens enim in salutari, fiducialiter agit in eo) & cum fiducia delicias reperit suas, solita libertate non Dominum vendicans: sed dilectum. *Reuertere* (inquit) *dilectè mihi*, mirum quippe

Granat. Opusc. spiritual.

videri debet, cur ille à nobis honorandus & meritò stupendus amari potius à nobis exigat: sed cum Sponsus & Sponsa sint, quam aliam inter Sponsos quæris necessitudinem, quam amare, & in simul amari. Adde quòd hic Sponsus non solum amans, sed amor ipse est. Non memini me vnquam legisse quòd Sponsus honor esse vellet, dixit enim aliquando, *Si ego Pater, ubi honor meus?* Sed cum sponsum exhibeat, mutat verba dicens. *Si ego sponsus, ubi amor meus?* Denique honor ille, qui non ex amore provenit, nò honor est, sed adulatio, & licet soli Deo honor & gloria exhiberi debeat, horum neutrum Deo gratum est, nisi amoris melle condita fuerint, amor per se sibi sufficit, & per se, & propter se placet, ipse amor sibi meritum, ipse sibi præmium est, non requirit causam, aut fructum postulat, fructus namque v. s. eius est: amo (inquit amas) quia amor, & amo, vt amer. Inter reliquas animi affectiones solus amor est, in quo creatura creatori respondere valeat, licet non ex æquo: nam si Dominus mihi irascatur, non idè licet mutuo irasci: in amore verò non sic: nam cum Deus amet nil aliud expetit q̃ amari, & ad hoc potissimum amat, vt mutuo ametur amore, cum Sponsus sit purè amor. Filij huius seculi quantis parentes amant, tamen id faciunt de hereditatis accessione cogitantes, qui amor suspectus existit, cum in spe alicuius rei adipiscendæ collocetur. Purus amor meretricius non est. Purus amor spe non alitur, diffidentia damna non sentit: & hoc vere est esse Sponsam: nam Sponsæ propria spes & supellex vnus est amor. Hæc ille: & addit, Amorem hunc tantum serenitatis, quantum sinceritatis habere. Qui vinum vendibile populo exponunt, vt magis venale fiat, primum cuilibet petenti poculum gratis exhibent, si plus velis, pecunia præsentis poteris comparare: non aliter Dominus initio tyronibus spiritualis dulcedinis poculum absque eorum meritis propinare solet, postea verò eos in ariditate relinquit: vt vires suas exercent, & proprijs expensis expetitam ac iam degustatam comparent dulcedinem. *Dilectio* dicitur *forte ut mors*: nam tanta illius vis est, vt in hominibus videntibus affectus exstinguat, quos sola mors delere poterat. Exempli gratia, quidam sunt, quos nisi mors castos aut humiles reddere posset, hi tamen diuino ardentes amore, affectionum ignem diuina dilectione sopire valent. Bernard. *serm. 82.* super *Cantica*. dicit, hypocrisis duplicitatisque virus hereditario iure ad omnem Adæ & Euz posteritatem pertinere, cum hi post peccatum duplicitatis vitium induerint, & nuditatem suam ficulneæ frondis umbræ, & verbis excusatorijs tegere conati sunt. Atque hæc hereditas in filios descendit, qui nolunt, aut ægre patiuntur videri id, quod sunt. Ipse etiam alibi scribit: *Mali volunt esse, & non videri: boni verò videri cupiunt, cum non sint.* Idem Bernard. *serm. 84.* Optimus tunc pessimus efficitur, si id ipsum optimū esse sibi ascribat. Dicis, absit à me, vt talia suspicer, optimè noui gratia Dei me esse, quod sum. O miser hypocrita, dicas quæso, æquum exultimas pro donis, quæ à Deo acceperis, inanem gloriolam captare? Quod cum facias, ex ore tuo te iudico, fertus nequam es & fur. Nam quid scelestius esse potest seruo sibi Domini sui gloriam vsurpante? Consule ergo Bernard. qui *serm. 85.* sic scribit. Dissentire & tibi aduersari oportet perpetuò, forti & vigili lucta aduersus te ipsum præliaris, necesse est, vt innatis affectionibus & inueteratæ consuetudini valeas reluctari. Si Sponsa sæpe complexum Sponsi expertæ, ac solite elus præsentiam requirenti (de ea autem Sponsa superius loquebatur) aliquis dicat: O peccatrix, cur non times iudicis præsentiam? Fidenter respondebit. Non timeo: quia amo, quod mihi amarem

Ffff 3

Iob. 17.

In simpli-
cation. om-
nis spes pro
fectus.Magistri no-
uitiorum
quales esse
debent.Quinam so-
ptos quarat.

amarem, facere non possem: paueant qui non dili-
gunt. Nam quibus amare non datum est, quid ni in-
sidias absidue metuant? Ego verò amans mutuo me
amare dubitare nequeo, nec eius vereor vultum,
cuius dulcissimum senserim affectum: Nunquid
quesitus irascetur, qui contemptus aliquando dissi-
mulauit? Aut repelleret inquirentem, qui contemnē-
tem requisit? Ideo cum illius clementiam exper-
tus fuero, fortior ad eius inquisitionem fio. Bern-
ard. *serm. 84.* Caue, ne spiritus tuus inquietus sit &
vagus, vt spiritus Satanicus, quæ dixit: *Circuiui
terram, & perambulauit eam.* Similis namque
huius spiritui redditur homo suis affectionibus ad-
dictus, licet in Angelorum commercio sit, id est, vi-
rorum internæ quieti & vnioni studentium. Vnde
Doctor quidam scribit, verum ac prudentem spiri-
tualis doctrinæ magistrum id potissimum eniti, &
in eo omnem operam & studium collocare debere:
nempe in dirigendo ac simplificando discipuli spiri-
tu. Discipulus item intelligat, necesse est in ea cor-
dis simplificatione sitam esse omnem sui profectus
spem, ideoque ab eo frequenter debet querere præ-
ceptor: Quid hoc temporis articulo cogitas? Quæ co-
gitatio subit, quando in hortum te confers? Vt pro
discipuli responsione plenè intelligat, quid præui-
dendum sit erga illum commodum: quod si faciat,
assimilabitur vigilanti & prouido pascitori, qui gre-
gem suum ducit ad interiora deserti. In eo qui in di-
sciplina spiritualis vitæ velit proficere, ante omnia
dirigendum est cor, quemadmodum in sui compo-
sitione corporis primò formatum est. Nam iuxta D.
Bonauenturæ sententiam: omnis exterior vagatio
ex interna dissolutione promanat, ideo radix est
prius extirpanda, vt ramus inde proueniens sterile-
scat. Caueat Magister in compositione oculorum &
manuum discipuli diu insudare, exilimat enim ty-
po in ea exteriori compositione totum verti negoti-
um, vnde sapescit vt ad eam se conuertens, quæ præ-
cipue curanda sunt, negligat.

§. III.

¶ Doctor quidam, & qui in spiritualibus exercitijs
multos progressus fecerat, scribit, se post multam &
profundam considerationem, & experientiam respic-
sa comperisse nil maiori studio in religionibus cu-
randum esse, quam vt tyronum seu nouitiorum
magistri sint inter omnes probatissimi, & in spiri-
tualibus expertissimi: nam nisi optima educatio in
principio adhibeatur, fit, vt quàm plurima imme-
dicabilia mala subsequantur. Tyronibus namque
preceptore opus est, qui spiritualis vitæ optimè no-
uerit fundamenta subternere, & hoc propriè est
ambulare in spiritu, vt cū discipulus verbo vno ten-
tationes suas, & spiritualia dubia significare volue-
rit, confestim ipse intelligat quæ ille satis explicare
nequit: imò inde coniiciat tentationes sibi non ex-
plicatas. Etsi ad hoc plures magistri non inuenian-
tur, vnus aut alter si sint, per conuentus ad hæc do-
cenda circumferantur. In hoc cognoscere poteris,
an quilibet proprio ac priuato amore spirituali qui-
eti, ac deuotioni sensibili inhæreat, si fortè eueniat,
vt necessitas fratris contemplationis dulcedinem
relinquere postulet: contemplans verò prætermisso
charitatis actu, qui ad vtilitatem proximi spectet,
deuotioni sensibili insistat, hic potius seipsum qua-
rere, quàm Christo velle placere dicendus est. Heu
(inquit Gregor. *in fin. Moral.*) quod rectam inten-
tionem nostram (quæ soli Deo placere appetit) nõn-
nunquam intentio minus recta (quæ de Dei donis
placere studet hominibus) comitatur. Si autem di-
uinitus districtè discutimur, qui inter ista remanet
locus salutis? Eidem namque intentioni, qua Deo

placere cupio, nescio, qua pacto laudis humanæ in-
tentio se lateenter immisceat. Si infans ad matrem
confugiat, dirum aliquid perhorrescens, vides quæ
affectuose, quam pie illum excipiat, brachia exten-
dens illum amplectatur, & vbera reticens, illum la-
cte foueat, faciem suam infantuli faciei dulciter ap-
ponat: longè dulcius (mihi credito) occurrit summa
bonitas his, qui illius causa affliguntur, iuxta illud
Isaia 66. Ad vbera portabimini, & super genua blan-
diemini vobis. Doctor quidam hac virtutis similitudi-
ne: Si quis tibi in octo dies commodaret equum, vt
liberè eo vtereris, tu tamen toto illo dierum spatio
equo non infidēs, sed ipsum in stabulo ferociter
permitteres, fortasse cum equitare velles, fessorem
non pateretur: ideo tu si stimulum te sentias spiri-
tualium exercitiorum desiderio, aut pro Deo ali-
quid patiendi, aut in fratrum vtilitatem concionan-
di, ni ea desideria, quamdiu stimulant, exequaris,
auferetur à te talentum, nec iam poteris, quod prius
poteras, vel saltem longè difficilius, ita vt lucerna
illa ardoris extincta in tenebris manere contingat.
Obedienter igitur ausculta spiritui & conscientie
stimulanti ac opera indubitanter bona, alioqui à
multis bonis proculdubio cades, vt dicit *Chrysost.*
Heu (inquit Bonauent.) quantopere dolendum est
monachos quosdam egre ferre in domo Domini
contemni, qui domi suæ non nisi contemptibiles
esse potuerunt. Bernard. *in 3. ad Eugen.* Toties pere-
grinatur consideratio nostra, quoties ab æternis ad
inferiora descendit intuentia, vel prouidenda: quan-
do tamen per hæc illa requirit, non procul exulat,
sed repatriat. In hac valle lacrymarum moramur,
in qua caro regnat, consideratio exulat: in qua sen-
sus corporis viget, mentis verò oculus caligat. Sunt
qui gradum sibi in rebus sensibilibus constituunt, vt
ad inuisibilia ascendere valeant: longè tamen ille feli-
cior qui rerum & sensuum viū spreto, quantum hu-
mana fragilitas paritur, non ascensu gradibus,
sed inopinis excessibus ad sublimia illa interdum
contemplando euolare consuevit. Proh dolor! Quor-
um affectus nostros ceno immergimus? Quareti-
mentus quæ non oportet, amamus quæ non decet,
dolemus vanè, gaudemus futilius. Et hoc est in cau-
sa quare liberè volare non liceat: nec Deum hic cõ-
prehendimus (eo modo quo fieri potest) nisi sancti-
simus, vt cum omnibus Sanctis eum comprehendamus,
vt inquit Apostolus ad *Ephef. 3.* Si quæras qua-
ratione sancti comprehendant, dicam, Si sanctus es
iam comprehendisti, sin minus esto, & tuo scies ex-
perimento: sanctum autem facit affectio sancta, &
timor Domini sanctus, & sanctus amor. His duo-
bus vltimis perfecte ornata mens velut à duobus
brachijs dilectum complectitur, astringit, & tenet:
& ait, *Tenus, nec dimittam.* Comprehendis autem ti-
more sublimitatem potentie Dei, & ipsius sapientie
profunditatem. Quid enim tam timendum quam
potentia cui resistere non possis, & sapientia cui
non valeas abscondi: amoris verò brachio compre-
hendis longitudinem æternitatis, & latitudinem
charitatis eius. Quid tam amabile quàm æternus a-
mor? Ecce iam vtrunque intelligis illud Apostoli:
*Vt possitis cõprehendere cū omnibus Sanctis, quæ sit lon-
gitudo, latitudo, sublimitas, atq; profunditas.* Hæc Bern-
& subiungit: Struamus ad sublimitatem potentie,
pauemus ad iudiciorum profunditatem, astuemus
ad latitudinem charitatis, sustineamus consideran-
tes longitudinem æternitatis. Quando Dominus
cor visitat deuotionis sensibilibus stimulo, aut seriore
aliquo, illum prompte decet arripere, arreptum
blande fouere, & feruentissime infusare vt diu-
tius duret. Gregorius in *epistola 27. libro 6.* roga-
tus, vt quibusdam monasterijs aliqua spiritaliter
scriberet

Isa. 66. 12.

Gratia bla-
nda utendum.Consideratio
nostra quæ
de pergrina-
tur.Deus qui
modo cum
omnibus
Sanctis com-
prehendit
ualeat.

Cant. 34.

Ephef. 3. 16.

scriberet, renuit dicens: Monachi qui per compunctionis gratiam sapientie fontem intus habeant, non siccitatis guttulis foris egent: nam quemadmodum in paradyso pluuia non fuit, sed fons de medio eius ascendebat, qui irrigaret faciem terræ: ita animæ quæ per compunctionis gratiam aquæ viuæ fontem in semetipsis habent, alienæ linguæ pluuia non indigent. Gregor. in ultimis verbis Pastoralis. Plerumque omnipotens Dominus rectorum mentes quamuis maiori ex parte perficit, imperfectas tamen in aliquibus esse permittit, ut licet miris virtutibus rutilent, imperfectionis suæ tædio tabescant, & de magnis se non extollant, dum adhuc contra minima innitentes laberentur: denique cum extrema vincere non valeant, de præcipuis actibus superbi-
bire non audeant.

EXCERPTA EX OPUSCULO

Bonauentura de preparatione
ad Missam.

CAPVT XXI.

Tria que in
Missâ offerantur à Sacer-
dote.

TRIA offert DEO sacerdos in Missa. Primum, corpus & sanguinem Christi, quæ sunt ibi realiter contenta. Secundum, offert passionem Christi, id est, externa quæ pertulit supplicia, & mortem denique ipsam, & hæc non sunt realiter contenta, sed representata tantum. Tertium, offert totam Ecclesiam cum omnibus donis suis, & hoc est sacrificium spirituale. Cum sacerdos purè liber est a mortali peccato, & nullum habens impedimentum, non ex reuerentia, sed ex negligentia celebrare o-mittit, tunc quantum in se est, priuat Trinitatē laude & gloria, Angelos læticia, peccatores venia, iustos subsidio, in purgatorio exsistentes refrigerio, Ecclesiam Christi spirituali beneficio, seipsum remedio contra quotidiana peccata & infirmitates, denique sponte diuinum eleuat cultum, latrarium denegans creatori. Celebrato Sabbato in corde tuo ab omni cura & cogitatione, consideratione odoriferam crucis oblationem, & cogita idem odoris esse in oblatione tua ex opere operato: quare cauendum est, ne ex operantis parte putat. Accedens igitur ad hoc sacrificium celebrandum, rectifica in primis intentionem tuam, teipsum scrutans, quo desiderio accensus accedas: nam si lucri, fauoris, consuetudinis vè causâ commotus aduenis, vti tibi, vti tibi, & vti omnibus quorum non parvus est numerus, qui ad Sacerdotium promoueri student, non ut cœlestem, sed ut terrenum panem inquirent, & pro ambitione sua ditari possint de Christi patrimonio, ideo vā vā. Trahant te igitur desideria hæc. Primò peccatorum, quibus morderis, purgatio. Secundò, tuarum eg-
gritudinum curatio. Tertio, desiderium alicuius gratiæ, aut spiritualis beneficii impetrandi. Quartò, ut calamitatem aliquam qua opprimeris, subterfugere possis. Quintò, ut gratias agas pro beneficijs omnibus, tam communibus, quam priuatis. Sextò, compati pro proximorum viuorum & defunctorum. Septimò, laudum Dei, & Sanctorum suorum commem-oratio. Octauò, id intensissime postulare, ut Christus feruido amore visceribus tuis vniri dignetur, ut ardentius appetas augmentum gratiæ, purifi-cationem ab omni carnis inquinamento spiritus, & ab omnibus tentationibus & periculis libertatem. Admirare, stupe, datam tibi potestatem quotidie o-perandi, quod semel Christus fecit in cena. Medita-re sacrificij efficaciam, recolle diligenter illud: Hæc
1. Cor. 11. 2. quotiescumque feceritis, &c. Cauebis autem summo-pere solum in eo sacrificio spiritualis dulcedinis ibi data gustum attendere. Gerson super Magnificat. ita scribit. Celebraturus non tam inquiret, an libi

denotus, recollectus, ac tranquillus videatur, quam si præcepta Domini seruauerit & seruare proponat: si verò adhuc spiritualis dulcedinis stimulos senserit, gratissimè recipiat. Immediatè ante communio-nem dic mentaliter: Domine quis tu, & quis ego sum, ut auium te mittere in feridum & olidum cor-poris, atque animæ meæ sterquilinum? Quare me formasti, ut tibi iniurius esse possem? Mille enim an-nos non æquè sufficere ad tam nobile Sacramentum pro eius dignitate profiteor percipiendum. Quid ergo miser faciam, qui quotidie delinquam, & in peccatis perseuerem? Christi doloribus summe con-dolens, ante illum teipsum viuifica, & coram ipso effunde animam tuam. In fine idem B. Bonauentura a his vitur verbis. Si post communionem refectionē aliquam spiritualem non sentias, non leue iudicium est spiritualis aegritudinis vel mortis. Ignem posuisti in ligno & non calefcis? Mel habens in ore, non sen-ris dulcedinem? Deprauata valetudinis certissimū id esse signum ne dubites. At si sentias spiritus læti-tiam, attendas quæso, quantis te beneficijs cumula-
ret si vitam corrigeres, qui te in ea vitæ conditione manentem, tantis bonis sollicitare non cessat. Et cer-tè mirandum est, quomodo post huius suauissimi cibi perceptionem rursus ad degustanda stercora re-
uertaris: hoc est, erga aliquam creaturarum afficia-ris. Stude pro viribus conscientie puritatem & actu-
alem deuotionem acquirere, attende mensam il-lam esse delectabilem simul & terribilem, tremen-dam & iucundam: ideo ama, time, treme, & fide.

EX SOLILOQUIO EIUSDEM

D. Bonauentura.

CAPVT XXII.

FLECTamus genua cordis cum Paulo ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ut per ipsum corro-borati in interiori homine possimus comprehē-
dere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, Eph. 3. 16. sublimitas, atque profunditas. Quadripartita nam-
que est exercitatio interior. Primo exploranda sunt interiora nostra, atque profunda, qualiter à Deo for-mata sint per naturam, deformata per culpam, re-
formata verò per gratiam. Secundò reflectendus est contemplationis radius ad exteriora nostra cogitā-
da: instabilis enim est & fragilis omnis humana o-pulencia & dignitas. Tertio meditari oportet infe-
riora nostra, scilicet, mortis necessitatem, iudicij se-
ueritatem, gehennæ acerbiteriam. Quartò, erigendi sunt interiores oculi ad æternam illam ac perpe-
tuam felicitatem.

Eph. 3. 16.

Exercitatio
interior quæ
duplex.

EX ITINERARIO MEN-

tu in Deum.

CAPVT XXIII.

ORatio mater & origo est: omnis actionis sur-sum in Deum, atque in simul scaturigo veræ contem-
plationis, quæ est simplex deitatis in-origo. tuitus cum admiratione & suspensione: quod sic pa-
tebit. Summum bonum, cuius fructio beatos nos ef-ficit, est supra nos: igitur nemo ad hanc fruitionem summi boni pertingere poterit, nisi supra seipsum ascendat: supra nos autem extolli non possumus, ni-si vi superioris virtutis nos extollentis, quæ auxi-lium diuinum propriè est, quod dari non solet nisi humiliter postulantibus. Atque ea de causa Diony-sius in lib. de Mystica Theologia, volens nos ad mē-
tales excessus intruere, præmittit primò orationem dicens: Oremus, id est, dicamus ad Dominum: De-
duc me, Domine, in via tua, & inuocem in veritate tua. Orationi adiungenda sunt binæ formulæ, quæ
Ffff 4 eam

Oratio con-
templationis
origo.

Psal. 85. 11.

eam assidue comitentur, atque hæ sunt, confectio
sancta, & meditatio perspicua: quibus omnibus fa-
cile erit ad contemplationem ascendere. Primò e-
nim orandum est. Secundò sanctè viuendum. Ter-
tiò meditationibus insistentium. Docet etiam paul-
lò inferius tres gradus, quibus ascendere possumus
ad contemplationem. Primus per id quod est extra
nos, id est per mundum sensibilem, in quo elucet
vestigia Dei. Secundus per id quod est intra nos, id
est, per imaginem Dei naturalem reformatam. Ter-
tius per id quod est supra nos, nempe per Deum ip-
sum. Vbi primò occurrit contemplandum ipsum
Esse Dei purissimum, quod non potest intelligi non
Esse, nec cogitari tanquam ab alio acceptum, sed ne-
cessariò intelligitur Esse primum æternum, simpli-
cissimum, actualissimum, denique perfectissimum.
Execranda igitur est cecitas intellectus nostri va-
rijs solitudinibus & phantasijs distracti, cui non li-
ceat hoc ipsum Esse per quod omnia videt, sine quo
nil cognosceret, acutissimè considerare. Similes e-
nim sumus homini, qui cum intentus maneat ad
varios colores videndos, non tamen lucem ipsam
considerat, quæ ad videndos colores utitur: atque si
eam absque coloribus videat nil videre existimet:
ita & intellectus noster circa particularia intra oc-
cupatus, non aduertit ipsum Esse, quod tamen pri-
mo sibi occurrat: vidensq; lucem illam purissimam,
nil planè se intueri opinatur, non intelligens ipsam
purissimæ lucis caliginem esse summam mentis no-
stræ illuminationem. Hoc Esse considerato, fit tran-
situs ad eius participationem ad intra in Trinitate
personarum. Deinde concludit, quomodo post om-
nes has intellectuales operationes, oportet ut supe-
rius ascendamus secundum affectum, quod fit, cum
relictis illis, apex affectus totus transfertur ac trans-
formatur in Deum, quæ transformatio mystica est,
& secretissima, quam nemo nouit nisi qui accipit,
nemo accipit, nisi qui appetit, non appetit nisi quem
sancti Spiritus ignis medullitus inflamat, quem
Christus misit in terram. Quapropter parum studè-
dum est inquisitioni, multum vnctioni, parum lin-
guæ, plurimum interne lætitiæ, parum verbo & scri-
pto, totum Dei dono. Si nosse velis, quomodo hæc
fiant, interroga gratiam, non doctrinam: desiderium
non intellectum: orationis gemitum, non lectionis
studium: Sponsum, non magistrum, Deum, non ho-
minem: caliginem, non claritatem: non lucem, sed
ignem penitus inflammantem, & in Deum arden-
tissimis affectibus transferentem: qui ignis est ipse
Deus. Sed quia scriptum est *Exod. 33. Non videbit
me homo & viuet*: moriamur & ingrediamur caligi-
nem: imponamus silentium solitudinibus & con-
cupiscentijs ac phantasmatibus, ut cum Christo cru-
cifixo transire possimus ex hoc mundo ad Patrem.
In principio opusculi, quod *paruum bonum*, dicitur,
ita scribit. Re ipsa expertus sum in otio, æterni amo-
ris afuentia non aspergi, nec etiam dum corpora-
liter grauabar, & præ itinere fatigabar, specialem il-
lum ardorem sentire non poteram, imò cum in om-
nibus his frigererem, postpositis reliquis quibus ex-
terius detineri possem, Saluatoris solummodò mei
aspectibus assistere contendere, & in eius odoribus im-
morari.

EX OPUSCULO DE SEPTEM
itinibus æternitatis.

CAPVT XXIV.

Itinera sep-
tem ad celum.

Septem sunt itinera ducentia ad æternitatem.
Primum, Aeternorum recta intentio. Secundum,
æternorum studiosa meditatio. Tertium, æter-
norum purissima contemplatio. Quartum, æterno-

rum charitativa affectio. Quintum, æterhorum se-
creta reuelatio. Sextum, æternorum experimentalis
deglutatio. Septimum, æternorum Deiformis ope-
ratio. Ad hæc itinera compellat Dominus animam
dicens: *Surge, propera columba mea* (spiritu simplifi-
cata) *amica mea, surge, & propera, iam hyems peccati
ac frigus transijt, imber curarum distrahentium re-
cessu*: nam venit verum tempus flores produ-
cens, tempus amputationis eorum quæ superflua sunt,
tandem appropinquauit. Omnia hæc itinera abscō-
dita sunt, superbis sapientibus, & mundi huius pru-
dencia turgentibus: *incuruati* (inquit) *sunt colles mū-
di ab itineribus æternitatis eius*. Primum igitur iter
meritò recta intentio dicitur: nam, ut dicit Gregor.
in Moral. vigilanti cura in omnibus operibus in-
tentio nostra pensanda est, ut nil temporale in his
quæ agit, appetat, sed omne id in æternitatis solidi-
tate figat: ne si extra æternitatis fundamentum acti-
onis nostræ fabrica erigatur, totum opus redigatur
ad nihilum: nam qualibet opera, licet summa, fru-
stra fiunt, si cordium intentiones extra æternitatis
certitudinem desectantur. Sequitur secundum iter,
stabilita enim mente in hac recta intentione, emer-
git continuo studiosa ac feruens meditatio, quæ ve-
hementer insistimus ad inquirendam & inuestigan-
dam veritatem. Differt hæc cogitatione, ut scribit
Richardus, quod cogitatio vagis moribus ad diuer-
sa sparietur: meditatio verò ad vnum tendat inces-
santer: idèd cogitatio absque labore fructu caret,
meditatio verò licet laboriosa fructu affluit. Præ-
terea sciendum est Dominum sæpe & multipli-
citer alloqui interius inspirationibus ac illustratio-
nibus ipsos meditantibus quasi illos laborantes & ex-
citantes fatigatos reficere velit: aliquando verò ar-
guit & contaminatur Dominus, ut cum dicit, *Si quis
in me non manserit, mittetur foras sicut palme*: al-
quando docet, suadet, pollicetur, consolatur: & sic
alloquentem Dominum alloquitur etiam anima
humiliter ac reuerenter. Ut enim ait Bernard. *super
Cant.* sicut Dominus & Moyses mutuo ac familia-
riter quasi amici loquebantur: ita Deus animam, &
anima ipsa Deum suauissime alloquitur. Lingua
Verbi, inquit, est fauor dignationis: lingua animæ est
feruor deuotionis: qui hac caret, elinguis & infans,
& nullum potest illi esse colloquium cum Verbo
Dei. Cum Verbum loquitur, siue nequit, ut anima
eius sermonem non sentiat: *sermo* namque *Dei vi-
uus est & efficax*: nec etiam cum lingua animæ lo-
quitur, potest non exaudiri ab eo, à quo ad loquen-
dum mouetur. Verba autem animæ ad Deum, fer-
uentia sunt desideria (desiderium cordis eorum au-
diuit auris tua) ut scribit *Greg.* admirationes, filiales
timores, nostræ vilitatis perfectæ recognitiones, &
similia. Insuper aduertendum est, Diuinam allocu-
tionem semper meditationem nostram præcedere:
non enim nisi diuina inspiratione percussus, meditari
possumus, quia hominis cor nisi à Deo inuuetur & il-
lustratur, semper phantasias patitur. Nisi ergo (ait
Richar.) diuina inspiratio ad meditationem men-
tem nostram exciter, exponens quid, quando, &
qualiter sit meditandum, humana meditatio inutilis
remanet & vanæ, in ea namque non exardescit
ignis deuotionis, sed vanitatis. Diuina ergo allocutio
inchoat, instruit, & perficit meditationem nostram,
in ea meditatione quamplures nuntios à dilecto
nostro venientes accipimus, qui nos de agendis iux-
ta Domini beneplacitum, aut cauendis plenè instrun-
t. Sequitur tertium iter, quod est contemplatio,
quæ meditationi non aliter confertur, quam termi-
nus ad quem, seu quies ad motum. Meditatio enim
est inuestigatio & inquisitio veritatis æternorum
cum magna animi industria quæ durante nondum
ani-

Hab. 3. 6.

I.
Iter recta in-
tentio.II.
Iter Media-
tio.

Ioan. 15. 6.

Heb. 4. 12.

Greg.

Inspiratio di-
uina medi-
tationem præ-
cedat neque
esse
Richar.

III.

Iter Con-
templatio.

anima figuratur in eternis. At cum homo meditans, quod querebat inuenit, quiescit in eo cum admiratione & mira iucunditate aqum dicitur contemplari. Quare meditatio ad contemplationem non pertinens imperfecta manet & minus utilis. Hoc ex Rich. Diffinit enim contemplationem esse liberam intellectum in eterna spectacula directam, ac cum admiratione suspensam. Dicitur autem libera, quod immunis sit non solum a prauis affectionibus, & vanis cogitationibus, ac quibuscumque temporalibus imaginibus, sed etiam a discursibus & inquisitionibus bonis, cum iam quiescat in simplici eternorum intuitu, dulcissima dilectione & experimentalis suauitate plenè delibata. Tanto autem anima diutius in hac felici suspensione perdurat, quanto plus à retrahentibus remouetur, ac elongatur. Importare etiam solet suspensio violentam quandam eleuationem supra naturæ limites (sunt autem contemplantium mentes quasi specula tersa radios solares à fonte luminis descendentes recipientia) quæ ex tribus prouenire solet: quandoque ex admirationis magnitudine ita dilatur, vt semetipsam non capiat, sed supra se eleuata, in alienationem transeat. Dicitur etiam ex magna deuotione mens supra se extolli, quando tanto celestis desiderij igne succenditur, vt amoris intimi flamma vltra humane naturæ portionem excreseat, quæ animam ad instar ceræ liquefactam à pristino statu resoluit, & quasi fumum attenuatam ad superna velociter emittit. Iunc vero maxima admiratione anima supra se effertur, cum diuino irradiata lumine, & summa pulchritudinis admiratione suspensa tam vehementi stupore concutitur, vt à seipsa funditus deturbetur, ac in modum coruscantis fulguris ex sui ipsius despectu ad ima deijciatur. Quo fit vt sublimius & celerius per summa desideria illeso intuitu effertur. Ex magna autem exultationis ac iucunditatis vi mens supra ferapitur, quando intima illa æternæ suauitatis abundantia plenè inebriata, quid sit, quid fuerit, penitus obliuiscitur, & in alienationis excessum præ gaudij sui nimietate traducitur. Hæc Rich. Vnde Origenes super Cant. scribit. Contemplantem verum & iubilantem perfectum te iudico, si primo te perficiat actio, id est, si sis mortificatus, & in virtutibus exercitatus: si rationabilia celeri motu percurras, si intelligibilia illuminata fide cognoscas, si in primo vero & summo bono intellectionem & voluntatem tuam defigas: inde fugens, quo teneritudinem tuam nutrias, & bibas, vnde gaudeas, haurias, vnde non deficias. Vt autem facile cognoscas, quod discrimen sit inter contemplationem intentum, & sanctæ actioni studentem, attende quæso verba Bern. *ser. 41 super Cant.* Cui anima, inquit, in actione sua non in aliud quam in Deum tendit, quamuis illud Dei causa faciat, non tamen hoc dicitur Mariæ orium, sed Marthæ negotium, quæ adhuc sollicita est, & turbatur erga pluri-
ma: & nequit terrenarum actionum vel tenui puluere non respergi, quem tamen facile in hora sanctæ deuotionis ex terget. Itinerantes in vita actiua facile turbantur, contemplatiui autem solum in Deum totis animæ viribus properans, non turbatur, sed potius fouetur, & miris consolationibus enutritur: sublimis enim habet delectationes, sicut & illuminationes contemplantium vita. Oportet tamen vt prius sis Iacob lucians, quam Iacob Deum videns, ac dicens, *Vidi Deum facie ad faciem Gen. 28.* Quæ verba exponens Hugo de clauis anime sic scribit. Tunc ex Iacob fit Iacob, quando post bonæ actionis labores ad contemplationis lucem pertinere datur. *Cant. 2. 2. 9. 1. ar. 3.* dicit ex B. Thomæ sententia tria esse quæ in contemplationis progressu seruanda sunt. Acceptio principiorum. Deductio ex illis. Ipsa con-

templatio. Ad primū pertinent auditio, lectio, oratio. Ad secundū meditatio, consideratio, speculatio. Tertium est ipsa contemplatio cum subsequenti admiratione. Quartū iter est (vt redeamus vnde digressi sumus) charitatiua affectio, quæ immediate sequitur contemplationem, quæ ad magis intimam & secretiora descendit quā speculatio: eo enim ingreditur, quod nullus scientiæ aut speculationi aditus patet. Nemo aut scire poterit, an charitatem habeat, nisi per signa & coniecturas, quæ sunt indicia charitatis. Incipiatum sunt contritio, delectatio in audiendo verbo Domini percepta, promptitudo in bonis operibus, tristitia de defectu spirituali proximi concepta, & lætitia de profectu spirituali fratris proueniens. Charitatis proficientium signa hæc sunt, iusta & frequens conscientiæ examinatio de peccatis venialibus: nam feruori charitatis obliuiscuntur: at proficiens charitas, quæ omnes has paleas exurere suo nititur calore. Secundū signum, concupiscentiæ temporalium rerū diminutio. Tertium diligentia in exercitijs spiritualibus internis, sicut etiam exteriorū sensui exercitationes vitæ corporalis signa sunt. Quartū, studiosa mandatorū Dei observatio. Quintū, si Dominus se tibi reuelat, iuxta illud *Joan. 15. Iam non dicam vos seruos.* Vnde Rich. scribit: Certissimum tibi signum sit, quod dilectum tuum minus diligas, & ab eo minus diligaris, si ad theoreticos excelsus vocantē sequi nondum merueris. Signa verò charitatis perfectæ in via hæc sunt. Primum, quando quis paratus est, si ita necesse sit, pro proximi salute mortē subire, vt scribit Aug. *super epist. Ioan.* Secundum, inimicum diligere, & Dei ipsius causa illi benefacere, vt idē Aug. scribit in *Enchiridio.* Tertium, aduersa omnia non solum patienter, sed etiam gaudetē suscipere: charitas namq; perfecta hominē reddit adeo à sensibus alienum, vt aequè prospera ac aduersa contēnat, iuxta Greg. sententiam super illud, *Foris est ut mors dilectio.* Quartum, si homo præsto sit omnibus propter Christum renuntiare, vt liberius charitatis ardoribus vacare possit atque omnia præter Deum veluti stercorea reputare videatur. Quintū, nil aliud quā Deum solū timere, hoc est, non homines, nō poenas, non tormenta formidare. Hæc signa externa sunt, & quæ exterius conspici possunt. Sunt præter hæc alia quinque interna. Primū, profunda & intima spiritus mentis, quando memoria dilecti sui tangitur: sunt enim quasi nuntia amoris feruida, donec dilectum videat. Secundū, sublimia & ardentissima desideria videndi Dominum, ac molestissime ferre vitæ præsentis pondus. Tertium, cogitationes e ga omnia temporalia languida: fastidit namque terrena omnia, solis æternis inuigilans. Quartum, tædium quod ex expectatione concipit: nam perfectè amanti mora quælibet longa est, & expectatio onerosa: acerbum enim existimat cruciatum cogitationum quæ non sint amoris. Vt enim scribit Linc. *sup. lib. cal. hierar.* Amore nihil est velocius, nihil acutius, nihil subtilius, ideo quiescere nequit, donec in intimum dilecti pectus descendat: & si quando à cursu suo retardari contingat, quo minus ad dilectum ascendere valeat, mirum in modum angitur, atque affligitur. Quintum, affectiones extaticæ. Est autem extasis mentis excessus: nam cum amor non permittat amantem sui iuris esse, sed in amatum transformari cogat: ideo sæpe producit excessum mentis suspensionē, & in dilecto absorptæ. Dicendum aliquid hoc loco videtur de charitatis gradibus. Primus est, charitas vitans omne mortale. Secundus, charitas indefessè studens, medijs omnibus adhibitis, proficere. Tertius, charitas infatigabiliter adhzrens, qualis est contemplantium, qui assidue ad contemplationem & amorem ardentiss-

IV.
Charitatis
signa
perfectæ
exteriora.

Signa charitatis
proficientium.

Joan. 15. 15.

Signa charitatis
perfectæ
exteriora.

Cant. 8. 6.

Interna.

1

2

3

4

5

Extasis quid

Charitatis
gradus.

tills

*Amoris vio-
lenti gradus.*

tius properant. Quartus, charitas insuperabiliter difficilia omnia & aduersa vincens, & mortem ipsam, si opus sit. Quintus, charitas infatigabilis, inextinguibili sicut ardens ad Deum, in nulla alia requiescens, quæ cor medullitus transformat: quæ propter amor violentus dicitur: atque huius assignat Richard. plures gradus. Primus violenti amoris gradus est, amor vulnerans. Dicitur autem cor amore vulneratum, quando amoris sagitta transfixum, intus ardet, æstuat, anhelat, gemit, suspirat, non se cohibere valens ob amoris vehementiam. Vnde etiam fit, ut sæpe palleat, ac præ amore tabescat. Secundus dicitur amor ligans, videlicet quando animus ita Dei amore astringitur, ut nihil aliud meditetur, aliorum omnium obliuiscatur, quidquid agat, quidquid loquatur, semper præsentis offert Domino, illum enim mente intuetur, perenni retinet memoria, illum dormiens, illum vigilans cogitat: idè vulnerationem hæc ligatio & strictissima vinctio sequitur qua mens solum Deum ipsum sicut vnũ solum, vnũ intuetur, nihil ei præter vnũ Dominum dulce est, in vno tantum quiescit, vno reficitur, si aliud quidvis occurrat, quod huic vni non subseruiat, mox expellit: opprimit ac violenter propulsat desideria, studia, exercitia omnia, quæ ad exoptatam desiderij sui metam comprehendendam non conducant. Cum verò datur vno suo frui, tunc omnibus bonis se abundare credens nihil aliud admittit. Post hunc sequitur tertius amoris violenti gradus, languescere faciens: qui languor provenit, quando ex hac amoris vehementia mens in Deum, qui luminis abyssus est, rapitur: ita humanus animus hoc temporis articulo omnium exteriorum oblitus, se ipsum penitus nesciat, totusque in Deum suum transfertur: ubi non insonat carnalium curarum aut cogitationum strepitus, sed sit silentium quasi dimidiæ horæ spatium, ut scribitur in Apocalyp. manetque tunc spiritus quasi exultus, & totum in quandam affectum conuersus. Anima hunc gradum ascendens (ait Richard.) quasi nihil iam proprio peragit arbitrio, sed propria dispensationi ac beneplacito diuine maiestatis committit. Nam sicut artifex liquefactis metallis quamcumque formam voluerit, imprimit, sic anima in eo statu ad omnem diuinæ voluntatis nutum se facile applicat, & spontaneo quodam ardore ad omne eius arbitrium se accommodat: aut iuxta diuinæ providentiæ modum voluntatem suam componit. Vnde dicit idem paulò inferius: In primo gradu transfigitur affectio, in secundo ligatur cogitatio, in tertio dissolvitur actio: nam nihil agere libet, nisi id ad quod ardor urgeat. Quartus violentiæ charitatis gradus deficere facit: quod fit (ut inquit Richard.) quando æstuantis animæ desiderio nihil plenè satisfacit, & inde in deliquium ducitur. Cuius violentiæ gradus vix verbis explicari potest. Est enim quasi felicissima insania, & prudentissima amentia, cum anima dilecti sui incredibili sicut exagitata, videns se nullo spiritali affectu posse satari, prorumpit in vehementissima desideria tolerandi omnia tormenta, & penas omnes pro DEO, atque hoc summus reputat delicias. Hic autem notandum est ex doctrina Lincon. super Dionys. de Celest. hierar. qui querit, qua ratione perfectæ animæ dicantur feruere. Feruere dicuntur ea quæ impresso calore sursum supra se feruntur, & proprio pondere in se redeunt, & huiusmodi super se elationes, & in se mutui relapsus, feruores dicuntur. Cum igitur sancti viri æstuant in Deum se extollunt, & postea proprio pressi pondere, in seipsos relabuntur, & ab æquali illa super se elevatione residunt, feruere etiam dicuntur, quasi illo temporis momento caloris sui vi extra se iactentur, & supra se extollantur.

Quintum iter, quod immediatè præcedens sequitur, æternorum occulta reuelatio dicitur: nam quanto aliquis ardentius Deum amat, tanto plenius dilectus reuelatur: & quanto dilectio est ardentior, tanto diuinorum cognitio est profundior & magis perspicua: quæ namque nobis propinqua sunt, facilius conspiciuntur, & amore Deus nobis fit propinquissimus, cum nos ipsos in Deum transformare possit. Cum igitur ardens dilectio perueniat, quod intellectio accedere nequit (& idè Paulus Ephes. 3. scribit dilectionem præstare scientiæ) idè ardentem Deum amantes, plenius Deum cognoscunt, quam acutissimo intellectu pollentes. Ad cuius faciliorem explicationem obijciens Bonauentura illud August. Incognita amari non possunt, sic respondet: Non est dicendum quod ardentem amans necessariò habetur sit maximam aliquam noticiam intellectualem, sed quod ipsemet ardens amor est formaliter quidam notitia affectiua seu experimentalis. Amor enim imperu vehementi fertur in amatum, sicut in tra ipsum ingredi, imò si fieri possit, ipsummet amatum efficit: & hoc est cur magis immediatè, ipsi vnatur quam cognitio, & dicitur cognitio quædam experimentalis. Vercellen. super Cantico dicit intellectum & affectum simul incedere, vique ad nouissimum intellectus defectum, ubi suæ intellectiois & luminis præscriptum habet terminum, imò consummationem. Affectus autem ulterius progreditur, exercens tunc intima in Deum suspiria super intellectualem extensiones, immissiones, feruidos fulgores, & fulgentes feruores: ad quorum omnium sublimes excessus intelligentia trahi non potest imò tunc affectibus mirabiliter ardet & operatur, quando intellectus in caligine detinetur. Tandem concludit Bonauent. reuelationem superintellectualem non semper fieri per aliquam intelligibilem cognitionem, sed per ardentissimam dilectionem, experimentalemque noticiam. Sextum iter quod precedentibus subnectitur, est experimentalis prægustatio & notitia. Et ut facilius quæ diximus intelligantur, aduertendum est, experientiam siue noticiam nihil aliud esse quam actum quod vnaquæque potentia tendit in suum obiectum. Nam licet omnes mihi dicerent mel esse dulce, & hoc rationibus probarent, tamen si nunquam gustassem, dicere non possem, me experimentalem dulcedinis eius noticiam habere, sed opinionem, aut scientiam. Simile fit circa potentias interiores: nam quamuis scriptura & reliqui omnes dicant mihi, quàm dulcis est Dominus, nunquam tamen de ea dulcedine Domini noticiam experimentalem me habere dicam, nisi gustus ipse meus diuinam dulcedinem sentiat; & cum Sponsa dicat: *fructus eius dulcis gutturi meo.* Cant. 4. Inde Bernard. super Cantico. Quidquid de occultis tuis, o Domine Iesu, nouimus, hoc aut Scriptura docente, aut te reuelante, aut certè (quod perfectiorum est) gustu, id est, experientia didicimus. Quid prodest multa scire, si ea tamen non gustes aut experiaris? & idè Petrus in epistola sua ait, *Si tamen gustatis quod dulcis sit Dominus.* Huius sublimis degustationis impedimentum solet esse carnalis affectus: nam cum carnalis sensus munere suo foris vitetur, interior sensus, quasi somno sepultus, spiritualium gaudiorum nequit sentire dulcedinem, quæ nisi palato mentis percipi non potest, exteriorum sensuum vagatione sopita. Si quis diligenter à delectatione exteriori distrahitur, mox necessario degustare incipit aliquid internæ dulcedinis, ne si omni delectatione priuetur, quasi aridum semen ac sine humore ad sapientiæ gramen non conualecat. Quantum autem hic gustus sit, nec is, cui gustare datum est, satis potest exprimere: sola enim noscitur experientia.

Ita. Quem tamen ut experiri possemus, maximum nobis collatum est remedium in Sacramento Eucharistie dignè sumpto: at qui gustum hunc penitus ignorat, necesse est eum miserabili fame perire. Super quo vide Gregor. in *Moral. super illud Job. 18. Attenuetur fame robur eius*: & Bernard. super illud. *In idem vnguentorum tuorum currimus*, ita scribit: Quamvis suavis sit Dominus vniuersis, maximè tamen domesticis, & quanto quis illi vitæ meritò, ac mentis puritate sit propinquior, tanto magis eum arbitror recentiorum aromatum & vntionis suauioris sentire fragrantiam. Veruntamen in his rebus intelligentia solum capit, quod attingit sapientia: Deus enim desiderio queritur, cognitione inuenitur, gustu verò tangitur & detinetur. Amplexamur namque Deum, non intellectu, sed voluntate, ut placet Aug. l. 9. de *Trin. c. 6.* Vnde Sponsa: *Tenui eum*, scilicet ineffabilibus amplexibus *neque dimittam.* Tandem aduerte, & attentè lege hæc apud Bernard. in *lib. de Amore*, & Grego. super illud Job.

Auris verba diducas, & fauces comedentis saporem. Asserunt enim quàm plures esse, qui sacras Scripturas & diuina mytheria intelligant, eas tamen experimentaliter gustum non tangunt: nam quæ intelligunt, non ipsis medullitus per amorem inhaerent. Verum enim gustum, de quo loquimur: percipere plenè nequeunt, nisi hi qui priora itinera prædicta experti sunt. Septimum & vltimum iter est introitus ad æternitatem per meritum & Deiformem operationem. Parui momenti essent prædicta omnia, nisi ea Deiformis operatio consummaret. Quid nobis prodesse poterit cum Deo dulcissimè conuersari, si inde ad nos redeuntis exemplaris operationis lumen non attulerimus? Vult enim Dominus, ut in agendo illi similes efficiamur; cum ad eius imaginem facti simus. Vult præterea, ut Angelis etiam in operando assimilemur, cum ad eorum societatem creati simus, in operando inquam quoad actum purgandi, illuminandi, & perficiendi. Vult etiam ut ardeamus amore cum Seraphim, Diuinorum scientia fulgeamus cum Cherubim: spirituales facti omnia iudicemus cum Thronis: nobis ipsis dominemur cum Dominationibus: fortiter resistamus inordinatis motibus nostris, malignorumque spirituum suggestionibus, cum Virtutibus: regnum animæ in iustitia & pace gubernemus, cum Potestatibus: subditis nostris debetè prouideamus, cum Principibus: magna, si habemus, proximis nostris communicemus cum Archangelis: minora subsidia indigentibus impertiamur cum Angelis. Igitur felicia hæc itinera summæ animi contentione percurramus: spiritus enim noster in his itineribus ita progreditur. Primò consolatur, deinde consolatus currens calefcit, calefactus deuotione mollescit, mollescit amando liquefcit, liquefactus feruore sursum extollitur, ut nusquam nisi in æternitate subsistere ac quiescere velit. Origenes super *Cam.* sic scribit: Dulcissimus affectus diuinæ contemplationis est liquefactio, cor autem liquefactum lectus mollis est & calidus, ubi suauissime quiescit dilectus, ubi contacta Sponsa spirituali contactu, maximam illi impertitur delectationem.

ANAGOGICA EXPOSITIO orationis Dominicæ.

CAPVT XXV.

Pater. Natura & gratia, qui nobis Essentia communicasti sensum ac motum naturalem: atque esse gratiæ sensum, scilicet, & motum gratiæ, sine quo esse, est peius esse quàm nil esse.

Noster. Qui tuæ bonitatis liberali largitione multos quotidie filios gignis secundum spirituale gratiæ & amoris.

Qui es in calis. Qui mirabiliter habitas in animabus, calorum proprietates habentibus, hoc est in amore tuo firmis: semper mobilibus ob sublimitum desideriorum assiduam: item quæ sunt syderibus ornata, id est, clarissimis virtutibus.

Sanctificetur nomen tuum. id est, efficiatur in me absque terra nomen tuum, purgatis omnibus terrenis affectibus.

Adueniat regnum tuum. id est, omnino & semper in anima regnes, ut non solum motus nullus aut actus sit in ea contra præcepta tua, sed omnes actiones nostræ iuxta tuæ gubernationis censuram fiant. Bernard. *serm. 73. super Cant.* exponit hæc de secundo aduentu dicens: O si finiatur iam seculum hoc, & manifestetur regnum tuum. Hoc cupit, hoc experit Sponsa id est Ecclesia.

Fiat voluntas tua. In terrenis hominibus sicut fit in celestibus, id est firmis, semper mobilibus, & sideribus ornatis, ut supra dictum est.

Panem nostrum quotidianum. O Pater, nisi mitas desuper panem feruoris, atque spiritualis consolationis quotidie singulisque horis, mox deficiamus, & ad querendum vilissimum panem externarum consolationum relabimur. Mitte ergo, benignissime Pater, micæ de mensa illa opulentissima, quibus (id est actibus vnitui amoris) nisi anima quotidie pascatur, suæ fortitudinis vigorem indubitanter amittit.

Dimittet nobis debita nostra. Etiam minima venialia, penasque pro illis debitas remittas: illa enim detestor & odi, nam tuæ lucis in me radium obnubilare, & amoris vnitui feruorem tepescere faciunt.

Ne nos inducas in tentationem. Quanto plus te diligo benigne Domine, eo magis à te separari per timeſco, considerata carnis fragilitate, & infelici hostis astutia. Non igitur permittas me Domine eius blanditijs, aut insidijs vnquàm nurare, sed libera quæſo me à multis ad malum propensionibus, & pœnis etiam purgatorij, quatenus dulcissimam tui visionem disserere possunt.

IDEM IN OPVS CVLO DE SEPTEM gradibus contemplationis.

CAPVT XXVI.

Septem contemplationis gradus hi sunt: Ignis, vnctio, extasis, speculatio, gustus, quies, gloria. *Septem gradus contemplationis.*

Nam primò anima ignescit, ignita inungitur, inuncta rapitur, rapta speculatur vel contemplatur, contemplans gustat, gustans quiescit. Hi gradus gradatim ascenduntur ab his, qui diligenter in spiritualibus se exercent, qui tamen non nisi experientia percipi possunt, atque hos sequitur septimus in patria. De primo gradu qui ignis est, sic David loquitur. *Psal. 38. Concaluit cor meum intra me.* Nam anima quæ ad adorandum Dominum se effundit, subito irradiatur ardenti diuinæ maiestatis radio, qui pijs affectiones accendat, malas exurat, teporem inflammet, sicque anima velut holocaustum in conspectu Domini, in quo mirificè delectatur. Deus ad est, illa pauet. Deus ignem immisissum auget, ut plus caleat: illa ortas affectiones colligens, fouet eas, ut subministrata pinguiori materia, magis crescat incendium. Secundus gradus est vnctio, id est, roseus quidam liquor qui per totam animam diffusus, eam erudit, corroborat, confortat disponens ipsam suauiter ad veritatis certitudines suscipiendas pariter & contemplandas. Hic gradus præcordia irrigat, temperans primi gradus calorem, scilicet, ne plus ardeat, quàm oportet: quod enim ignis purificat cremando, hoc vnctio mulcet, pinguedinem suam infundens, ut anima ad suscipiendos diuinos radios in se aptior maneat. Tertius est voluptuosa hominis

Itinerum huius
vntis progressus.

Psal. 38.

interioris eleuatio supra seipsum, id est, deserto exteriori homine, vt propius ad fontem diuini amoris accedat. Nam obliuio exteriori homine anima pro viribus se ad aeterna & altissima sursum extollit mediantibus actiuis virtutibus, puritate, scilicet, & humilitate: humilitate enim deseritur homo exterior, puritate sursum agitur interior, vt diuinos radios suscipere possit. Sequitur quartus, qui est contemplari seu speculari diuitias soli Deo notas, inuestigatione intellectuali simul & affectiua, licet affectio profundius descendat quam intelligentia. Nam praecurrente intelligentia, cum ingredi nequeat quae super speculum videns foris sedet, affectio vero quae nescia est specularis visionis celeriter ingressa dilecto vnitur: intronmissa tamen affectione subsequenter ingreditur intelligentia, quod ubi fit, inebriatur affectio coelesti & miro quodam sapore, & lucidissimis radijs intelligentia illustratur. Hunc gradum iam plenè conscenderat qui dixit: *Nos autem reuelata facie*, id est, remotis omnibus impuritatibus faciem intelligentiae velantibus, *gloriamur*, id est, claritatem Domini speculari, in eadem transformamur imaginem, id est, in ea quae imaginamur seu speculari (abstractus enim homo à seipso absorbetur in Deum) & à claritate in claritate manuduisti ab ipso Domini spiritu, diuini splendoribus ac cognitionibus adimplebitur, proficientes de cognitione in cognitionem, ac de lumine in lumen. Quinto loco sequitur gustus, qui est suauissima diuinæ dulcedinis praelibatio, ex diuini spiritus vberissimo fonte in animas contemplantium distillata. Non enim ad satietatem, sed sensum suauissimis illis guttulis recreamur, ideo esurientem nutriunt: vehementer alliciunt, concitantque ad frequentissimè orandum ac dicendum: *Oremur aperui*, emitte pater, & similia. Sequitur sextus, qui est mira quadam & suavis tranquillitas per infusam nobis ex orationis frequentia dulcedinem concreata: quae solum spiritualibus viris qui in contemplandi actu maximos progressus fecerint conceditur: nam hi bonitatis diuinæ familiaritate recipiunt coelestes immisiones animalibus hominibus penitus ignotas. Diu laborandum est, vt ad huius felicitatis conditionem peruenias, Moyses (vt inquit Basil. i. homilia in Exameron.) quadraginta annis contemplationi vacauit in terra Madiam, in quam ex Aegypto fugiens se receperat, & ideo diuina frui potuit familiaritate: octuaginta namque annorum erat quando Dominus de rubo allocutus est eum. Tu ergo perseuera, & sustine Dominum, spe enim tua non frustraberis. Affirmat Thaulerus contemplantes saepe in tantam exultationem ac mentis iubilationem rapi, vt eam sustinere non valentes, cogantur erumpere in verba, suspiria, & singulares gestus: quod nisi facerent, ex eorum ore prorumperet sanguis (vt saepe accidisse constat) aut in grande aliquod valetudinis periculum inciderent. Addit etiam, his in remoto à turba loco porrigendam esse communionem, ne ignarum vulgus eorum insolitas videns oris mutationes, offendantur. Fateatur tamen hoc cum ad maiora ascendunt, scilicet ad purissimam vniionem quam perfecti viri experiuntur, vel haec non faciunt, vel facillè gestus mutationes comprimunt. Postquam homo in via spirituali puer esse desijt, vt pote iam abunde lactis refocillatus dulcedine (id est spiritualium consolatorum) & in virilem euasit aetatem, iam à lactis alimentis depulsus, suo labore victum quaerere iubetur, vt coeli fauitiam ac procellas perferre discat, & saepeque fit, vt auferat illi Dominus vel occultet omnia dona peculiararia, quae antea concesserat, & illum compellat incedere tenebrosa, atque in aquosa via, quasi sibi ipse relictus: omnia sua exercitia, quibus antea

delectabatur, fastidit: nec vel tantillum temporis in sancta potest cogitatione permanere. Si ad DEVM vult confugere, mox inde praecordis ariditate & varijs tentationum incursibus repellitur. Cetera omnia iucunda illi sint & ingrata, ita vt nullibi requiem inueniat. Nescit denique quò se vertat, si tamè prudens est & fortis, haec corde meditetur, & ore proferat. Saluae amaritudo amarissima omnis gratia plena. Tunc saepe foeda vitia, quae ante deuicerat, maiori vi impetunt, quò maior est solennitas, & ad eam intimè celebrandam purior vult fieri, eo durior rem se inuenit. O tu quisquis es, frater charissime, ne hinc ansam arripas ad vana solatia declinandi, fidelis permane coelesti Sponsi, viriliter age, resigna te totum in Dei beneplacitum: quod si feceris, intelliges tunc esse Deo gratiorem, quam quo tempore coelestibus blanditijs ab eo fovebaris. Hec autem mentis anxietates varijs ex causis oriri solent: aliquando ex propria ac naturali hominis dispositione, aliquando ex aëris intemperie, aliquando ex maligni spiritus operatione: denique Deo sic permittente saepe evenit, vt hi in grauem tristitiam, ac horribilem desperandi tentationem praecipitentur: at si se totos in Dei beneplacitum resignent, nullum esse efficacius remedium aduersus has tentationes plene sentiant. Huius resignationis tanta vis est, vt nil cum ipsa conferri valeat: resignationem quippe Martyrum excidit: illi enim diuina consolatione suffulti tormenta spernebant, mortem hilariter oppetebant, sed interne Deo carere, supplicia omnia excedit, in eo praesertim hominè qui requiem mentis in Deo pacemque internam est expertus. Illum verò qui in ea cordis ariditate, & spiritus perturbatione fortem acendum se Christi athletam praestiterit, mirabiliter Deus ipse post pugnam reficit, & purgans eum illo igne terribili, in se tandem transformatur, ac demum, in ineffabile refrigerium transferens ipsum, immergit in suae diuinitatis abyssum. Nulla igitur commodior ac tutior via ad affluentiam coelestium gratiarum promerendam esse potest, quam toto cordis affectu expetere internas & externas calamitates & afflictiones pro Dei amore. O si quidquid Dominus permittit, id tanquam optimum de manu eius libatissimè susciperemus, siue prosperum, siue aduersum: siue dulce, siue amarum: quod si sic fieret, semper internae pacis felicitate frueremur, atque hic est totius perfectionis scopus. Si faber ferrarius nequeat solus in varios vsus ferrum mollire, conuocat alios vt malleis ferreis concurrentes, quamplurimis ictibus in quodlibet velint optis, ferrum aptare possint: sic cum propriae voluntatis duritia à nobis frangi nequeat, oportet plures conuenire tribulantes, & nostri contemptores, qui nos affligere & mortificare valeant. Item ferrum rubigine multa confectum, si in ignem mittatur, primò à rubigine contracta purificatur, secundò rubescit colore rutilum ignis assumens, tertio liquefcens ad quamvis formam ab artifice imprimendam aptum redditur: sic anima inordinatis affectionibus scatens, si diuini amoris igne succendatur, primò quidem purgatur: secundò rubescere ac clarescere incipit sanctis meditationibus, aspirationibus, & coelestibus desiderijs quasi colorem suscipiens: si demum in hoc diuino igne perdetur, mollescit ac liquefcit expulsa duritia voluntatis, eiusque proprietate in diuinam voluntatem transformata, habilis ac flexibilis redditur, & apta, vt in ea diuinum fiat beneplacitum, tam in secundis, quam in aduersis. Opportuna occasio est disciplinæ, id est, corporalis flagellationis, quo tempore caro contra spiritum superbit, aut concupiscentiae motu, aut inuidia, aut indignationis, ob contumeliam sibi irrogatam. Tunc verberanda est, atque his

2. Cor. 3, 18.

Pl. 118, 132.

Contemplationem quandoque iubilum.

Perfectio contemplationis dulcedo quae

de qua in 1. Cor. 13, 12.

Anxietas causae & re, media.

Gratiarum coelestium affluentia quae modo promerenda est.

verbis castiganda. Adhuc vitis, expende quid te deceat: opus est hac non dolere, si flagella pati nolis: sic enim paulatim mentis impetus sopiuntur, vel penitus extinguuntur. Si filius vniuentis patrem suum videat indulgentiorem erga seruum, mirum in modum tristatur: ita etiam spiritus noster grauissimè morietur, si caro delectatione fouetur. Multa sunt quæ adhuc ignotas, cum nondum transieris à Theologia intellectus ad Theologiam affectus: à scientia, ad sapientiam à cognitione, ad deuotionem: quæ Theologia merito dicitur mystica, id est occulta, quod paucissimis nota sit. Consistit namque in excelsa contemplatione, in ardenti affectione, in raptibus, mentalibusque excessibus: quibus omnibus ad cognitionem Dei facilius venire possumus quam per humana studia. Versatur igitur hæc arcana Theologia in experimentalibus de Deo notitijs quæ varijs nominibus à sanctis nuncupantur, sicut re ipsa varie sunt. Videlicet, Contemplatio, Extasis, Raptus, Liquefactio, Transformatio, Unio, Exultatio, Iubilis, Ingressus in diuinam caliginem, Gustatio Dei, Amplexus, siue Osculum Sponsi. Quæ omnia ab his qui ea nunquam experti sunt, dignosci nequeunt, sicut nunquam efficere poteris, vt cæcus colorem concipiat, aut surdus vocem harmoniam. De his enim dixit Dominus, *Abseundi hæc à sapientibus, & reuelata paruulis.* Nihilominus tamen fatemur inexpertos aliquid licet modicum experimentalis huius Theologiæ posse percipere, sed speculatiue & obscure: hoc verò quatenus fidem habent experientijs sanctorum qui in ea versati sunt. Atque inde fit, vt viri ingenio polientes, si libris de Theologia mystica incumbant, de ea & loqui & disputare argutissime valeant, licet eam nunquam experti sint, imò aliquando subtilius & copiosius de ea loquantur, quam experti, cum tamen multo minus intelligant. Ideo Gerson in lib. de *mystica Theologia* asserit omnino Theologis scholasticis expedire, quatuor deuotionis sint expertes, libros mysticæ Theologiæ sepe legere, dum modò eorum doctrinæ assentiantur, ex ea enim lectione gignitur amor, & suboritur quidam ardor experiendi & cognoscendi illa, quæ sola fide percipiunt, & docta ratiocinatione cõferunt: *Eloquium* namque *Dominici ingenium* est: qui si via hac ad contemplationem peruenierint, tunc absoluitissimi Theologi merito dici poterunt, quales fuisse scimus B. Thom. Bonauent. & ceteros, quorum merita gloriòse recolimus. Id tamen maxime attendere curent docti inexperti, ne (cum deuotæ personæ ac simplices de affectibus suis in DEVM miranda narrauerint, vbi nil sit fidei contrarium, aut quod bonis moribus aduersetur) obstinate resistant, sed potius humili animo venerenter incognita, vel saltem iudicij sui sententiam suspendant, illius examinis periculum doctoribus in ea mysticæ Theologiæ eruditione relinquentes.

EXERCITIUM SPIRITUALI QUOTIDIANUM, quod doceatur sub hac methodo. Et metaphoris.

CAPVT XXVII.

Primò: arrepto speculo diuinæ legis, Euangelicæque perfectionis accuratè vulnera maculasque nostras etiam minutas perspicimus, quibus conspectis, pudore confusi, & corde contriti, ad diuinam balnea confugiamus, ad diuinum cruoris flumina, ad Dominicæ propitiationis myropolia instar mulieris, quæ faciei suæ maculis in speculo cognitis, ornate se properat, & maculas delere. Secundò Dominicam benignitatem admiremur, dicentes: Quis hic est Dominus qui amore hominum du-

Granat. Opus spirit.

ctus, tanta pro nobis est passus, vt sanguinem etiam suum effuderit, vt esset nobis omnibus in balneum & vnguentum? Tertiò, ad considerandum immensæ bonitatis pelagus rapi, & in eo immergi ac inebriari quilibet nostrum studeat, ac tantæ bonitatis dulcedine & amore ad vnitiuum amorem incessanter anhelet: quod si adipiscatur, facillimè millies horæ momento innumerabilibus, & ardentissimis desiderijs in Deum se eriget, absque praua meditatione. Ex toto diei vnitis spatio attende, quantum temporis sincere ac purè Domino impendas: vtinam vel hora vna sincera intentione ac vehementissimo in DEVM affectu ardere verò posses. Ne existimes te Deo habituali amore plenè satisfacere. Quinimò dolendum est, quàm plurimos esse qui de spiritali consolatione libere agant, cum tamen hi narrent, quod non degustanter loquantur, quæ penitus ignorant. Non parum interest inter testem oculatum & auritum: concionator enim feruendo Domini spiritu plenus longe abest ab eo qui sola Theologia scholastica nititur: nam hic tantummodo quæ à Bernardo, Augustino, Chrysostomo accipit, proponere solet, ille verò quæ audiuit, quæ in contemplationis feruore rapuit, enarrat. Quo pacto lucidissimam ignis illius flammam explicare poterit, cui nunquam ad eam licuit accedere? Quis dulcissimas celestis suauitatis delectationes referre poterit, qui eartum est inexpertus? Præsertim cum nec expertis effari liceat. Qui internam conscientiam pacem non experitur, nunquam eius delectationem plenè cognoscat. Præsentissimum ad mentem in deuotione conseruandam remedium est, nunquam externo negotio tota cordis affectione incumbere: nam siue loquaris, siue manibus opereris, semper facilius mentis tuæ cubiculum externis negotijs inaccessible Deo pateat, apice mentis solum Deum intueri, in eo mentales oculos defigito, tanquam in rectorem, remuneratorem, & Sponsum. Nam cum totum animum humanis tradamus negotijs: idè spiritus feruor languescens tardè excitatur, ac si pereat, difficillime reuocatur. Non ergo plus mentalis affectus cuiuslibet rei accommodes, quam ipsius conditio postulet. At si caro fallax opportunos labores sub contemplationis prætextu refugiat, feruidè instat, vt operans in fratrum charitate, spiritus à DEO non discedat. Sæpe fit, vt proba mulier primo coniugij sui anno ita ardentè maritum diligit, vt ne vel tantillo temporis spatio absentiam eius pati possit: at transactis pluribus annis languet feruor ille, cum tamen sincerus ille amor firmus, ac quietus non cesset, imò re ipsa ardentior existat: febris enim hectica grauior habetur tertiana acuta celeriter transiente. Non aliter mira illa Domini dilectio in incipientibus & proficientibus mirabiles inflammationes ac feruores excitare solet, valetudinem etiam ipsam lædentes. Perfectionum verò amor caret assiduitate illa inflammationum (quanuis aliquando fortius incendatur) sed reuera maior, firmior, purior, & quietior est habendus. Paterfamilias, si filium habeat primogenitum iuuenili ætate florentem, ingenuis moribus ornatum: alterum verò infantem, non adhuc plenè verba fingentem: hunc licet tenerius, & dulcius amaret, illum tamen firmitus & quietius diligeret, imò indubitanter fortius: nam si optio daretur patri quem vellet potius ire, non paruulum vnum, sed duos aut tres, si haberet, pro primogenito adulto, morti exponeret. Alio vtamur exemplo. Ignis in materia fragili combustibili accensus, altiores flammæ euomit, quàm si in ligno solido exurendo detineatur, in eo tamen firmitus ac fortius permanet quam in stipulis in quarum combustionem acriter flammæ excitauerat.

Gggg

Sicut

*Ad unitum
amorem con
sequendum,
quod facien
dum.*

*Cogitatio
mentis poten
tia meriti
sanda.*

*Innocentia
Cognitio
facilis est.*

Sicut vita corporalis non nisi assidua respiratione conservatur hauriens aërem purum: & gelidum ac mutuo calidum supra modum expellens: ita vita spiritualis, actualis id est, fervor spiritus nequit non assidue membrorum libertate & peccati fomitis ardore compingi, quæ ut plenè expellat, necesse est mentem iugis legis Dominicæ recordatione perficere. Quæ nihil sunt pro nihilo reputato, nempe afflictiones, opprobria, & cætera huiusmodi, quæ si penitus pernas, fiet, ut solum Deum sentias, ac solum illi placere studeas. Si aër nubibus obscuratur, non satis poteris Solis aut Lunæ splendore (licet fixis oculis) intueri, cum intermedia nubes visum heberent: ita dum intellectus tuus varia phantasmatum genera produxerit, Deum plenè cognoscere non poteris, cum phantasmata illa intermedia mentis aërem obnubilent, præsertim in initijs. Ideo in hac felici exercitatione præ omnibus opus est perseverantia frequenti ex maxima fiducia provenienti, qua indubitanter speremus nos Dei ipsius munere ad firmitatem perfectionemque amoris unitivi esse perventuros, quando DEO ipsi placitum fuerit, nec in his præscribamus Domino tempus, sed eius immanse benignitati omnia committamus. Quare si quando in ea mentis exercitatione spirituali dulcedine te senties delinitum, age gratias Domino, qui liberali manu tanta tibi beneficia largiatur: in omnino duritia, atque cordis ariditate cruciaris, age gratias Domino, qui non alij quam proprijs sumptibus tuis coli velit. Prima mentis potentia, quam mortificare oportet, cogitativa est, seu intellectiva, ut scilicet, inutiles cogitationes repellens, ad vitales & sanctas transferatur: non enim gigni possunt bonæ affectiones, nisi præiis sanctis considerationibus utamur. Doce seculares, cum cubitum eunt hac meditari vitam in morte terminari, sicut dies declinavit in noctem: & corpus exclusa anima in sepulchro collocandum, sicut exuta veste in lecto te collocas: cum autem mane expergiseris, recogita, quam acute vigilare oporteat in die iudicii, ubi huius seculi nox terminabitur, accerseris à sepulchro, rursum indues animam, ut coram Deo in iudicio stes, operum tuorum omnium rationem redditurus. Hæc consideratio assidue versetur ob oculos, nempe quo pacto te Dominus ab æterno elegerit, quasi quamplurimum bonarum actionum instrumentum, ut tuis potentijs, sensibus, ac membris beneplacitum eius in multis bonis operibus adimpleres: post creationem se tibi altius insinuavit, expetitque in te ac per te opera, quibus gloria eius innotescat, tu verò quasi refractarium instrumentum tanto beneficiorum ponderi non cedis, imò resistis, idque curare videris, ne voluntas Domini in te perficiatur. Quare quæcumque bona in vniuersum agas, ea cogita in te DEVM ipsum agere, medijs auxilijs naturalibus vel gratuitis: ideo cavendum est, ne ea tibi tribuas, sed potius time, ne ea inficias, aut macules. Deinde contemplare, quem scopum Dominus his operibus ab æterno præfixerit, nempe, ut impleretur suæ bonitatis dispositio, ut in tempore opportuno bonitatis suæ magnitudo innotesceret, ut eo medio reduceris in DEVM, in quo ab æterno suum vivit opus, & ab hoc scopo caue ne aberres, vel ab eo aliquantisper deflectas. Cogita, quam brevi tempore in aliam vitam longè huic dissimilem sis traducendus, in qua omnia sensibilia ita penitus obliuioni tradentur, ac si nunquam fuissent, ubi æqua examinabuntur lance quæ commiseris. Ambrosius scribit, facilius esse innocentiam conservare, quàm post lapsū verā peragere penitentiam, atque eodem modo facilius

esse orationis vehementiam ac deuotione conserua-
te, quam post aliquos distractionis dies ad solitum
feruorem redire. Ferrarius faber ignitum ferrum
de igne extrahens, & tibus molliè satagit: sed ante
quam penitus frigescat, ad ignem reducit, ut iterum
faciliter ignescat: licetiam spiritus noster à fervore
deuotionis extractus, & occupationis terrenæ ieti-
bus percussus, ne omnino frigescat, atque induitur
ad fornacem deuotionis est reducendus. Nam qui
studiosè curant deuotionem nutrire quotidie, faci-
le conseruant, ac timentur: si verò, licet paucissimis
diebus, ab officio recedant, difficulter ad exercitij
interioris feruorem redire solent. Quapropter illud
maximè curandum est, ut orationis assiduitate cor
semper Deo pateat, nihil timeamus, nihil speremus,
sed nos in diuinæ voluntatis beneplacito resigne-
mus, paratosque nos exhibeamus ad ea omnia quæ
Dominus in nobis fieri velit, nihil futura curemus,
sed cuncta nostra plenè Deo committamus. Cordi
huiusmodi renuntiatio adiungitur Dei recordatio
dulcissima. Nam ut re ipsa patet, speculatio intelle-
ctualis vehemens eorum, quæ non apta sunt ad deu-
otionem excitandam (ut metaphysicæ) longè
magis delicatæ atque induratæ affectum, quam occu-
patio corporalis: magis enim implicat & absorbet
intellectum, nec permittit alijs affectibus considera-
tionibus frui. Quare lectores debent (si spiritus fer-
uorem conseruare velint) sæpe ad orationem, lectio-
nem, meditationem eorum, quæ affectionem exci-
tant, recurrere: alioquin omnino indurabuntur: quod
res ipsa planè testatur. Si quo tempore accedis ad o-
rationem, dicat tibi cogitatio tua. Recede hinc nam
cum sis distractus, nulla deuotionis aut consolatio-
nis dulcedine frui poteris, tu contra dicito: Ego non
huc accessi, ut cœlestibus inbuar consolationibus,
sed ut cogitationes meas, quibus cum mihi bellum
est, superare valeam, & si quid tædij inde proveniat,
patienter pro Christi nomine perferam. Quid de-
mentius excogitari queat: quàm si assidue oculos
tuos puluere alpergens conueraris, & grauissimo
dolore significes, quod videre libere nequeas? Ita et-
iam cum affectiones tuas erga terrena multiplices,
stultissime quereris quod frui contemplatione non
valeas. Si quæras, quid sit caligo illa, quam contem-
plantæ afferunt esse supremam ac vltimam metam: ad
quam intellectus noster in via peruenire potest
in contemplatione Domini (intellige tamen absque
speciali lumine infuso) scito tres esse gradus diuinæ
cognitionis. Primus dicitur discursus, aut media-
tio, cum diuinæ Perfectiones quilibet contempla-
tur, seu Domini attributa, ut potentiam, sapientiam
bonitatem, & ex vna in cæteras progreditur. Se-
cundus gradus dicitur simplex intelligentia, cum
intellectus noster ita simpliciter in Deo & diuinæ ef-
sentia figitur, ut nihil aliud præter Deum confide-
ret: sed cum hæc intellectio, quantum simplex, secum
afferat conceptum de Deo positum, licet non res-
piciat aliquod eius speciale attributum, ac id ab
omnibus pro certo habeatur, conceptus omnes posi-
tius, quos de Deo fingere intellectus nostri fragili-
tas potest, esse imperfectos, nec plenè posse ad ve-
ram Dei cognitionem sufficere, ac sunt media quæ-
dam inter Deum & intellectum nostrum: ideo sub-
limior adhuc reperitur cognitionis diuinæ gradus,
ad quem tunc peruenimus, cum intellectus noster
omnino suspendit omnes, tam actus, quàm concep-
tus, vel attributa, quos de Deo in meditatione for-
mauit, vel quos in simplici diuinæ essentia intelle-
ctione recepit, & tunc in quadam ignoratione de-
mergitur, in qua fatetur se non satis intelligere posse,
quid sit Dominus: & dicitur manere in caligine, quæ est
altis-

Causa dispo-
sitionis & ef-
fectus caligi-
nis.

altissima meta omnium, ad quas intellectus noster, dum viuimus, ascendere potest. Unde scribit Dionysius optimam de Deo scientiam esse hanc ignorantiam. Quapropter merito deploranda est huius vitæ calamitas, cuius summa felicitas in ipsa ignorantia, atque Dei caligine consistit, cum tamen sola Domini clara cognitio summa existat beatitudo. Hæc lucida caligo omnibus præcedentibus conceptibus præponitur. Nunc verò attende causam dispositionis huius caliginis, & ipsius effectum. Dispositio ut ad caliginem accedamus, est instantia aspirationum affectiuarum; mira enim vi pollent ad fugandas phantasmatum nebulas & terrenarum insimul affectionum, ex quibus rerum corporearum imagines, ut plurimum provenire solent: ac si aspirationibus incumbas cum mentis ardore, paulatim evanescunt phantasmata, ita ut recedentibus prædictis imaginibus, accedere possimus ad caliginem. Effectus autem caliginis est libertas voluntatis, qua libere & solutè spariari ac natæ valeas in pelago diuinæ bonitatis ac dulcedinis. Nam quamdiu intellectus positivis conceptibus intentus erat, vis illa voluntatis affectiva ita ardebatur, ut extra cogitationis præscriptos limites progredi non posset, & cum conceptus imperfectè ostenderent, quid Deus esset, voluntas minus libere ac perfectè amabat, conceptibus tantummodo se cooptat: expulsi verò conceptibus, libera remanet voluntas ad ingrediendum pelagus illud diuinæ bonitatis efficacissimæ actibus amoris: & idè dicemus voluntatem ascendere, quo intellectus pervenire non valeat: nam cum intellectus caligat, & à suo actu suspenditur, tunc voluntas maxime agit. Idè Bonaventura dicit, entitibus ad vnitivum amorem intellectuales conceptiones fugiendas esse. Existens autem verè in hac caligine cum ardentissima voluntatis dilectione, dicitur esse in ultima dispositione ad vnitivum amorem, & vnitivum passionem, ac amorem fructivum. Sed aduersus dicta obijcies, quomodo intellectu ab omni actu & conceptu erga Deum suspensio, possit voluntas libere actui dilectionis insistere? Respondeo, intellectum in ea existentem caligine non omnino manere otiosum, sed eum expellat omnes positivos conceptus, manet in quodam negativo conceptu longè illis perfectiori, videlicet incomprehensibili, inconceptibili, inintelligibili. Felix igitur qui cum Moysè caliginem intrat: nam ibi plenè reficitur: idè enim Moyses nihil aliud quadraginta diebus comedisse scribitur. Prædicta non confutantur articulo Parisien. edito contra asserentes Deum hic non posse cognosci conceptu positivo, sed solum per negationes. Intellectuale namque cognitionem relinquens, super intellectum & mentem optimè Deum cognoscit, ut scribit Dionysius. Perambulemus ergo hanc viam: purus animus, pura Deum deuotione frequenter, frequentando gustet, gustando probeat, *quam suavis est Dominus*, quo tandem inebriatus amore, totam in Deum considerationem inflectat, toto in ipsum desiderio pergat, nihil dulcius, nihil iucundius in vita habeat, quam vacare, & videre, quoniam ipse est Deus. Affecta sic anima sponsum arctissimè complectitur, stringit, & tenet dicens: *Tenui eum, neque dimittam.*

Cant. 3, 4.

ORATIO BONAVENTURÆ.

CAPVT XXVIII.

Domine Deus, quis ego nequissimus ac vanissimus homo, steris, & misis que fecidissimus: tu autem omne bonum, honestum, & pulchrum, omnis utilitas, omnis amenitas, omnis sua-

Granat. Opus. spiritual.

uitas, fons splendoris, fons melodiæ; fons dulcoris, fons amoris, & intimus dilectionis amplexus. Tu rogas me, ego te fugio: de me es sollicitus, ego nihil de te curo: tu mihi semper seruis, ego te semper offendendo: te mihi tribuis, ego te contemno: me qui penè nihil sum diligis, ego te infinitum & inenarrabile bonum sperno, fetorem, horrorem, mortalem dolorem tibi præponens. Plus me allicit vanitas, quam æternitas: execranda miseria, quam summa felicitas: plus sordes: quam pulchritudo: seruitus, quam libertas: amaritudo quam dulcedo. Quid faciam miser? quo ibo? Tu amantissime Pater vis à me amari, & hoc a me exigis, tu plenè scis, & vales hæc in me operari: tene ergo me amore tuo, restringe me amore tuo, præuale tu mihi, non præualeam ego tibi: scio & intimè doleo me totam tuam substantiam dissipasse cum amore tibi debitum in creaturis tuis lasciuie collocauerim. Nunc autem inopiā meam considerans, & egellatam cognoscens, famelico appetitu ad viscera misericordiæ tuæ redeo: radijs gratiæ tuæ quæso mihi occurras, tuæ pietatis oculis me cognosce, amplexare, & osculare me osculo patris. O quædo licebit mihi emori, ut vita mea in Christo sit abscondita? Quando quiescam in centro meo Christo? Quando eius sanguine inebriabor? Quando cor meum erit vnum cum ipso. Quando erit totus meus & ego totus suus? Quando cor meum fiet vnum cum ipso? Igitur, Bone Iesu, refoue me visceribus, refice verberibus, inebria vulneribus, puratum lachrymarum fluvium concede: si de voluptatis ac deliciarum fonte, si de Christo pendente in cruce egressus est fluvius lachrymarum, equius est, ut de me, qui locus sum fordidum, egrediatur. Felix anima contemplantis, in qua requiem inuenit omnium creator, cui etiam dicere licet: *Qui creavit me, requiescit in tabernaculo meo*: negare enim requiem non poterit animæ, quæ illi in hac vita requiem præparauit. Anima mea, attendas, quæso, quod sublimis ille Rex gloriæ te in domum sibi gratissimam elegerit, quam celo & terræ, & toti huic vniuersali machine præponit. Anima quæ ad dulcedinis cœlestis degustationem se præparare vult, debet esse (ut inquit Bonauen. in Soliloq.) depurata, exercitata, eleuata. In primo hæc cœlestis dulcedo odoratur: in secundo degustatur. In tertio aliquando vsque ad ebrietatem sumitur, & potatur. Primo ergo debet esse depurata à peccatis, ab inordinatis affectionibus, à temporali consolatione, & à vaga distractione in amore creaturarum. Nam iuxta Bernardi sententiam, fallitur, qui cœlestem illam dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamum huic venenoso gaudio, charismata illa Spiritus sancti, huius seculi illecebris misceri posse arbitrat. Depurata ergo ac purgata anima lachrymiosis gemitibus, vesi poterit pane illo, iuxta illud: *Antequam comedam suspiro*. Secundo, debet mens esse exercitata in bonarum actionum assidua operatione, & in malorum humili perpeffione. Tertio, eleuanda est mens ad superna, erigenda ad fontem diuinæ bonitatis, ut ingredi possit in cellam vinariam, ubi ineffabili dulcedine inebrietur. Nemo tamen præsumat tertium exequi ante duo primo loco dicta: nullus enim socius poterit esse consolationis, antequam sit effectus socius passionis, nemo fieri potest particeps remunerationis, antequam fiat sedulus virtutis imitator. Sed quid faciam miser, cum odor mihi non sufficiat, modicus gustus planè non reficiat, & ebrietatem affectio mea appetat ac requirat? Consolatur me illud Augusti. Erubescat humana pigritia, plus expetere Dominus dare, quam mortalis homo audeat postulare. Igitur anima pia erige intellectum, dilata effectum, ingredi ad actionem non

Eccl. 2, 22.

Anima quomodo præparata esse debet quæ cœlestem dulcedinem degustare cupit.

Antequam comedam suspiro. Iob. 5, 24.

2

3

operosam, & requiem non desidiosam, vt inquit Augustinus. O anima mea noli aliquid in presenti seculo possidere, sicut impij nihil in celesti gaudio habere nituntur attende quod expectet te Deus Pater tanquam filium dilectissimum, Deus Filius tanquam Sponsam dulcissimam, Deus Spiritus sanctus tanquam amicam gratissimam. Expectat te Deus Pater, vt heredem bonorum omnium suorum te constituat. Deus Filius, vt pro te suae natiuitatis fructum, & sui sanguinis pretium Deo Patri offerat; Deus Spiritus sanctus, vt suae dulcedinis, ac beatitudinis te efficiat participem. Sed heu effusi sumus quasi aqua, exclusi sumus a regno Dei, quod intra nos est nihil curantes, toris in rebus futilibus & insanijs falsis quarimus consolationem. Actiui regnum celeste quarunt: contemplantes iam propè inueniunt, scilicet, quodammodo. Actiui fatigati ad celestem ianuam pulsant, vt intrent in gaudium: contemplatiui, vt in gaudio consummentur, vt scribit Prosper. Vnde Gregor. 15. *Moral.* sic scribit: Anima cum ardenti desiderio ad celestia inhiet, miro quodam modo hoc ipsum quod consequi affectat, iam degustat. Quid est Monachus? Respondet Bonaventura, allegans Ioannem Abbatem montis Sinay. Est violentia naturae indefinens, custodia sensuum indeficiens, corpus sanctificatum, os expurgatum, mens illuminata & calorem retinens inextinguibilem vsque ad diem sui exitus: ignem igni, feruorem feruori, desiderium desiderio, sollicitudinem denique addens sollicitudini. Ille (ait Bernard), est verè monachus, qui deuotione astat in choro, patientiam seruat in capitulo, disciplina vtitur in labore, meditationem fouet in lectione, feruorem in oratione, castitatem tuetur in tentatione, tolerantiam non abiicit in aduersis, humilitatem retinet in prosperitate. Religiosus feruidus ideò placide, ac tranquille viuunt, quòd omnia patienter tollerent: religiosus verò tepidus tribulationem tribulationi accumulatur: nam interna consolatione caret, & externam querere prohibetur. Felix qui diu exercitatus est in flammigeris affectionibus, & aspirationibus vnitiui amoris: is etenim citius opinione sua absque praua cogitatione quandocumque velit, die, noctuque millies in DEO afficitur ad eum solum possidendum: ad eum namque solummodo toto animi ardore aspirat.

EX OPUSCVLO BONAVENTURAE

de mystica Theologia, cuius initium est,
Via Sion, quod Henrico de
Palma à plerisque
tribuitur.

CAPVT XXX.

*Qua ratione
quis ad oscu-
lum vnitiui
amoris possit
peruenire.
Psal. 63. 15.*

Primò osculare Christi pedem, recogitans peccata tua. Secundò manum, recognoscens beneficia collata: quae ubi feceris, perungere poteris. In ista & iudicium praeparatio sedis tuae, ideò nequit anima esse Dei societas, nisi primò se purget, ac purissimè emundet. Hoc differt mystica Theologia à ceteris disciplinis ac doctrinis: nam in his prius oportet intelligere verba, quibus ipsa traditur disciplina, quam aliquid doctrinae comparetur, in illa verò nisi prius experimentalem eius notitiam habueris, non licebit perfecte intelligere verba, quibus mystici Doctores in ea tradenda vtuntur.

Nullum efficacius medium est ad scripturae sensum percipiendum, & ad corda praedicatione instrumenda, quam mystica Theologia expressa. Absterso speculo mox apparet facies: absterge speculum animae, & mox imago, ac diuini vultus lumen eluce-

bit in eo: hoc autem magis vel minus iuxta purior vel minorem speculi absterisionem: via etenim purgatiua disponit ad illuminationem & vnitiuam. Sed vt plenè intelligas, quid intersit inter vtramque viam, necesse est scire, hominem cum post penitentiam purgatiuam peccatorum incipit proficere, non statim aptum reddi, vt expedite ferri possit in Deum anagogicis affectionibus immediatè & directè: sed egere prauis meditationibus, & aspirationibus, quibus affectus scintillet, iuxta illud: *In meditatione mea exarscet ignis.* Qui verò iam in via adeò profecerunt, vt perfecti dici possint absque prauis meditationibus, aut aspirationibus concomitantibus valent has anagogicas affectiones habere, quotiescumque libuerit. Hic est scopus ad quem totis viribus est enitendum, scilicet, vt peruenire possimus ad firmitatem flammigerarum affectionum, quae dulcissimae sunt, & rubigines, faecesque culpae ita omninò exurunt, vt liceat animae expeditius absque purgatorio igne ad celestem patriam euolare. O dulcissimum purgatorium, o suauissimus ignis ardentium affectionum, o vera sapientia oculis superbiorum abscondita, qua fruitur anima, quando scintillantibus affectionibus, insatiabilibus desiderijs, vnitiuis aspirationibus Deum ipsum tangere & amplecti affectat. Sic enim felicem circulum implebit, rediens, scilicet, vnde exiuit. Aduertendum tamen, veros anagogicos amatores non exerceri cum carnis delectatione sensibili: sed potius cum sui ipsius maxima afflictione. Nam mens laboriosissima actione sursum agitur, & ex extensione spiritus fit quadam corporis enervatio atque neruorum protensio protueniens ex impetu motuum anagogicorum. Quapropter motus illos anagogicos non posset corpus absque maxima sui afflictione perpeti, nisi spiritus gaudium de suo profectu conceptum eam leniret afflictionem. Praeterea hi motus sunt subitanei, ad instar emissionis syderis scintillantis: nam postquam surrexit mens, mox relabitur infra seipsam, atque rursum confurgens iterum cadit. His moribus plenè certa fit fides, sentit enim mens se trahi quadam infallibili notitia illum esse verum Deum ac Dominum, quem fide colit. Quare anima ad hanc perueniens sapientiam, licet omnes mundi sapientes illam redarguentes dicerent, Fides tua non est vera, ipsa fidenter responderet, imò vos fallimini, ego enim fidem veram teneo: nam illa amoris vnio fortius animam in fide firmat, quam quaecumque rationes seu inuestigationes mentis. Spes etiam valde roboratur hac vnitiua familiaritate, anima enim in eo statu manens, adeò in Dei bonitate ac familiaritate confidit, vt nullatenus se credat ab ipso in posterum posse separari, atque remoto omni purgatiuo timore (nisi per modum cautela) pura nititur confidentia. Insuper hac vnitiua sapientia longè amplior cognitio acquiritur, quam lectione, aut studio, aut rationis exercitatione: per illam namque propiores reddimur fonti luminis, & Domino scientiarum. Illud etiam est aduertendum, quod licet post superata vitia, & passionem magnam ex parte deuictas, non sentias te ad vnitiui ardoris amorem extolli, non oportet animum deponere, sed memor neminem repente summum fieri: hac vtere cautela: habes, vel non habes deuotionem, calidum te sentias: aut frigidum, semper ostium diuinae bonitatis pulsato, affluentissimam Domini misericordiam implorans, vt astantis amoris donum tibi concedere dignetur, cum ad id te creauerit: & in hac petitione obstinate persistito. Nam veluti qui oculos in Sole hora meridiana figere nequit, si affuecat orientem Solem intueri, deinde hora tertia iterum attentè inspicere tandem

Monachus
quid secundum
Ioannem
Abbatem.

Psal. 4.

Amatum
anagogia
peruenit
sensitiva
nisi delecta
tamen.

tandem in meridie. Solare corpus liberè intuebitur: ita vere contemplans faciet in Solis iustitiâ intuitu. Ad id omnes Sanctos innocet dicens: O vos omnes qui in camino ignis alutatis, vnam saltem scintillâ mihi impetrate. O vos qui ad opulentissimam sedetis mensam, & satiâmini, catello huic famelico micas porrigite: vos qui immerfi & absorpti estis in abyssu lucis inaccessibilis, eius radiolum mihi exorate, *Leuabo oculos meos in montem*, &c. ac tandem fiet, vt plenè audias, quod dictum est Danieli: *Quia vir desideriorum tu es*. Dispositio ac situs corporis non parum confert ad excitandum spiritum: nam sicut peccata plangens, apertè publicanum imitatur, oculos ad cælum leuare nolentem: ita qui ad vnitui amoris ardore suspirat, cōmodè erecto erit corpore, oculis in cælum leuatis: si enim facie versus terram declinaret, impediretur actualis tendentia, cum sursum mente agatur ad illum, qui super omnia ineffabiliter est collocatus, cui vniri, & in quem transformari desiderat. Ad firmiter in his exercitationibus & oratione perseuerandum, præsentissimum remedium est infallibilem in ipsis ordinem ac numerum seruare. Præterea temporis consideranda est opportunitas: si enim garrula hæc ancilla (caro nempe nostra) bis in die refici exigit, ne inedia languescat, decentius videri debet dominam hanc (animam scilicet) conuiuio dulcissimo suo, id est, amoris prandio non priuari, cum eius vita in solo mellifluis amore permaneat. Opportunissimum atque aptissimum ad id tempus est nocturnum. *Nox* (inquit) *illuminatio mea in deliciis meis: & anima mea desiderant te in nocte*, ait Ilias. Decet itaque vt hi quibus datum est in spiritu viuere, eo tempore affectuosis orationibus Christi proregant gregem quo grex ipse dormit. Interdum etiam aliud tempus præferatur, nunquam pro modicis impedimentis. reliquat anima refectiones suas, sed compungatur, si aliquando modico percussa impedimento ad diuinas epulas non accessit. Loci etiam opportunitas capietur, nempe occultus & secretus est eligendus, præsertim his qui fragili adhuc amore nituntur, vel qui humana laudis ac gloriolæ stimulis sæpe punguntur, & caute atque dant, ne antiquus hostis sub honestatis prætextu illos seducat. Condoleat intimè incommodus proximorum, dum alios viderit cecos, alios claudos, alios vulneratos, laceros, & vlcerosos, pro quibus omnibus celesti Patri ardentissimam offerat supplicationem: hæc enim omnia in sui ipsius cedent emolumentum & copiosius lucrū. Domino reportabit, veluti famulus Regis, cui clarior est regie domus plena reformatio quam propria utilitas plus sibi meriti apud Dominum conciliat, quam si propriis solummodò commodis incuberet perfecte seruiens. Quando in primis homo vie vacabat purgatiue contritionibus & lachrymis spiritus ab inordinationibus purgabatur: cum verò ad vnitivæ viæ flammeas pertingit affectiones) quæ cum puræ sint, actus omnes cognitiuarum vitium fopire solent) tunc longè plenius per eas ab omni terrena affectione purificatur spiritus, & exteriorum sensuum inordinatio, quasi quodam retinaculo interiori frænatur: igniti verò effectus corruptam ipsam sensualitatem sopiunt, eiusque affectus omnes mortificant. Nam quanto plus voluntas aspirando erigitur, eo plus carnis malè inflammantis corruptio debilitatur. In his etiam affectibus vnionibus elucet claritas quædam in intellectu ad occultiora inuestiganda & penetranda, quæ verò imaginaria & phantastica sunt, dissumuntur, ac evanescent. Bonau. in Opusculo de viris, & eorum remedijs. hæc scribit, quæ illum ex Bernar. credo accepisse: Qui ad vitam anhelant spiritualement, in duplici sunt reue-

rentia: quidam ita gratia à Deo præueniuntur, vt facillimè, imò multa cum suauitate, bona operentur, & à malo declinent, & eorum voluntatem sic inflammant, vt maximo quodam seruire ducti, quæ facere expediat, promptissimè aggrediantur quauis dura sint ac difficilia. Quidam verò sunt, quos Dominus ita quodammodo sibi relinquit, vt cum bonum aliquod opus agere velint, opus sit stimulis ac calcaribus pungi, quasi pigrum aliquod animal, in quibus grauior esse solet difficultas expellendi torporem mentis, quam sustinendi laborem actionis. Hi etsi non ardeant desiderio currendi post Dominum, desiderium tamen desiderant, iuxta illud: *Con-*

Psal. 118, 20.

cupiuit anima mea desiderare. Habent enim voluntatem bonam, pigram tamen ac tepidam, non feruentem. Primum igitur felicius, secundum laboriosius. Qui verò sint maioris meriti, solus Dominus, qui spirituum ponderator est optimus, plenè nouit. Dicimus tamen secundos, si luctando seipsos vincant, ita vt sui compotes fiant, pugnandi consuetudine & vsu non parum meriti sibi conciliasse: veruntamen plerique in hoc certamine labascunt, nam antequam perfecte se vincant, difficultate defessi, vel quasi labore deteriti, de victoria desperant atque ad finem, quod tendebant, peruenire posse diffidunt. Quapropter perfectionis studium intermitunt, & ad alias occupationes se conuertunt, quasi vereantur Deum ipsos nolle in Promissionis terram introducere, per quam charitatis perfectio significatur. Similes hi sunt filijs Israel, qui in deserto, laboris tedio, & timore hostium percussis, de consequenda victoria desperantes, terræ promissionis detraxerunt, qui tamen omnes mortui sunt in deserto, præter duos tantum, Caleph, & Iosue, per quos significatur, qui viriliter per tentationes transiunt, & que in finem perseuerant. Quia tamen pauci sunt, quibus hoc contingat: idè pauci egressi de seculo, seu de Aegypto, ad consummatam peruenire valent perfectionem. Primi tamen (qui feliciores sunt) vt potè iam inuenientes sapientiam ad valuas cum vigilat expectantem, maiori indigent cautela, ne seduci possint, nam diuitiæ lenius comparate largius diffundi solent, quam quæ paulatim, nec absque multo labore congregatae sunt. Bonau. in Opusculo de perfectione vite ad Sororem suam. docet his verbis modū orandi, Primò ita erectus corpore & corde, clausis sensibus omnibus: mox incipe meditari miseras tuas omnes, præteritas, & futuras. Deinde cum David rugito à gemitu cordis tui, cum Publicano runde pectus, cum Magdalena lacrymis riga pedes Iesu. Secundò, conuerte te ad gratiarum actionem pro beneficijs acceptis, tam generalibus, quam specialibus: est enim gratiarum actio maxime utilis in oratione, nec vllius momèti oratio esse poterit, nisi adiungatur gratiarum actio. Nam vt inquit Bernar. Ingratitudo est ventus vrens fontem pietatis, exsiccat rorem misericordiæ, & gratiæ fluenta non recipiens. Debet autem orans diligentissimè cor suum compescere, ne quid aliud cogitet dum precatur, nisi id quod postulat: debet præterea clamare toto corde, nedum eius dimidia pars in terra maneat, alteram ad cælum leuare velit. Vnde Glossa super illud, *Clamauit in toto corde meo*, affirmat diuitem cor non exaudiet, nec vnquam postulata posse impetrare. Oblitus ergo penitus exteriorum omnium, toto affectu, tota mente, tota deuotione eniti debes, vt supra te extollaris, nec spiritum tuum ab oratione relaxes: sed tamdiu deuotionis ardore sursum ascendere stude, donec ingrediaris in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei: vt ibi intuitus ac degustans dilectum, in eum transformari, rapi, & absorberi possis. Tribus de causis seruena

Num. 14.

Orandi modus.

Psal. 37, 9.
Luc. 12.
Luc. 7.

Psal. 118, 149.

Psal. 41, 1.

Psal. 120, 1.

Dan. 9, 19.
Compositio
corporis quon-
tu esse debeat
in contem-
plante.Tempus con-
templationis
opportunitas
Psal. 138, 11.
Ila. 26, 9.

Luc.

Duplex dif-
ferentia ad
viam spiri-
tualium an-
helantium.

Gratiar. Opusculi spirit.

Gggg 2

orator

Causa tres
raptus.

orator in mentis alienationem rapitur: primo admirationis: secundo deuotionis: tertio exultationis magnitudine.

1
Magnitudo
admirationis

Admirationis equidem magnitudine rapitur, cum diuino lumine mens irradiata, & summa pulchritudinis admiratione suspensa, adeo vehementi stupore concutitur, ut à suo statu funditus excutitur, & in modum coruscantis fulguris quo profundius sui despectu in ima deicitur vis pulchritudinis admiratione, eo altius sublimium desideriorum ardore sublatam, & supra seipsam rapta clamare cogitur cum Elther: *Vidite, Domine, & conturbatum est*

Eshter. 15, 16

cor meum praetimore gloriae tuae. Valde mirabilis es, Domine, facies tua plena est gratiarum. Deuotionis vero, quando flamma celestis desiderij, amarisque in-

2
Deuotionis.

timis adeo excreuit, ut animam instar cere liquefactam in seipsa deficere cogat, & supra se eleuata in alienationem transeat, veluti fumus directe ad coelum tendens, ita ut dicat: *Defecit caro mea, & cor*

Ps. 72, 26.

3
Exultationis

meum. Magnitudine autem exultationis rapitur anima in alienationem, quando diuina suauitatis inebriata dulcedine, quid sit, quid fuerit, penitus obliuiscitur & in quandam supernaturalem affectum rapitur, ut clamare non cesset: *Quam dilecta tabernacula tua.* Cum igitur ad has suauissimas occupationes creati sumus, non decet animam Dei imagine inignitam, Domini similitudine decoratam, Christi sanguine redemptam, circa temporalia volutari, sed ascendere super Cherubin, & volare super pennas ventorum, id est, Angelorum ordines.

Psal. 83, 2.

Sed heu (inquit Bernardus) multi in Ecclesia sunt, qui cum studiose eniti deberent caelos penetrare, mente coelestia circumire, choros Angelorum salutare, turpi se corporis seruituti addicunt, carni obediunt, ventri & gula turpissime famulantur. Bernardus ser. 32. super Cant. exponens, quo pacto Dominus viliiter animam, & ab ea discedens, quomodo sit reuocandus, sic scribit. Cum Sponsus vigilijs, obsecrationibus, & multo lacrymarum imbri quaesitus fuerit, subito, dum teneri creditur, elabitur rursus, quemque lacrymantem & insequenti occurrentem, comprehendi patitur, non tamen retineri: nam subito quasi è manibus euolat. At si precibus & fletibus deuota insistat anima, de nouo ad eam reuertetur, & voluptate labiorum eius non fraudabit ipsam: sed iterum mox abibit, nec videbitur, nisi rursus toto animi desiderio requiratur. Igitur in hoc corpore poterit esse de Sponsi praesentia frequens latitatio, non tamen copia: nam licet frequens visitatio laetificet, vicissitudo molestat, necesse est: quam tamdiu dilecta patitur: donec corporee laciniae deposita mole liberè ad coelestia auolet. Et ser. 74. Ideo aliquando se subtrahit, ut ardentius vocetur, fortius teneatur: nam aliquando simulauit se longius ire, nolens hoc, sed audire cupiens: *Ma-*

Amanti cur
Dum quan-
doque se sub-
trahat.
Luc. 21, 29.

ne nobiscum, Domine, quoniam aduersus es. Hanc ergo piam simulationem, imò salutarem dispensationem, quam tunc corporaliter exhibuit, non cessat idem Dominus speciali quodam modo cum deuota anima sedulo acitare: abire namque illi dispensatorium est, redire vero semper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij, ac penes ipsum manet horum omnium ratio. Has ergo vicissitudines euntis & redeuntis Verbi signat, dicens: *Vado & venio ad vos*

Ioan. 14, 28.
16, 16, 17, 19.

Modicum & non videbitis me. O modicum & longum: modicum dicis Domine, quo non videbimus te? Saluum sit Verbum Domini mei, nimis longum est, verum tamen vtrumque est modicum meritis, & non modicum votis: quia non tardabit. Quomodo non tardabit, si moram fecerit? Quia licet tardet ad vota, non tamen tardabit ad merita.

Hab. 2, 3.

DE HUMILITATE.

CAPVT XXXI.

Sunt quidam, qui renes suos & corda scrutantes, optime miseras, quibus opprimuntur, conspiciunt, ac veritate impellente veram aduersus se proferunt sententiam: nolunt tamen ab alijs haberi, quales ipsi se intuentur. Et licet se vili aestiment, a nemine tamen volunt participandi, quod est pessimum superbiae genus, ut Bernardus pulchre dissert. serm. 42. super Cant. Longe (inquit) sunt à vera humilitate qui in conuincti congregatione degentes, specialia sibi tamen volunt deferri ministeria, & à reliquis tanquam praestantiores in his discerni appetunt. Bonauentura c. 21. Meditat. Caiet. 2. in ultimis verbis, quae 182. prudenter monet, ut hi qui alios in via Dei ad spirituales profectum instruunt dent operam, ut prius in actionibus actiue virgè humiliter exerceantur, quam ad contemplationis fastigium ascendere velint: oportet siquidem passionibus propriis prius domare actibus humilitatis, mansuetudinis, patientiae, liberalitatis, quam ad contemplatiue vitae scandere altitudinem. Huius prioris vitae actiue penuria (ait Caiet.) multi non sensim, ut aequum est, in via Dei incedentes, sed saltantes, post maximam vitae suae partem contemplationi impensam, impatientes, iracundi, superbi, vacui denique virtutibus inueniuntur. Hi enim nec actiuam, nec contemplatiuam, nec ex utraque mixtam habent, sed superarenam fabricasse dici possunt: atque vti nam non sic frequens defectus iste. Tu tamen intellige, quod licet efficacissimum remedium & ad virtutes morales assequendas propriorum criminum consideratio, oratio feruens, meditatio vitae & passionis Christi, tamen hac docenda sunt adhibita prius diligentia operum exteriorum, & internae resistentiae? Viri perfecti quo virtutibus & gratia perfectiores sunt, eo se reputant omnibus inferiores, & cum alijs reputent eos ad secretiora Dei arcana intrasse, ipsi vix se existimant iter inchoasse. Bonauentura: Cum consummauerit homo, tunc incipit. Idem. Ex defectu vel profectu clericorum & religiosorum, exurgit profectus vel defectus laicorum, iuxta illud Ezech. 10. *Cum ambularent Cherubim, ibant pariter & rotae iuxta ea, & stantibus illis stabant.* Bernardus in quadam epistola. Sicut patientia est via ad pacem, ita humilitas, id est, sui ipsius vilificatio in suo & aliorum conspectu, & exercitatio in vilibus operibus, est via ad humilitatem. Sola superbia effecit Angelos demones, & sola humilitas homines reddidit Angelos. Augustinus. Franciscus dicere solebat paupertatem esse spirituales salutis viam, fomentum humilitatis, perfectionis radicem. Quando actualiter nullo valitudinis periculo ad appetendos, aut deuotandos cibos cogimur, non obseruanda est eorum qualitas, sed oblatos, quicunque sint, cum humilitate edere debemus, non enim viuere oportet physice, Bonauentura. Si expetis Deum videre, si cupis Deo coniungi, ama solitudinem, fuge colloquia secularium, ne quaras novas personarum amicitias, ne impleas sensus imaginibus, aut phantasmatibus, quae quietem animi, & mentis tranquillitatem interturbant, quae omnia deuotanda sunt tanquam noxia & animae inimica. Nam non immerito Patres illi sancti nomora perentes, in loca ab omni hominum commercio remotissima se conferebant: his vero, qui in cenobio remanebant, imperabant, ut quasi caeci, surdi ac muti viverent. Secede ergo sicut turtur, habes enim verecundum Sponsum, qui tecum oblectari rursus in aliorum conspectu. Hac Bonauentura caput. 18. Medit. & Bernardus serm. 4. Cant.

Superbia 90
non 90

Ad contemplatiuum vitam assequendum quid faciendum.

Ezech. 10, 11

Humilitas via.

Paupertas encaminum.

Resignatio
voluntatis
principium
pacis spirita-
lis.

4. *Cantic.* Radix ac principium totale spiritualis pacis & quietis est resignatio voluntatis in Deum. Vnde quidam assidue hoc secum dicebat: Accipe, Domine, cor meum, tibi illud trado, tibi illud remitto, operare in eo, ut lubet, nihil volo (de presentibus indifferentibus) non enim voluntate mea ducor, quam semel tibi renuntiavi, iam non voluntati meae morigeror, cum aliena sit, & penitus extra me posita. Audi quæso consilia hæc. Ama nesciri & pro nihilo reputari, dilectus eris Deo & hominibus, Diabolus te formidabit, nihil enim illi acriter aduersatur, quam humilitas Zachæe frater descende de altitudine scientiæ tuæ, discite humilitatem & mansuetudinem in schola Christi. Si quæras, cur plerique religiosi eruditione insignes, relicta vera sapientia, qua Deus interius colitur idola adorent, id intellige fuisse in causa, quod mentem diuersimoda eruditione, & multiplicibus argumentis quasi quibusdā imaginibus impleverint, in quibus sic occupantur & absorbentur, ut vera sapientia in eis locum non inueniat: anima enim illa argutijs subtilibus intentione, ita infeliciter captiua detinetur, ut nullum ex ea oriri possit spiraculum, quo per flammigeras affectiones creatorem suum contingere valeat. Non Dominus animam creat, ut se illa pessima occupatione discruciet, sed ut fiat sedes sapientiæ, in qua sedeat. Rex pacificus. Hæc est vera sapientia & Theologia, quæ ab Spiritu sancto illuminationibus ac celestibus distillationibus edocetur. Hæc intellectui illuminat, affectum inflamat, quietem confert. Illa Theologia nisi hanc habeat fociam, inflat, inquietat, nunquam dicit Sufficit, sæpeque inebriat varijs opinionibus vel etiam erroribus. Eme Christum, pro eo trade omnia commoda tua: quod si feceris, citissime repleta videbis, quot affluus solatijs. Diligenter te in eius vita & passionis exerce: ibi enim necessaria omnia & vtilia inuenire licebit, nec aliquid extra Iesum quæras cum in eo sint omnes thesauri sapientiæ & scientiæ. Ama paupertatem propter Christum, in ea maximam inuenies requiem: pretiosissimum Dei donum est voluntaria paupertas. Diuitias habere & amare, perniciosum, habere & non amare, laboriosum, quapropter expedit nec amare, nisi necessaria, quæ ea sunt, sine quibus commodè esse nequeas, reliqua verò nec appetenda, nec procuranda, aut si sponte offerantur, recipienda sunt.

Plura de Humilitate.

¶ Bernard. *super Missus est.* Nimirum conseruanda humilitatis gratia diuina solet pietas ordinare, ut quæto quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. Nam vsque ad extremum exercitij spiritualis gradum si quis ascenderit, aliquid ipsi de primi gradus imperfectione relinquatur, ut vix primum se iudicet adeptum. Et *Cant. 37.* Quid scis, o homo, si vnus ille, quem forte omnium vilissimum, atque miserrimum reputas, cuius vitam sceleratissimam, ac tanquam foedissimam horres, ac propterea illū, non modò præ te, qui forte iam sobrie, iuste & pie viuere credis, sed etiam præ sceleratis omnibus tanquam omnium sceleratissimum spernendum existimas: quid scis, inquam, si melior & te, & illis mutatione dextera Excelli in se sit futurus, & in Deo vero iam sit? Nam ideò non mediocre, non penultimum ipsum inter nouissimos eligere locum nos voluit Dominus, sed *recumbe* ait, in nouissimo loco, ut solus videlicet omnium vltimus sed eas, teque nemini non solum præferas, sed neque conferre præsumas. Bernard. *sem. 4. super Cant.* plenè edocet, quā abstinendum sit ab alijs iudicandis, Noli esse alienæ conuersationis aut curiosus explorator, aut temerarius iudex: & licet aliquid perperam actum de-

prehendas, nec tunc quidem proximum iudicare velis, sed potius intentionem excusa, cum opera excusare non valeas, & ignorantia, subreptione, aut casu deliquisse existima. Si verò dissimulationem, aut excusationem omnem rei certitudo recusat, nihilominus dicintra temetipsum: Graui tentatione oppressus, cecidit: quid facerem, si me illa impetisset? Grauius fortasse ac perniciosius succumberem. Viri qui non exiguis in contemplatione progressus fecerint, sæpe in ordine erudiendi alios falluntur: nam volunt tyrones incipere in his, quæ ipsi tanto temporis spatio, tanto mentis labore adepti sunt. Nec minus erga seipsum falli aliquando contingit: existimant enim, si in his vnionibus & exercitijs, quibus fruuntur, incepissent, fieri potuisse, ut citius ad eam vitæ conditionem peruenirent. Bonauentura in prologo opusculi, quod *speculum discipline inscribitur*, docet prudentissimè pro temporum & locorum varietate variè exequendas esse viæ spiritualis regulas. Prudens (inquit) ut rerum vicissitudo exigit, ita se temporis accommodat non se mutans, sed potius aptans, velut manus quæ eadem est in palmi extensa, & in pugillum coacta. Hugo dicit nos ante cibum oportere esse hilares, ne abstinentia gratis & molesta animæ esse videatur: ac post cibum tacitos decet esse & modestos, ne gula nos inflasse videatur: notum enim est temporis articulum non præterire, de quo ratio reddenda non sit. Bernard. in *serm. ad Solitarios.* Hoc maximè curent spiritualibus exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, ut deuotionis spiritum non extinguant: vnde licet extrinsecus bonorum operum exercitijs fatigentur in corpore, intrinsecus tamen reficiuntur in mente. Bonauentura de *Ecclef. Hierarch.* Sicut carnale matrimonium duos in carne vna constituit, ita spirituale matrimonium inter animam & Deum duos in spiritu vno conciliat. Nam qui adhæret Deo, vnus spiritus efficitur cum eo. Bernardus *serm. 8. super Cant.* Scientia absque charitate inflat, charitas sine scientia errat. Bernard. Quidam bene agunt ex ratione, id est, quia ratio suadet: alij ex amore quia amore Dei incitantur: horum tamen melior conditio. Qui enim amore Domini ad opus impellitur, laboribus non fatigatur, aduersitatibus non impeditur, nulla re extranea frangitur ob dilatione cordis in operis exercitio concurrentem. His nihil interiorem adimit pacem, nihil sursum actionem cordis ad Deum inturbat. Evidentissimum ex-

Temporis in
exercitijs
spiritualibus
habenda
ratio.

1. Cor. 6. 19.

Amor Dei
rationi præ-
ualet.

Signum exi-
guit profectus
spiritualis.

Luc. 14. 10. luit Dominus, sed *recumbe* ait, in nouissimo loco, ut solus videlicet omnium vltimus sed eas, teque nemini non solum præferas, sed neque conferre præsumas. Bernard. *sem. 4. super Cant.* plenè edocet, quā abstinendum sit ab alijs iudicandis, Noli esse alienæ conuersationis aut curiosus explorator, aut temerarius iudex: & licet aliquid perperam actum de-

Iudicia teme-
raria quali-
ter designan-
da.

Sentire &
consentire
differunt.

tur scrupulis cum habeant eorū charitate dilatatum, in omnibus actionibus suis solam Dei gloriam respiciunt: quæ libertas non facit eos scrupulis inquietari, nec impetuosis affectibus moveri erga quæcunque sensibilia: nam diuinæ dilectionis feruor interne ardens, affectiones omnes externas quasi paleas absorbit. Vnde pro nihilo ducunt hoc vel illo cibo, aut alio quocunque bono sensibili carere, quia nihil inordinate amant. Quantumque foeda & turpia malignus spiritus cordi tuo ingerat: tu tamen ea nihil pendito, & internum intuitum simpliciter & despectiue mox ab illis arerte. Multo enim melius ea contemneris, si spreueris, quam si illis intentus immorari volueris: nec vnquam existimes te ex his, quæ displicent confestim culpam aliquam contrahere. Aliud enim est spirituales sordes in te sentire, aliud eis consentire: primum non est impium, sed secundum. Ne cesses à percipiendo Eucharistiæ Sacramento, neue alia pia exercitia omittas obnubilationis, aut paupertatis internæ causâ, aut propter angustias, quibus (Deo sic disponente) affligeris. Licet enim temporalia ac spiritualia exercitia huius calamitatis tempore sint insipida, Deo tamen (si modo facias, quod oportet) gratissima esse scito: existimare debes esse certissimam deuotionem, molliem illâ accordis dulcedinem sensibilem, qua aliquis facile in lachrymas resoluitur: quam Gentiles & Hæretici plerumque habent: sed vera deuotio est bona voluntas, qua se homo paratum offert ad cultum, honorem, ac beneplacitum Domini. Hæc permanent, etiam si cor aridum, & mens sterilis sit, id est ne inordinate dulcedinem illam appetas, sed paratus esto illa carere, si Deo sit placitum, non enim in donis Dei, sed in Deo solo quiescendum est. Si forte psallenti tempore intro tibi aliquæ vanæ cogitationes occurrant, ne ob id inquietus, impatiens aut nimis sis anxius, sed humiliter resigna te Deo, pieque exulta, cum eius clementiam consideres nos in oratione indigna cogitantes benignè ferentem. Ad perfectionem aspirans, minimos etiam defectus extinguere curet, dummodo ne à facie Domini vnquam discedat, & quasi perturbatus, multa apud se cogitet de peccato suo, sed humiliter simul & confidenter ad Deum cōuersus agat de sua iniquitate, & ingratitudine, & veniam postulans, in conspectu Domini seipsum deplorat. Offerat etiam cœlesti Patri labores ac passionis filij sui pro suis defectibus: si verò aliquibus scateat, quos vincere nequeat, ne labatur animo, sed omnia sua plene Deo committens, & se in eo resignans, tranquillius, patiens, & si millies in die ceciderit, toties cum spe veniæ resurgat. In omnibus suis actionibus & omissionibus diligentissimè inuestiget, an quærat Deum, an seipsum: si intelligat seipsum quærere, mox se abneget ac relinquat, & solum Deum toto amore, ac tota cordis intentione prosequatur. Creaturas omnes semper intuetur, quasi quosdam Dei effluxus, non consideras eas in seipsis, sed in Deo, vel Deum in ipsis. Assuescat vnire opera omnia sua, ac pia exercitia sanctissimis Christi operibus, atque exercitijs: quod si faciat, opera ipsa, quæ suapte natura vilia sunt & imperfecta, maximi momenti coram Deo efficiuntur, & gratissima erunt in conspectu eius, veluti aqua gutta, quæ vino mixta optimi eius colorem ac saporem accipit. In his, quæ agenda sunt, ne concitatus, præceps aut violentus rapiatur, neue illis immoderato affectu tanquam captiuus alligetur: ne abeat post impetum cordis sui impetus, sed rationis freno dominetur, & sibi ac suis actionibus. Quidquid puritatem, tranquillitatem, aut animi sui libertatem impedire valet, prudenter deuittet irrationabiles vanasque conscientia scrupulos fortissimè expellat,

nec nimis sollicitus sit de rebus temporalibus vel externis. Infatigabiliter cum Deo per internam orationem colloquatur, pia desideria, ardente quæ aspirationes ad illum emittens, relicta omni multiplicitate, vni Deo adherere discat. Si autem introversionem hanc, fixamque ad Deum cogitationem retinere nequeat, ne animum despendeat, sed perseveranter enitatur illam ad Dominum reuocare. Nam postquam satis bene in huius consuetudinis habitu firmatus fuerit, tunc absque labore vllō Deo, rebusque diuinis liberè vacare poterit: existimet etiam magnam esse infelicitatem, vllō temporis spatio, quantumuis breuissimo, à Domino elongari. Hunc orandi modum per aspirationem, & iaculatorias oratiunculas pio plenâ affectu, quas amanter Deum iaculamur, omnes testantur efficacissimum esse atque vtilissimum. O bone Iesu, ô dilecte, dilecte, dilecte, ô dulcedo, quando mihi moriar? quando in te transibo? quando renascisimè tibi vnjar? quando ardentissime te amabo? Vtiam nec vnâ sanguinis gutta in me maneat, quæ non sit tui amoris igne recocta. Si ergo indefesso studio mortificationis ac resignationis hoc introversionis addamus studium, fieri tandem, vt ad requiem, vnitatemque spiritus cum Deo (bonum quod est ineffabile) etiam in hac vita perueniamus, modo non conatus nostros, sed gratia ac ipsius Domini miseratione id nos adipisci posse credamus. Vt te ipsum plenè cognoscas, & humiliter, scito te tribus constare principijs, nempe ex vno nihilo, ac duobus alijs peioribus nihilo, scilicet, ex eo quod eras antequam tibi natura data esset, & hoc nihil est, atque ex alijs, quæ tibi ex te addidisti, ac apposuisti natura tibi data, scilicet, culpas pluri- Cognitio sui
ipsum in
tui consistit.
mas & penalitates, quæ culparum sunt effectus. Culpa autem peior est nihilo, nam cum nihil sit, fingit se esse aliquid: reatus etiam pœne æternæ, quæ est prima penalitas, deterior nihilo est, dicente Domino: *Melius illi esset, si natus non fuisset homo ille.* Matth. 26, 24. Tibi ergo relictus es quedam pulcherrima chimæra constans ex tribus optimis principijs, scilicet, ex nihilo, & culpis, & penalitatibus & cum omnia hæc ita sint, tu tamen superbis. Heu mihi, quia sapissime eadem peccata, quæ confiteor, sceleratè repeto, semper me melius emendare proponens, nunquam tamen id efficio: & hinc conicio, quantum absit humilitas à confessione mea: nam si alter me accusaret de his, de quibus ipse me accuso, patienter pati non possem. Bernard. *de interiori domo* c. 32. Si vis amari, ama: nihil enim ita debitum, nihil ita efficax, vt diligaris, quam si tu primò diligas: id enim (teste Seneca) amatorum philtrum est absque veneficijs & carmine. Sæpe superbia ex pusillanimitate oriri solet, vt putâ quando aliquis non auscultat perfectio rem aliquam arduam præcipienti: nam hoc non faceret, nisi sapiens esset in oculis suis, nisi nimis sibi placens, iudicium suum prælati iudicio præponeret. Humilitas vera non pertinax est, aut obstinata, sed cum tremore obtemperat Gregor. in *Dialogo de libertino quodam*. Vnde Climacus scribit, hominem iudicio proprio affectum, nec seniorum monitis cedentem, non egere demone tentante, dom. quod ipse sibi factus sit demon: is enim habendus est omnis homo arrogans, & seipsum sui ducem constituens. Apud Gersonem comperi prudentissimum modum, quo plenè confinci possent, qui in suis exercitationibus corporalibus, aut spiritualibus proprio iudicio assumptus, obstinatè permanerent. Cōuenit ipse Gerson mulierem quandam in coniugio viuentem, quæ nisi post tres vel quatuor dies cibum sumere nolebat (tunc verò id voracissimè faciebat) fategaturque se à nemine edoctam, sed sic viuere solitam, quod se indignam quæ pane reficeretur reputaret.

eretur. Petiuit in primis ab ea Gerson, an crederet aliquos esse, quorum autoritas, fides, & prudentia maioris essent apud eam momenti, quam propria estimationis iudicium: quæ mox gemens respondit demissis oculis, se miseram esse peccatricem, & omnium ineptissimam: subintulit. Gerson, si hæc quæ prædicabat verè de se cognouisset, quo pacto sine cuiusq; alterius consilio tam insolitam, & ab alijs sanctioribus non obseruatam abstinentiam sequeretur? Cœpit illa, nescio quas verborum ac responsionis ambages inuoluere: cum enim nullam penitus redere posset rationem, ac latenti intus superbia nollet fateri se conuictam, nitebatur verbis eundem obtundere. Tunc ille restatus est (dicens). Nisi fatua hæc abstinentiam dimittas, & te peritiorum consilio subdas, scito te in maximo salutis discrimine versari: quibus dictis cum illa nil respondisset, tandem abiit, nec postea refecit, an mentem mutasset. Merito & verè inquit Gerson *lib. de distinct. verarū a fals.* Spirituales personas nihil aequè habere suspectum, quam amorem suum erga Deum, aut personas alias sanctas: sæpe enim fit, vt naturalem ex consuetudine vel alia de causa genitum, dilectionem spirituales putemus. Est enim amoris passio inter omnes vehementissima, ac ideo dum erga Deum hæc viget passio, plenè opinatur homo se serui Deo: vt scribit contigisse cuidam femina dictæ Maria de Valentiana, quæ hac ardens passione palam dogmatizabat, eos, qui ad eminentiam illam diuinæ dilectionis peruenissent, liberos esse à præceptis. Alius idem non paræ exultationis vir eodem modo deceptus, dicere solitus erat, non omne peccatum mortale charitatem corrumpere, imò potius illam aliquando acrius incendere: vt si quis ex considerata vel experta fornicationis delectatione in admirationem, laudem, & amorem diuinæ bonitatis atque dulcedinis ardentius excitaretur. Non plenè cognouerat delirus ille, quid interesset inter amoris passionem & sinceram charitatem. Hinc etiam patebit, quantum periculi secum afferat familiaritas virorum, licet sanctorum, cum foeminis, quantum sanctis: nam sæpe amor in spiritu incipiens, in carnalem transit amorem: & tandem definit in turpem, mentes enim quantum ferreas libido domat, diabolus verò semper laqueos tendens, & retia, viscum semper habet paratum. Signum amoris non sincere erga feminam hoc sit, si ex vehementia amoris difficile tibi sit & molestum ab ea diuelli, longius abesse, à visitatione cessare, effi credas te in Domino spiritualiter eam diligere. Hoc certissimum habeto, præsertim quando corporis decor, ætas, aut eloquentia aut alia humana causa motuum seu illius amoris incentiuum indicabitur. Qui enim pure virtutem diligit, cum sedes illius spiritus sit, nil curat corpusculi conditiones: quantum Poëta dicat:

Amor car
nalis signu.

Virgil.

Gratiō est pulchro geniens in corpore virtus.

Insuper, quod maxime mirandum est, sæpe accidit, vt arcano Dei iudicio, aut demonis astutia, post amissam charitatem, sentiat in se homo omnia indicia ac signa prioris dilectionis ac deuotionis, & putet se Diuino agi spiritu, cum tamen hæc omnia ex quodam informi habitu proueniant, & priorum exercitiorum vsu nondum penitus expulso. Quis hæc audiens non obtupescat? Quis hæc meditans non exhorrescat? Oportet ergo in humilitate ac timore incedere, ac semper audire Apostolum dicentem: *Qui se existimat stare, videat ne cadat.* Et Sapientem dicentem: *Est via, quæ videtur homini recta, nouissima verò illius ducunt ad mortem.* Et, nescit homo, odio, an amore dignus sit. Ideo exclamauit sanctus: *O altitudo diuitiarum.* Et alius: *Terribilis in conspectu super filijs hominum.* Si hæc consideratio ad hu-

miliationem miseræ nostræ non sufficit, quæ alia sufficere possit, ignoro: inquit Gerson. Vt homo in hos tentationis laqueos non incidat, præ cæteris hoc coram oculis habeat: priuatam deuotionem, ac spirituales dulcedinem obedientie, aut proximorum salutem nunquam præferat: omnibus in necessitate quacunque constitutis misericordie viscera benignè exhibeat, seipsum numquam querat, sed ubiq; pro Dei amore se abneget, sinceram ac intimam humilitatem à Domino assidue efflagitare non cesser.

ARDENS ORATIO AD POSTV.

laudam charitatem.

CAPVT XXXII.

O Bestiote, exorabilis Pater, per venerandam filij tui humilitatem vt repellas à seruo tuo omnem animæ saltum & arrogantiam, omnem ostentationem & insolentiam, omnem inanem gloriam appetitum, amarulentiam, & dolum omnem, simulationem, omnem contentionem, pertinaciam, nullumque indicium elati animi, aut vani in verbis aut moribus meis appareat: ne permittas me aliquando priuari donis misericordie tuæ, nunquam alium despiciam, nunquam alicui me præponam, nunquam me extollam. Deprime ceruices mei interioris hominis, sim semper paruulus in oculis meis: da mihi cor humile, tractabile, beneuolum (quod amicos diligat in te, inimicos verò propter te) mansuetum tranquillum, serenum, cœlesti igne semper altuans, de fratribus bene sentiens, cor in aduersitate ac peccatis aliorum dolens, in prosperitate verò de eorum meritis exultans, cor denique fletus cum fletibus, & gaudens cum gaudentibus. Cor meum saxeum scindere tuæ potentissimæ virtutis nouacula, intime imbue tua suauissima vnctione, vt sit pium, molle, tenerum, vt semper ex alienæ calamitatis commiseratione resoluator, & ex recordatione inenarrabilis tuæ dulcedinis colliqueat. Scaturiat, Domine, in me misericordie tuæ munere sanctorum, ac dulcium lacrymarum vena, quibus abluar, nutriar, refrigerer, satiet: erumpat ex oculis meis tua visitatione percussus fons aquæ huius, quæ ex intimo tui amoris, & cœlestis patriæ desiderio exoritur. Ne quæso, mihi extremæ ouiculæ tuæ, optatissimæ huius gratiæ deneges portiunculam, qua patres meos largissima liberalitate perornasti: alioqui scio quod interno gelu obrigescam. Conuerte, obsecro, aridam sterilemque cordis mei terram, in fertilem & irriguam. Ego pro odiosa cordis mei duritie offero tibi gratissimam pietatem cordis vnigeniti tui, vt illa hac expietur. Da mihi nulli penitus esse iniurium, erga neminem male affici, nullius improbitate perturbari, imò omnium mores, imperfectiones, ignorantias æquanimiter ferre: amor tuus ita me teneat ac reddat occupatum, vt fratrum meorum defectibus nunquam immorari velim. Pater clementissime, da vt effrenati ac præcipientes animi mei motus à me propellantur, & omnia quæ agenda sunt, tranquille, opportune, compositè in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi, Domine, sancte quietis ac otij secretum, ne permittas me turbulento huius maligni seculi strepitu vexari, nec improbis externarum rerum occupationibus distrahi: sed libera spiritum meum ab impedimentis omnibus, vt tibi libenter seruiam, quādiu huius corporis carcere detineri contingat. Hæc sit pars mea, hæc consolatio exilij mei, vt ab inquietis curis prorsus expeditus tibi vacem, laudes tuas canam, in te exultem, tibi adhæreā, in te conquiescā, sedeamque in silentio, vt sic peccato animo suscipere possim vocem & doctrinam cœlestis sapientiæ. His studijs peregrinationis meæ tedium mitigem, & calamitosa huius vitæ molestias æquanimiter perterā. Igitur Deus meus dulcissime, ardor suauissime

Documentu
insigne.

cor-

1. Cor. 10. 12
1. Prou. 14. 11
Eccl. 9. 11
Rom. 11. 33
Psalm. 95. 5

consume prorsus quicquid in me tibi displicet, ne tibi plenè vniam. O mare magnum totius dulcedinis, absorbe me, demerge me in tui amoris abyssum, vt ibi absorptus non mihi, sed tibi viuere possim. O lumen semper lucens illumina me. O ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me. O amor qui semper ferues, & nunquam tepescis, absorbe me, & transforma in te: saucia me iaculo amoris, & medullas tepentes flammis incende salutaribus. Scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, quam nulla vnquam obliuio deleat: tribue visum qui lucem tuam incomprehensibilem intueatur, cui omne aliud visibile prater tuam charitatis radios molestum sit. Largire auditum cui solum iucundum sit dulcissimam vocem tuam audire. Crea in me olfactum, qui non nisi vnguentorum tuorum odorem percipiat. Forma palatum, quod nihil propter sapores tuos & suauitatis tuæ abundantiam gustare possit. Tam potenti flamma amoris tui, medullas ac omnia interiora mea exurito, vt consumptis vitiosis cordis mei affectionibus, ignitis tui desiderijs tantummodo astem. Impingua de-
 gique me adipe & pinguedine tua, vt labijs exultationis te laudet os meum.

*Caro quomodo
reformatur.*

Bernardus ad fratres de Monte Dei, exponens quo pacto in eo, qui perfectioni viriliter incumbit, non solum spiritus, sed etiam caro reformatur, sic scribit. Inordinata natura per peccatum & a sua rectitudinis conditione semota, si ad Deum conuertitur, recuperat citò pro modo timoris & amoris, quæ erga Deum habet, quæcumque perdidit auersa: & vbi spiritus expetit ad imaginem conditoris sui reformari, mox etiam resflorescens caro sponte incipit reformato spiritui conformari. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare, quicquid spiritum suum delectat: insuper & pro multiplici defectu suo ex peccati pena multipliciter ad Deum sitiens, nonnunquam rectorem suum præcedere contendit. Delectationes enim non perdimus, sed mutamus de corpore ad animum, de sensibus ad conscientiam: furfureus namque panis, aqua simplex, olera & legumina simplicia pro Christi amore & internæ delectationis desiderio mirifice delectant. Sanata natura, & tandem firmæ restituta valetudini, statim naturalibus ac simplicibus alimentis aridet: laboris vsus diuturnus gignit in rustico duos neruos, fortes lacertos, quem si torpere otio sinas, mollescet. Non aliter euenire videmus in Dei seruis, in quibus voluntas gignit vsum, vsus producit exercitium, exercitatio verò in omni labore, vires subministrat. Consuetudo enim consuetudine vincitur, & necessitas necessitate expellitur. Idem Bernardus in eodem lib. affirmans cellam (in qua quis stabiliter perseuerat) omnium bonorum esse officinam, scribit, neminem in vno animum suum posse figere, qui non prius alicui loco perseueranter corpus affixerit suum: nam qui animi ægritudinem migratione de loco ad locum effugere nititur, similis illi efficitur, qui corporis sui vmbra fugiat. Ibi etiam diligentissime monet, vt serui Dei singulis diebus horam habeant præfinitam ad recolendum beneficium Palsionis, quod est (inquit) manducare carnem & sanguinem Domini spiritualiter. Nam amorem diuinum in nobis lactat lectio, pascit meditatio, confortat & illuminat oratio: inter meditanda, primum docet obtinere locum redemptionis mysteria. Consilium prætereà, vt quæ sunt ardentiora, legamus: similem enim lectionem similis sequitur meditatio. Ibi definit orationem, dicens: Oratio est affectio hominis Deo adherentis, & familiaris quadam ac pia allocutio & statio illuminata mentis ad fruendum quamdiu libet. Obscratio est anxiosa ad Deum instantia, vt suc-

*Spiritualiter
manducare
carnem &
sanguinem
Domini
quid.*

*Orationis
definitio.*

Obscratio

curat benignè, & spiritualis gratiæ particulam largiatur. Postulatio ad temporalia petenda pertinet. Gratia verò actionem, de qua Apostolus ad Thimotheum scribit inquit: *Sine intermissione orantes, semper gratias agentes*, sic definit. Est quadam mentis, beneque compositi animi bonitas, qua semper pro omnibus oramus, & in omnibus gratias agimus, quæ tot modis in oratione vel gratiarum actione se iugiter in Deum refundit, quot in suis tribulationibus, vel consolationibus, compassionibus, aut congratulationibus, proximi causales materias inuenit pius affectus, qui verò talis est, semper in Spiritus sancti gaudio habitat. Ibi etiam aliquando euenire scribit, vt incipienti, non quærenti, nec pulsanti gratis detur puræ orationis affectus, & dulcedo illa, quæ perfectis dari solet pro præmio sanctitatis: veluti si paterfamilias seruum suum ex insperato ad mensam filiorum admittat, quod ideo facit, vt vel illum ad meliora accendat, vel de sua negligentia accuset, & conuincat. In quo (inquit) prohi dolor, plurimi falluntur: arbitrantur enim iam se filios esse, quod filiorum pane pascantur, atque deficientes vnde proficere deberent, nempe à visitatione gratiæ à cogitatione sui ipsius recedunt, exultantes se aliquid esse, cum re vera nihil sint: cibauit namque eos ex adipe frumenti. Ibi etiam spiritualiter exponit illud: *Etenim passer inuenit sibi domum*. Vbi per turturum intelligit perfectos, qui etsi in excessu contemplationis requiescant, & in virtutis robore firmati sint, tamen timentes sibi à superbia semper se premunt, semper se deiciunt in id, quod incipitium est. Et quia infra se descendunt, ad gementes cum turture humiliantur, inde altius ascendunt, reponentes in secretissimo loco pullos suos, id est, affectionum ac contemplationum suarum fructus. Passeres autem eos esse dicit, qui ardentissime ad contemplationem exaltae tendentes quasi volitantes festinant, nondum grauitatem ac turturis maturitatem assecuti, sed inuenientes ad ea quæ perfectorum sunt, pietatis amore. Igitur o anima iam passionibus libera vola ad contemplationem, & dicitur: *Pulchrum tuum Domine requiram*. Confide quia scriptum est. *Adiuuabit eam Deus vultu suo*: adiuuat enim Deus vultu suo se inuenientem, mouet ac permouet, & attrahit summi boni pulchritudine se contemplantem. Ibi etiam scribit: Studium proficientis animi est scrutari virtutum, non tam flores, quam radices, non vt luceant, sed vt sint: non vt haberi videantur, sed vt reipsa possideantur. Vitiis verò plus in semetipso metuere appetitum, quam ab alijs impetum, plus contagium, quam malitiam. Nam quemadmodum virtutes diuturno vsu, & studio perseuerante transeunt in affectum, & efficiuntur quasi naturales: sic leuissima vitia remissionis licetæ opportunitate quasi naturalia efficiuntur ob consuetudinis efficaciam, quæ semel acquisita nisi pertinacissimo studio vinci vix potest. Proficiens ad contemplationem sic progredi debet: nam recogitatis omnibus bonis, quæ de Deo vel ad Deum sunt: tandem voluntas proficit, & acrius insurgit in amorem eorum, quæ cogitantur. Inde fit, vt transire liceat in sapientiam, in saporem Domini, cum suauissimum saporem ex donis Dei percipiat. Denique quod erat prius intellectio cogitantis, fit contemplatio amantis, percipiens spirituales quasdam diuinæ suauitatis experientias & frustionis gaudium. Tunc autem nihil aliud fit in intellectu & voluntate nostra quàm exultare, ac iubilare in memoria abundantia, suauitatis Domini: & verè sentit de Domini bonitate, qui in simplicitate cordis quasiuit illum. Cogitatione tamen huc pertingere non est in cogitantis arbitrio, sed in gratia donantis. Nam Spiritus sanctus quando, & quomodo, ac quibus vult, aspirat: hominis verò

Psalm. 141.

Psalm. 141.

Psalm. 141.

*Proficiens
quomodo
progredi ad
contemplationem debet.*

his vero est iugiter preparare cor, & expedire animum à terrenis sollicitudinibus, occupationibus otiosis & negotiosis, ac nonnunquam etiam à necessariis, ut in die boni Domini, & in hora beneplaciti sui, cum audierit vocem spiritus spirantis ea, quæ contemplationem excitant, libere intellectus ac voluntas sibi inuicem concurrentes cooperentur in bonum, & quasi symbolum faciant in gaudium contemplantis. Præsentem memoriam fidelem materiam, exhibeat puram affectionem voluntas, præster intellectus experientie suauitatem. Ut autem hæc peruenire valeamus, maxime necessarium est ei, qui altissimum contemplationis cacumen ascendere nititur, intentiones omnes cordis sui intus scutari, scilicet plene intelligat, quid illud sit, quod toto cordis affectu appetit, & quæ de causa id exoptet, ac quibus modis fieri cupiat. Sunt enim quædam cogitationes, ac affectiones ad Deum, seu diuina quasi extrinsecus incidentes, & præteruolantes, quæ plene inter otiosas deputandæ sunt: nam etsi aliquando usque ad animi delectationem procedunt, citò tamē se inde excutit animus compos sui. Si verò animus plane cognoscat, totum id, quod expetit esse Deum, tunc discutiendum est, quantum & quomodo velis, & utrum id velis usque ad tui ipsius, rerumque omnium quæ sunt, vel esse possunt, contemptum: hoc autem non solum iudicio rationis, sed ex toto mentis affectu, ut videlicet affectio illa sit plusquam affectio, scilicet, ut amor sit, ut dilectio sit, ut charitas sit, ut vnitas spiritus sancti sit. Vnitas spiritus cum Deo nihil aliud est, quam perfectio voluntatis cum Deo, & in Deum proficientis, quæ non solum id vult, quod Deo placitum est, sed sic est affecta, sic in affectu proeecta, ut nequeat velle, nilia, quæ Deo placita esse cognouerit. De his qui sic adherent, dicitur: *Qui Deo adheret, vnus spiritus est cum eo.* Huic igitur perfectioni nutrienda est voluntas, preparandus est semper animus, cauendum est, ne voluntas, quæ cohibenda est, in externis dissipetur, amor, qui soli Deo seruandus est, ne inquinetur: huc denique ascendere, id est esse perfectum, & viam hanc relinquere, nil aliud, est quam nolle esse perfectum. Ad id enim creati sumus & viuimus ut similes Deo simus: perfectio namque hominis, similitudo Dei est, quam nisi prædicto modo consequi possumus. Hæc Bernardus ibi, ut ex verbis eius conijcere potui. Agit etiam ibi paulo inferius de spiritualibus corrusionibus, quæ aliquibus viris spiritualibus ostenduntur. Dicit enim, quod quantum cognitio ac visio Dei in via sit enigmatica, & quasi per speculum, aliquando tamē dilectio ipsa Dei vicissim lumen quoddam vultus Dei ostentare solet: quemadmodum lumen in manibus clausum patet, & laret ad gestantis arbitrium. Adducitq; ad hoc verba *Iob 36. vltima*: ut per hoc quod quasi in transcurso, videri permittitur animus ad plenam possessionem æterni luminis, & hereditatem plenæ visionis Dei acius inardescat. Cui, ut quod sibi deest, aliquatenus innotescat, nonnunquam quasi pertransiens gratia amantis sensum perstringit, & rapit in Deum, id est, à tumultu rerū, ad gaudia & silentia, & pro modulo suo ad punctum, seu temporis momentum id ipsum ostendit ei videndum sicut reuera est: interim etiā & ipsum efficit in idipsum, ut sit suo modo, sicut illud est. Postquam autē hoc percipiens didicerit, quid intersit inter mundum & immundum, redditur sibi, & remittitur ad emundandum cor ad visionem atque ad aptandum animum ad similitudinem: ut si aliquando rursus admittatur, maior sit ad videndum, & stabilior ad fruendum: quam enim melius deprehenditur modus humanæ perfectionis, quam in lumine vultus Dei, ac in speculo diuinæ visionis. Qui purius videre studet q̄

sibi deesse cognoscit, emendet indies similitudinem quidquid deliquit dissimilitudine: semperq; magis, magisq; appropinquat similitudine ad illum, à quo semotus erat per dissimilitudinem, atq; ita expressior visionem expressior semper similitudo comitatur: impossibile enim est summum bonum videri & non amari, ac non tanto ardentius amari, quanto expressius se videri permiserit. Sic proficit homini amor ut aliquatenus assimilari possit amori isti, qui Deum humiliavit, ut fieret homo, ut homo fieret Deus. Gratissimum namque homini esse debet, humiliari diuinæ Maiestati, compauperari filio Dei, conformari diuinæ sapientiæ, hoc sentienti in seipso, quod & in Christo Iesu. Hinc emanat fluminis imperus lætificans ciuitatem Dei, scilicet, suavis recordatio omnium amabilium beneficiorum Dei, & attributorum, ut potentie, bonitatis, sapientiæ, & beatitudinis, quæ dum elucet in contemplantis affectu amantem penitus rapiunt in amabilem: ipse enim in semetipso est, quidquid in amabili est, qui est totum, quod est. Huic bono, ipsius boni amore sic loquius applicat affectus, ut non prius se inde reuocet, quam vnus vel vnus cum eo spiritus fuerit effectus. Hic est boni certaminis finis in hac vita: hoc præmiū, hæc requies sancto, tui laborum, & consolatio doctorum, quæ sanctis his exhibetur. Hæc est perfectio & vera hominis sapientia omnes in se continens virtutes non aliunde collectas, sed à Deo sibi inuitas ad eō consolidato affectu in ipso bono permanens, ut ex ardentissima incommutabilis boni adhesionē, ab eo quod est, nullatenus mutari patiatur. Vera namque contemplatio format & firmat omnes virtutes longe sublimius, quam antea erant: nam sapiens & pius animus in Domini cōtemplatione assumptus amorosa intellectione nō solum speculatur summā veritatem in seipsa, sed etiam speculatur regulas ipsius (quātum ipsi conceditur) atq; exinde format sibi mundum cuiusdam celestis cōseruationis, & formam sanctitatis. Speculatur enim summam veritatem, & quæ ex ea vera sunt: summum bonū, & quæ ex eo bono sunt, quibus se apponit, & coapat, non sine rationationis examine, non sine discretionis iudicio: vnde concipiuntur, atque oriuntur virtutes sanctæ, & imago Dei reformatur in homine, incipitque homo viuere vita Dei (à qua quosdam homines abalienatos esse conqueritur Apostolus) spiritus libertate fruitur, seu libertate filiorum, sitq; vnus cum Deo, ac ob ipsum verē spiritualis est, impleturq; in eo, q. Dominus pro discipulis in clausula omnis perfectionis orauit: *Pater, volo, ut sicut tu & ego vnus sumus, ita & ipsi in nobis vnus sint.* Hic est ergo Deus noster, qui semper à nobis dulciter est querendus, ut dulcius inueniatur, dulcissimē verō inuenitur, ut diligentius queratur, qui videri nequit, nisi mundo corde humiliter amantis: nam qui viuunt mundo, faciem eius in hoc mundo nunquam videbit, cuius faciei pulchritudo summa semper ob oculos versatur illius, qui ex toto corde suo affectat Dominum Deum diligere. Ad hoc etiam ipsum excitare debet proximum suum, si eum diligit quasi seipsum. Qui aliquando admittitur ad felicem contemplationis somnum, mox in ipso veritatis lumine aliquantulum intuetur gratiam præuenientem, quam nisi perciperet, illuc peruenire minimē potuisset. Cuius autem ab illa felici quiere repellitur, in ipsa excitata intelligit immundiciam suam non conuenire sponsi dilectissimi puritati, & destens amissum, non sine multo gemitu redire ad se cogitur, & sibi ipsi præ omnibus vilescere, habens præ oculis illud Apostoli, *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatē, & secundum datam a Deo mensuram fidei.* Denique bona sua non collocet in ore hominum, sed

Cogitationes
seu affectus
non quomodo
de his
da.

Vnitas spiritus
seu vnus cum Deo
quid.

1. Cor. 6. 17

De corrusionibus
spiritualibus
quid S. Bernardus.

Philip. 2.

Psal. 45. 5.

Vnitas spiritus
nostri
Deo scriptus
vita nostra.

Ioan. 17. 21.

Rom. 12. 3.

1sa. 24. 16.

sed ea abscondat in cella sua, recondat in conscientia sua, hoc titulo cellam & frontem suam insigniat. *Secretum meum mihi, secretum meum mihi.* 1sa. 24. & his verbis absoluit Bernardus Opusculum.

INFLAMMANTIA VERBA EX
Bernardo in Opusculo de Interiori domo.

CAP. XXXIII.

*Beata anima
qua Christu
se habet amant.*

Cap. 3. Beata anima illa, quæ in pace Christi, & in Dei amore solidata est ac firmata hæc enim licet exterius bella patiatur, pax tamen interna nunquā turbatur: quamvis molestiæ gravissimæ foris perstreant, tamen interne quietis silentium non interrumpunt: nam cum gustu interioris dulcedinis detineatur, tota in se exilit, nec iam foris in carnis voluptates dissolvitur, cum totum, quo delectatur, intus possideat. Tanta in semetipsa pace fruitur, ut nihil quod foris sit appetat, tota amore detenta intus requiescit, atque cum tota ad internum colligitur gaudium, plene ad Dei imaginem reformatur. Anima verò (*cap. 4.*) quæ desiderium suum non fixerit in ipsius Dei amore, sed per corporis sensus egrediens in exterioribus delectatur: si quando ad se redit propriam intuens nuditatem, & se omni consolatione destitutam conspiciens, pudore maximo & erroris sui confusione concutitur, consolationemque illam quæ à Deo intus in conscientia exhibetur, non habebit, quod eam in exterioribus rebus preposterè quaerit. Non enim Deus eam animam visitare dignabitur, ac id eo ipsa sibi male conscia sese tolerare non poterit, nec requiem ullam obtinere, aut interna frui poterit tranquillitate, cum illum, qui summam animæ quies est ac tranquillitas, à se indignè repulerit. Ipse est pax nostra, & in pace factus est locus eius, in omnibus requiem quaerit non requiescet spiritus eius nisi supra quietum, quapropter nunquā ingreditur cor passionibus vel terrenis cogitationibus agitatam. *Cap. 6.* Igitur munda conscientiam tuam & paca eam, ut quacunque hora Dominus venerit, atque in te habitare voluerit, paratam sibi in te inveniatur mansionem. Primò stude, ne te inveniatur dissidentem à te ipso, omne namque regnum divisum à seipso desolabitur, & domus supra domum cadet, nec intrabit Christus, ubi parietes inclinati fuerint, & maceræ depulsæ. Nam quemadmodum anima habitare nequit in corpore, cuius membra dispersa sunt, ut caput, cor, venter: & eodem modo non liber Domino habitare in anima, ubi appetitus & ratio sunt divisa. *Cap. 8.* Maxima perfectionis pars est bona voluntas, scilicet, efficax, quæ quantum in se est, exequitur: nam quantum vis, tantum mereris, quantum crescit bona voluntas, tantum crescit & meritum. Quemadmodum (inquit) nullum temporis momentum est, in quo non utamur Dei misericordia, ita nullum debet esse instans, in quo Deus non sit præsens in memoria.

*Animam ex
ternis dele
stationem
quaerens non
visitatur à
Deo.
1sa. 75. 3.*

Matth. 18. 35.

*Voluntas
bona maxi
ma perfectio
in parte.*

*Cognitio sui
ipsius consi
derationem
præcedat no
tose est.*

Cap. 12. Prius cognoscere inuisibilia spiritus tui, quæ inuisibilia Dei. Frustra enim erigit cordis oculum ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum. Nullum in rebus humanis aptius speculum est ad videndum Deum, quam spiritus tuus: terge ergo speculum hoc, si sitis speculari Deum in hac vita. Nam exterso speculo, & diu diligenter inspecto, incipit ei quædam divini luminis claritas interlucere, atque immensus quidam insolitæ visionis radius cordis oculis apparere, cuius luminis visione anima inflammata incipit purissima cordis acie interna & superna conspiciere: Deum diligere, Deo adherere, cuncta quæ sunt, tanquam non sint considerare, omnibus affectibus suis reanuntiare, tota denique anima soli incumbit amori. Ad hanc ta-

men gratiæ sublimem conditionem pervenire nemo potest, nisi sui ipsius cognitioni diligentissime vacet, considerans & accurate expendens quomodo vivat, quid agat, quid amittat, quantum quotidie proficiat, vel quantum deficiat: quibus cogitationibus gravius infestetur, quibus affectionibus frequentius tangatur, aut acrius à Diabolo impugnetur: denique si exacte inspiciat, qualis sit, & qualis esse deberet, ex hac sui ipsius cognitione facillimè extolli poterit ad contemplationem. Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora celerius evolas: si iam ad cor tuum ascendisti, & habitare in eo didicisti, ne hoc putes satis esse, sed ibi habitare, ibi mansionem facere pergit. Si qualicumque mentis evagatione distractus inde fueris, illuc redire festina, quod licet in principio molestum sit, longo usu vertetur in oblectamentum, adeo ut absque villo laboris radio assiduus ibi esse valeas, & ægerime ferar alibi, vel tantillo temporis spatio immorari. Repulsis ergo cogitationibus extraneis, & mentis evagationibus in vnum collectis, motus omnes cordis tui in vno æternitatis desiderio figito: dilatabitur namque cor tuum, ac supra seipsum per excessum mentis ad summa elevaritur. Cui huc ascendere licuit, ita diuino manet amore religatus, ut iniuriæ vix sentiat, damna contemnat, opprobria rideat, mortem denique lucrum reputet. Nam cum iugiter in Dei amore delectetur, frequenter mentis excessum patitur, & ab omnibus terrenis raptus coram Deo sistitur, totus in eius pulchritudinis admiratione suspensus. Miratur etiam interne suavitatis dulcedinem, & æternæ quietis tranquillitatem. O quæ iucunda delectatio hæc, nisi modico temporis spatio permaneret: nam cum anima ibi diutius morari nititur, subito labitur, nec vili exponere valet, quæ supra se vidit, sed agnitione suavitatis illecta, eum degustatæ dulcedinis suavitatem, in corporeæ lucis claritatem, intus fatietatis saporem, ac denique illud interius deliquit secretum ætonita miratur. Nihil iucundius, nihil tutius, nihil opulentius bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa tamen secunda permanebit: cum rotetur iuge circum mundus omni volubilitate, ploret rideat, pereat, transeat, nunquam tamen bona marcescet conscientia. Hanc non licebit adipisci, nisi diligentissime cor tuum custodias, sæpe cum eo iudicio stans super his, in quibus deliquit: statue illud ante faciem tuam, increpa, attinge illud, ut super te regnet spiritus Domini. Dic cordi tuo: Quid immoraris? quid vanis rebus afficeris? Cuncta quæ in mundo sunt, nihil ad beatitudinem tuam conducunt, sed solum vaticum preparant iumento tuo, quæ etiam adhibita mensura ab ipso iumento sumenda sunt, ex superflua enim in cibo refectio sæpe deficit, aut lascivie concupiscentiis, atque in præceptis excutit ascensorem: nam quod ad illi ad necessitatem satis est, ad voluptatē sufficere plene non valet. Quid tanto studio incumbis tot libris evolvendis, ac perlegendis? Scito omnes, quotquot scripti sunt, libros ea solum de causa scriptos esse, ut tuæ conscientie librum plenius discuteres, & emendares: quem si solum tecum deferas, in eo videre poteris, quo tibi eundem, aut quid mercedis pro gestis recipiendum sit. Quia si librum hunc fideliter scriptum non habes, iuxta exemplar libri vitæ, sede, corrige diligenter, conferens cum illo, ne forte in ultima collatione inveniatur aliter se habere, & igni perpetuo tradatur. *1bi. cap. 9.* licet legere piam ac querulam confessionem nomine hominis vanis ac turpibus cogitationibus exagitati, quæ confessio extenditur vique ad *cap. 36.* optima equidem tota ad vitam omnem ante actam recogitandam, de qua pauca quidam subijciam. Heu mihi, qui

*Secunda mensura
iuge circum
mundus.*

*Conscientia
bona quæ
modo acqui
renda.*

*Libri confes
sionis maxi
mè evolvun
dus.*

Confessio S.
Bernardi.

hi, qui ita comedo, bibo, & dormio securus, quasi iam tranſierit dies mortis, & euaserim diem iudicii ac inferni tormenta, sic ludo, sic rideo, quasi iam tecum regnem in regno tuo. Væ mihi qui omnibus delicijs indulgeo, cum erga alios rigorem obseruē, & quod in alijs accuſo, ipſe facere non erubescam: ad inferendas iniurias valeo, ad tolerandas infirmus sum. Heu quam infructuose hucusque vixi, pudet quod sic haſtenuſ vixerim, & quod natus fuerim: mallem non eſſe, quam talis eſſe: bonus eram per baptiſmatis gratiam, malum me ſponte feci: æquū eſt, vt ſemper miſer ſim, qui me mea ſponte miſerū fecerim. Conſcientia mea damnationem meretur, quod penitencia mea ad ſatiſfactionem non ſufficiat: fateor inferno appropinquare animam meam, ſi me liberaſ Domine, habeo, quare tibi gratias agā, ſi minus nequeo te reprehendere, cum iuſtu ſis, ac iuſticia vtaris. Væ ſuperbiæ meæ: nam ſi alius me accuſaret vt ego qui conſcius ſum, me accuſo, patienter ferre non poſſem. Væ mihi qui temerarius ſum in iudicando, clamorofus in loquendo, ſatiſdioſus in audiendo, arrogans in docendo: onerofus ſum amicis, ingratus beneficijs, inflatus obſequijs, ſeuerus ſubditis: iactaui quæ non fecerā: diſſimulaui me non feciſſe quod fecerā. Heu me, quia cum in altari ſum, iuxta fontem litio, ante ignem algeo, quaſi monſtrū ſum inter filios Dei: habitum gero monachi, non conuerſationem: altioris meritis locum poſſideo, officiū tamen non impleo: terram occupo quaſi truncus abſque floribus, ſi omnibus & fructibus. Alij me paſcunt de laboribus manuum ſuarum, ego nec laicum ago, nec clericum: viuere erubeſco: quod nihil proficiam, mori tamen timeo, quod imparatus ſim, malo tamen mori & miſericordia Dei mei me committere, quam vitam meam exemplo alicui ſcandalum facere: nam tota die verecundia mea contra me eſt. Omnes conſpicio deuotos, ac deuotione feruētes, & ideo donis celeſtibus aſſuētes: quidam enim humilitate, alius miſericordia, alius contemplatione præſtat, ego vero nihil horum in me inuenio. Gelboe montibus ſimilis quoniam declinauit Dominus in ira a ſeruo ſuo. Alij vigilant, ego dormio: & licet vigilem, meditationes ſanctas non inuenio. Maxima quippe eſt anima mea ſterilitas, & deuotionis inopia, quam patior orare, aut meditari ſi velim, mox turba plurimarum cogitationum infeſtor, quæ (veluti plebs ad ſpectaculum) irruere ſolent in cor meum, viſa, audita, dicta, & facta in memoriam reuocant, atque ibi magno tumultu perſtrepunt, ingrediuntur, egrediuntur, alia alia introducunt, atque ita mens mea ſemper mobilis, nūquam ſtabilis, ſemper vaga & velut ebria per diuerſa dilabatur. Ibi eſt cogitatio tua, ubi affectus tuus inhæret: illud enim ſapius cogitatione volumus, cuius amore fortius detinemur. ¶ Nulla poena grauior praua conſcientia: quare ſi omnem triſtitiā a te vis expellere, bene viuio, bonæ namq; vitæ condicio ſemper cum gaudio coniuncta eſt. ¶ Quid eſt oratio? Eſt mentis deuotio, id eſt, conuerſio in Deum per piū & humilem affectum: humilem ex propriæ infirmitatis conſideratione: piū ex meditatione diuinæ bonitatis ac clementiæ. Noli prodere virtutes tuas, ſi eas cupis augeri, ſed taciturnitate cultodi, quod ſi palum feceris, amittere poteris. Plerique conſeſſum eſt bona opera duntaxat agere, non autem boni operis fructum colligere, quod ab ipſis per iactantiam amittitur: quemadmodum enim glacies calore diſſoluitur, ita & virtus ore proprio laudantis. Noli propter phantaſmata, quæ mentis acie hebetare, & animum confundere videntur orationis tempore, ab oratione deſiltere: imò quanto maiori terrenarum cogitationum tumultu premeris, tan-

Grana Opus ſpir.

to ardentius ac valentius orationi eſt inſiſtendum, quatenus tumultum illum ſuperes, & ad pias Domini aures orationis feruore tandiu pulſes, donec ſancti deſiderij auxilio cogitationes illas malas ac vanas ab oculis cordis abigas, ac mentem tuam in vno æternitatis deſiderio immobilem figas. Cor enim noſtrum, licet in omnibus requiem quærat, nūquam tamen inueniet niſi in hoc centro. Dico cor di tuo: Quid hoc eſt cor meum cum tam exiguum ſis, vt vix in milui vnus reſeſtionem ſufficiat, totus hic mundus tibi ſatis eſſe nequeat? Per totum terrarum orbem iugiter ad voluptatem captandam vago motu diſcuris, ſine pedibus curris, abſque alijs volas? Cum igitur nihil inuenias, quod te impleat, deſilte à diſcurſibus & inutilibus volatibus, iacta cogitatum tuum in Domino, ipſe te ſatiabit. Cogita quam plurimos eſſe, qui hoc ipſo tempore in vero mortis articulo ſunt conſtituti, quibus ſi hora vna ad penitentiam agendam concederetur, multa agerent ad impetrandam veniam peccatorum: tu verò tempus ad hoc ipſum tibi conſeſſum elabi fruttra ſinis, ac vanis cogitationibus impendis. Cogita etiam, quot nunc animæ in inferno abſque vlla venia ac miſericordiæ ſpe torquantur, quod tempore ſibi conſeſſo ad penitentiam abuſa ſint. Redi igitur anima mea ad te, diligentiffimè diſcutito, ac ſpectulare, qualis ſis, qualis eſſe tenearis, quantum in via Domini quotidie proficias, quantum de profeſſu deſicias: nam quandiu teipſum ſtudioſè non inſpexeris, ad ea, quæ ſupra te ſunt, ſerutanda idoneus eſſe non poteris. Aſſueſce ergo, quamuis laborioſum ac moleſtum iudices, ſola intima meditari, interiora ſolum diligere, (in illis diutius immorari, vt audire liceat, quid loquatur in te Dominus Deus. Si verò intimis tuis plene perſpectis, experiris in teipſo validam dilectionis, vel delectationis violentiam erga diuinā, adhuc reſtat inueſtigare, an aliquid aliud ſit præter Deum, vnde delectatio vel conſolatio aliqua tibi proueniat: nam quamdiu ex aliqua re externa lætitia vel delectatio accreuerit, ardentiffimi amoris erga Deum ſignum non oſtendes. Satage ergo Dominum ad cordis tui interiora penetralia trahere, viquequo illius ſublimis ſtutui violentia ſic affectui tuo immittatur, vt aliena omnia delectabilia ſatidias, nec vlla alia externa delectatione inde poſſis auelli. Si verò eum non ſtudes ſic ad intima tua introducere, quo pacto credendum eſt, te velle, vel poſſe ſequi eum ad ſublimia ſua? Certiſſimum ergo ſignum tibi ſit, quæcumque es anima quod dilectum tuum non plene diligas, vel quod ab eo minus diligaris, ſi ad theoricōs illos mentis exceſſus nō vocari, aut vocantem ſequi non mereris. Quo pacto perfecte diligere aut diligere dicendus eſt, qui in ſublimium deſiderio ad ſumma non rapitur: & ad theoricōs ac anagogicos illos exceſſus mentis alienatione non tranſit? Vis noſſe diuinarum reuelationum ſublimitatem maniſeſtiſſimum eſſe diuinæ dilectionis indicium? audi ipſum dicentem: *Iam non dico am* *vos ſeruos, ſed amicos meos.* Perge igitur hilariter ac ſummo ſtudio in omni temporis articulo in diuino contemplationis gaudio tendere. Nam ſi ſemel ad illud diuinorum radiorum ſpectaculum admiſſus ſis, quam intimis deſiderijs, quam profundis ſuſpirijs, quam inenarrabilibus gemitibus inſtabis ad eā dulcedinem iterum obtinendam. Quam aſidua recordatione, quam iucunda admiratione inſpectam claritatem mente tractabis, ac placidiſſime reuolues, donec ruriſum in eandem imaginem trāſformeris, à claritate in claritatem procedens, veluti ab ipſo Domini ſpiritu actus. Verumtamen cum ab eo ſublimis delectationis ſtatu decidimus, atque ad noſmetipſos redimus, ea quæ antea ſupra nos vidi-

H h h h

mus,

Animus ad
interiora re-
uocandus.

Signum emi-
nens perfectæ
dilectionis.

Ioan. 15.

Conſcientia
mala onus.

Oratio quid.

in ſtantia
virtutum
vitanda.

Orationem
propter me-
tis diſtracti-
onem non
prætermi-
tendam.

Contempla
tionis gratia
quam pra
clarum donu

Quibus po
tissimè me
diis ad dulce
dinem con
templationis
perueniatur

Psal. 45.

Psal. 26. 8.

Simile.

Aduentus
sponsi anima
signa

Gen. 32. 26.

Sponsi à spō
sa discessus
causa.

mus, in eadem veritate vel claritate, qua prius per
speximus, in memoriam aut mentem nostram reuo
carum non possunt: & quamvis inde aliquid memoria
teneamus, & quasi per medium velum atque in me
dio nebula videamus, tamen nec modum videndi,
vel visionis qualitatem verè contemplari possumus.
Ita fit, ut memores non reminiscamur, videntes non
videamus, aspicientes intueri non valeamus, & in
tendentes non penetremus, donec iterum à medita
tione in contemplationem, à contemplatione in ad
mirationem assurgentes, ab admiratione in mentis
alienationem rapiamur. Gratia cōtemplationis hu
manum cor non solum ab omni terreno amore ex
purgat, sed etiam sanctificat, & celestium amore
omnino inflamat, & iam quoddā pignus illius fu
tura contemplationis concedit. Denique nihil est
iucundius, nihil commodius gratia contemplatio
nis: nam quanto amplius in celestium contempla
tione delectaris, & delectatione admiraris, tanto li
bentius immoraris, tanto diligentius persequaris,
profundiusque illuminaris: ibi enim semper inueni
re licebit quid mireris, ac unde delecteris. Ad has
delicias adipiscendas potius opus est intima com
punctione quam profunda inuestigatione, suspirijs
quam argumentis, crebris lamentationibus, quam
acutis argumentationibus, potius lacrymis quam
sententijs, oratione quam lectione, lacrymarum gra
tia quam literarum scientia. In primis superata co
gitationum euagatione, disceito vacare non solum
corpore, sed etiam corde, ac facere Sabbatum ex
Sabbato (interius, scilicet, ex exteriori) vacans & vi
dens quoniam ego sum Deus. In libello de scala clau
stralium sic scribit. Postquam anima exercitata diu
est in meditationis studio, & in eius meditatione ex
arsit ignis desiderij perueniendi ad quietem ac gu
stum contemplationis, quem nondum reipsa cogno
uit, confugit ad orationem clamans: *Vultum tuum
Domine requiram*, id est, contemplationis tuae dul
cedinem: cui si fideliter instat, adueniens Dominus
celestis dulcedinis rore circumfusus fatigatam re
creat animam, esurientē reficit, aridam impinguat,
& cogit eam terrenorum omnium penitus obliuisci,
sui recordatione alsidua eam muniens, viuificans, in
ebrians, ac sobriam reddens. Quemadmodum enim
in quibusdam corporeis ministerijs seu voluptati
bus anima adeo carnali rapitur concupiscentia, ut
omnem rationis usum amittat, ac quodammodo fiat
homo totus carnalis: sic in hora contemplationis ita
absorbentur & consumantur carnales motus à la
crymis, ut nulla in te caro spiritui refragetur, fiatque
homo quasi totus spiritualis. Sed velim scire, Domi
ne mihi, aliqua sint signa huius aduentus tui. Huius
consolationis signa sunt suspiria & dulces lacrymae,
quae à memoria & ardenti Christi desiderio excitantur:
his enim ad cōtemplationis gaudiū extollimur. O dul
cissime Domine mihi, si dulce est pro te flere, quā
dulcissimum erit ac suauissimum de te gaudere? Post
ea vero quā aliqua temporis morula animam ad dulce
illum somnum admisit, discedit quasi
dicens: *Iam aurora est*, id est, iam recepisti gratia lu
men, ac exoptatam visitationem. Data ergo bene
dictione, & mortificato nervo femoris, ac mutato
nomine de Iacob in Israël, labitur. Accessus tamen ac
recessus ambo cooperantur in bonum sponsae, illi
venit, illi recedit, venit consolationis causa, recedit
ne consolationis magnitudo extollat eam, atque ne
forte continuam visitationē non gratia, sed naturae
referat acceptam: recedit etiā, quod verū sit id quod
in proverbio usurpari solet: *Nimia familiaritas par
uit contemptum*. Recedit ergo, ut absens vehementius
desideretur, desideratus audius quaratur, sic quasi
tutus gratius inueniatur: recedit etiam, ne exiliū pro

patria reputemus. Attende tamen quāto sponsa
sponsum tuum esse nimis delicatū ac zelotypū,
qui si te ad alium amatores (id est, ad aliud praesen
tis vitae solatium) inclinari senserit, recedens a te a
liam quaeret sponsam: si in te maculam aliquam sive
rugam conpexerit, statim auertet oculos, cum nihil
immundum aut inordinatum intueri patiatur. *Ibid.*
Meditationis magistra lectio est, aut praedicationis
auditus, ne meditantes limites à patribus nostris co
stitutos transire contingat. Oratio obtinet inuenta
per meditationem, dulcedo contemplationis est af
fectus deuota orationis. Lectio ergo absque medi
tatione arida manet, meditatio sine lectione erro
nea: oratio nisi meditationi sit coniuncta, tepida,
meditatio absque oratione infructuosa: oratio deu
ota contemplationem acquirit, contemplationis
adeptio absque oratione, aut rara, aut miraculosa
habenda est. Ergo spiritualis athleta, si tibi datum
est disponere ascensiones in corde tuo & ad summū
contemplationis gradum ascendere licuit, cauē
dum tibi est summo pere, ne cum vique ad cœlum sis
elevator, vsque ad abyssum inordinato casu infeli
citer corruas.

Quod fiet, si discedente sponsa, accessante con
templationis dulcedine, ad carnis vana ac superflua
solatia descendas, sed expedit, eum graduum ordi
nem tenere in descensu, quem in ascensu obseruasti,
& in eorum quolibet immorari pro loco & tem
pore, tantoque te Deo viciniorem existima, quanto
a primo gradu, nempe à lectione sis remotior. Quid
enim intolerabilius? Quae infeliciores commutatio
esse poterit, quā cor quod paulo ante coelestibus
fructibus gaudijs, subito immundis ac vanis cogi
tationibus deturpandum tradere? Adhuc in corde
calent sponsi vestigia, & iam introriturus adul
terina desideria. Aures, quibus nuper contigerat au
dire verba, quae non licet homini loqui, audiendis iā
fabulis ac distractionibus exponuntur. Oculi qui
modo sacris maeabant lacrymis, ad videndas vani
tates iam conuertuntur. Lingua, quae dulce paulū
ante epithalamium decantauerat, & ignitis eloquijs
ac persua foris sponsū sponte reconciliauerat, ita
ut eam in cellam vinariam suam introduceret, rur
sum ad vana & scurrilia colloquia conuertitur. Ab
sit. Absit. Hæc ex dicto libello.

EX BERNARDO IN LIBRO de amore Dei.

CAPVT XXXIV.

Domine tu vides me non videntem te, porrig
ergo dexteram mihi cœco ad te currenti amo
ris tui amore: si hanc plenam periculum viam
ingressus in aliquo offendero, agnosce quāto suble
ua debilem, erige cespitantem, aut etiam cadentem;
iam enim gratia tua munere, quae carnis & mundi
sunt, non habeo ante faciem cordis mei, sed in dor
sum ac postiora reieci. Qui sis, Domine mi, ut cum
ex toro corde faciem tuam exquiram, & iam putans
te apprehendisse mihi gratuler, mox eam à me ab
scondas, quasi me inimicum tibi arbitreris: Domine
velego non sum adhuc ad te conuersus, vel tu es ad
huc à me auersus. Si primum, Deus virtutum, con
uertere me. Si secundum, Deus virtutum, conuertere.
Gratias tibi ago, bone Domine, quod mihi velle de
deris: nam paratum est iam cor meum, præcipe igitur
quae vis, fac me intelligere quae præcipis, & da
posse, cui dedisti velle: sic enim fiet in me ac de te,
quidquid vis, Domine noui te dixisse Exod. 33.
Non videbit me homo & viuet: Fateor me ad
huc non mortuum esse mihi, ut tibi viuere pos
sim, sed tuo gratuito munere locum apud te ac
cepisse, ito super petram Catholicae fidei, sero
patien-

Gradum à
contempla
tione desce
ndendum.

Exod. 33. 20.

patienter, & deosculor regentem & protegentem me dexteram tuam, video posteriora tua, id est, humanitatis tue mysteria, & saltem cum Hæmorrhoidæ gestio tangere fimbriam vestimenti carnis tue, ac furari mihi sanitatem. Aliquando cum Thoma te totum expeto videre, tangere, non tamen digitum vel manum mittere cupio in osium lateris, sed totus desidero ingredi per illud vsque ad cor, vbi est sanctum sanctorum, arca Testamenti manna denique diuinitatis. Sentio mihi dictum esse: *Noli me tangere* foris canes, Apocal. 22. & ideo cum dignis conscientia mea verberibus percussus, præsumptionis meæ poenas lere cogor, rursus in petram me recipiens Psal. 103, 18. (quæ refugium est herinacis peccatorum plenis) amplector, & osculor regentem, ac protegentem me dexteram tuam atque ex eo quod vel sensi, vel leuiter vidi, ardens desiderio vix patienter expecto, vt à me amoueas manum tuam: peroque vt infunderis digneris mihi gratiam illuminantem, vt tandem moriens mihi, & tibi viuens, reuelata facie faciem tuam videam. Iamdiu tibi dixit cor meum: *Exquisiuit facies mea faciem tuam Domine requiram*, vt omnia videns operer in anima mea iuxta exemplar, quod in monte videro. Anima mea anhelans ad hanc visionem in huius seculi tenebris dice- solita est, cum premitur languore sui desiderij: Quis amare potest quæ non vidit? Quomodo amabile esse potest, quod non est aliquatenus visibile? Fateor multa amabilia, quæ creati, posse occurrere te querenti, sed hæc satiare nequeunt, imò videndi tui desiderium inflammant: prædicant enim cuncta hæc te esse mirum in modum amabilem, ac præcunctis desiderabilem. Nam sicut ea, quæ tibi offero, scio non placere, nisi me cum illis in simul offeram, sic creata tua, nisi tecum sint placere non valeant. Fateor Domine tuæ gratiæ munere huc peruenisse, toto mentis affectu amo amare te, desidero desiderare te, hoc tamen amans nescio quid amem. Quid est inquam amare amorem? Quid desiderare desiderium? Videatur amor ille, quo amorem tuum amo, non esse is, quo te amem, sed amor, quo me tibi amem: & mihi desiderem desiderium tuum. Fateor interiores oculos meos caligare ac cæcutire, cum hæc speculari volunt: quapropter citò à te aperiantur, vt videam gloriam tuam, vt oblitus paupertatis & egestatis meæ, totus erigam, & tuam in amplexus amoris tui, videns quem amauero: amas quem videro, vt mihi moriens, in te viuere incipiam, beneque sit mihi in te, cui pessimè est in se. Sed o Domine, si quando (quod rari est) huius gaudij particula aliqua fruor, clamo, vociteror: *Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, fidei vnum, spei vnum, amoris vnum*: sed heu repente in terram cadens, quasi mortuus respiciens, nihil video, meque vbi prius eram, inuenio, scilicet, in dolore cordis, & spiritus afflictione clamo: *Vsq̃ue quo Domine obliuisceris me in finem?* Ibi cap. 4. Summam voluntatis suæ annuntiavit nobis filius tuus Dominus noster, cum tibi in oratione diceret: *Volo Pater, vt sicut ego & tu sumus, ita & ipsi in nobis vni sint* (scilicet, amoris perfectione) vt scilicet, ament te propter te, & se non nisi in te. Hic est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio: hæc pax vera, hoc gaudium in Spiritu sancto, hoc denique est silentium in celo: in hac autem peregrinatione sola illa silentij hora dicenda est, in qua hoc affectu fruimur. O nobilissima affectio veni ad nos, dispareant à facie tua foetida illa & horrenda nomina affectionum, quæ dicuntur Luxuria, Gula, Avaritia. Oprimè dixit seruus tuus, qui affectionem hanc, quietem stationem & finem esse dixit, vltra quem nihil apparet, vel appetendum iudicet. *Granar. Opus spirituale.*

cet voluntas. O Domine cur docuisti nos puros amores tuos. Num egebas amore nostro? Non certè, sed quia aliter non licebat esse beatos, nisi te diligere- mus, ideo misisti filium tuum, cuius verba nihil aliud sonabant, quàm amare, amare: cuius omnia dicta & facta erant ardentissima, & vrgentissima incentiua amoris. O Domine, cesser in me iam diluuium aquarum multarum, id est, multitudo & confusio terrenarum affectionum, vt valeam ad te accedere. Recedat iam saluum mare, atque antiquæ damnationis salugo, vt appareat in me arida id est, vt desiccata anima mea ab amaris aquis, fontem vitæ sitiens, dicat: *Sitisti in te anima mea*. Mirum est, quod quidam Ethnicus lumine veritatis compulsus scripserit dicens: Oderunt peccare boni virtutis amore: homo tamen Christianus uodum hoc amoris sit plenè captus. Heu quia nuda, gelida, & algens est anima mea, & desiderat calefieri calore tui amoris. Quid faciam? Quando non sentio in me calefacientem charitatis vestem, colligam paniculos Scripturarum, & consumam, vt aliquantulum cooperire valeam nuditatem meam, colligam diuinorum verborum stirculos, & accendam in corde meo deuotionis igniculum: si fortè aliquando descendat flamma fortiter vorans aquas ac frigiditates meas. Bernar. ibi c. 9. sic scribit. Nonnunquam Domine quasi oculis clausis ad te inhianti mittis mihi in os cordis, quod non licet mihi explorare quid sit: saporem quidè sentio adeò dulcem, suauem, ac confortantem, vt si in me perficeretur, nihil vltra quærerem, sed licet me illo aspergas, non tamen permittis quid sit plenè cognoscere. Cui enim accepero, si tenere eum volo, aut ruminare, aut eius saporem diiudicare confestim elabitur: deglutio quidem illud, quidquid illud est, in vitæ æternæ spem, sed vellem, vt omnes venas, ac medullas animæ meæ quasi vitalis succus impleat, vt omnes alias affectiones saltidiret. Sed licet ad me veniat festinat transire, & cum de eius inquisitione, vel acceptione, vel vsu formata quadam lineamenta gestio, arctius memoriæ impressa committere, vel memoriam labilem scripto iuuare, re ipsa, & experimento cogor illud dicere, quod scriptum est: *Nescis unde veniat, aut quo vadat*. Quotiescumque enim quasi quibusdam lineamentorum figuris ea memoriæ commendare curavi, vt cum voluero ad ea meditanda confugiam: sentio mihi dictum esse, *Spiritus ubi vult spirat*, non cum ego volo, sed cum ipsa vult. Si aliqua prius paraueram, omnia extincta ac mortua inuenio, solum ad te vitæ fontem leuo oculos, vt in lumine tuo videam lumen: ad te anhelant omnes defectus mei. Sed heu quandiu miseram, anxiam, & anhelantem animam protrahis? Absconde me, obsecro, in abscondito faciei tuæ, protego me in tabernaculo tuo.

NONNULLÆ GEMMÆ ET AR-
dentes facule ex Bern. super Cantica.

CAPVT XXXV.

ADincipientes, & proficientes pertinent illa quindecim Cantica graduum, eò quod iuxta profectus & ascensiones quas disposuerunt in cordibus suis, cantanda sunt ad laudem Dei promouentis. At Cantica canticorum perfectorum sunt, est enim fructus omnium procedentium: ideo canticum hoc Vnctio docet, addiscit experientia, quare non mirum est si experti recognoscant, in experti inardescant desiderio, non tam cognoscendi, quam experiendi. Nam osculum à quo incipit non est strepitus oris, sed inbilus cordis, non tonus labiorum, sed motus gaudiorum, idcirco non pertinet

Psal. 62, 2.

Ioan. 3, 8.

Cantica
quindecim
graduum in-
cipientium
& proficien-
tium: Cantica
canticorum
perfectorum
parse horum.

osculum quid

Hhh

carmen

carmen hoc anima infantili, ac nuper ad Christum conuersa, sed iam prouecta, vt quæ iam ad ætatem perfectam, & nobiles perueniens annos (meritorum, non temporum) facta est idonea celestis sponsi nuptijs. Hæc enim sola potest dicere: *Osculetur me osculo oris sui meliores namque sunt amores tui vino, vt alij traducunt.* Per vinum intelliguntur delectabilia omnia secundum carnem. Bern. *Ser. 1. & ibid. Ser. 1.* dicit neminē posse scire quid sit hoc spirituale Christi osculum quod sponsa tam ardentem appetit, nisi cui licuit experiri: est manna absconditum, solus qui edit esurit, est fons signatus, cui non communicat alienus, sed solus qui bibit ad huc sitiet. Non ergo arroget sibi hoc anima, etiam nunc carnis passionibus obnoxia, quæ nondum sensit suauitate spiritus, quæ interna nondum gaudia degustauit. Non temere assurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad serenissimi Domini pedes meritō pauida iaceat, & cum Publicano tremens, terram, non cælum aspiciat. Displacet namque Deo peccatoris impudentia, penitentis verò verecundia placatur. Ideo (inquit) nolo, repente fieri summus, paulatim iuuat proficere. nolo interpestiue altiora & secretiora scrutari. Prosterne te igitur prius ad oscula pedum, tuisque lacrymis illos riga, nec inde surgas priusquam audias: *Remittuntur tibi peccata tua:* & deinde quantum profeceris in gratia, tantum in fiducia dilataberis. Inde proficere poteris ad osculum manuum, cū ceperis iam strenue, ac perseueranter agere in operibus omnium virtutum. Tum demum forsitan audebis ad ipsum os gloria caput attollere (pauens ac cum tremore dico) nō solum speculandum, sed etiam osculandum. Osculum ergo pedum incipientium est, manuum proficientium, oris perfectorum, vt idem dicit *Serm. 4.* Sed cum sponsa partes perfectorum agat, ideò fiducialiter oris osculum postulat, non pedum, non manuum, sed *osculetur me* (inquit) *osculo oris sui.* Procumbe igitur primò ad pedum oscula: pedes sunt misericordia, & iudicium: in primo insigito osculum spei, in secundo timoris, nectamen alterum sine altero osculeris, ne forte aut desperes, aut dissoluaris, & inaniter præsumas. De his *Serm. 6.* Deinde procede ad oscula manuum. Manus Dei sunt latitudo & fortitudo, illa affluenter largiens, ista potenter defendens (vt dicit *Ser. 7.*) Consequenter postquam ascenderis ad sponsæ conditionem, quæ est anima sciens, licet petere oris oscula, quæ dari non solent nisi ardenter amantibus, quod proprium est solius sponsæ. Nā seruus timet, mercenarius sperat, discipulus præstat aurem magistro, filius patrem honorat, sponsa verò amat: ideò non exigit mercedem, non petit hereditatem, non postulat doctrinam, sed osculum: in qua petitione non vitur blanditiarum fūco, non parat exordium, non captat beneuolentiam, sed ex abundantia cordis sacri amoris flammam spirantis in nuda verba prorumpit, dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Nec mirum est, si vt ebria loquatur, quæ de cella vinaria exierat, quæ sponsi amore inebriata, maiestatem non veretur, nimis freta quòd castè amat, castèque querit ipsum quem amat, non aliud quidquā illius: quasi dicat: *Quid enim mihi est in cælo, & a te quid volui super terram?* Vnde patet charitatem perfectam, timorem omnē procul expellere. *Hæc Ser. 7.* vbi admonet fratres, vt corde ruminent psalmos, quos ore canunt. Sicut enim cibus qui deglutitur, & non manditur, frustrat palatum oris sapore desiderabili, sic psalmus deglutitus, nisi quibudam intelligentiæ dentibus conteratur, cordis palatum desiderabili sapore, & dulciori super mel & fauē defraudat. Offeramus igitur cum Apostolis fauū mellis. Mel enim in cera est deuotio in litera, alioqui *litera occidit*, si absque spiritus condimento comedatur:

quod si feceris reipsa experieris, quam rectè dictum sit: *Spiritus meus super mel dulcis.* Et delectabitur in *Eccl. 24, 17.* *consuetudine anima tua, & holocaustum tuum pingue fiet.* Nec non curia celestis principes odorem suauitatis recipientes (id est psalmorum tuorum, & orationum) de te dicent: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, sicut virgula fumi ex aromatibus myrror & thuris, & vniuersæ pulueris pigmentary?* Ad sponsam nostra reuertatur oratio, cum iam diu dimissa sunt peccata, atque iam diu in sanctis operibus, orationibus, & exercitijs perseuerat, hæc non quiescit, donec admittatur ad osculum. Gratiæ (inquit hæc sponsa) ago de pedum osculo. Gratiæ item ago de manuum osculo, sed ardentissime expeto osculari osculo oris tui. Accepi, fateor, meritis potiora, sunt tamen hæc votis inferiora meis: non sum ingrata beneficijs acceptis, sed ad maiora suspirio, non enim ratione feror, sed amore: non ignoro quod *honor Regis indicium diligit*, sed præceps amor nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore fiamatur, nec rationi subijcitur. *Hæc Ser. 9.* At cum felix sponsa recipit ineffabile osculum, quid existimas in ea fieri? Tantæ efficacie est osculum illud, vt cum acceperit, mox eius vbera tumescant, & lacte celestis sapientiæ pinguescant, ita vt filie sponsæ veniant ad matrem (id est, infirmiores animæ ad pastorem vt erudiantur) quæ vbera prementes conceptæ dulcedinis lac affluenter accipient, ita vt gustantes testentur meliora illa vbera esse vino, siue per vinum dulcia omnia mundi huius intelligas, siue sapientiam secularem, quæ nequeunt spiritum nostrum confortare, nutrire aut replere, veluti Spiritus sancti sapientia, quæ omnia hæc in nobis operatur. Pastores huius tempestatis, quòd hæc oscula non quærant nec accipiant, ideò non parit filios spirituales, nec habent vbera turgentia lacte celestis, & inflammatione sapientiæ ad eos alendos. Potest etiam intelligi (vt ibi scribit Bernar.) per vinum contemplationis dulcedo, vt quasi perenti sponsæ contemplationis oscula, dicatur illi: *Meliora sunt vbera tua vino, id est magis necessaria, quasi dicat: Tu sponsa postulas quod te delectat, sed vbera quibus paruulos alis magis necessaria sunt vino contemplationis. Nam licet hoc, quod postulas, lactificet cor tuum, illa tamen edificat multos, quapropter sustine parumper: oportet namque cessare à dulcedine osculorum, vt lactandis paruulis vacare possis. Potest etiam accipi (inquit idem) hoc quasi dictum ab ipsis iuueniculis ac teneris animabus: videntes enim hæc matrem suā semper velle quieti vacare, secretum querere, publicum fugere, turbas declinare: denique osculorum dulcedinem præferre ipsarum curanti eam alloquantur. Noli mater nos derelinquere & in sponsi amplexibus immorari: maior enim in vberibus quā in amplexibus & osculis fructus exiit. Per vbera nos eripis à carnalibus desiderijs, eripis mundo, Deo acquiris, ideò *meliora sunt vbera tua vino* contemplationis: sunt etiam nobis meliora vino carnalium ac terrenarum voluptatum, quo prius inebriabamur: maioribus namque delicijs affluimus quam antea in vino experiebamur. Item per duo sponsæ vbera optime intelligit (*Serm. 10.*) compassionem & congratulationem; habet enim affectus maternus cum Paulo, scilicet, Gaudeat cum gaudentibus, flet cum flentibus: quod proprium est veræ matris, scilicet, gaudere in gaudio filiorum. Quia si hæc vbera nondum habes, cur mater? Cur Episcopus, si te non plenè sentis promptum ad congaudendum, pronum ad condolendum? matris nomen mereri non potes. Qui absque his affectibus ad animarum regimen, vel prædicationis officium es assumptus, salis prodesse non poteris, tibi plurimum obest.*

Cant. 1, 1.

Luc. 18.

Matt. 9, 2.

Osculum triplex.

Cant. 1, 1. Osculum pedum.

Osculum manuum.

Osculo oris.

Cant. 1, 1.

Psal. 71, 23.

Luc. 24.

Mel in cera mystice quid

Cant. 1, 6.

Psal. 94.

Osculum vniuersæ.

Vini contemplationis dulcedo.

Cant. 7, 2.

Vbera sponsæ duo quæ Rom. 12, 15.

Pastoris veri officium.

obesse valebis. Verus pastor quoties osculo delectatur, non idē officium pretermitit, sed videas eum quasi matrem parvulis lactandis incumbere, & vbera proferens ex altero consolatoria, ex altero, verò exhortatoria vberissime ministrare. Si aliquem ex filijs reperit hilarem & proficientem, exultat reficiens salutariis monitis, & de congratulationis vberelac exhortationis exprimit, vt constanter perseuerans in melius proficiat. Si verò videat aliquem graui aliqua tentatione concussū, factūque pusillanimum, ita vt vim tentationis perferre nequeat, condoleat, mulcet, plangit, consolatur, denique lac consolationis ex vberē compassionis exprimit, vt turbatum erigat. Ibi agit contra impios pastores, qui nihil curant nec compatiuntur super contritionem Ioseph, sed omnia Christi opprobria constant in fornicem avaritiæ, crucem, lanceam, & clauos. Ibi etiam agens de tribus illis optimis pōnsæ vnguentis scilicet contritione, deuotione, ac pietate, asserens vnguentum deuotionis componi ex studiosa meditatione beneficiorum Domini, querit, quid sit in causa, cur quilibet anima nequeat hoc vnguentum conficere, licet nitatur vacare sanctis meditationibus, vel diuinis laudibus, sed mox vergeatur curis, atque ad sua reuocata in se ipsa comprimi propria egestate compellatur. Respondit Bernard. agriculturam hanc, & animi diffidentiam duabus ex causis provenire posse. Prima, ex nouitate conuersionis. Secunda, ex tempore conuersionis, etiam si in conuersione longum tempus consumpserit. Vtrumque enim humiliat ac deiecit conscientiam, & inquietā reddit, dum siue pro tempore, siue pro torpore pristinae animæ passionēs nondum plene emortuas sentit: ac proinde cum necesse sit incumbere extirpandis de hortulo spinis iniquitatum, & virtutis cupiditatum, longius a seipso euagari nō permittitur. Cui enim in gemitu suo laboret, non potest simul in Dei laudibus, ac sanctis meditationibus exultare: musica namque in luctu importuna solet esse narratio. Non est ergo vnguentum hoc pauperum, sed diuitum. Monet tamen *serm. 11.* his verbis. Suadeo vobis, amici mei, vt interdum reflectatis pedem a molesta & nimis anxia viarum veltrarum recordatione, enitāmini quē in clariora atque planiora itinera euadere, nempe in memoriam beneficiorum Dei: vt qui in vobis confundimini, ipsius intuitu respicietis. Volo vos experiri illud, quod dictum est: *Delectare in Domino.* Idem *in serm. 12.* latissime loquitur de tertio vnguento pietatis siue misericordie, quod priora duo longē superat, & proprium est Prælati sanctis, qui sicut adipe & pinguedine repleti misericordie visceribus, omnium hominum ærumnas tam spirituales quam temporales subleuare conantur. Idem *in serm. 1.* Non omnis gratiarum actio Deo grata est, sed ea solum, quæ de cordis pudica & pura simplicitate procedit. Nam & Phariseus gratias agebat de his, quæ à Deo acceperat, quas tamen cum non simplici, sed subdolo corde redderentur, repulsæ sunt: licet enim labijs Dei laudare videretur, cordis tamen sententia se ipsum honorabat. Publicanum enim non iudicaret contemnendum, nisi præ illo se honorandum existimaret: occulta ergo cogitatione sibi honorem vsurpabat verè fur, cum soli Deo honor debeat & gloria. Heu quot Pharisei, quot hypocritæ in gratiarum actione ore gratias Deo agentes pro acceptis beneficijs, corde tamen nescio quid fraudulenter sibi surripiunt. Detestanda quippe tentatio, quæ etiam spiritualibus viris quandoq; insidiari solet. Nam magna ac rara virtus est, cum magna opereris, magnum te nescire, & cum omnibus nora sit sanctitas tua, te solum lateat: cumque omnibus mirabilis appareas, tibi soli vilescas. Fidelis re-

Granni Opus spirit.

uera famulus dicendus es, si de multa Domini gloria (licet ex te non exeat) transeunte per te nihil tuis manibus adhærere contingat, seruans eas puras ab omni munere: vt *Isai. 33.* Tunc lux tua dicenda est lucere corā hominibus, vt glorificent non te, sed Patrem qui in cœlis est. Time cum Paulo, ne quæ tua sunt, prædices, sed Christum Iesum, ne quæras quæ tua sunt, sed quæ sunt Christi, tunc dignus eris audire: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam.* Eris deniq; tanquā felicissimus Ioseph, qui omnibus sibi à Domino suo traditis, non ignorauit vxorem exceptam. *Non est, inquam, ex omnibus bonis Domini mei, quod non in mea potestate sit præter te, quæ vxor eius es.* Nouerat nempe mulierem, gloriam esse viri, & iniquum itadicabat in gloriam vice versa illum facere, qui se fecerat gloriosū. Aduertit homo Dei sapientia plenus virum vxorem suā fortiter tanquā propriā gloriā zelare, sibiq; ipsi retinuisse seruandam, & manum ad in concessam extendere non præsumpsit. Quid ergo homo gloriā suā zelat, Deus verò suā non zelabit? Imò quanti gloriā suā faciāt plane testatur dicens: *Gloriam meā alteri non dabo.* Quid ergo nobis Domine? *Pacē do vobis pacē relinquo vobis:* hoc præconio vti sunt Angeli dicentes: *Gloria in excelsis Deo, & pax hominibus.* Domine (inquit Bernard.) grateranter suscipio quod relinquis, ac relinquo, quod retines, si mihi conducere, sic mea interesse non dubito: abiuro prorsus gloriā: ne forte si nō concessum vsurpare, merito gratuito oblatum munus amittam. *Pacē volo, & nihil amplius, cui pax nō sufficit tu qui pax es nostra:* sane mihi necessarium est reconciliari tibi, ac reconciliari mihi: nam ex quo *me posuisti contrarium tibi, factū sum mihi inimicus ipsi grauis.* Igitur suscipiant montes, id est Angeli *pacem populo non gloriā.* Quid stultius, quā canales velle gloriari de aquis, qui per eos transeunt fluunt? Et quid sunt sancti omnes vel sapientes in actionibus suis, nisi canales, per quos transit gloria Dei? Non lingua, nō calamus gloriari possunt de sapientia quā manifestant: ne se feceris gloriari debet contra eum qui fecit in ea. *Isai. 10.* Nonne permittes nobis aliquā gloriā? Permittito quam concedit Apostol. scilicet, *Gloria nostra hac andum.* est, testimonium conscientie nostre: securus gloriaris, si te te conscientia de Domini gloria nihil vsurpas, sed cum gloriaris, penitus in Domino gloriaris: quæ omnia non parui momenti existimanda sunt. Dicit etiam ibi Bernard. Raros esse perfectos, quibus vere sic gloriari contingat. O vani filij hominum, O mendaces, qui mutuo se decipiunt de vanitate in idipsum, dum vnusquisque gloriā suā collocat in cistella labiorum alterius, indeque eam mendicare solent, quotiescunque ea egenet: cum tamen veritatis lumine in seipsis expendere opera sua debuissent, & sic in semetipsis habere gloriā, ac non in alterius ore, imò quod potius esset eam in manibus Domini cōseruandam reponere. Quapropter nemo velit laudari, dum viuit, quidquid enim laudis hic capras, quod ad Deum nō retuleris, Deo surripis quasi fur. Omnium ergo nostrorum operum gloriā ad solū Deum laudabilem omnium autorem ac benignissimū largitorem referamus, idq; verè, non fictè, vt facere solent hypocritæ. Hoc tamen non sola consuetudine faciendum est, vt mos est in secularibus, sed vt viros sanctos decet synceritate fida, deuotione sollicita, hilaritate grata, non dissoluta: iungentes sensum vsui affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, vt interdum liberis purgationis passibus procedamus, atque per inuitatas quādam affectiones, spiritualesq; letitias, in iubilis, in amoenitatibus, in Dei lumine, suauitate, & Spiritu

H h h h 3 sancto

Deuotionis vnguentum, cur quilibet anima conficere nequeat.

Psal. 36, 4.

Pietatis vnguentum Prælati proprium.

Luc. 18.

Cur gloria Dei quis.

Hypocritæ in gratiarum actione.

Matt. 5.

1. Cor. 7.

Matt. 25, 21.

Gen. 39.

Esa. 18, 1.

Ioan. 14.

Luc. 2, 14.

Iob. 7, 20.

Psal. 71, 3.

Isa. 10.

In quo glori-

andum.

2. Cor. 1, 12.

1. Cor. 1.

sancto procedamus, probantes nos comprehensos in his quos Propheta intuebatur cum diceret: *Domine in vultu tui lumine ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die.* Medullis igitur cordis non sola voce dicamus: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam:* ne forte (quod nimis vereor) dicatur de nobis: *Quoniam dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua meriti sunt ei: Cor autem eorum, &c.* Dicamus, *Saluos nos fac, Domine, & congrega nos de nationibus, ut gloriemur in laude, non nostra, sed tua.* Bern. *ser. 14.* Domine fateor me non portasse pondus & ætus diei, sed iugum suauitatis, & onus leue pro patris familias beneplacito fero: opus meum vix vnius horæ spatio perficitur: nam laborem præ amore contemno. *Ibi.* Si nondum meremur ingredi cubiculum cum sponsa, quod adhuc sumus de numero adolescentularum, excubemus tamen præ foribus spegaudentes. Sponsus & sponsa interim mutuis intus secretisque fruuntur amplexibus, nullo carnalium desideriorum strepitu, nullo corporearum phantasinarum perturbante tumultu. Turba adolescentularum, quæ absque his inquietudinibus esse nequit, foris expectet, sciantque certo ad se illud spectare. *Adducuntur Regi virgines post eam, proxima eius offerentur tibi.* Per virgines intelligit quæ Baptismatis innocentiam seruauerunt: per proximas vero penitentes. In *ser. 15.* pulcherrime disserit de nomine Iesu. In *16.* aptissime scribit, quo suffundi pudore debeamus, cum patrem & benefactorem offendamus: quo verò timore, cum creator Dominus & iudex a nobis sit Iesus. Ibi etiam loquitur aduersus illos qui studiosè curant humiles videri, ac ut id assequantur, exponunt plerumque alios defectus tuos. Appetere (inquit) de humilitate laudem humilitatis non est virtus, sed ipsius virtutis subuersio: verus enim humilis vilis reputari vult, non prædicari: humilis gaudet contemptu sui, hoc solo superbus, quod laudes non contemnat. Quid se celestius, quam ut peccati confessio, quæ humilitatis cultus esse solet, superbia militet, & inde velis videri melior, unde videris deterior? Mirabile quippe iactantiæ genus est sanctum videri non posse, nisi ad id sceleratus appareas. Similis habita est Saulis confessio, qui cum à Samuele increpatus cõfessus sit se peccasse, nō tamē placita Deo fuit eius confessio. In *ser. 17.* vtilissime docet qua cura obseruandæ sunt illæ vicissitudines dispensationis Domini visitantis animam & ab ea recedentis: nam periculossimi illius accessus & recessus ignorantur: inde enim fit, ut nec absentem consideres, nec præsentem glorifices, præsertim cum ipse nulla alia de causa recedat, quam ut auidius requiratur. Quoniam modo, si abesse nescimus, requiremus? Aut quo pacto qui iterum dignanter ad hoc redit, ut consoletur, dignè pro sua maiestate suscipietur, cum adesse non sentiat? Mens igitur abscessum ignoras patet seductioni, quæ verò reditum non obseruat, iure habebitur ingrata visioni. Quare oportet ut cum *4. Reg. 2, 9.* Heliseo videamus recedentem magistrum Spiritus sanctum, si velimus ut dona sua duplicet in nobis, semperque ad cælum vultu simus erecto, & sinu ad largam eius benedictionem accipendam expanso. *Luc. 12, 36.* Similes oportet nos esse hominibus expectantibus Dominum suum quando reuertatur à nuptijs: nam à copiosis supernæ mensæ delicijs vacua non redibit manu: quare vigilandum est omni temporis articulo, cum planè ignoremus qua hora venturus, quavè abiturus sit. His namque vicissitudinibus uti non cessat in his qui spirituales sunt, vel quos ipse spirituales reddere intendit, visitans diluculo & subito probans. In *serm. 18.* disertissime tractatur quis solus sit aptus ad prædicationis & præfecturæ officium exercendum. In *ser. 20.* *Quid retribuam Domino?* Suscipe

obsecro, Domine, de mea misera vita residuum antiorum meorum: nam præteriti insiduosè consumpti sunt, nec eos amplius reuocare licebit: pro his quos viuens perdidisti, cor contritum & humiliatum Deus non despicitur, placeat tibi, ut recogitem eos in amaritudine animæ. Qui fieri poterit, ut talem non diligam Dominum? Dilexit me non existentem, dilexit resistentem & inimicum, pro me calicem passionis bibi, pro me tulit contradictores in verbis, obseruatores in factis, illusores in tormentis, conuictiores in morte. Hac amorem meum blandius alligant, iustus exiguus, ac tunc stringunt, & vehementius accendunt: quare merito anathema habendus est, qui Dominum Iesum non diligit. Ama dulciter & ardentem, ne illecebris mundi ab eo amando abducatur: ama sapienter, & prudenter, ne decipiaris: ama fortiter, ne aduersitatibus frangaris: sic faciens, amare testaberis ex toto corde, tota mente, tota virtute seu fortitudine. Dulcedo huius amoris, carnalis amoris suauitatem procul expellat, ut clauus clauelli solet. Ama prudenter, tum ad cauendas hæreticæ fraudis mulcipulas, tum etiam ad euitandam nimiam & indifcretam vehementiam in tua conuersatione. Ama fortiter, ut terroribus non cedas, laboribus non succumbas. Igitur blanditijs non abduci, non decipi fallatijs, aduersitatibus & iniurijs non frangi, hoc est toto corde, tota mente, tota virtute diligere. Ibi etiam asserit hanc potissimam ac præcipuam fuisse causam, Cur Deus humanam allumere carnem, & in ea conuersari voluerit: videlicet ut carnalium, qui non nisi carnaliter amare poterant, affectiones primo ad suæ carnis salutarem amorem retraheret, atque ita gradatim ad amorem perduceret spiritualem. Vltimum enim est eodem modo incipientes facilius inflammari ad audita, vel lecta, aut meditata mysteria, quæ Deus gessit in carne: atque inde paulatim fugatis terrenis & carnalibus affectibus, introducuntur tandem ad contemplationis dulcedinem & diuini amoris suauitatem. Huc iam ascendit Paulus dicens: *Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iam non volumus.* Hieremias etiam iam ad hanc peruenerat conditionem, cum dixit Thren. 4. *Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus.* Nam quod subiungit: *Sub umbra eius viuemus omnes gentes,* ad incipientes spectat. Cui enim ob interni visus debilitatem ferre nequeant, lucidissimi Solis splendorem, sub umbra, id est, sub Christi carne quiescunt (hæc umbra obumbrata est Maria) ut illius obiectio, feruor & splendor diuinitatis illius temperaretur. In carnis igitur deuotione quiescat, cui viuificantæ spiritui possidere non licuit. Nā alias equidem nequaquam sine Spiritu S. vel in carne diligitur Christus, non tamen in illa plenitudine, ut illa amoris suauitas sic totum cor occupet, ut totum sibi vèdicet, & vniuersa carnis amore, & carnalium illecebrarum, ac iam omnino superbiam detestetur, inuidiam nesciat, humanam omnem gloriam non solum fugiat, sed fastidiat, & contemnat: denique omnem cordis & carnis labem vehementissime abominetur. In *ser. 21.* *Trahere possit te* Sponsa. Non oēs qui trahuntur, inuiti veniunt: infirmus enim ac debilis, qui vix pedibus suis valet insilire, atque ideo ire nequit, voluntarius tamen & spontaneus ad salutis balneum, & suauitatis prandium accedit: sic ego etiam sponsa nisi te trahere ire nō possum. Refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere sicut heri & nudius tertius: curremus autē postea, cum reddideris latitiam salutaris tui, cum benigna gratia temperies redierit, cum Sol iustitiæ iterum incaluerit, & petra ferit terationis nubes, quæ Solē ad horā obnubilare cernitur, et quæ ad lenē auræ blandioris statū cœperint vāgentia facilius si-

Psal. 44. 15.

Spiritalis
superbia.Vera humi
litas.

1. Reg. 19. 20.

4. Reg. 2, 9.

Luc. 12, 36.

Iob. 7. 2.

Psal. 117, 12.

Amari
dicitur
regnum.

1. Cor. 5. 42.

Causa
est di
uini carnis
humanam
allumens.

2. Cor. 5. 16.

Thren. 4. 20.

Non Cant. 1. 4.

Psal. 70, 9.
Cant. 1, 4.

Psal. 37.

1. Cor. 11, 1.

1. Cor. 1.
Christus sa-
pientia, iusti-
tia, sanctifi-
catio, & re-
demptio no-
stra.
Ioan. 1, 14.1. Thes. 4.
37.

Psal. 118.

quiescere, & aromata fluentia odorem dederint suis, tunc currentus hoc abscedente torpore. Cum igitur te torpore, medio vel accidia affici sentis, noli propere diffidere, aut à spirituali studio desistere, sed iuuantis require manum dicens: *Trahe me. Cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.* Fessa sum, deficio, noli me deserere, sed trahe me post te, ne per amores alios vagari incipiam, ne quasi in incertum curram. Trahe me tentationibus ac flagellis, ego enim in flagella paratus sum. Non postulo ut ita trahas adolescentulas quæ teneræ, delicatæ, & ad ferendas tentationes minus idoneæ sunt: sed trahe me iam fortiores, illæ verò meo hortatu atque exemplo excitatæ me sequentur: sic fiet, ut simul ac pariter curramus. Ego in odorem vnguentorum tuorum, illæ me sequentes, ac sic omnes in vnguentorum tuorum odorem curemus. Ideò Apostolus dicebat: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* In Sermo. 22. agit de Sponsæ vnguentis, de quibus supra diximus. Quis hæc explicare poterit, cum ea noster intellectus capere non possit, nisi quantum experientia adipiscitur: nam quamvis Dominus suavis sit omnibus, maxime tamen domesticis: & quamvis omnes quantumcunque longè distantes odorem vnguentorum illius sentiant, tamen quanto quis familiarior illi pro vitæ meritis ac mentis puritate appropinquat, tanto plus recentiorum aromatum & suavioris vñctionis fragrantia delectatur. Sponsus (inquit) quam plurima habet vnguenta, de quibus ego cum alta loqui non possum, quatuor illa duntaxat, quæ omnibus Paulus manifestauit, proponam. Christus, inquit, factus est nobis à Deo sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio. Iam antea factus fuerat Angelis quatuor hæc omnia: nam redemit Angelos præseruans eos à lapsu, ne cum superbis laberentur. At cum Verbum caro factum est, hæc ipsa quatuor factus est nobis: sapientia in prædicatione, iustitia in remissione peccatorum, sanctificatio in conuersione, redemptio in passione. Erat homo in tenebroso carcere vinctus peccatorum catenis, luce sapientiæ depulsi ignorantie tenebras: iustitia fidei absoluit catenas peccatorum: conuersatus est inter nos, ut ostenderet, quæ via ad vitæ patriam redeundum esset. Postremo in cumulum dedit satisfactionis premium, ut Patrem placaret. Quid amplius debuit facere? Cæcum illuminauit, vinctum soluit, errantem deduxit, reum reconciliauit. Quis erit tanta animi feritate, ut post hæc vnguenta non currat? Veræ virtutes nullibi nisi hic reperiri possunt. Vbi prudentia nisi in Christi doctrina? Vbi iustitia nisi in ipsius misericordia peccatorum remittente? Vbi sanctificatio, id est temperantia, nisi in Christi commercio? Memineris Paulum sape sanctificationem pro castitate accipere. *Hæc est voluntas Dei sanctificatione vestra, ut sciat unusquisque vas suum possidere.* Et alibi. *Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem.* Vbi fortitudo nisi in passione Christi? Quid ergo hic moramur? Sequamur præeuntem sponsum ad speciosa deserti, & ad flores rosarum, ingredientes interiora nostra, & exequentes illud: *Cogitauit vias meas, &c.* Per ruborem sanguineum significatur tentationes ac tribulationes, quibus nos debemus obijcere. Rosa Martyres sunt. Ad lilia conualium imus, id est ad humiles corde imitandos. Ad amena hortorum, id est ad Confessores, ubi varios licet colligere fructus sanctorum exemplorum. Ad irrigua fontium, id est ad potanda Scripturarum arcana. Ad delicias cellariorum: habet enim sponsus cellam aromatum, cellam vnguentorum, & cellam vinariam: in primo mortificatur passiones, & disciplina ac penitentia pondere in puluerem rediguntur. In secundo vngimur suauitate virtutum, viuimus

inter homines sine querela, dulciter ac affabiliter erga omnes nos gerentes. In tertio charitatis vino ac diuino zelo inebriamur ad fructuose prædicandum. Aromatum enim odor fragrantia est bonæ famæ, quæ ex prædictis exoritur. Significat etiam perfectos viros, quorum verba & opera assidue spirituales exhalant odores. Demum intromittimur ad cubiculi secreta, id est ad contemplationis celsitudinem. Hæc omnia ex Bern. Sermo. 32. super Cant. quamuis aliqua addiderim, quæ apud ipsum non extant.

Eiusdem auctoris annotatio de visa Contemplatiua.

GENERALIS regula habetur in mystica Theologia, quod prius oportet assequi practicam quæ theoreticam, id est prius opus est experiri exercitium supernaturalis contemplationis, quam inquirenda sit illius cognitio, vel inuestiganda artis huius plena notitia. Consistit autem mystica Theologia formaliter quidem in theoretica contemplatione, siue contemplatiua inspectione, siue intuitione. Contemplatiue autem in seruiore diuini amoris. Quanto verò dicta inspectio purior extiterit, tanto magis amor, qui semper eam comitatur, accendit, suspendit, rapit, transformat, deificat. Est hæc dilectio non naturalis, sed supernaturalis ac gratuita, infusa, imperatrix, & motrix omnium virtutum. Si querās, in quo consistat hæc supernaturalis ac sincera Dei dilectio, respondeo: Cum sincere amare, sit velle bene alicui ipsius causa, tunc enim sincero dicimur Deum amare, quando in ipso Deo cordis nostri complacentia defixa est: & cor nostrum nihil aliud cogitat, quam Dei immensam perfectionem, eiusque incomparabilem excellentiam, zelo ardet honorandi Dominum, in omnibus se ad ipsius beneplacitum componit, desiderat ardentius omnia quæcumque sunt pati & agere pro eius amore & honore. Hi sunt actus diuini amoris, quibus quo quis plenius affluentiusque afficitur, ac fruitur, eo sanctior, diuiniior atque sublimior habetur: qui ita vixerit, celestem vitam in corpore ducere est dicendus. Amor verò hic tanto est sincerior, ac DEO placentior, quanto minus amans ad se ipsum reflectitur, videlicet dum in oratione, in obsequio, in amore nihil aliud respicit vel querit, nisi dilectum ipsum, eiusque honorem & gloriam, castissimam etiam cum eo vñionem solum ipsius dilecti causa exoprat. Si verò proprium commodum amor iste respicit, vel aliquid aliud, ad se retorquetur, & à rectitudine deflectitur, atque ea de causa seruilis, non fidelis aut sincere filialis iudicatur. Dicitur amor extaticus ab extasi, nempe quod non permittat amantem aliquid aliud cogitare præter id, quod amat, nec finit amantem esse sui compotem, sed adeo amato addicitur, ut in eius obsequium aut profectum penitus transferatur. Et quemadmodum datur amor extaticus spiritualis, ita etiam amor carnalis extaticus esse perhibetur apud se mutuo amantes: atque hoc illud planè cognoscimus, ut latissime ostendit Dionys. fol. 209. Nam qui se inuicem amant, licet multum absint, animo concipiunt, tamen cum sibi occurrant aut simul contineant, vix verba integra proferre possunt. Hoc autem ideo fit quia vehemens occupatio interna amati præsentia percussa fugare solet à memoria illa omnia, quæ antea conceperat, ac dicere decreuerat. Sic etiam extaticus amor spiritualis, quando Deum dulcissimæ vñionis tempore affatur, truncata verba effundit. Ideò Sponsa dicebat: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Præterea quem admodum amantes arescunt: & præ amoris vehementia macilenti redduntur, ita Deum amantes ex-

Theologia mystica in Theoretica contemplatione consistit.

Deus quando sincere à nobis diligatur.

Amor extaticus unde dicitur.

Cant. 1, 16.

siccatis humoribus terrenarum & carnalium affectionum sunt quasi ligna arida, vt facilius amore diuino ignescant. Et sicut se amantium oculos, si recte aspicias, intrinseci dicis, ita oculi anime amantis Dominum intrinseci diligenter scrutantes, ne interius aliquid fiat, quod dilecto suo displicere possit. Amantes nullis incommodis, aut rei familiaris lactura cruciantur, id solum egerime ferunt, si quid contra amati votum commiserint: ita oculi eorum qui Deo fruuntur, nunquam lacrymis madescunt, nisi cum diuinam lausile maiestatem intelligunt. Item amantes adeo in amatos rapiuntur, vt nihil aliud audiant, nisi si quando de amato incidat sermo: obturant enim ad cetera aures suas: ita Dominum diligentes, vana & carnalia non aduertunt, quod in Deo plene sint absorpti: si autem de Christo fiant verba, statim euigilantes applaudunt.

Beatus Antonius dicebat (vt scribit Cassianus) non esse eam perfectam orationem, in qua deuotus se ipsum non obliuisceretur. Abbas Agathon dicere solitus erat, nihil esse laboriosius, quam orare Dominum. Dicebat etiam Senior (vt legitur in Vitis Patrum) sicut fieri nequit, vt quis faciem suam in aqua turbida lucide inspiciat, sic etiam impossibile est animam a cogitationibus externis non purgatam Deum vere orare & contemplari. Affluamus ergo omni tempore, loco, actione, causa, negotio mentem in Deo per feruidam dilectionem, & humilem orationem infigere, atque per contemplationem imprimere, complecti, fringere, dicentes cum Sponsa: *Tenebo illum, nec dimittam.* Quod cum sublimis sit & excelsum, vita nostra tanto excelior ac sublimior erit, quanto similior Dei vitæ fuerit: sed vita Dei est, sui ipsius assidua dilectio, & contemplatio. Ergo, &c. Sed fortasse quæres, quod sit remedium,

Cant. 3, 4.

Remedium
contra infirmitatem.

quo mederi nostro morbo, id est infirmitati valeamus? Respondeo: Causa istius morbi amor est terrenus: remedium est actualis & ardentissimus amor Dei. Quanto enim quilibet in hoc magis profecerit, & in contemptu terrenorum omnium, tanto plus in cordis stabilitate proficiet, vt res ipsa testatur. Terrena amantes densis cogitationum tumultibus premuntur: ideo non mirum est, si ea hora, qua stabilitatem querant, eam adipisci nequeant, sed more solito euagentur. Vulgare est sapissime cogitare de ijs, quæ magis diligimus, & quæ sæpius cogitationi nostræ se offerunt, ea magis amamus, iuxta illud

Matt. 6, 21.

Domini verbum: *ubi est thesaurus tuus, ibi &c.* Attende quæso, id amare te scito, quod frequentius cogitas. Enitere ergo in amore Domini proficere, & rerum omnium contemptu, in absterfione phantasmatum rerum corporearum, quæ sæpe occurrunt, nec vnquam volitare cessant ante oculos nostros: atque etiam in introversione, mentisque sursum in Deum directione: sic enim fiet, vt bona & diuturna hac consuetudine indies proficias, ac celeriter ad cordis stabilitatem peruenias.

Contemplatio
sua causa
proxima tres.

Tanto alicuius viatoris contemplatio perfectior ac splendidior est, quanto ipse clarius ac purius intueretur lucem illam increatam, quæ Deus est, prorsus esse incomprehensibilem, ac circumspicit se ab eius immisione in infinitum occumbere. Dionysius Carth. de contemptu, fol. 182. ita scribit. Causæ proximæ contemplationis tres sunt: nempe feruidus amor Dei: abstractio mentis ab omni operatione circa creatura: conatus mentis ad extensionem ac defectionem suam in Deo, & quanto perfectiores, tanto contemplatio, eamque consequens alienatio seu rap-

tus ac extasis erunt diuturniores: quod tamen potissime pendet à diuina largitate. Quo n. directus mente in supernaturali eleuatione cōseruauerit, eo plane diutius suspensa permanebit. Et quamvis Bernardicus mortuum esse breuiem, id intelligendum est respectu ad imbecillitatem humane mentis, & ad id quod frequentius euenire solet: non autem respectu ad diuinam clementiam, quæ aliquando detinet sanctos in raptu longo temporis spatio. Hæc ille.

Contemplatio semel degustata vehementissimum ardorem in ea perficendi gignit in mente, seu indefinenter ad eam redeundi inde fit, vt qui eam gustauerit, non facile ab ea, eiusque incitui, vel affectu valeat reuocari: iuxta illud: *Qui edunt me, adhuc esurent.* Stude ergo emundari à terrenis affectibus, sic enim fiet, vt totus mentis affectus, totusque amantis potentie appetitus nemine retrahente, aut impediēte integrè figantur in Deo, in illo imper-scrutabili pelago, aut interminabili & incomprehensibili abyssi, quam vocat Dionysius diuinam caliginem, quæ nihil aliud est, quam inaccessibilitas & incomprehensibilitas diuinæ lucis, seu diuinæ lux in quantum incomprehensibilis & ignota. Quamuis enim lux diuina in se lucidissima, radiosissima & clarissima sit tamen respectu mentis, quæ diuinum illum splendorem & decorem intueri non sustinet, caligo vocatur. Ideo clamat Isaias, *Per te tues Domine abscunditus.* Et Dominus posuit tenebras latibulum suum. Vnde diuinam caliginem intrare, id est nempe mentis oculum affectusque apicem per mylticam theoriam in Deum extendere.

Est autem contemplatio actus doni sapientiæ habitus in excellenti gradu, atque ideo huius contemplationis exercitatio dicitur esse supernaturalis. Sed quæres, qui sit, vt differant sancti, quide ea scripserunt. Quidam enim dicunt exercitium contemplationis fieri cum maxima delectatione, alij vero fieri cum maxima afflictione. Componit illos Dionysius fol. 196. dicens aliquando exercitationem hanc peragi laboriosè, videlicet quando homo se disponit ad illam secretissimam & ardentissimam vnionem cum magno mentis conatu, vt omnia supergrediatur, cum fertura oratione, cum propria recollectione, corporalisque habitudinis alteratione. Aliquando verò speciali Dei munere cum maxima peragitur facilitate atque dulcedine: nam interdum mens absque preparatione vlla repente, & quasi inopinata à Spiritu sancto concutitur, irradiatur, succenditur, rapitur, transformatur: tunc enim facillime, & absque labore caliginem intrat voluptuosè.

Hæc autem myltica Theologia non est naturalis notitia, seu cognitio Dei, nec rationis inuestigatione nititur, sed est quædam celerissima & promptissima Dei contemplatio, ex ipsius Domini gratiosissima illustratione, ac supernaturali irradiatione proueniens quam assidue ardentissima puri amoris affectio comitatur: & ideo non competit nisi viris in diuino amore perfectis, qui ab omni terrena labis macula purgati, & purissime defecati sunt: quales omnes qui ista legerint, velit reddere

miseratione sua. Dominus Iesus,
qui cum Patre & Spiritu sancto
vivit in secula seculorum. Amen.
(.)

15 (0) 10

F I N I S.

R.P.F.LV.